

BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET

Totalkalkylen for jordbruket

Jordbrukets totalregnskap 2013 og 2014
Budsjett 2015

AVGITT
JUNI 2015

Forord

Årets totalkalkyle for jordbruket omfatter beregninger for revidert regnskap 2013, foreløpig regnskap 2014 og budsjett for 2015. I tabellform er det også tatt med resultater for beregningene for enkelte år tilbake til 1959.

Beregningene til utredning nr. 1 til jordbruksforhandlerne danner grunnlaget for totalkalkylepublikasjonen. Disse ble avsluttet 15. april og bygger på data som var kjent på beregningstidspunktet, men er inkl. resultatene fra jordbruksoppjøret i 2015.

Datamaterialet til jordbrukets totalregnskap og totalbudsjett ligger ajourført på elektronisk form tilbake til 1959. Disse tallseriene er lagt ut på NILF internettsider (<http://www.nibio.no>).

Det presenteres også normaliserte regnskapstall. De normaliserte regnskapstallene er basert på totalkalkylens tallserier, men seriene er justert til normalårsnivå for avlinger, priser mv. Normaliserte regnskapstall gir et bedre grunnlag for vurdering av de mer varige endringer i jordbruket. Etter 1993 er de normaliserte regnskaper brukt til å bedømme inntektsutviklingen i jordbrukssektoren i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

Knut Børve

Oddmund Hjukse

Innholdsfortegnelse

	Side
SAMMENDRAG	1
1 KORT OM BUDSJETTNEMNDEN FOR JORDBRUKET	7
1.1 Mandat og arbeidsområder	7
1.2 Budsjettnemndens sammensetning	8
1.3 Sekretariat	8
2 GRUNNLAG FOR TOTALKALKYLEN FOR JORDBRUKET	9
2.1 Prinsipper	9
2.2 Produksjonsgrunnlaget	10
2.2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket	10
2.2.2 Areal og avlinger	13
2.2.3 Husdyrbestanden og ytelsen	19
2.3 Jordbruksavtalen – priser	22
2.4 Prisutvikling kostnader	22
2.5 Etterspørselen etter matvarer	24
2.6 Produktivitet	24
3 INNTEKTER	29
3.1 Innledning	29
3.2 Planteproduksjon	30
3.2.1 Korn, erter og oljefrø	30
3.2.2 Poteter	35
3.2.3 Hagebruksprodukter	37
3.2.4 Andre planteprodukter	45
3.3 Husdyrproduksjoner	47
3.3.1 Melk	47
3.3.2 Kjøtt	54
3.3.3 Egg	62
3.3.4 Ull	63
3.3.5 Pelsdyr	63
3.3.5 Andre husdyrproduksjoner	64
3.4 Andre inntekter	65
3.4.1 Inntekter fra kjøring med mer	65
3.4.2 Arbeidsinntekter ved investeringer	66
3.5 Endringer i buskap og lager av fôrmidler	66
3.5.1 Endringer i buskapsverdien	66
3.5.2 Medlemsbonus	67
3.5.3 Fôrregnskapet og lagerendringer av fôrmidler	67
4 DIREKTE TILSKUDD	69
4.1 Oppsummering	69
4.2 Generelt	70
4.2.1 Regnskapsårene	70
4.2.2 Budsjetåret	71
4.3 Utbetalinger fra fond	71

4.3.1	Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond	71
4.3.2	Utbetalinger fra Skadefondet for landbruksproduksjon/Tilskudd til erstatninger m.m.	74
4.4	Direkte tilskudd (underpost).....	75
4.5	Utviklingstiltak	76
4.6	Velferdsordninger.....	77
4.7	Ordninger utenom jordbruksavtalen.....	78
4.7.1	Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer	78
4.7.2	Tilskudd til avløsning ved repetisjons- og heimevernsøvelser	79
4.7.3	Erstatninger for rovviltskader.....	79
4.7.4	Driftsplanlegging	79
5	KOSTNADER	81
5.1	Innledning.....	81
5.2	Ikke-varige kostnader	84
5.2.1	Handelsgjødsel og kalk	84
5.2.2	Innkjøpt fôr	88
5.2.3	Såfrø og planter	89
5.2.4	Energi og smøremidler	90
5.2.5	Andre kostnader.....	91
5.2.6	Vedlikehold	92
5.3	Leasing	92
5.4	Investeringer og kapitalslit	93
5.4.1	Innledning.....	93
5.4.2	Bruttoinvesteringer	94
5.4.3	Kapitalslit	99
5.4.4	Bokført kapital.....	100
5.5	Rentekostnader på lånt kapital	100
6	DET ØKONOMISKE RESULTAT	103
6.1	Innledning.....	103
6.2	Totalkalkylen og skatt	104
6.3	Vederlag til arbeid og kapital	105
6.4	Vederlag til arbeid og egenkapital	107
6.5	Justeringer av tidligere serier	107
7	NORMALISERTE REGNSKAPER	109
7.1	Innledning.....	109
7.2	Prinsippene for normaliseringen	110
7.2.1	Planteproduksjonspostene	110
7.2.2	Husdyrproduksjonspostene	112
7.2.3	Kostnadspostene	112
7.2.4	Direkte tilskudd	112
7.2.5	Leasing	112
7.2.6	Renter på lånt kapital.....	113
7.3	Resultater av beregningene	114
8	BUDSJETTOVERFØRINGER TIL JORDBRUKET	121
	VEDLEGG	129

Vedlegg

Vedlegg I: INNTEKTER

Vedleggstabell	1.1	Korn, erter og oljefrø
- ” -	1.2	Poteter
- ” -	1.3	Hagebruksprodukter
- ” -	1.4	Andre planteprodukter
- ” -	1.5	Melk
- ” -	1.6	Kjøtt
- ” -	1.7	Egg
- ” -	1.8	Ull
- ” -	1.9	Pelsdyr
- ” -	1.10	Andre husdyrproduksjoner
- ” -	1.11	Kjøreinntekter mv.
- ” -	1.12	Arbeidsinntekter ved investeringer
- ” -	1.13	Endringer i buskapsverdien

Vedlegg II DIREKTE TILSKUDD TIL JORDBRUKET

Vedleggstabell	2.1	Direkte tilskudd
----------------	-----	------------------

Vedlegg III: KOSTNADER

Vedleggstabell	3.1	Handelsgjødsel og kalk
- ” -	3.2	Innkjøpt kraftfôr
- ” -	3.3	Annet innkjøpt fôr
- ” -	3.4	Såfrø og planter
- ” -	3.5	Energi og smøremidler
- ” -	3.6	Andre kostnader
- ” -	3.7	Vedlikehold
- ” -	3.8	Leasing av maskiner
- ” -	3.9	Kapitalslit
- ” -	3.10	Realrente. Lånt kapital
- ” -	3.11	Bruttoinvesteringer. Løpende priser
- ” -	3.12	Bruttoinvesteringer. Faste priser
- ” -	3.13.1	Bokført kapital etter historisk kost
- ” -	3.13.2	Bokført kapital etter prisjustert saldo

Vedlegg IV: AREAL, AVLING OG BRUKEN AV AVLINGEN

Vedleggstabell	4.1	Areal, avling og bruken av avlingen
- ” -	4.2	Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster

Vedlegg V: HUSDYRSTATUS OG HUSDYRPRODUKSJON

Vedleggstabell	5.1	Husdyrstatus
- ” -	5.2	Utviklingen i husdyrproduksjonen til salg og hjemmeforbruk fra 1959

Vedlegg VI: FÔRTILGANG OG FÔRBEHOV

Vedleggstabell	6.1	Fôrtilgang i alt
- ” -	6.2	Fôrtilgang. Kraftfôr
- ” -	6.3	Fôrbehov

Vedlegg VII: PRODUKTIVITET

STANDARDBETEGNELSER SOM ER ANVENDT I TABELLENE:

Tall forekommer ikke	.
Oppgave mangler	..
Null	-
Mindre enn en halv av den brukte enhet	0 eller 0,0
Foreløpige tall	*
Anslag (budsjett)	**

Sammendrag

Tabell 1 viser hovedresultater fra totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 1 Resultater etter normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	
						Før avt.	Etter avt.
Sum produksjonsinntekter	26 385	26 882	28 412	29 133	30 532	31 153	31 420
+ Direkte tilskudd	9 659	10 018	10 508	10 612	10 767	10 871	10 853
= Totale inntekter inklusive direkte tilskudd (A)	36 043	36 900	38 920	39 745	41 299	42 024	42 273
Sum ikke-varige produksjonsmidler	16 441	16 879	17 600	18 364	19 118	19 376	19 376
+ Sum kapitalkostnader	6 870	7 116	7 269	7 509	7 693	7 910	7 910
= Sum kostnader eksklusive realrentekostnad (B)	23 311	23 994	24 869	25 873	26 811	27 287	27 287
Vederlag til arbeid og kapital (A-B)	12 733	12 905	14 051	13 872	14 489	14 737	14 987
– Realrente på lånt kapital (C)	505	997	1 322	1 418	1 274	695	695
Vederlag til arbeid og egenkapital (A-B-C)	12 228	11 908	12 729	12 454	13 215	14 042	14 291
Antall årsverk	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900	45 900
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk, kr	237 900	236 700	258 700	258 900	281 200	305 900	311 400
Endring per årsverk, kr	29 600	-1 200	22 000	200	22 300	24 700	30 200
Endring per årsverk, prosent	14,2	-0,5	9,3	0,1	8,6	8,8	10,7
Inntektseffekt per årsverk av jordbruksfradraget, kr	25 800	25 300	30 600	30 000	29 700	31 900	32 500
Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk inklusive effekt av jordbruksfradraget, kr	263 700	262 000	289 300	288 900	310 900	337 800	343 900

* Foreløpig regnskap ** Budsjett

1) De seks nederste linjene er ikke i mill. kroner

Generelt

Totalkalkylen for jordbruket, inkludert det normaliserte regnskapet, utarbeides årlig av Budsjettnemnda for jordbruket. Totalkalkylen viser totalverdiene som skapes i norsk jordbruk ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer. Seriene i Totalkalkylen går tilbake til 1959.

På grunnlag av produksjonsinntekter, kostnader og budsjettoverføringer beregnes ulike resultatmål i jordbruket. Videre tallfestes antall jordbruksbedrifter, arbeidsforbruket, areal og avlinger, husdyrbestander og husdyrytelser.

Fordi beregningene skal vise det økonomiske resultatet for jordbrukssektoren, holdes intern omsetning utenfor. Intern omsetning gjelder for eksempel fôr, dyr og maskintjenester som selges/kjøpes innen sektoren. Leie/bortleie av jord, regnes også som intern omsetning. Bruk av jordbrukets maskiner utenfor jordbruket, inntektsføres som

kjøreinntekter. Arbeidsforbruket som registreres i Totalkalkylen er alt arbeid utført i jordbrukssektoren, uavhengig av hvem som utfører arbeidet.

Fra 1993 har totalkalkylens normaliserte regnskap blitt lagt til grunn i jordbruksforhandlingene ved vurdering av inntektsutviklingen. Dessuten danner den grunnlag for beregninger i nasjonalregnskap og nasjonalbudsjett. Også i matvareforbruksberegninger, i statistikk til internasjonale organisasjoner og gjennom forskning og utredninger gjøres det bruk av Totalkalkylen.

Resultater for regnskapsårene og budsjettåret

Det primære resultatmålet som nyttes i Totalkalkylen er «vederlag til arbeid og egenkapital». Resultatmålet uttrykker hva som er igjen til godtgjøring av all arbeidsinnsats, medregnet leid arbeid, og egenkapital innsatt i drifta. Beregningen skjer ved at alle kostnader, inkludert renter på lånt kapital, blir trukket fra produksjonsinntekter og tilskudd.

Totalkalkylen beregnes før skatt. I resultatmålet «vederlag til arbeid og egenkapital» er derfor ikke inntektsvirkningen av skattemessig fradrag i positiv næringsinntekt fra jordbruket regnet inn. Dette fradraget ble innført med virkning fra og med inntektsåret 2000. Budsjettnemnda beregner den inntektsmessige virkningen av jordbruksfradraget, som en separat operasjon ved siden av totalkalkylen. Etter at endringene ved jordbruksoppgjøret i 2015 er regnet inn, er verdien av fradraget beregnet til 32 500 kr per årsverk. I jordbruksforhandlingene er det resultatmålet inklusive inntektsverdien av jordbruksfradraget som benyttes.

Resultater etter normalisert regnskap

Det normaliserte regnskapet skal vise utviklingen i jordbruket ved «normale» forhold, hvor det blant annet forutsettes normalårsavlinger i planteproduksjonen. Avlingsvariasjoner som skyldes forskjeller i værforhold fra år til år kommer til syne i det registrerte regnskapet mens dette jevnes ut i det normaliserte regnskapet. I tillegg normaliseres prisene i grøntsektoren. Også enkelte kostnader som kan variere sterkt mellom år, eksempelvis realrentekostnaden, er normalisert..

Fra 2013 til 2014 økte vederlaget til arbeid og egenkapital i det normaliserte regnskapet med 761 mill. kr til 13 215 mill. kr. De totale inntektene økte med 1 554 mill. kr, mens kostnadene, inkludert realrente, økte med 794 mill. kr. Realrenten reduserte kostnadene med 144 mill. kr. Når effekten av jordbruksoppgjøret 2015 er innregnet, er vederlaget til arbeid og egenkapital i budsjettåret 2015 beregnet å øke med 1 076 mill. kr.

Regnet per årsverk økte vederlaget til arbeid og egenkapital fra 2013 til 2014 ifølge det normaliserte regnskapet med 22 300 kr, fra 258 900 kr til 281 200 kr. For budsjettåret er det regnet med en økning på 30 200 kr til 311 400 kr per årsverk. For 2015 slår jordbruksoppgjøret ut med en økning på totalt 249 mill. kr. Jordbruksoppgjøret 2015 gjelder i hovedsak endringer for kalenderåret 2016, men har også virkning i 2015 på grunn av endringer i målpriser fra 1. juli 2015 samt omdisponeringer og overføringer i budsjettet.

Resultater etter registrert regnskap

Registrert regnskap viser det faktiske regnskapet for jordbruket hvert enkelt år. Resultatene kan svinge betydelig fra år til år, eksempelvis på grunn av at værforholdene påvirker mengder og kvalitet på avlingene. Dessuten blir prisene påvirket av markedsforholdene.

Vederlaget til arbeid og egenkapital økte med 1 283 mill. kr, til 13 908 mill. kr, i 2014. Avviket fra normalisert regnskap skyldes først og fremst mindre reduksjon i realrentekostnadene.

I 2015 øker vederlaget til arbeid og egenkapital med 4 mill. kr. Da er endringer i priser og tilskudd fra jordbruksoppjøret i 2015 innregnet.

Inntekter i normalisert regnskap

Tabell 2 viser et sammendrag av inntektene i totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 2 Inntektssammendrag. Normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	
						Før avt.	Etter avt.
Korn, erter og oljefrø	2 389	2 478	2 503	2 572	2 652	2 609	2 688
+ Poteter	600	616	633	665	681	693	721
+ Hagebruksprodukter	3 726	3 826	4 067	4 052	4 283	4 244	4 293
+ Andre planteprodukter	289	296	308	326	338	346	346
= Sum planteprodukter	7 004	7 216	7 510	7 615	7 953	7 892	8 049
Melk	7 505	7 735	8 117	8 161	8 687	8 983	9 043
+ Kjøtt	9 459	9 699	10 139	10 881	11 175	11 581	11 631
+ Egg	833	863	1 012	973	985	990	990
+ Ull	117	112	115	118	119	120	120
+ Pelsdyr	448	303	371	382	453	460	460
+ Andre husdyrproduksjoner	101	103	97	100	128	130	130
= Sum husdyrprodukter	18 463	18 814	19 852	20 615	21 547	22 263	22 373
Sum plante- og husdyrprodukter	25 466	26 031	27 362	28 230	29 501	30 156	30 422
Kjøreinntekter mv.	521	519	515	512	521	543	543
+ Arbeidsinntekter ved investeringer	304	302	285	292	306	331	331
= Sum andre inntekter	825	821	800	805	827	874	874
Endringer i buskapsverdien	-72	-114	56	-98	28	-66	-66
Medlemsbonus	165	144	193	197	176	189	189
Sum produksjonsinntekter	26 385	26 882	28 412	29 133	30 532	31 153	31 420
Direkte tilskudd	9 659	10 018	10 508	10 612	10 767	10 871	10 853
Totale inntekter inkl. direkte tilskudd (A)	36 043	36 900	38 920	39 745	41 299	42 024	42 273

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkningen av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Den totale inntekten i jordbruket, det vil si summen av produksjonsinntekter og tilskudd, var ifølge foreløpige tall 41 299 mill. kr i 2014. Etter at endringene ved jordbruksoppjøret i 2015 er tatt hensyn til, er totalinntekten budsjettert til 42 273 mill. kr i 2015. Av produksjonsinntektene kommer ca. 70 prosent fra husdyrproduksjoner, med kjøtt og melk som de viktigste produktene. Produksjonsinntektene er inkl. pristilskudd som grunntilskudd og distriktstilskudd på kjøtt og melk. Innen planteproduksjonene er verdien av hagebruksprodukter størst. Hagebruksproduktene (grønnsaker, frukt, bær og blomster) står for ca. halvparten av produksjonsinntektene innen planteproduksjonen. De direkte tilskuddene, medregnet produksjonstilskuddene, utgjorde 26 prosent av totalinntekten i jordbruket i 2014.

Kostnader i normalisert regnskap

Tabell 3 viser et sammendrag av kostnadene i totalkalkylens normaliserte regnskap.

Tabell 3 Kostnads- og resultatsammendrag. Normalisert regnskap. Mill. kr¹

	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	
						Før avt.	Etter avt.
Handelsgjødelse og kalk	1 143	1 378	1 540	1 559	1 654	1 765	1 765
+ Innkjøpt kraftfôr	5 829	5 894	6 375	6 773	7 057	7 234	7 234
+ Annet innkjøpt fôr	384	459	476	552	570	610	610
+ Såfrø og planter	815	812	816	899	946	921	921
+ Energi og smøremidler	2 468	2 445	2 304	2 355	2 347	2 248	2 248
+ Andre kostnader	4 127	4 294	4 481	4 647	4 951	4 998	4 998
+ Vedlikehold	1 676	1 597	1 608	1 580	1 593	1 600	1 600
Sum ikke-varige produksjonsmidler	16 441	16 879	17 600	18 364	19 118	19 376	19 376
Leasing av maskiner	971	1 099	1 215	1 308	1 397	1 479	1 479
+ Kapitalslit	5 898	6 016	6 054	6 201	6 295	6 431	6 431
Sum kapitalkostnader	6 870	7 116	7 269	7 509	7 693	7 910	7 910
Sum kostnader ekskl. realrentekost. (B)	23 311	23 994	24 869	25 873	26 811	27 287	27 287
Vederlag til arbeid og kapital (A-B)	12 733	12 905	14 051	13 872	14 489	14 737	14 987
Realrente på lånt kapital (C)	505	997	1 322	1 418	1 274	695	695
Vederlag til arbeid og egenkap. (A-B-C)	12 228	11 908	12 729	12 454	13 215	14 042	14 291

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkningen av jordbruksfradraget ved skatteligningen

De totale kostnadene, inkludert realrentekostnader, er beregnet til 28 085 mill. kr i 2014 (B + C i tabellen over). Kapitalslit (avskrivninger) og leasing utgjør til sammen 27 prosent av totalkostnaden. Kostnadene til innkjøpt fôr, vesentlig kraftfôr, står for 27 prosent. «Andre kostnader», som er en samlepost for en mengde ulike kostnader, utgjorde 18 prosent i 2014. Resten av totalkostnaden fordeler seg på hovedpostene «handelsgjødelse og kalk», «såfrø og planter», «energi og smøremidler», «vedlikehold», og «realrente på lånt kapital».

Utviklingen i jordbrukets produksjonsfaktorer

Arbeidsforbruk: Arbeidsforbruket for 2015 er budsjettert til 84,7 mill. timeverk, eller 45 900 årsverk à 1 845 timer. For 2013 og 2014 er antall årsverk beregnet til henholdsvis 48 100 og 47 000. Nedgangen i 2015 er budsjettert til 2,3 prosent.

Registrert jordbruksareal: Det totalt registrerte jordbruksarealet nådde et maksimum i 1998. Fra 2005 til 2013 har det registrerte arealet gått ned med 4,7 prosent. Tall fra Landbruksdirektoratet viser at innføringen av nytt digitalt kartverket i den samme perioden innebar en reduksjon i arealet på ca. 3,3 prosent. En kan ikke si om nedgangen skyldes mer nøyaktige målinger eller om tidligere nedgang ikke har blitt fanget opp før det nye kartverket ble tatt i bruk. Arealnedgang utenom nytt kartverk har vært på ca. 1,4 prosent i samme periode.

I det totale jordbruksarealet inngår også overflatedyrket jord og innmarksbeite. Slikt areal utgjør om lag 18 prosent av totalarealet i slutten av perioden, mens andelen var drøyt 10 prosent i 1989.

Investeringer: Medregnet nye leiekontrakter (leasing) er investeringene i jordbruket beregnet til 9,2 mrd. kr i 2014 mot 9,4 mrd. kr i 2013. For 2014 er det budsjettert med 9,7 mrd. kr. Bygninger sto for 49 prosent av totalinvesteringene i 2014 mens investeringer i maskiner og redskaper inkl. leasing utgjorde 46 prosent. Resten av investeringene gjelder grøfter, biler og nydyrking.

Produksjon – forbruk – markedssituasjon

Husdyrprodukter: Meierileveransen har,- med unntak av 2011, i flere år ligget i overkant av 1 500 mill. liter. I 2014 var leveransen 1 509 mill. liter mens den er budsjettert til 1 545 mill. liter i 2015.

Etter en historisk topp i 2013 på 339,5 mill. kg, gikk produksjonen av kjøtt ned til 338,4 mill. kg i 2014. For 2015 ventes produksjonen å gå ned til 329,7 mill. kg. Nedgangen skyldes redusert forbruk,- og dermed produksjon, av kylling. Som følge av bl.a. redusert melkeproduksjon, har det vært en relativt stor underdekning av norsk storfekjøtt de siste årene. Av kjøttslagene er det fjørfekjøtt som har hatt sterkest vekst i produksjon og forbruk gjennom de siste 20 årene, men dette er altså snudd til en kraftig nedgang i 2015. Svinekjøttproduksjonen har også økt vesentlig, men forbruket har stagnert de siste årene.

For egg er det en liten overdekning av norskprodusert vare.

Planteproduksjon: I 2013 lå kornavlingene 11 prosent under under normalårsavlingen mens de i 2014 lå 18 prosent over.

Produksjonen av norske poteter har i mange av de seinere årene ligget noe lavere enn det innenlandske forbruket. Markedsdekningen varierer med avlingene i det enkelte året. Differansen dekkes opp med import. Over tid har forbruket av matpoteter gått ned, men fordi forbruket av bearbeidede produkter har økt en god del, har ikke totalforbruket av poteter endret seg like mye. Forbruket av frukt, bær og grønnsaker har økt gjennom lengre tid, men ser ut til å ha stabilisert seg de siste årene. Størsteparten av fruktforbruket dekkes ved import.

1 Kort om Budsjettnemnda for jordbruket

Budjettnemnda for jordbruket (BFJ) ble offisielt opprettet ved kongelig resolusjon av 18. juni 1948. BFJ er en fagnemnd som er sammensatt av representanter for partene i jordbruksavtalen. Fem medlemmer representerer staten, fem er fra organisasjonene i jordbruket, og to (heriblant lederen) er nøytrale.

1.1 Mandat og arbeidsområder

BFJ har som hovedoppgave å legge fram materiale som kan danne grunnlag for vurdering av den økonomiske situasjonen i jordbruket. Materialet brukes først og fremst under forhandlingene om jordbruksavtaler.

Hovedavtalen for jordbruket av 17. februar 1992, § 2–6 sier:

«BFJ skal framskaffe og bearbeide grunnlagsmateriale for forhandlinger om jordbruksavtaler, og framlegge resultatene i rapports form. Partene og organisasjonene hver for seg kan anmode BFJs sekretariat om å framskaffe eller bearbeide grunnlagsmateriale ut over det som er nevnt i første ledd, og om å foreta spesielle beregninger. Rapporter fra BFJ eller fra dennes sekretariat skal leveres uten omkostninger for den part som har anmodet om rapporten».

I St.meld. nr. 9 (2011–2012) «Landbruks- og matpolitikken» og Innst. 234 S (2011–2012) er det trukket opp retningslinjer for det materialet som BFJ skal utarbeide til jordbruksforhandlingene. Retningslinjene sier at totalregnskapet for jordbruket skal vise inntektsutviklingen i jordbruket over tid, men at vurderingene i forhandlingssammenheng gjøres på basis av avtaleår.

Videre er det angitt at *referansebruk* skal benyttes som grunnlag for å vurdere virkemiddelbruken. Referansebrukene gjør det mulig å analysere forskjeller i inntektene innenfor og mellom produksjoner og regioner. Referansebruk er «gjennomsnittsb bruk» innenfor bestemte grupper av jordbruksbedrifter i driftsgranskingsmaterialet. Referansebrukssystemet ble lagt om til jordbruksoppgjøret i 2001. Fra da av brukes driftsgranskingsmaterialet mest mulig direkte, uten normering av arbeid og kapital.

Materialet som BFJ utarbeider til jordbruksforhandlingene består av:

- Jordbrukets totalregnskap og budsjett. Beregningene viser registrerte og normaliserte tall for inntekter, kostnader, arbeidsforbruk og vederlag til arbeid og egenkapital.
- Referansebruksberegninger for jordbruket. Beregningene er basert på NILFs driftsgranskinger og brukes til å vurdere hvilke utslag et oppgjør får for ulike produksjoner, distrikter og bruksstørrelser.
- Resultatkontroll for gjennomføring av landbrukspolitikken. Resultatkontrollen viser utviklingen innenfor sentrale områder som produksjonsgrunnlag og struktur inkl. areal og arbeidsforbruk, produksjon og forbruk, matvaretrygghet og dyrevelferd og -helse, distriktspolitikk og sysselsetting, miljø- og ressursvern, inntekter og økonomiske forhold, priser, innsatsfaktorer og kostnadsutvikling, likestilling samt internasjonale rammevilkår.

BFJ foretar løpende forbedringer av forhandlingsmaterialet:

- I kapittel 6.5 er det gitt en oversikt over poster hvor tallseriene ved årets beregninger er endret bakover i tid.

BFJs sekretariat har i forbindelse med forhandlingsmaterialet blitt pålagt:

- Diverse beregninger i forbindelse med gjennomføringen av jordbruksforhandlingene. Effektene av alternative forutsetninger om priser og tiltak er beregnet ved hjelp av referansebruk. Beregningene utføres for både organisasjonene og staten.

1.2 Budsjettnemndas sammensetning

Landbruks- og matdepartementet oppnevner medlemmene etter forslag fra organisasjonene og departementene. I perioden 1.7.2014–30.6.2016 har Budsjettnemnda følgende sammensetning:

Medlemmer

Knut Børve, leder	Ekspedisjonssjef i Kunnskapsdepartementet
Steinar Helgen	Spesialrådgiver i Landbruks- og matdepartementet
Viil Søyland	Avdelingsdirektør i Landbruks- og matdepartementet
Per Arne Skjeflo	Avdelingsdirektør i Finansdepartementet
Siril Kvam	Førstekonsulent i Finansdepartementet
Kaja Killingland	Seniorrådgiver i Klima- og miljødepartementet
Gaute Voigt-Hanssen	Seniorrådgiver i Klima- og miljødepartementet (vara)
Ole Rognstad	Statistikkrådgiver i Statistisk sentralbyrå
Anne Snellingen Bye	Seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå (vara)
Berit Irene Bergset	Styremedlem Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Olaf Godli	Generalsekretær i Norsk Bonde- og Småbrukarlag
Anders Huus	Seniorrådgiver i Norges Bondelag
Elin Marie H. Stabbetorp	Rådgiver i Norges Bondelag
Per Aas	Bonde, fellesrepresentant for Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag

1.3 Sekretariat

Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) har ansvaret for å stille nødvendig sekretariatskapasitet til disposisjon for BFJ. Det praktiske arbeidet med sekretariatsfunksjonen i NILF er lagt til Avdeling for statistikk og analyse. Noen av avdelingens medarbeidere har nemndas saker som sitt viktigste arbeidsområde. Andre sakkyndige medarbeidere trekkes inn i sekretariatsarbeidet etter behov.

2 Grunnlag for Totalkalkylen for jordbruket

2.1 Prinsipper

Totalkalkylen viser hvilke verdier som er skapt i hvert kalenderår ved utnyttelse av jordbrukets produksjonsfaktorer.

Inntektene omfatter verdien av jordbruksprodukter til salg og til bruk i produsentens egen husholdning (hjemmeforbruk). Videre inntektsføres endringer i buskapsverdien gjennom året, kjøring med jordbrukets maskiner utenfor jordbruket og verdien av eget arbeid ved investeringer i driftsbygninger, grøfting og nydyrking.

På kostnadssida inngår samlet forbruk av produksjonsmidler og tjenester som er levert fra andre sektorer, samt kapitalslit. Kapitalslit er slitasje på det varige produksjonsutstyret i jordbruket. Maskiner, bygninger og grøfter er eksempler på varig produksjonsutstyr.

Bruk av hjemmeavlet fôr, eget såkorn og egne settepoteter inngår i den interne omsetningen i jordbrukssektoren og blir som hovedregel verken inntekts- eller kostnadsført (nettoprinsipp). Intern omsetning av livdyr, maskiner og redskaper blir heller ikke inntekts- eller kostnadsført. Dette gjelder heller ikke leie/bortleie av jord. I de delene av Totalkalkylen hvor det er hensiktsmessig, og praktisk mulig, framgår likevel totale inntekter og totale kostnader fullt ut (bruttoføring).

Leasingavtaler i jordbruket blir behandlet som finansiell leasing (en finansieringsmåte). Kapitalslitet er beregnet etter saldoprinsippet, med prisjustering i henhold til konsumprisindeksen.

Rentekostnaden på lånt kapital blir beregnet ved realrente. Realrenten beregnes ved at nominell rente fratrekkes prisstigningen (konsumprisendringen).

Resultatet «vederlag til arbeid og egenkapital» er samlet godtgjørelse for alt arbeid som er utført i jordbruksbedriften og egenkapitalen som brukerfamilien har satt inn i foretaket. Det skilles ikke mellom brukerfamiliens arbeid og leid arbeid. «Vederlag til arbeid og egenkapital» framkommer som differansen mellom sum inntekter (inkludert tilskudd) og sum kostnader (inkludert realrente på lånt kapital).

Beregningene av både inntekter, kostnader og arbeidsforbruk er avgrenset til jordbrukssektoren, som også omfatter hagebruk, gartneri og pelsdyrnæring. Produksjonen i villahager er holdt utenom.

Ved verdiberegningen inntektsføres all produksjon som har skjedd i kalenderåret. Alle produksjonsmidler som er satt inn i produksjonen i det aktuelle året, kostnadsføres. For planteproduktene innebærer denne metoden at hele avlingsårets produksjon blir inntektsført, selv om omsetningen for en del av produksjonen først skjer i det påfølgende kalenderåret. Handelsgjødsel som er solgt i perioden fra 1.7 til 30.6, kostnadsføres på det kalenderåret hvor gjødselen forutsettes brukt, det vil si etter årsskiftet.

Merverdiavgift holdes utenom beregningene.

Hvert år gjøres noen justeringer av tallserier bakover i totalkalkylen. Slike endringer skyldes enten nye vurderinger eller nye og sikrere data. I kapittel 6.5 er tidligere framlagte verdiberegninger korrigert for disse justeringene.

2.2 Produksjonsgrunnlaget

2.2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket

Den historiske og budsjetterte utviklingen for arbeidsforbruket er vist i tabell 2.1 og i figur 2.1.

Tabell 2.1 Arbeidsforbruket i jordbruket¹

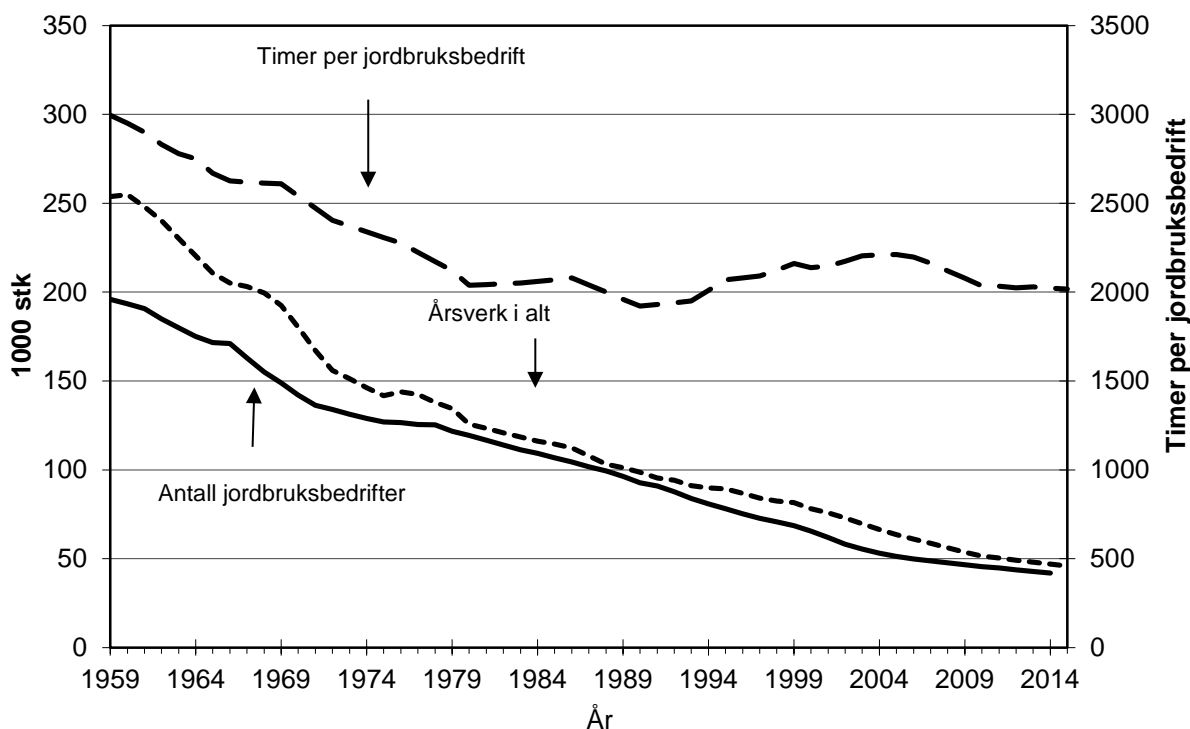
	1959	1969	1979	1989	1999
Mill. timeverk	594,0	404,3	265,8	194,8	152,9
Timeverk per årsverk	2 340	2 100	1 975	1 925	1 875
Årsverk i alt, 1 000 stk.	253,8	192,5	134,6	101,2	81,6
Antall jordbruksbedrifter, 1 000 stk.	198,3	155,0	125,3	99,4	70,7
Timer per bedrift	2 996	2 609	2 121	1 960	2 161
Årsverk per bedrift	1,28	1,24	1,07	1,02	1,15
Jordbruksareal, 1 000 daa	10 107	9 863	9 597	9 942	10 383
Areal per bedrift, daa	51	64	77	100	147
Timer per daa	59	41	28	20	15
Årsverk per 1 000 daa	25,1	19,5	14,0	10,2	7,9
		1959-69	1969-79	1979-89	1989-99
Årlig endring i antall årsverk		-6 100	-5 790	-3 340	-1 960
Årlig endring i %		-2,7	-3,5	-2,8	-2,1

1) Gjelder driftsenheter over 5 daa fram til 1999. Fra 0 dekar og over f.o.m. 1999

Tabell 2.1 (forts.) Arbeidsforbruket i jordbruket¹

	2005	2010	2013	2014*	2015**	2016**
Mill. timeverk	117,2	94,8	88,7	86,7	84,7	82,8
Timeverk per årsverk	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845	1 845
Årsverk i alt, 1 000 stk.	63,5	51,4	48,1	47,0	45,9	44,9
Antall jordbruksbedrifter, 1 000 stk.	53,0	46,6	43,7	42,9	42,0	41,1
Timer per bedrift	2 211	2 035	2 029	2 022	2 017	2 015
Årsverk per bedrift	1,20	1,10	1,10	1,10	1,09	1,09
Jordbruksareal, 1 000 daa	10 354	10 060	9 871	9 860	9 840	9 820
Areal per bedrift, daa	195	216	226	230	234	239
Timer per daa	11	9	9	9	9	8
Årsverk per 1 000 daa	6,1	5,1	4,9	4,8	4,7	4,6
		2005-07	2007-10	1999-10	2010-14	
Årlig endring i antall årsverk		-2 450	-2 400	-2 745	-1 100	
Årlig endring i %		-4,0	-4,3	-4,1	-2,2	

1) Gjelder driftsenheter over 5 daa fram til 1999. Fra 0 dekar og over f.o.m. 1999

Timetallet i et årsverk ble endret fra 1975 til 1 875 timer i 1989, til 1 860 timer i 2001 og til 1 845 timer i 2002

Figur 2.1 Utviklingen i antall jordbruksbedrifter, årsverk i alt og timer per jordbruksbedrift

Totalkalkylens serie for arbeidsforbruket er basert på SSBs arbeidsforbrukstallinger, sist ved SSBs landbruksundersøkelse i 2013. Årsverks-serien er fastsatt med basis i 1975 timer per årsverk fra 1977 og endringene i arbeidstiden i industrien for tidligere år. Timetallet ble satt ned til 1 875 timer per årsverk fra 01.07.89, til 1860 timer for 2001 og til 1845 timer fra 2002.

Etter vedtak fra 2004 har det siden 1999 vært regnet med en avgrensning ved beregningen av arbeidsforbruket i jordbruket for bedrifter fra 0 dekar og oppover, mens det fram til 1999 ble regnet med en avgrensning fra 5 dekar og oppover. Det er regnet med at dette bruddet utgjør en økning på ca. 1 100 årsverk for 1999.

Arbeidsforbruket i honningproduksjonen for bedrifter uten areal, men med minimum 25 bikuber, er inkludert da disse ble tilskuddsberettiget fra 2009. Etter oppgaver fra tellingen i 2010 er det regnet med at arbeidsforbruket for disse enhetene utgjør ca. 100 årsverk.

Arbeidsforbruket i pelsdyrholdet inngår ikke i SSBs utvalgstillinger for arbeidsforbruket i jordbruket, men ble registrert i jordbruks-/landbrukstallingerne i 1999 og 2010. Arbeidsforbruket i pelsdyrholdet inngår i Totalkalkylens serie for arbeidsforbruk.

Arbeidsforbruksregistreringene i SSBs fullstendige tellinger-, som er basert på oppgaver alle bedriftene i jordbruket, danner grunnlaget for arbeidsforbruket i Totalkalkylen. I mellomliggende år beregnes arbeidsforbruket med utgangspunkt i SSBs utvalgstillinger. Arbeidsforbruket i utvalgstillingene vil kunne ha en usikkerhet knyttet til metode for oppblåsing til totalnivå.

Antall jordbruksbedrifter

Antall jordbruksbedrifter har vist en sammenhengende nedgang over en årrekke, men mindre i de senere årene.

For 2014 er det regnet med en nedgang på 1,9 prosent, etter en nedgang på 2,4 prosent i 2013. I perioden 1999–2010 var det en gjennomsnittlig nedgang i antall jordbruksbedrifter på 3,7 prosent per år. For budsjettåret 2015 har BFJ regnet med en utvikling i samsvar med utviklingen for de siste par årene, dvs. en nedgang på 2,0 prosent.

For arealgruppen under 50 dekar har det vært særlig store endringer. Etter en svært sterk nedgang først på 2000-tallet, stanset nedgangen i 2006 med en svak økning fram til 2009. Deretter har det stort sett vært en nedgang.

I gruppen 50–100 dekar har både den absolutte og relative nedgangen i antall bedrifter avtatt mye i de seneste årene.

Antall bedrifter i gruppen 100–200 dekar har vist en jevn relativ nedgang over en lengre periode, men noe svakere de siste årene.

Gruppen 200–500 dekar er den eneste som øker i de seinere årene til midten av 2000-tallet, men nedgang deretter.

Gruppen over 500 dekar er den eneste som har økt i de seinere årene.

Arbeidsforbruket per jordbruksbedrift

Fra utvalgstillingen i 2005 har arbeidsforbruket per bedrift gått ned fra 2 211 timer til 2 035 timer i ved landbrukstillingen i 2010, dvs. – 8,0 prosent. Etter 2010 har arbeidsforbruket per bedrift vært omtrent på samme nivå og ble ved utvalgstillingen i 2013 registrert til 2 029 timer. Den langsiktige nedgangen har skjedd til tross for struktur-rasjonaliseringen og utviklingen mot en større andel store bedrifter og økt areal per bedrift. Denne utviklingen kan sees på bakgrunn av økte investeringer i arbeidssparende teknisk utstyr og økt teknisk framgang. Dessuten har det i perioden etter 2005 vært en sterk nedgang i andelen av bedrifter med melkeproduksjon, som er den mest arbeidskrevende driftsformen.

BFJ har regnet med omtrent uendret arbeidsforbruk per bedrift for budsjettårene.

2.2.2 Areal og avlinger

Totalareal

Tabell 2.2 Arealet fordelt på de enkelte vekster. 1 000 dekar

	1959	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Korn og oljevekster	2 182	2 524	3 255	3 530	3 345	3 071	2 895	2 874	2 835
Poteter	553	346	223	193	149	132	126	123	120
Andre grovfôrvekster ¹	266	278	333	408	317	119	122	112	110
Grønnsaker ²	54	57	57	53	46	61	65	68	70
Andre vekster på åker og i hage	329	384	173	133	118	153	142	143	145
Brakk ³	95	77	106	90	20				
Sum åker/hage	3 479	3 667	4 147	4 401	3 995	3 536	3 351	3 321	3 280
Sum eng og beite på fulldyrket jord	4 864	4 602	4 211	4 445	4 876	4 766	4 757	4 783	4 805
Sum fulldyrket jord i drift	8 343	8 269	8 358	8 846	8 871	8 302	8 108	8 104	8 085
Endring fra året før	1	-72	292	185	-184	-93	-56	-3	-19
Tillatt omdisponert dyrka jord ⁴	..	17	8	11	15
Sum overflatedyrket jord, innmarksbeite	1 764	1 594	1 239	1 096	1 511	1 758	1 764	1 756	1 755
Jordbruksareal i drift i alt	10 107	9 863	9 597	9 942	10 382	10 060	9 871	9 860	9 840

1) Rotvekster og grønnfôrvekster fram til 2001. Inkl. korn til krossing fra 2002

2) Inkl. rotvekster til mat fra 2002

3) Brakkareal er for senere år ført sammen med andre vekster på åker og i hage

4) LMD-tall. F.o.m. 2005 SSB/Kostra

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Arealoppgavene bygger på produksjonstilskuddsstatistikken, med et beregnet tillegg for bedrifter som ikke søker om produksjonstilskudd.

For 2014 er det registrert en nedgang på 3 000 dekar for fulldyrket areal og en nedgang på 8 000 dekar for ikke-fulldyrket jordbruksareal. Det totale jordbruksarealet gikk ned 11 000 dekar i 2014. For 2015 ventes en nedgang i det samlede arealet på ca. 20 000 da.

Omdisponering av dyrket jord

Landbruks- og matdepartementets rapporteringsrutiner for registrert omdisponering av dyrket jord ble lagt om fra 2005. Omleggingen har medført en nedgang i det arealet som registreres som omdisponert. Nedgangen regnes ikke for å være reell. Før omleggingen utgjorde den registrerte omdisponeringen av dyrket jord mellom 10 000 og 15 000 dekar per år, men er nå på 7 000–10 000 dekar per år.

Nydyrking

Nydyrkingen er satt til 15 000 dekar i 2013 og 2014. Samme anslag er benyttet for budsjettåret.

Tidligere dyrket jord

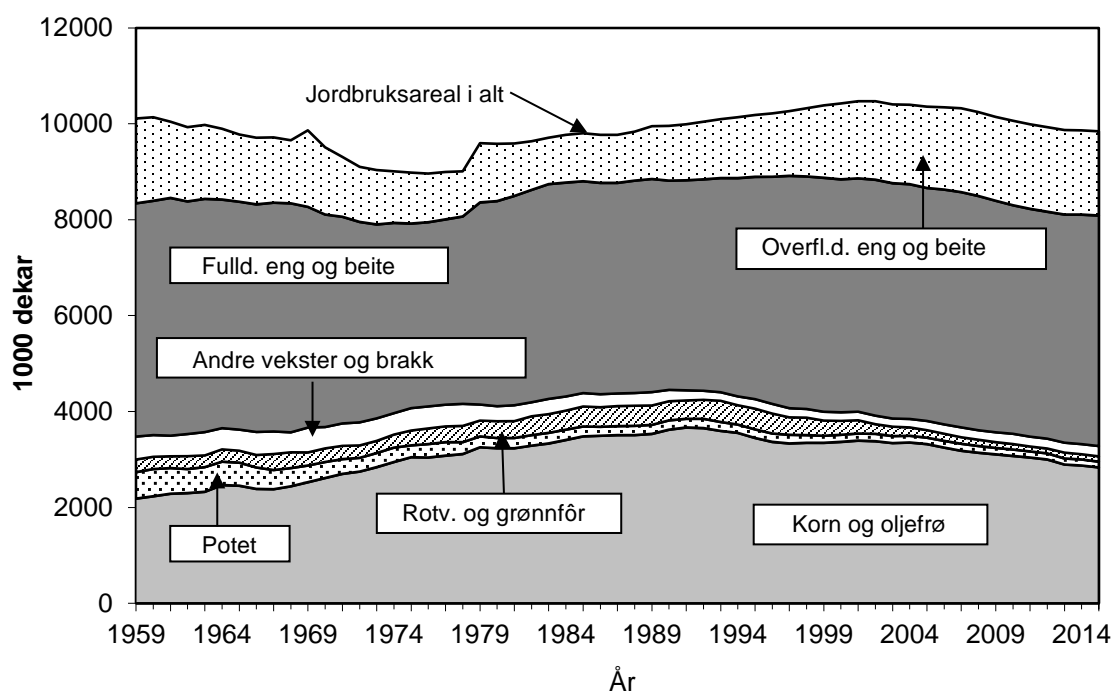
BFJ regner med at 29 000 dekar dyrket jord har gått ut av bruk hvert år i perioden 1999–2010, i tillegg til det dyrkede arealet som er registrert omdisponert. I tiåret før foregikk opparbeiding av tidligere dyrket jord i såpass stor utstrekning at det var en brutto *tilgang* på 4 000 dekar per år utenom ordinær nydyrking.

Areal ifølge nytt kartverk

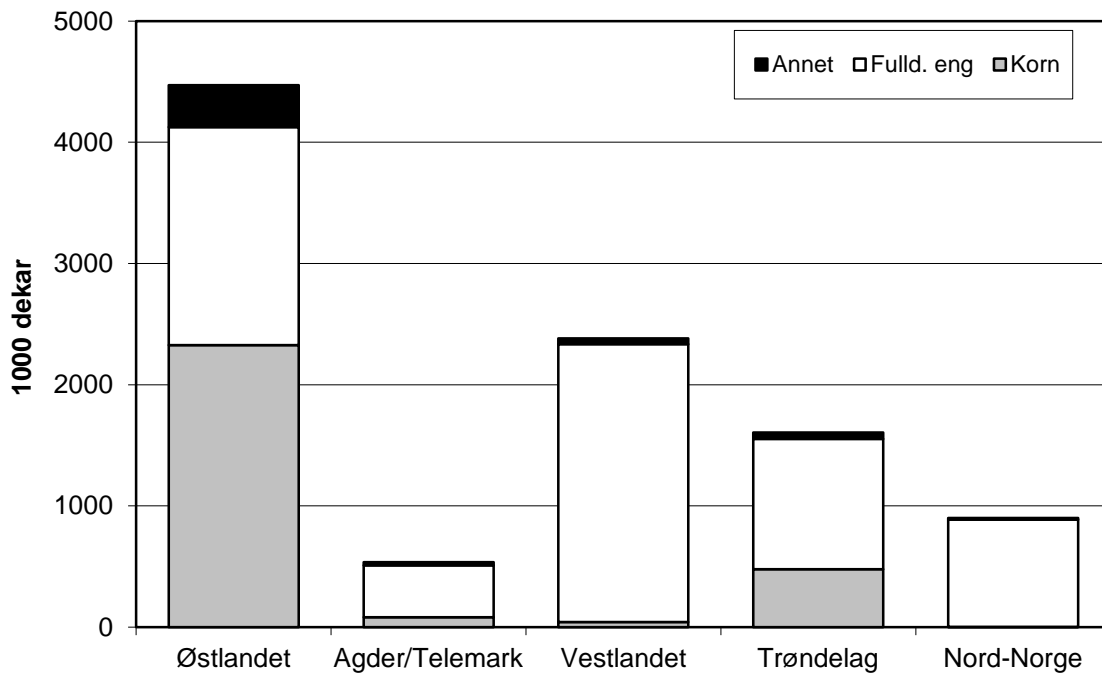
I perioden 2005–2013 har nytt digitalt kartgrunnlag blitt tatt i bruk som kontrollgrunnlag ved søknad om produksjonstillegg. Tall fra Landbruksdirektoratet viser at det nye kartverket innebar en reduksjon i arealet på ca. 3,3 prosent mens samlet areal gikk ned 4,7 prosent i samme periode. En kan ikke si om nedgangen skyldes mer nøyaktige målinger eller om tidligere nedgang ikke har blitt fanget opp før det nye kartverket ble tatt i bruk. Arealnedgang utenom nytt kartverk har dermed vært på ca. 1,4 prosent i samme periode.

Areal fordelt på vekster

Utviklingen i arealet fordelt på vekster samt arealfordeling på regioner er vist i tabell 2.2 og i figur 2.3.

Figur 2.2 Utviklingen i jordbruksarealet

Figur 2.3 Jordbruksarealet fordelt på regioner i 2014

Det totale jordbruksarealet økte så å si hvert år i perioden 1986–2001, men har deretter gått ned og er i følge statistikken 5,8 prosent lavere i 2014 enn i 2001. Mye av nedgangen fra 2005 er knyttet til nye arealmålinger etter at nytt digitalt kartverk er tatt i bruk, jf. avsn. ovenfor. Det har vært en nedgangstrend for åkervekstene siden 1990, og den trenden ser ut til å fortsette mens engarealet i større grad har holdt seg oppe.

For budsjettåret forventer BFJ en liten nedgang i arealet av fulldyrket jord og også for ikke-fulldyrket jord. Dermed er det regnet med fortsatt reduksjon i det totale jordbruksarealet.

Kornareal

Arealet av korn og oljefrø er synkende og var 14 prosent mindre i 2014 enn i 1999.

I de seinere årene har en sett markerte endringer i arealfordelingen mellom de forskjellige kornslagene. Hveteararealet økte fram til 2008, gikk deretter ned til 2013, men økte igjen i 2014. Samtidig har arealet av bygg økt mens arealet av havre har variert mer, men med nedgang i sum. Endringene har sammenheng med forskjeller i lønnsomhet kornslagene imellom samt de klimatiske forholdene for såing høst og vår samt overvintring, spesielt for hvete. Videre har problemer med soppmykotoksiner, medført ønske om redusert havredyrking. Såkorntilgang spiller også inn.

Arealet av oljeverkster ligger de fleste årene rundt 50–60 000 dekar.

Potetareal

Økende spesialisering medfører at produsenter med mer enn 100 dekar nå har over 90 prosent av potetarealet. Det totale potetarealet var 123 200 dekar i 2014, en nedgang fra årene før. I budsjettåret er det regnet med 120 000 dekar. Til tross for underdekning av norske poteter i markedet, gode avlinger, økte målpriser ved de siste jordbruksoppgjørene og noteringspriser opp mot øvre prisgrense, har det flere år vært behov for import.

Andre grovfôrvekster

Siden 1999 er arealet av andre grovfôrvekster, det vil si grønnfôr og rotvekster til fôr, redusert med nærmere 70 prosent. Årsaken er arbeidsmessige og økonomiske forhold ved dyrking av slike fôrvekster i forhold til dyrking av andre vekster, eks. gras, og innkjøpt kraftfôr.

Annet areal

Arealet av andre vekster på åker og i hage er en samlepost for en rekke forskjellige vekster, hvor også brakkareal inngår. Arealet forventes å endre seg lite i budsjettåret.

Fulldyrka eng og beite

Dette er areal hvor det dyrkes flerårige grovfôrvekster som kan fornyes ved pløying. Engarealet på fulldyrket jord økte i 1990-årene, som følge av forskyvning fra åker til eng. Etter 1999 var det fulldyrkede engarealet tilnærmet uendret, men har gått noe ned de seinere årene.

Overflatedyrket jord og innmarksbeite

Arealet av ikke-fulldyrket jord økte sammenhengende i flere år, men kulminerte i 2013.

Avlinger

Avlingsnivå og avlingsutvikling er vist i tabell 2.3 og i figur 2.4. For budsjettårene forutsettes det normalårsavlinger, beregnet som en trend basert på 12 treårs glidende gjennomsnitt.

Tabell 2.3 Avlinger av forskjellige jordbruksvekster. Kg per dekar. Tallene i parentes angir avlingene i forhold til normalåret som er satt lik 100

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Hvete ¹	290 (98)	394 (100)	374 (86)	445 (98)	460 (104)	388 (92)	483 (120)	399 (100)
Bygg ¹	263 (98)	324 (98)	338 (87)	342 (94)	370 (99)	353 (87)	410 (114)	357 (100)
Havre ¹	258 (97)	379 (110)	311 (87)	389 (104)	393 (107)	326 (92)	406 (119)	339 (100)
Poteter	2 037 (99)	2 028 (91)	2 424 (101)	2 561 (104)	2 517 (100)	2 517 (102)	2 887 (120)	2 430 (100)
Eng til slått	582 (93)	664 (98)	665 (93)	555 (104)	558 (90)	558 (96)	642 (111)	591 (100)
Jordbruks- produkter i alt²	(97)	(96)	(95)	(101)	(94)	(95)	(113)	(100)
Vinterkål ³	3 518 (95)	2 909 (83)	4 419 (115)	4 688 (99)	4 395 (92)	4 426 (101)		
Gulrot ³	3 096 (101)	2 981 (85)	3 819 (109)	3 877 (103)	3 309 (101)	3 043 (102)		
Grønnsaker i alt³	(99)	(89)	(107)	(97)	(102)	(-)		
Epler ^{3,4}	24,8	18,3	22,6	522	804	700		
Pærer ^{3,4}	33,0	15,5	11,7	432	547	276		
Jordbær ³	692	907	788	587	623	405		
Solbær ^{3,4}	3,1	3,7	3,0	363	188	180		

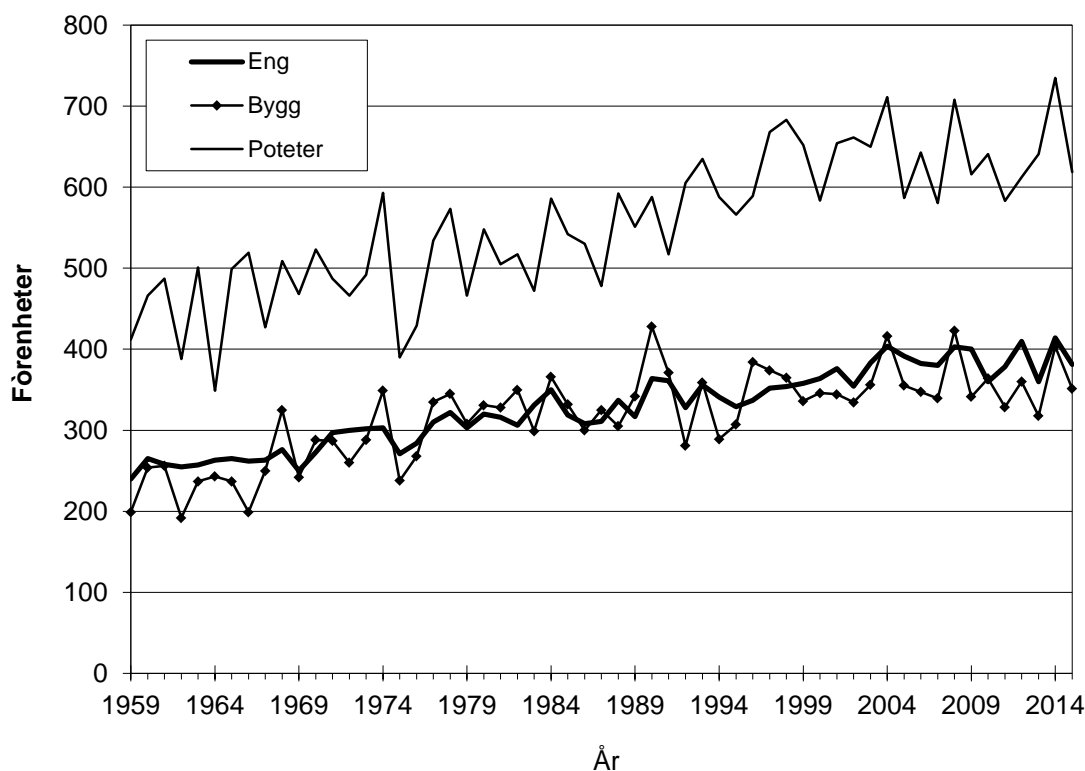
1) Avling med 15 % vann fra og med 1989

2) På mengdebasis fra og med 1993 mot tidligere på førehetsbasis

3) Ikke avl.reg. etter 2013 på beregningstidspunktet.

4) Per dekar fom. 1990, per tre/busker tom. 1989

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.4 Utviklingen i avlingene for noen vekster, FEm per daa

For flere vekster har avlingsnivået over lengre tid vært lite endret etter at det tidligere var økende avlinger.

Beregningsprinsippene for engavlinger har blitt endret flere ganger, sist med virkning fra 2000. Liten endring i gjennomsnittsavlingen deretter kan ha sammenheng med ekstensivering av driften og med reglene for produksjonstilskudd. Engarealet er holdt oppe selv om grovfôrbasert husdyrproduksjon har gått ned og andelen kraftfôr har økt.

Avlinger for 2013

Vekstsesongen ble innledet med vanskelige værforhold på vårparten med sterkt forsinket våronn. Været rettet seg imidlertid utover i vekstsesongen slik at avlingene under ett ble bedre enn fryktet. Samlet for jordbruksvekstene lå avlingene 6 prosent under normalåret.

Korndyrkingen ble særlig preget av den seie våronna, på landsnivå er avlingene beregnet til 11 prosent under normalårsnivå.

Potetdyrkingen ble også preget av sein våronn, men mye rettet seg underveis og avlingene er beregnet til 2 prosent over normalårsnivå.

Værforholdene gjorde utslag også på grovfôravlingene. På landsnivå er engavlingene beregnet til 4 prosent under normalårsavling. Andre grovfôrvekster er registrert med avlinger tilsvarende normalårsnivå.

Avlinger for 2014

I motsetning til årene før ble 2014 et godt år med avlinger betydelig over normalårsnivå. Godt vær gjorde at det ble en tidlig og god våronn i det meste av landet. Det ble noe tørt utover vekstsesongen enkelte steder noe som for eksempel gav forsinket gjenvekst på enga. Avlingene viser variasjoner mellom landsdelene og delvis mellom fylker i samme landsdel, foruten mellom de forskjellige vekstene, også innen fylkene.

Til tross for noe tørre forhold etter hvert ble kornavlingene godt over normalt, beregnet til 18 prosent over.

For poteter ble 2014 avlings- og kvalitetsmessig et godt år med avlinger 11 prosent over normalårsnivå.

Gode værforhold medførte også gode grovfôravlinger selv om delvis tørt vær ga noe redusert kvalitet pga. mye ufordøyelig fiber. Førsteslåtten var tidlig, deretter ble det tørt så andreslåtten ble både utsatt og redusert. Nedbør på ettersommeren ga imidlertid en god tredjeslåt. I sum ga dette avlinger 11 prosent over normalårsnivå.

Samlet planteproduksjon

Det er regnet med en økning i den samlede planteproduksjonen på 16 prosent fra 2013 til 2014. For 2015 er det regnet med en nedgang i produksjon med 8 prosent under forutsetning av normalårsavlinger.

Tabell 2.4 Samlet planteproduksjon, mill. FEm og FEm per dekar¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Korn, oljefrø, erter	609	988	1 118	1 174	1 182	937	1 203	1 005
Poteter	173	103	107	97	85	81	91	74
Grønnsaker o.a. ²	22	23	10	6	7	7	7	8
Høy	694	386	391	267	94	60	55	51
Silo	363	782	1 003	1 456	1 450	1 501	1 733	1 598
Grønnfôr ³	49	85	115	85	23	22	22	19
Halm	118	27	33	18	9	9	10	10
Beite ⁴	682	595	586	811	792	746	784	815
Pl.prod. i alt, mill. FEm ⁴	2 711	2 989	3 362	3 914	3 642	3 362	3 904	3 579
Fem/daa jordbr.areal	279	309	339	377	362	341	396	364

1) FFE (fettingsförenheter) t.o.m. 1992. FEm (förenheter melk) f.o.m. 1993. Beregnet på mengdebasis f.o.m. 1993 mot tidligere på kvalitetsbasis

2) Ekskl. rotvekster til fôr fra 2002

3) Inkl. rotvekster til fôr fra 2002

4) Inkludert utmarks- og fjellbeite

2.2.3 Husdyrbestanden og ytelsen

Husdyrbestanden

Tabell 2.5 viser utviklingen i bestanden av de forskjellige dyreslagene. Bestanden er registrert 1. januar hvert år.

Tabell 2.5 Husdyrbestanden per 1. januar, 1 000 stk.

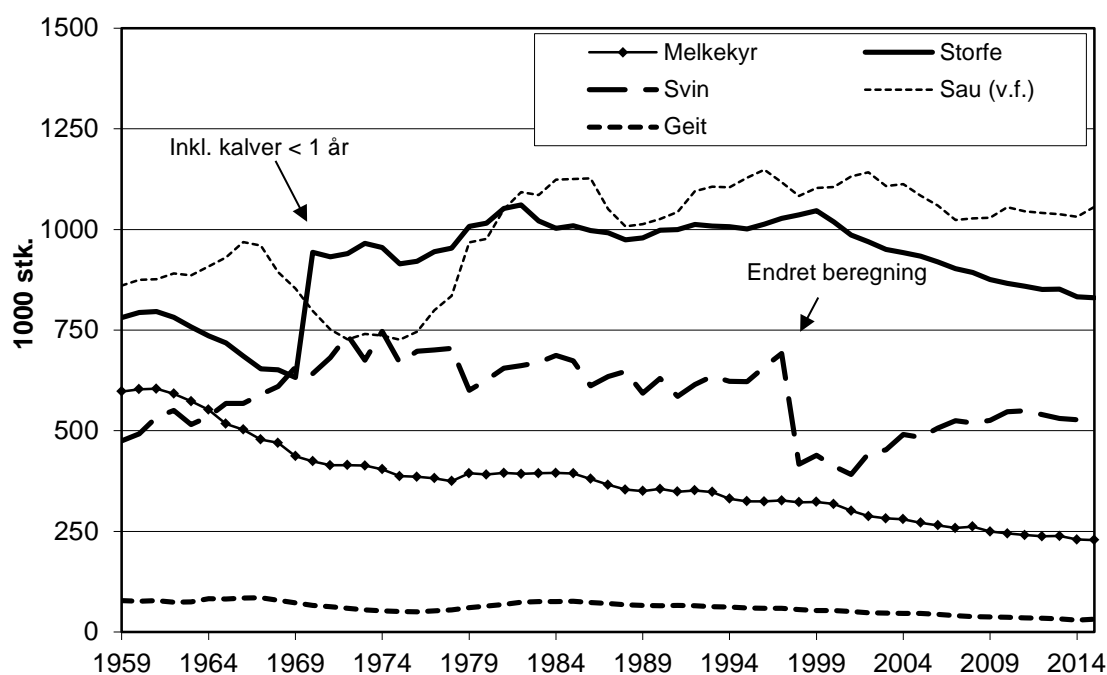
	1969	1979	1989	1999	2009	2013	2014*	2015**
Hest i alt	41,9	22,0	17,6	22,7	30,7	31,1	32,3	28,5
Storfe i alt	973	1 008	979	1 046	876	852	833	830
Herav melkekyr ¹	437	392	344	323	249	239	230	228
" ammekyr	..	2	7	30	58	68	69	71
Sau > 1 år ²	838	968	1 013	1 103	1 029	1 037	1 032	1 056
Geit i alt ³	92	62	66	54	37	30	32	31
Svin i alt ⁴	658	601	593	439	526	531	528	517
Verpehøner	3 836	4 116	3 575	3 113	3 837	4 189	4 258	4 411
Kylling				3 655	9 155	9 642	10 877	11 320
Mink ⁵	792	420	134	70	125	150	170	180
Rev ⁵	40	80	209	105	60	50	50	50

- 1) Inkludert ammekyr 1959 og 1969
- 2) Fra 1979: Vinterfødrede sauer
- 3) Fra 1979: Melkegeiter
- 4) Fom. 1997: Avlssvin og slaktesvin per 1. januar
- 5) Avlsdyr per 1. januar ifølge Norges Pelsdyrslag

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Landbruks- og matdepartementet og SLF

Storfebestanden har gått markert ned etter 1999. Antall ammekyr øker, men ikke tilstrekkelig til å oppveie nedgangen i antall melkekyr. Nedgangen i antall melkekyr har sammenheng med tilpasningen til et lavere melkeforbruk og høyere ytelse.

Bestanden av sau har svinget noe på samme nivå de siste årene mens bestanden av melkegeiter reduseres. Bestanden av kylling har økt i takt med forbruksøkningen. Hestebestanden i jordbruket har vist økning gjennom de siste årene. Bestanden av mink har svinget på et forholdsvis jevnt nivå, mens bestanden av rev har gått nedover.

Figur 2.5 Utviklingen i husdyrbestanden. Registreringsdato 1. januar

Ytelse

Avdrått per dyr i tabell 2.6 er beregnet på grunnlag av produksjon og dyretall for de forskjellige dyreslagene. For kumelk er det den totale produksjonen, inkludert svinn, som danner grunnlaget. Det samme gjelder for egg, mens beregningen for geit er basert på nettoproduksjonen. Et svinn på 3 prosent er da holdt utenom. For kjøttslagene er beregningen bygd på samlet matproduksjon til salg og hjemmeforbruk. Den delen av kjøttproduksjonen som går til dyrefôr, er altså ikke med i beregningsgrunnlaget.

Til beregningen av melkeytelsen per ku nytter BFJ et antall årskyr som er beregnet av Prognoseutvalget for kjøtt og melk.

Avdrått i storfekjøttproduksjonen, hvor også kalvekjøtt er inkludert, beregnes for kyr i alt inkl. ammekyr per august hvert år. For sauekjøtt beregnes avdrått per vinterfôra sau per 1. januar. For svinekjøtt benyttes totalt antall avlsdyr per 1. januar.

Avdråttsnivået for de forskjellige produksjonene har til dels vært lavere enn hva potensialet tilsier. Til dels skyldes dette tiltak for å begrense overproduksjonen av forskjellige husdyrprodukter. Økt produksjonspotensiale på grunn av avlsmessig framgang, bedre fôring og bedre stell, er dermed ikke utnyttet. Utformingen av enkelte tilskuddsordninger kan ha bidratt til bedre totaløkonomi ved å holde dyretallet oppe enn å øke ytelsen per dyr.

Tabell 2.6 Produksjon av melk, storfekjøtt, sauekjøtt, svinekjøtt og egg regnet per avlsdyr

År	Melk ¹ per årsku (melkeku) Liter	Melk ² per melkegeit ⁴ > 1 år Liter	Storfe ³ og kalvekjøtt per årsku ⁵ Kg	Sau/lamme- kjøtt per vinter fôra sau ³ Kg	Svinekjøtt ³ per avlssvin Kg	Egg per høne ⁶ Kg
1959	2 564	283	82	17,3	746	..
1969	4 001	386	134	20,2	805	8,81
1979	4 900	383	177	19,4	725	10,92
1989	5 787	396	216	23,7	852	15,29
1999	5 776	420	273	20,8	1 122	17,46
2007	6 442	501	270	23,0	1 201	18,35
2008	6 580	532	273	23,6	1 261	14,60
2009	6 655	559	276	23,4	1 235	15,35
2010	6 761	577	271	23,3	1 253	14,80
2011	6 755	584	268	22,5	1 323	14,74
2012	6 953	587	255	22,0	1 346	16,33
2013	7 052	628	277	22,8	1 307	15,78
2014*	7 155	626	264	23,5	1 327	15,21
2015**	7 252	672	266	22,8	1 405	14,67

1) Bruttoproduksjon

2) Nettoproduksjon

3) Salg og hjemmeforbruk

4) Uten ammegeiter fra og med 1999

5) Melkekyr og ammekyr per 1.8 (1.1 for 2014)

6) Per årshøne tom. 2007. Per verpehøne > 20 uker per 1.1 fom. 2008

Avdråtten til melkekyr har økt med nær 24 prosent fra 1999 til 2014 mens ytelsen for geitemelk har økt med 49 prosent.

Kjøttproduksjonen per årsku har vært økende fra 2001 til 2009, men har vært litt varierende deretter. En del av dette skyldes at andelen ammekyr, som har færre kalver enn melkeku, er økende. For de seinere årene har det vært underdekning av norskprodusert storfekjøtt med import også utover import med tollettelser.

For sauekjøtt har avdråtten, målt i kg kjøtt per vinterfôra sau, holdt seg på omtrent samme nivå de seinere årene. Variasjonene fra år til år har blant annet sammenheng med beiteforholdene.

I perioden 1999–2014 var det en produksjonsøkning per avslgris på 18 prosent. Økningen i enkelte år kan være påvirket av produksjonsreguleringer ved overproduksjon.

2.3 Jordbruksavtalen – priser

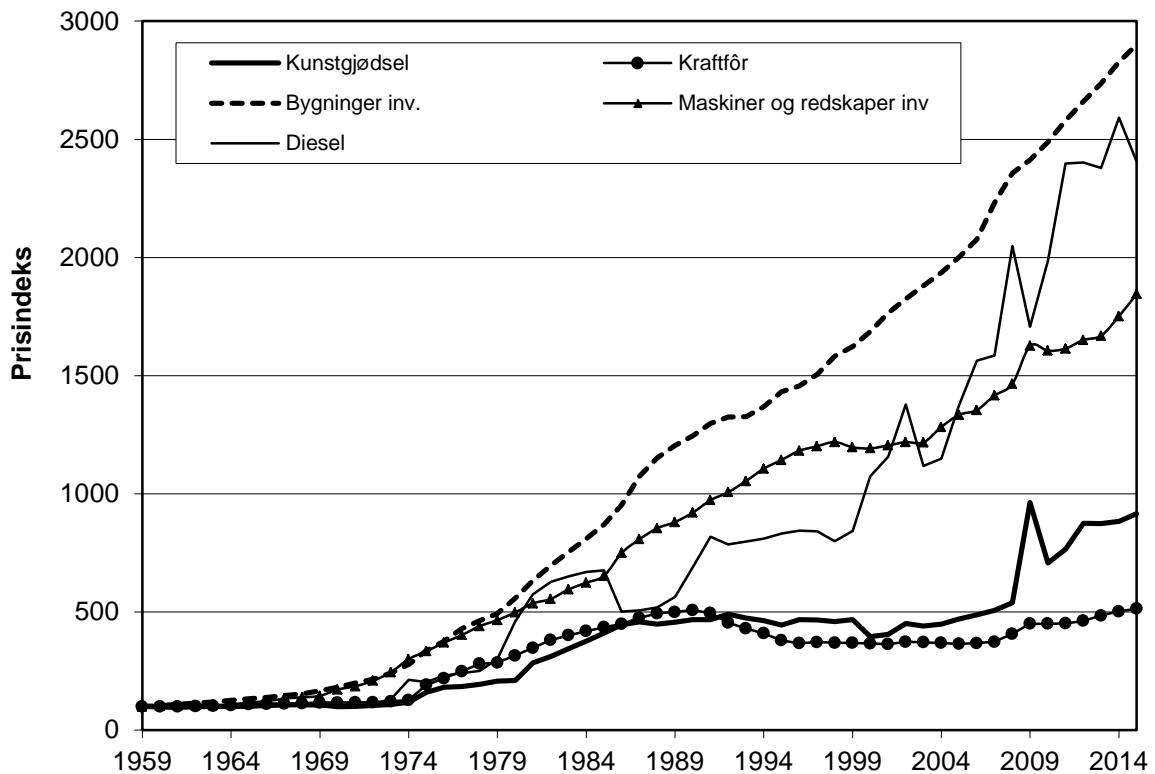
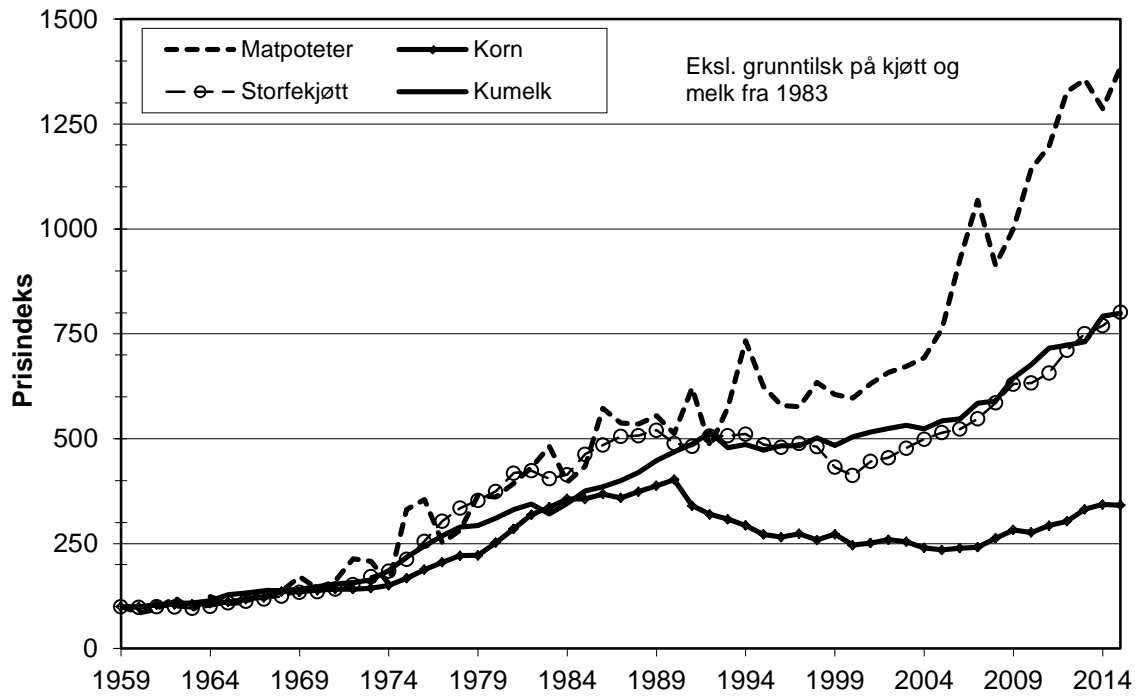
Totalkalkylen skal vise de faktiske utbetalingsprisene til produsent i hvert enkelt år. Disse prisene vil gjenspeile markedsforholdene. Eksempelvis vil overproduksjon gi lavere utbetalingspriser og økt omsetningsavgift.

Priser og tilskudd for budsjettåret 2015 er anslått med utgangspunkt i de forholdene som var kjent i februar/mars 2015. I tillegg er endringene i jordbruksavtalen i 2015, tatt inn i beregningene. Målprisene endres med virkning fra 1. juli.

Under de enkelte postene er det gjort mer detaljert rede for hvilke forutsetninger prisanslagene for hver enkelt vare er basert på.

2.4 Prisutvikling kostnader

For kostnadsposter som er påvirket av den generelle prisutviklingen, er beregningene for budsjettåret bygd på anslaget for konsumprisindeksen (KPI) på 2,25 prosent i rapporten fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjøret (TBU) per februar 2015.

Figur 2.6 Prisutviklingen for noen produkter og produksjonsmidler

2.5 Etterspørselen etter matvarer

Tabellen nedenfor gir oversikt over forbruket av de viktigste jordbruksproduktene. For poteter, grønnsaker, frukt og bær angis forbruket slik at det inkluderer produkter som dyrkes i villahager. En mer utførlig omtale av forbruket er gjengitt under de enkelte postene.

Tabell 2.7 Forbruket av de viktigste jordbruksproduktene på engrosnivå. Kg/innbygger

	1959	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013	2014*
Matkorn, inkl. ris									
(som mel)	81,8	73,6	77,6	79,5	86,3	86,0	82,0	82,1	81,5
Matpoteter ¹	87,6	88,6	74,0	71,2	61,7	55,9	55,6	52,0	52,6
Grønnsaker ²	41,9	39,7	46,4	53,2	60,4	70,7	73,0	75,5	79,7
Frukt og bær ²	63,9	69,2	75,6	77,8	68,7	87,8	87,9	90,8	92,0
Konsummilk i alt ³	187,7	188,9	186,4	174,9	127,2	99,4	94,3	92,0	89,9
Yoghurt					6,7	9,1	9,1	9,1	9,3
Fløte og rømme ⁴	5,0	6,5	6,6	6,9	6,7	6,9	7,7	7,5	7,3
Ost	8,6	8,9	12,0	13,3	14,5	16,9	17,1	17,7	17,9
Smør	3,2	5,5	5,4	3,4	3,3	3,0	3,6	3,3	3,3
Kjøtt fra husdyr ⁵	34,0	39,1	49,3	48,3	57,8	66,9	69,1	70,6	69,3
Egg	8,4	9,9	10,8	11,6	10,3	11,9	12,7	12,2	12,5

1) Inklusive foredlede matpoteter, eksklusive potetmel

2) Inklusive villahager tom. 1999

3) Sum av helmelk, lettmeik og skummet melk. Ekskl. kondensert og tørket melk. Inklusive yoghurt tom. 1998

4) Beregnet som 38 prosent fett (35 % fett t.o.m. 1990)

5) Ekskl. grensehandel og biprodukter av kjøtt

2.6 Produktivitet

Utgangspunktet for beregningene av produktivitetsutvikling i Totalkalkylen er normalisert regnskap målt i løpende priser. Direkte tilskudd utover grunntilskudd og distriktstilskudd er holdt utenom i beregningene. Regnskapet i løpende priser er regnet om til et regnskap i faste priser ved hjelp av prisindekser beregnet på grunnlag av normalisert regnskap. Det er benyttet spesielle indekser for hver gruppe av inntekts- og kostnadsposter. Også for investeringer og kapitalslit i driftsbygninger og maskiner og redskaper brukes spesielle indekser. For hydrotekniske anlegg, grøfter og biler brukes derimot konsumprisindeksen da en har ansett de spesielle indeksene som for usikre. At en bruker spesielle indekser for bygninger, maskiner og redskaper betyr at det kapitalslitet som benyttes i produktivitetsberegningene, avviker fra det som benyttes ellers i Totalkalkylen. Etter omregning av det normaliserte regnskapet med prisindeksene fås et regnskap i faste priser som brukes for å beregne produktivitetsutvikling.

At en bruker normalisert regnskap betyr at inntektene for planteprodukter er litt endret i forhold til fjorårets beregning. Sammenlignet med beregninger i 2014 vil resultatene også være påvirket av at året 2003 er gått ut og året 2014 er kommet til i datagrunnlaget, endringer fra foreløpig regnskap til «endelig» regnskap for 2013, og korrigeringer av noen inntekts- og kostnadsposter for tidligere år. Den største korrigeringen gjelder inntekter av hagebruksprodukter. Arbeidsforbruket er forutsatt å gå ned med 2,25 prosent fra 2013 til 2014 slik som i årene 2011–2013.

Det er flere måter å måle produktivitsutvikling på. Bruttoinntekten sett i forhold til den sammenveide innsatsen for de tre faktorene arbeid, kapital og vareinnsats (multi-faktorproduktivitet) anses ifølge OECD som særlig aktuell når en skal beregne produktivitsutviklingen for en næring. Denne gir en økning på 16 prosent for perioden 2004–2014 eller 1,5 prosent i gjennomsnitt per år (se tabell 2.8).

Andre beregningsmåter er likevel mer vanlig når produktivitsutvikling omtales. Arbeidsproduktivitet beregnet på grunnlag av bruttoprodukt er ifølge OECD det mest brukte enkeltproduktivitsmålet. Bruttoproductet er lik bruttoinntekt minus vareinnsats. Også i Norge er arbeidsproduktivitet mye brukt. Sammenstillingen i tabell 2.8 viser en økning av bruttoarbeidsproduktivitet på 54 prosent fra 2004 til 2014. Den årlige økningen blir 4,4 prosent. Kapitalproduktivitet er et annet enkeltfaktormål som blir benyttet i noen sammenhenger. Bruttokapitalproduktiviteten økte med 6 prosent for perioden, eller med 0,6 prosent per år.

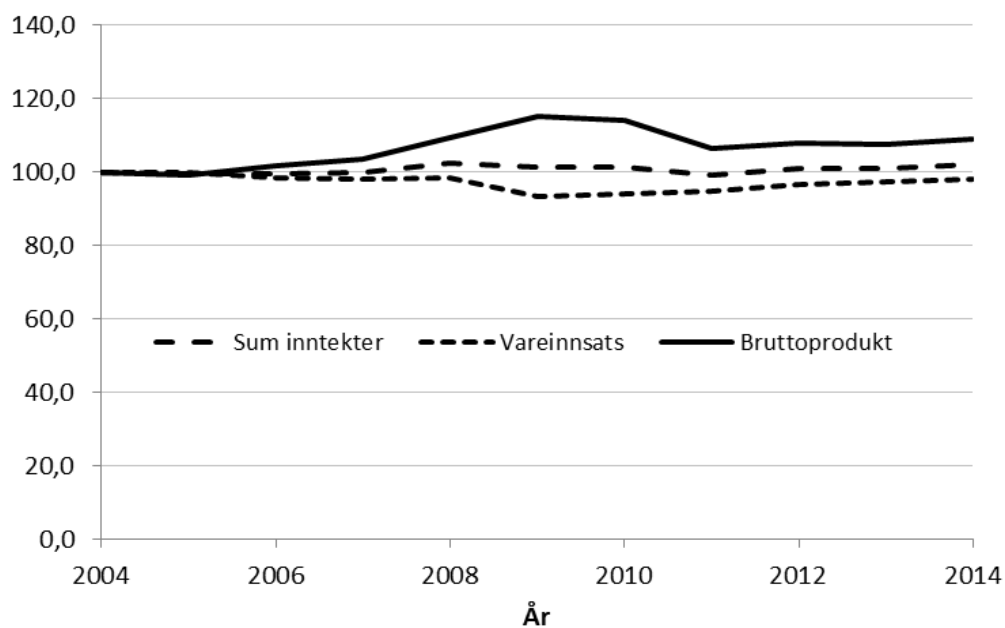
Sammenveid produktivitet for arbeid og kapital på grunnlag av bruttoprodukt blir i følge OECD også mye brukt. Denne økte med 32 prosent for perioden 2004–2014 eller 2,8 prosent i gjennomsnitt per år.

Som kapitalinnsats regnes summen av kapitalslit og rentekostnader. For maskiner er det beregnet kapitalslit separat for kjøpt og leaset utstyr, men ellers er kjøpt og leaset utstyr behandlet likt. Rentekravet på all kapital er satt til 2,67 prosent per år i hele perioden. Denne rentefoten er lik gjennomsnittlig realrente for lånt kapital i årene 2012–2014. For arbeid er det regnet en pris på kr 172 per time i hele perioden. Dette er basert på hva NILFs driftsgranskinger brukte som uttrykk for kostnader ved å leie arbeidshjelp i 2013. Jordkapitalen er beregnet på grunnlag av areal i drift og en gjennomsnittlig bokført kapital per dekar i år 2013. Denne var kr 3130 per dekar. Denne metoden undervurderer sannsynligvis den reelle jordverdien.

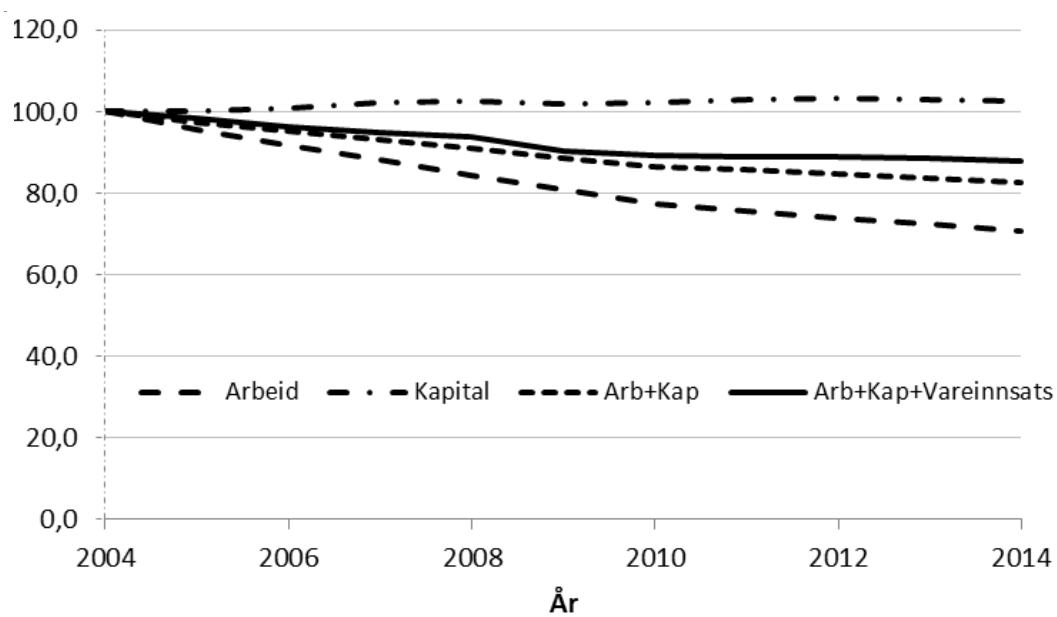
Tabell 2.8 Produktivitsutvikling 2004–2014 i jordbruket beregnet på indekser for bruttoinntekter, bruttoprodukt og innsatsfaktorer

År	Flerfaktorproduktivitet		Enkeltfaktorproduktivitet	
	Bruttoinntekt/ kapital og vareinnsats	Bruttoproduct/ arbeid og kapital	Bruttoproduct/ Arbeid	Bruttoproduct/ kapital
2004	100	100	100	100
2014	116	132	154	106
Årlig	1,5	2,8	4,4	0,6

Både bruttoinntekt (+2 %) og vareinnsats (-2,1 %) har vært forholdsvis stabile i perioden 2004–2014, se figur 2.7. Til sammen gir dette en økning i bruttoproduktet på 9 prosent i perioden. Arbeidsinnsatsen er redusert med omtrent 29 prosent, mens kapitalinnsatsen er så godt som uendret, hele perioden sett under ett (figur 2.8). Arbeids- og kapitalinnsats har totalt minket med 18 prosent. Når en også tar med vareinnsatsen har total faktorinnsats minket med 12 prosent. Produktivitsframgangen er først og fremst knyttet til redusert arbeidsforbruk. Dette går fram av figur 2.7–2.9.

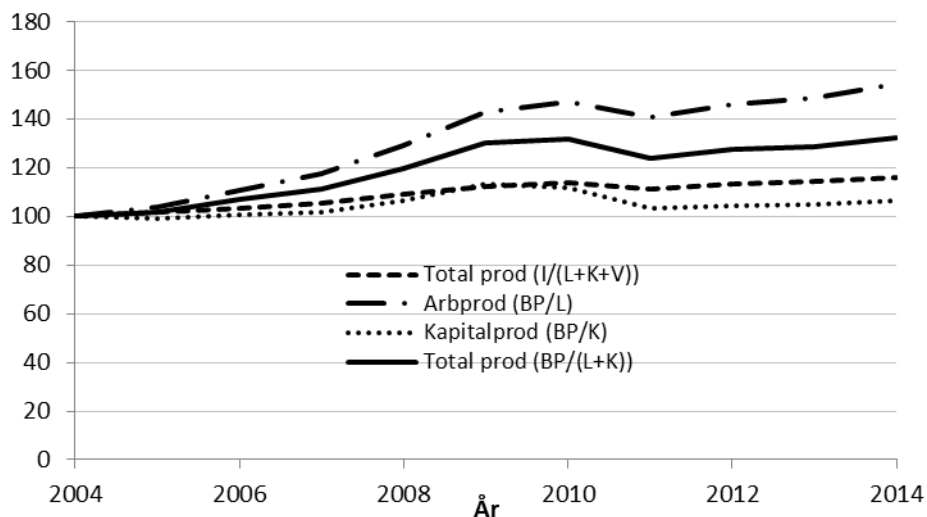

Figur 2.7 Utvikling i bruttoinntekt, vareinnsats og bruttoprodukt 2004–2014, relative tall

Figur 2.8 Utvikling i faktorinnsats 2004-2014, relative tall

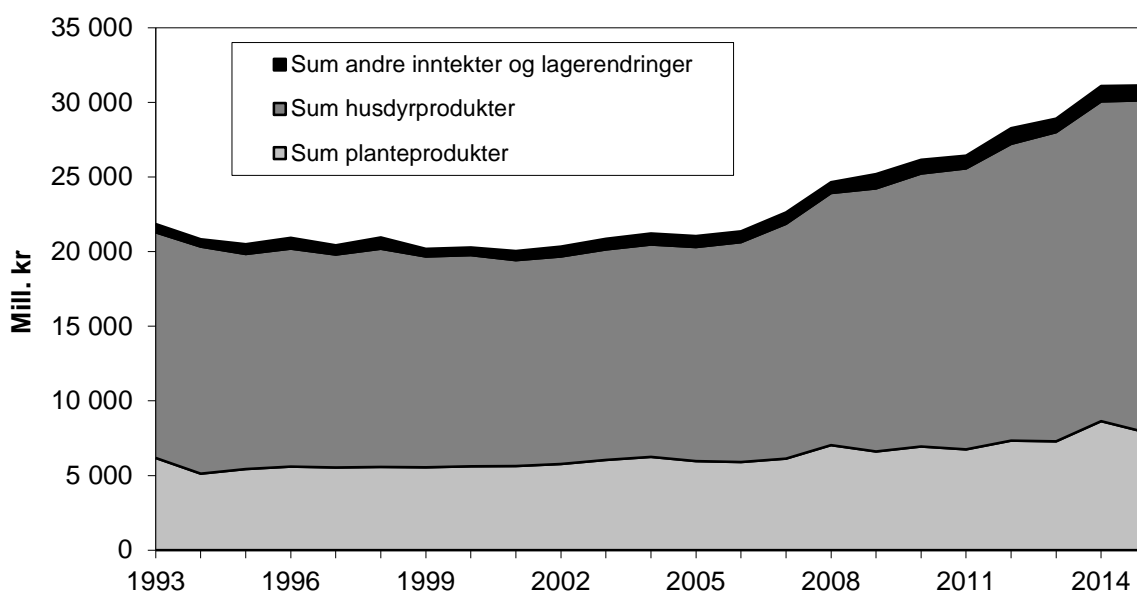
Figur 2.9 viser utviklingen for de fire produktivetsmålene som er med i tabell 2.8. Figuren indikerer at produktivetsveksten har vært noe svakere etter 2009, spesielt fra 2010 til 2011, enn tidligere. Det skyldes både at nedgangen i arbeidsforbruk har vært mindre etter 2010, men også utviklingen i produksjonsinntekter og vareinnsats, målt i faste priser. Vanskelige vekstforhold i flere av årene er en forklaring på denne utviklingen. Årets beregninger viser litt svakere produktivetsvekst for perioden 2004–2014 enn fjorårets beregning for perioden 2003–2013 for alle produktivetsmål som er med i tabell 2.8 og i figur 2.9.

Figur 2.9 Utviklingen i produktivitet, uttrykt ved fire produktivetsmål, tre av disse er basert på bruttoprodukt (BP) og ett på bruttoinntekt (I). L =Arbeid, K= Kapital, V=vareinnsats

3 Inntekter

3.1 Innledning

Figur 3.1 Sum bruttoinntekter ekskl. direkte tilskudd, 1993–2015

Inntektene i jordbruket kommer i grove trekk fra salg av produkter og fra tilskudd. I Totalkalkylen inntektsføres også endringer i buskapsverdi, kjøring med jordbrukets maskiner og arbeid knyttet til investeringer. Jf. kapitlene 3.4.1 og 3.4.2.

I kapittel 3 er det gitt en oversikt over inntektsberegningene for de enkelte produktgruppene, mens kapittel 4 handler om posten «direkte tilskudd».

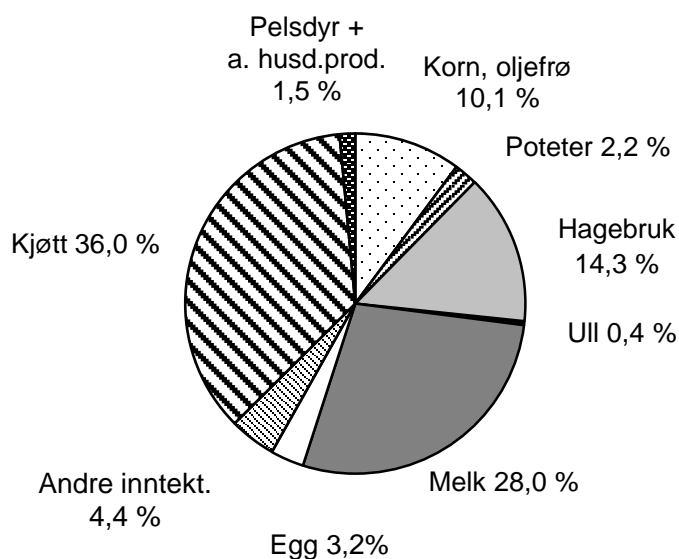
I tabellvedleggene bak i rapporten gis et detaljert bilde av produktmengder, priser og produktverdier. Vedleggene gjelder regnskapsårene 2013 og 2014 og budsjettåret 2015. I budsjettet for 2015 er endringene i priser og tilskudd som følger av jordbruksoppgjøret i 2015, innarbeidet.

En oversikt over inntekter fra de forskjellige planteproduktene er gitt i vedlegg I. Direkte tilskudd presenteres i vedlegg II. Vedlegg IV inneholder oversikt over jordbruksarealet, med fordeling på de enkelte vekstene. Dessuten blir størrelsen på den totale planteproduksjonen, og bruken av planteproduktene, vist der. Husdyrstatus og husdyrproduksjon kartlegges i vedlegg V.

Inntektene i jordbruket, utenom direkte tilskudd, er delt inn i fire hovedgrupper:

1. Inntekter fra planteprodukter
2. Inntekter fra husdyrprodukter
3. Andre inntekter
4. Lagerendringer i buskap og formidler

Figur 3.2 viser hvordan produksjonsinntektene i 2014 fordelte seg på ulike produkter. I denne sammenhengen er ikke direkte tilskudd med i produksjonsinntektene. Virkningen av de produksjonsnøytrale tilskuddene, for eksempel arealtilskudd, kommer dermed ikke til uttrykk i figuren.

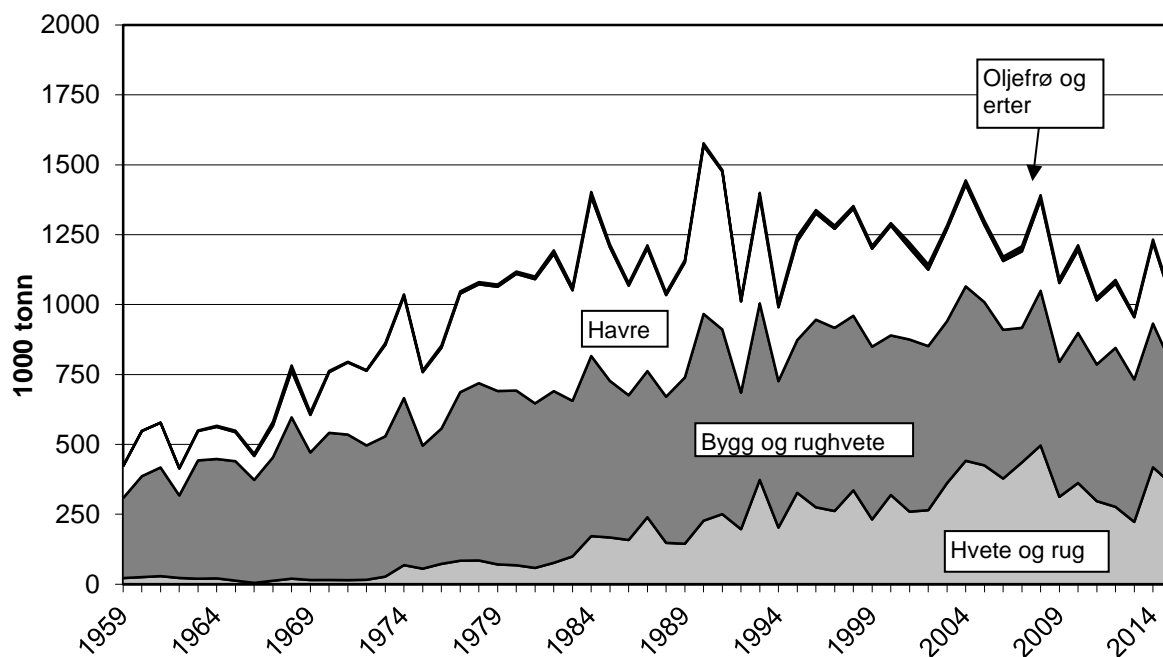
Figur 3.2 Inntektene(ekskl. direkte tilskudd) fordelt på forskjellige produkter 2014

3.2 Planteproduksjon

3.2.1 Korn, erter og oljefrø

Produksjonsutvikling

I 2014 var kornavlingene, ifølge de foreløpige oppgavene, 18 prosent over normalårsnivå. Kornproduksjonen dette året ble på 1 223 693 tonn. Med normalårsavlinger er kornproduksjonen i 2015 beregnet til 1 016 555 tonn.

Figur 3.3 Utviklingen i korn- og oljefrøproduksjonen. 1 000 tonn

Produksjonen av korn og oljeverkster går også fram av tabell 3.1.

Tabell 3.1 Produksjon av korn og oljeverkster, mill. kg 15 prosent vann (8 % for oljefrø)

	Korn	Oljeverkster	Erter
1959	422
1969	605	9,4	..
1979	1 064	8,6	..
1989	1 151	10,4	..
1999	1 219	10,4	..
2005	1 307	10,3	3,7
2006	1 178	9,5	6,2
2007	1 224	9,0	8,9
2008	1 409	9,7	6,7
2009	1 077	6,7	7,0
2010	1 202	10,2	6,5
2011	1 017	8,6	2,3
2012	1 077	11,3	1,9
2013	955	6,0	1,0
2014*	1 222	9,0	2,1
2015**	1 015	8,6	2,0

Priser og verditall

Oppgaver fra Landbruksdirektoratet og Norske Felleskjøp ligger til grunn for verdiberegningen for korn og oljevekster. I tillegg hentes det inn oppgaver fra såvarefirmaer og enkelte andre aktører.

Priser som er fastsatt ved jordbruksoppkjørene, går fram av tabell 3.2.

Ved jordbruksoppkjøret i 2015 ble målprisene fra 1.7.2015 økt med 10 øre per kg for hvete matkvalitet, bygg med 8 øre per kg og havre med 6 øre per kg. Forhvelte, forrug, erter og oljevekster med 8 øre per kg. Prisen på rug matkvalitet er uforandret.

Tabell 3.2 Grunn- og målpriser på korn. Øre per kg^{1,2}

	1959	1969	1986	1990	2000	2010	2012	2013	2014	2015
Hvete, matkval.	90	112	303	321	217	248	273	293	298	308
Rug, matkval.	83	105	290	302	201	232	257	277	282	282
Bygg	70	93	250	277	178	214	232	250	255	263
Havre	61	86	220	249	159	195	210	228	233	239

1) Målpriser erstattet grunnpriser fra 1.7.2001. Teknisk oppjustering av prisene på 14 øre/kg

2) 17 prosent vanninnhold tom. 1988, 15 prosent deretter

Ved prisberegningen for 2014 er det tatt utgangspunkt i registrerte produsentpriser fra Landbruksdirektoratet og noteringspriser fra Norske Felleskjøp (markedsregulator). Avregningspris til produsent er fratrukket omsetningsavgift og kostnader til analyse og avregning.

I 2013 og 2014 ble det trukket omsetningsavgift på henholdsvis 2 øre/kg og 3 øre/kg. Det regnes med et trekk på 1,67 øre/kg i 2015, det vil si gjennomsnittet av trekket de siste tre årene.

Kostnaden til analyse og avregning var 1,94 øre/kg i snitt for 2014. Det regnes med samme trekk i 2015.

Det var et gjennomsnittlig trekk for tørking og kvalitet på 6,20 øre/kg i 2013. For 2014 er det regnet med et trekk på 2,52 øre/kg. For budsjettåret regner BFJ med 5,91 øre/kg i trekk for alt solgt korn. Dette tilsvarer gjennomsnittlig kvalitetskorreksjon i perioden 2004–2013.

Tillegg for økologisk vare og leveringsavtaler samt korreksjon for KSL-tillegg/trekk inngår også i produsentprisene. Tillegg for kontraktproduksjon av mathavre er tatt inn under posten «lokale tillegg».

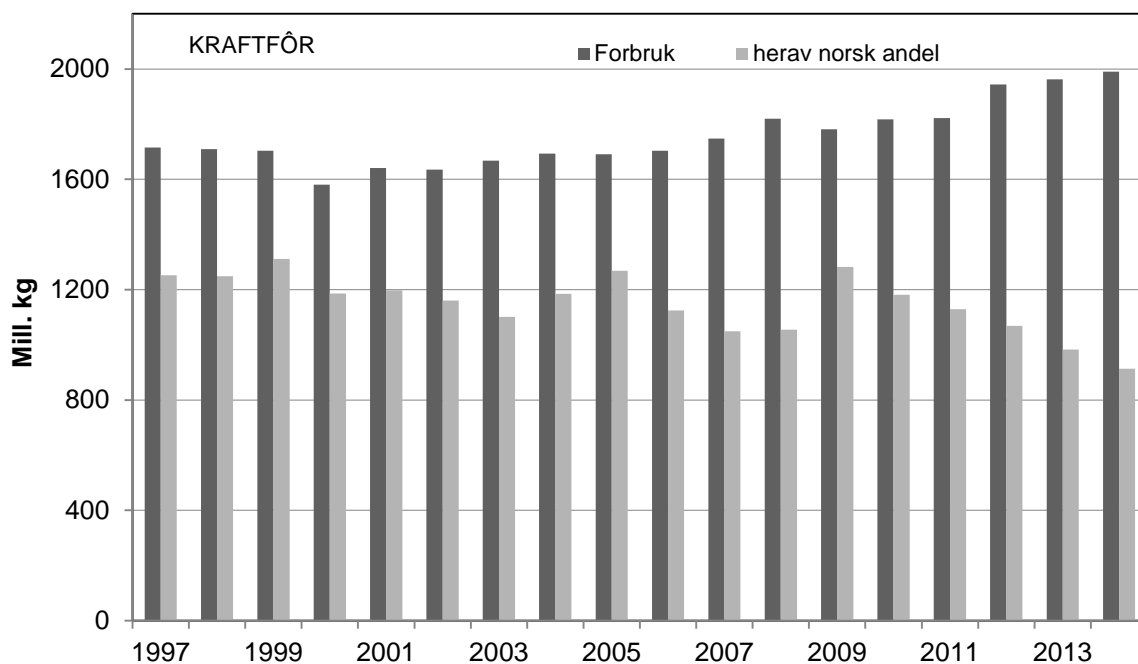
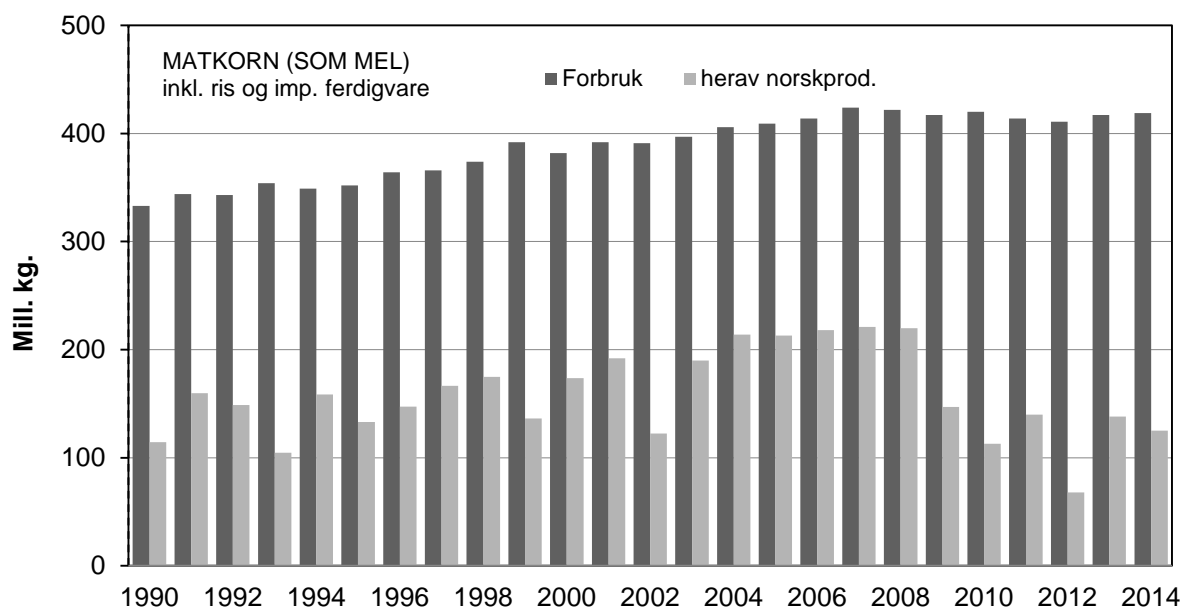
Tabell 3.3 Mengder, priser og verditall for korn, erter og oljevekster

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Hvete								
Produksjon, mill. kg	11	66	143	230	337	222	388	327
herav salg, mill. kg	9	63	136	226	328	210	279	317
Øre per kg ¹	114	183	330	236	231	278	279	291
Inntekt, mill. kr	10	116	449	532	758	585	1058	922
Rug								
Produksjon, mill. kg	4	5	2	6	34	13	40	42
herav salg, mill. kg	2	3	1	6	34	12	39	42
Øre per kg ¹	107	169	295	217	210	273	270	265
Inntekt, mill. kr	3	5	2	12	71	33	105	110
Bygg								
Produksjon, mill. kg	456	620	595	624	550	523	527	441
herav salg, mill. kg	316	468	503	614	536	510	514	428
Øre per kg ¹	97	162	284	196	207	247	252	262
Inntekt, mill. kr	306	757	1 423	1 204	1 108	1 259	1 297	1 118
Havre og bl. korn								
Produksjon, mill. kg	134	373	411	355	304	229	296	235
herav salg, mill. kg	96	314	386	350	297	222	289	229
Øre per kg ¹	88	150	254	178	187	224	230	237
Inntekt, mill. kr	85	470	979	623	554	498	665	543
Rughvete								
Produksjon, mill. kg				3,7	-	-	-	-
herav salg, mill. kg				3,7	0,5	-	-	-
Øre per kg ¹				197	211	-	-	-
Inntekt, mill. kr				7,2	0,97	-	-	-
Erter, mill. kr					18,1	3,5	7,1	7,0
Korn og erter i alt								
Produksjon, mill. kg	605	1 064	1 151	1 219	1 232	988	1 253	1 046
herav salg, mill. kg	424	848	1 026	1 200	1 202	956	1 224	1 017
Innt. korn og erter, mill. kr	404	1 348	2 859	2 379	2 511	2 379	3 132	2 702
Korreksjon for tørking og kvalitet, mill. kr								
Korntrygd mill. kr	1	-26	-26	-22	-74	-56	-29	-57
Særtilllegg bygg mill. kr	55	34	33	-	-	-	-	-
Geogr.prod.till., mill.kr	1	2	-	-	-	-	-	-
Lokale tillegg, mill.kr	-	13	142	-	-	-	-	-
Oljevekster, mill. kr	-	-	-	3	1	1	1	1
Oljevekster, mill. kr	11	22	45	46	48	30	47	45
Sum innt. korn, erter og oljev., mill. kr	472	1 393	3 053	2 404	2 485	2 355	3 151	2 688

1) Inkl. termintilllegg

Anvendelse av norskprodusert korn

Mesteparten av norskprodusert korn går til kraftfôr i husdyrproduksjonen, men andelen som brukes til mat, har steget gjennom lengre tid pga. økt hvetedyrking. Hvor mye norsk korn som går til kraftfôr, og hvor mye som blir matkorn, vil variere med produksjon og kvalitet fra år til år. Figur 3.4 viser forbruket av matkorn og kraftfôr med norsk andel. Totalforbruket av matkorn inkluderer importerte kornprodukter, som for eksempel ris, kjeks og knekkebrød mens kraftfôret er på råvarebasis, dvs. karbohydrat, protein og fettråvarer. Andelen norsk matkorn har tidligere økt, men har gått ned og varierer fra 2009 pga. lav avling og dårlig kvalitet. Også for kraftfôret er det synkende norskprodusert andel fra 2009.

Figur 3.4 Forbruk av matkorn og kraftfôr og norskprodusert andel. Mill. kg

3.2.2 Poteter

Produksjonsutvikling

Tabell 3.4 viser omfanget og anvendelsen av den norske potetproduksjonen. Nettoproduksjonen beregnes ved å trekke fra bruttoproduksjonen et anslått svinn på 10 prosent. Poteter til fôr framkommer som en rest når all registrert anvendelse til salg, pluss det beregnede hjemmeforbruket av matpoteter og settepoteter, og det anslåtte svinnet, er trukket fra.

Tabell 3.4 Omfang og anvendelse av norsk potetproduksjon. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Bruttoproduksjon, mill. kg ¹	705	503	494	386	338	323	361	297
Svinn, mill. kg	70	43	49	39	34	32	36	24
Nettoproduksjon, mill. kg	635	460	445	347	304	291	325	273
Anvendelse, mill. kg;								
<i>Salg:</i>								
Matpoteter ²	198	163	180	111	75	65	71	68
Eksport	0	–	–	–	–	–	–	–
Statskontr. settepoteter					7	8	8	8
Potetmel og sprit ³	61	65	60	37	46	49	64	50
Potetmos/– flak, pomes frites, chips etc.	20	30	76	104	130	119	122	118
Salg i alt	279	258	316	252	258	241	265	244
<i>Hjemmeforbruk:</i>								
Matpoteter ¹	95	73	35	4	3	3	3	3
Fôrpoteter	178	70	43	53	18	24	35	4
Settepoteter ⁴	84	60	50	38	26	23	22	22

1) Potetareal i villahager er inkludert

2) Ny beregningsmetode fra 1984

3) Fra 1999: Til sprit regnes bare poteter brukt direkte til sprit, dvs. ikke inkludert reststivelse fra annen industriell foredling

4) Fra 2000: Settepoteter av egen avl

Priser og verdi

Prisene på matpotet i regnskapsårene blir beregnet på grunnlag av ukentlige prisnoteringer som Landbruksdirektoratet utfører. For industripotet er prisene i regnskapsårene innhentet direkte fra foredlingsbedriftene.

Oppgaver over omsatte kvanta av matpotet i regnskapsårene er innhentet fra Landbruksdirektoratet. Foredlingsbedriftene oppgir hvor store kvanta potet som har gått til industriformål i regnskapsårene og gir dessuten kvantumsanslag for forbruket av industripotet i budsjettåret.

Totalkalkylen baserer seg på foredlingsbedriftenes oppgaver over forventede priser på industripotet i budsjettåret. Potetprisene og verdien av den yrkesmessige potetproduksjonen er vist i tabell 3.5. Se også vedleggstabell 3.2. Prisen i budsjettåret 2015 tar hensyn til målprisøkningen på 15 øre/kg ved jordbruksoppkjøret i 2015. Fra 1.7.2015 er målprisen 439 øre per kg.

Tabell 3.5 Verdiberegning av produksjonen¹ av poteter til salg og hjemmeforbruk

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Salg og hjemmeforbruk								
Til mat og industri ² , mill. kg	389	295	341	265	241	241	265	244
Priser ved salg, øre per kg								
Matpoteter	59	125	191	208	399	466	442	491
Poteter til potetmel	30	54	72	79	55	77	58	53
Poteter til sprit	29	54	45	63	12	1	1	1
Poteter til mos/flak chips, pommes frites etc.	31	79	132	148	207	238	245	267
Statskontr. settepoteter					471	543	565	576
Tilskudd								
Potetrygd, mill. kr	6	3	–	–	–	–	–	–
Tilskudd til statskontr. settepoteter, mill. kr	–	3	8	–	–	–	–	–
Dist.tilsk. N-Norge, mill. kr			1,9	1,9	3,1	3,7	3,2	3,2
Sum inntekt, mill. kr	204	310	522	424	617	661	694	721

1) Eksklusive villahager

2) Inkl. statskontrollerte settepoteter f.o.m. 2000

Forbruk av poteter og potetprodukter

Forbruksmønsteret for poteter har endret seg mye over de siste 50 årene. Regulering av matpotetmarkedet ved å la poteter gå til fôr, har fått mindre betydning etter hvert. Matpotetforbruket per person har fram til nylig gått stadig nedover, mens forbruket per person av bearbeidede poteter (pommes frites, mos og chips etc.) har økt. De aller siste årene har imidlertid forbruket av både matpoteter og bearbeidede poteter stabilisert seg noe.

Tabell 3.6 gir en oversikt over forbruksutviklingen for poteter.

Tabell 3.6 Forbruk (engrosnivå) av poteter til mat

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Salg og hjemmeforbr. norsk								
matpotet, mill. kg ¹	308	236	215	115	78	68	75	71
Imp. matpoteter, mill. kg	14	19	5	31	43	57	51	56
Forbr. matpoteter, mill. kg	322	255	220	147	120	124	126	127
Forbr. matpoteter, kg/innb.	84	63	52	33	25	25	25	25
Forbruk bearb. poteter,^{2,3}								
kg/innb.	5,1	12,0	19,9	30,4	31	28	25	28
Forbr. poteter i alt ^{2,3} kg/innb.	89	74	71	63	56	53	53	53

1) Inklusive produksjon fra villahager

2) Eksklusive poteter til potetmel og sprit

3) Beregnet som friske poteter

3.2.3 Hagebruksprodukter

Tabell 3.7 Verditall for hagebruksproduktene¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Grønnsaker i alt inkl. urter, mill. kr ²	171	357	687	959	1 555	1 947	2 182	2 042
<i>herav i veksthus, mill. kr³</i>	<i>45</i>	<i>111</i>	<i>227</i>	<i>360</i>	<i>517</i>	<i>634</i>	<i>682</i>	<i>670</i>
Frukt i alt, mill. kr	81	46	117	86	165	198	221	176
Bær i alt, mill. kr	87	127	161	173	317	274	423	388
Blomster etc., mill. kr	169	521	1 320	1 336	1 448	1 453	1 530	1 549
Emballasjetilskudd, mill. kr	–	12						
Dist.- og kval.tilsk., mill. kr			45	43	60	77	79	88
Sum inntekter hagebruksprodukter, mill. kr	508	1 064	2 330	2 595	3 546	3 947	4 435	4 293

1) Ekskl. produksjon i villahager f.o.m. 1979

2) Inklusive kjøkkenhager på gårdsbruk og uspesifiserte vekster

3) Tomat, agurk, salat og urter i veksthus

Hagebruksproduktene omfatter grønnsaker og urter, frukt, hagebær og blomster. I vedleggstabell 1.3 er det gitt en detaljert oversikt over kvanta, priser og produksjonsverdi for de forskjellige hagebruksproduktene. Hjemmeforbruket i jordbruket verdi-beregnes på lik linje med salgsproduksjonen.

Produksjonsutvikling

Areal- og avlingsutviklingen for grønnsaker, frukt og bær går fram av kap. 2.2.2, men er også nærmere omtalt nedenfor.

Grønnsaker

Areal: Arealet av grønnsaker til salgsproduksjon på friland har økt over tid.

Tabell 3.8 Grønnsakareal, dekar¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Blomkål	5 162	6 059	5 781	5 248	4 201	4 949	4 949	4 949
Hvitkål	13 630	11 934	7 829	5 527	4 043	4 206	4 206	4 206
Gulrot	16 540	11 897	11 678	11 825	13 901	15 256	15 256	15 256
Purre	1 180	1 176	1 454	1 239	1 344	1 460	1 460	1 460
Løk	2 378	3 940	5 322	6 147	6 237	7 325	7 325	7 325
Kålrot til mat	5 354	4 649	5 260	5 260	5 260
Kinakål	3 771	3 493	1 864	1 653	1 653	1 653
Hageerter ²	5 194	6 037	6 748	7 309
Broccoli	2 308	4 348	4 759	4 759	4 759
Isbergsalat	2 783	4 507	4 710	4 710	4 710
Tomater (veksthus)	626	508	390	309	340	370	370	370
Agurker (veksthus)	211	249	230	240	225	231	231	231
Andre vekster, friland	1 352	5 874	6 038	8 194	15 720	15 165	15 165	15 165
	46 273	47 674	49 241	59 427	60 814	64 743	64 743	64 743
Sum fysisk areal ³				58 963
herav kontrakt dyrket areal ⁴	7 392	11 864	12 843	11 250

1) Sammenlignbare arealtall fra 1999. Anslag for 2014. 2015 satt lik 2014

2) Ikke oppgaver etter 2006

3) Flere hold eller flere vekster etter hverandre på samme areal i samme år regnet bare en gang. Tall mangler for de siste årene

4) Ufullstendige oppgaver etter 1993

Kilde: SSB (Landbr.dir. 1996–2004)

Avlinger: Nedenfor er det gitt en oversikt over avlingene per dekar for de viktigste grønnsakene. For budsjettåret 2015 benyttes normalårsavlinger.

Tabell 3.9 Avlinger i kg per dekar av de viktigste grønnsaker

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Blomkål	1 285	1 297	1 519	1 609	1 862	1 797	1 988	1 980
Høst/vinterhvitkål	3 518	2 909	4 419	4 688	4 393	4 426	5 083	4 813
Gulrot	3 096	2 981	3 819	3 877	3 309	3 043	3 450	3 081
Purre	1 844	2 146	2 562	1 833	1 828	2 014	2 209	2 055
Løk	2 198	2 596	3 971	3 109	2 828	2 721	3 129	2 730
Kålrot til mat	3 299	2 735	2 542	3 399	2 814
Kinakål	2 697	2 439	2 487	2 476	2 741	2 722
Hageerter ¹	571	525	577	605
Broccoli	844	917	786	896	841
Isbergsalat	1 831	1 535	1 703	1 779	1 805
Tomater, veksthus	13 600	16 200	22 300	32 000	38 009	35 068	37 281	36 486
Agurker, "	23 800	31 800	38 700	37 200	64 236	67 186	71 521	69 264

1) Ikke oppgaver etter 2006

Kilde: SSB. LPC 1996–2004

Nettoproduksjonen og verdiberegningen bygger på Landbruksdirektoratets data for grossistomsetningen, samt på oppgaver fra Kontraktdyrkernes landslag. Det beregnes et tillegg for uregistrert grossistomsetning, direkte salg og hjemmeforbruk.

Tabell 3.10 viser utviklingen i salgsproduksjonen av de viktigste grønnsakvekstene i de siste årene, med anslag for 2015.

Tabell 3.10 Salgsproduksjon av de viktigste grønnsakene. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Blomkål	4 975	5 894	8 133	6 151	7 824	8 895	9 839	9 800
Hvitkål (høst/vinterkål)	33 494	27 481	28 185	19 033	13 285	13 704	15 738	14 900
Gulrot	40 966	28 372	35 679	36 048	45 991	46 418	52 635	47 000
Purre	2 056	1 893	3 467	2 504	2 456	2 940	3 226	3 000
Løk	4 181	8 899	19 604	13 262	17 630	19 932	22 916	20 000
Kålrot til mat	13 141 ²	12 492	12 713	13 371	17 881	14 800
Kinakål	13 195	8 117	4 637	4 093	4 531	4 500
Erter	2 373	2 536	4 090	3 510	3 360	5 139	3 792	3 792
Broccoli	1 145	3 986	3 739	4 264	4 000
Isbergsalat	2 883	6 919	8 020	8 381	8 500
Tomater	7 066	7 623	8 596	9 275	12 923	12 975	13 794	13 500
Agurker ³	5 775	7 850	10 102	13 512	14 453	15 520	16 521	16 000

1) Inkluderer villahageproduksjon

2) Inkluderer neper i 1989

3) Agurk i veksthus og agurk på friland

Kilde: SSB (Landbr.dir./Kontraktdyrkernes landslag)

Frukt

Omsetningsoppgavene viser at det ble levert 7 650 tonn epler klasse I til konsum i 2014. For pærer 262 tonn klasse I levert til konsum.

Areal: Yrkesproduksjonen er representert ved bedrifter med produksjon på minst ett dekar. Tabell 3.11 viser antall dekar frukt i yrkesproduksjonen. Tendensen har vært en gradvis reduksjon i arealet.

Tabell 3.11 Antall dekar frukt i yrkesproduksjonen

	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Epler	22 577	18 941	14 286	13 789	13 519	13 519
Pærer	4 067	2 152	893	644	593	593
Plommer	3 460	3 108	4 151	4 220	4 261	4 261
Moreller	1 734	2 549	1 956	1 558	1 624	1 624
Kirsebær	830	451	476	396	413	413
Frukt i alt	32 668	27 201	21 762	20 607	20 410	20 410

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Avlinger: Tabell 3.12 viser registrerte avlinger i kg per dekar regnskapsårene. Normalårsavlinger er satt inn for 2015.

Tabell 3.12 Avlinger i kg per dekar

	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Epler	1 311	522	804	700	774	772
Pærer	578	432	547	276	577	501
Plommer	639	277	393	359	318	299
Moreller	433	194	325	387	456	382
Kirsebær	..	590	539	243	357	216

Kilde: SSB/Landbr.dir.

I tabell 3.13 er beregnet netto fruktproduksjon for salg og hjemmeforbruk sammenholdt med registrert engrossalg av frukt. Hovedforskjellen mellom den beregnede nettoproduksjonen og det registrerte engrossalget er at det sistnevnte omfatter bare frukt kl. I til friskkonsum. Altså er verken frukt til saftpresseri eller hjemmeforbruk av frukt med i engrossalget.

Tabell 3.13 Nettoproduksjon og registrert engrossalg av frukt. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Epler	42 953	12 644	19 134	8 732	10 154	12 096	13 478	11 417
<i>Herav reg. salg²</i>			6 928	6 665	7 800	6 917	7 650	6 463
Pærer	8 154	1 651	912	868	362	282	524	395
<i>Herav reg. salg²</i>			381	647	246	125	262	189
Plommer	10 086	1 638	1 535	554	1 096	1 316	1 168	1 051
<i>Herav reg. salg²</i>			381		1 070	1 291	1 144	1 027
Kirsebær			318	186	121	96	132	92
Moreller ³	2 704	527	346	295	335	543	636	493
Frukt i alt, nettoprod.	63 897	16 460	22 245	10 635	12 068	14 332	15 938	13 448
<i>Herav</i>								
<i>– salgsproduksjon</i>			21 266	9 741	11 671	13 959	15 574	13 090
<i>– registrert salg</i>			7 743	7 312	9 116	8 333	9 056	7 679

1) Inklusive fruktproduksjon i villahager

2) Registrert engrossalg kl. I

3) Engrossalg er ikke registrert

Hagebær

Posten omfatter solbær, jordbær, bringebær, «andre bær» (rips, stikkelsbær og hageblåbær) samt bær i veksthus.

Areal: Tall fra Landbrukstelingen i 2010 viste at bærarealet i yrkesproduksjonen lå på 20 333 dekar.

Tabell 3.14 Areal av bær i yrkesproduksjon, dekar

	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Solbær	2 451	2 737	2 397	2 408	2 372	2 286	2 286
Jordbær	15 172	13 774	16 076	13 907	15 210	16 846	16 846
Bringebær	798	1 924	2 111	2 892	3 593	4 043	4 043
Andre bær				1 126	613	353	353
Sum	18 421	18 435	20 584	20 333	21 788	23 528	23 528

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Avlinger: Tabell 3.15 viser registrerte avlinger i kg per dekar regnskapsårene. Normalårs-avlinger er satt inn for 2015.

Tabell 3.15 Avlinger i kg per dekar

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Solbær		789	659	363	188	180	397	210
Jordbær	692	900	788	587	599	405	610	557
Bringebær	569	632	718	588	741	561	802	739
Andre bær					277	175	232	305

Kilde: SSB/Landbr.dir.

Tillegget for hjemmeforbruk av bær er, som for frukt, beregnet med utgangspunkt i forbruk per person.

Tabell 3.16 viser netto bærproduksjon, som omfatter både salgsproduksjon og hjemmeforbruk.

Tabell 3.16 Nettoproduksjon av hagebær. Tonn

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Jordbær	8 610	11 033	8 770	7 739	6 698	4 959	8 250	7 507
Bringebær	1 894	439	1 134	1 012	1 686	1 489	2 128	2 390
Solbær	5 169	1 601	1 487	646	379	532	741	604
Andre bær					249	86	65	86
Hagebær i alt	26 011	14 705	12 775	10 008	9 012	7 066	11 184	10 587
<i>herav salgsprod.</i>	–	14 506	12 617	9 916	8 951	7 009	11 128	10 531

1) Inklusive villahager

Blomster

Totalkalkylens mengdetall for blomsterproduksjonen går fram av tabell 3.17.

Tabell 3.17 Produksjon av blomster og andre prydplanter. 1 000 stk.

	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Snittblomster	81 214	92 924	114 893	90 363	78 396	82 482	82 566
Blomstrende potteplanter	16 536	30 383	38 176	34 176	31 591	27 666	26 144
Dekorasjonsplanter	3 541	10 084	4 477	3 152	2 705	2 404	1 999
Utplantingsplanter	20 250	28 112	32 369	55 611	58 702	61 766	61 862

Kilde: SSB/ Norsk Gartnerforbund

Priser og verdital for grønnsaker, frukt, bær og blomster

Verdien av grønnsakproduksjonen var 12,1 prosent høyere i 2014 enn i 2013, ifølge beregningene i totalkalkylen. Dette skyldes større produksjon, en oppgang på 13,3 prosent. Under forutsetning av normalårsavlinger i 2015 og at prisene utvikler seg i samsvar med målprisene fra jordbruksoppgjøret 2015, er det regnet med at verdien av grønnsakproduksjonen går ned med 6,4 prosent i budsjettåret.

Landbruksdirektoratets prisregistreringer ligger til grunn for mesteparten av prisberegningen for grønnsaker. For kontrakt dyrkede grønnsaker brukes oppgaver fra Kontrakt dyrkernes landslag.

Priser på epler og pærer til konsum beregnes ved hjelp av oppgaver fra Landbruksdirektoratet. Priser på pressfrukt er oppgitt av Gartnerhallen. Verdien av fruktproduksjonen viser en oppgang på 11,6 prosent fra 2013 til 2014. Dette skyldes en oppgang i volumet på omlag 8,3 prosent. Med normalårsavlinger i 2015, og med de målprisene som jordbruksoppgjøret 2015 legger opp til, vil verdien av fruktproduksjonen gå ned med 20 prosent fra 2014 til 2015.

Verdien av bærproduksjonen er beregnet til å ha gått opp med om lag 54,4 prosent fra 2013 til 2014. Volumet i 2014 gikk opp med 66,7 prosent, mens for eksempel prisen på jordbær gikk opp med ca. 0,5 prosent. For budsjettåret 2015 er verdien beregnet å bli 12,5 prosent lavere enn året før.

Priser som gjelder blomstersektoren, innhentes fra utvalgte engrosforhandlere. Distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt, bær og grønnsaker inntektsføres under hagebruks-posten. Beløpene framgår av tabell 3.18.

Tabell 3.18 Mengder, priser og verditall for hagebruksvekstene¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Grønnsaker								
Bruttoprod., mill kg	167	169	187	175	171	181	205	189
<u>Priser, kr/kg:</u>								
Blomkål	2,35	3,71	4,36	6,68	8,37	9,96	10,81	11,45
Hvitkål	0,77	1,56	1,69	2,22	3,67	4,67	4,50	4,68
Gulrot	0,91	1,59	2,84	3,58	5,13	6,87	7,18	7,11
Tomater	3,90	6,70	9,89	14,65	13,99	19,87	18,59	18,83
Verdi i alt mill. kr ³	171	357	687	956	1 555	1 947	2 182	2 087
<i>herav i veksthus, mill. kr</i>	<i>45</i>	<i>111</i>	<i>227</i>	<i>360</i>	<i>517</i>	<i>634</i>	<i>682</i>	<i>670</i>
Frukt								
Bruttoprod., mill. kg	86,6	30,0	34,5	12,4	14,5	12,1	13,1	12,7
<u>Priser, kr/kg:</u>								
Epler	1,07	2,52	4,38	6,90	10,44	10,34	9,92	10,02
Plommer	1,95	3,23	8,91	16,81	26,22	27,06	31,02	28,51
Verdi i alt, mill. kr	81	46	117	86	165	198	221	181
Bær								
Bruttoprod., mill. kg	32,5	25,5	18,0	12,4	11,2	8,7	14,5	13,0
<u>Priser kr/kg:</u>								
Jordbær	4,25	9,01	13,26	17,79	33,48	34,59	34,75	35,90
Solbær	3,43	8,98	11,45	7,02	8,51	8,83	9,09	9,85
Verdi i alt, mill. kr	87	127	161	173	317	274	423	388
Blomster								
<u>Priser, kr/stk:</u>								
Snittblomster ⁴	..	2,62	4,64	3,73	3,10	3,23	3,14	3,52
Blomstrende potteplanter		9,75	13,24	11,53	16,52	16,58	17,53	18,46
Verdi i alt, mill. kr	169	521	1 320	1 336	1 448	1 453	1 530	1 549
Emballasjetilskudd, mill. kr	-	12,4						
Distr.- og kval.tilsk, mill. kr			45,2	42,7	59,5	76,6	79,1	88,2
Sum inntekter fra hagebruksprodukter, mill. kr	508	1 064	2 330	2 525	3 546	3 947	4 435	4 293
1)	Ekskl. villahager f.o.m. 1979							
2)	Bruttoproduksjon = areal * avling f.o.m. 1999							
3)	Inklusive kjøkkenhager på gårdsbruk og uspesifiserte vekster							
4)	Inkl. snittgrønt i 1979							

Forbruk av grønnsaker, frukt og bær

Grønnsaker

Tabell 3.19 viser, på engrosnivå, det totale norske forbruket av grønnsaker. Summen av norskprodusert og importert mengde er fratrukket det kvantumet som har gått til eksport. «Sum norsk produksjon» i tabellen omfatter bare grønnsaker som er dyrket hagebruksmessig sammenheng. I beregningen av forbruket årene før 1999 er produksjonen i villahager inkludert. Forbruket per person er stigende, men varierer beregningsmessig mellom år, særlig på grunn av variasjoner i norsk produksjon.

Tabell 3.19 Engrosforbruk av grønnsaker. Mill. kg^{1 2}

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Norsk produksjon								
Hovedkulturene ³	97	97	112	97	117	123	138	127
Andre grønnsaker inkl. salatvekster og kålrot	21	34	41	45	47	50	58	53
Kjøkkenhager og uspes. grønnsakvekster	16	15	16	5	7	10	12	11
Sopp	0	1	1	1	1	1	1	1
Sum norsk produksjon	134	147	170	148	172	184	209	192
Import⁴								
– friske		31	34	67	109	128	125	130
– konserver	19	11	27	48	69	74	79	79
Eksport i alt ⁴	0	0	6	2	0	0	0	0
Forbruk av grønnsaker i alt ⁵	153	189	225	270	350	386	413	401
Forbruk, kg per innbygger ⁵	39,7	46,4	53,2	60,4	71,3	75,5	79,7	76,7

1) Årstallene gjelder fra 1. juli angitte år til 30. juni året etter

2) Ikke direkte sammenlignbar serie før/etter 1996 pga. ny hagebruksstatistikk

3) Hovedkulturene: Blomkål, hvitkål, gulrot, purre, løk, salatagurk og tomat

4) Nettoimport fra 2007

5) Ekskl. villahageproduksjon fra og med 1979

Frukt og bær

Det aller meste av norsk forbruk av frukt og bær er basert på import. Siden 1999 har importen utgjort over 90 prosent av det totale forbruket. Tabell 3.20 presenterer engrosforbruket av frukt og bær. For årene etter 1998 er ikke forbruket av frukt og bær fra villahager, og heller ikke forbruket av skogsbær, tatt med.

Tabell 3.20 Engrosforbruk av frukt og bær. Mill. kg^{1,2}

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Norsk produksjon								
Frukt	64	23	29	11	12	14	16	14
<i>herav registrert salg³</i>	8	7	10	9	10	..
Hagebær	26	20	17	10	9	7	11	11
Skogsbær ⁴	10	11	11
Sum norskprodusert frukt og bær	100	54	57	21	21	21	27	25
Import, frisk frukt ⁵	143	182	189	224	307	317	323	326
<i>herav epler og pærer</i>	<i>27</i>	<i>60</i>	<i>53</i>	<i>62</i>	<i>73</i>	<i>67</i>	<i>69</i>	<i>68</i>
Import av konservert og tørket frukt ⁵	26	34	40	51	76	84	83	85
Import, bær ⁵	0	3	10	14	26	38	39	43
Eksport, frukt og bær ⁵	2	2	3	3				
Forbruk av frukt og bær i alt, mill. kg⁶	267	271	293	307	429	461	473	479
Forbruk, kg per innbygger⁶	69,2	75,6	77,8	68,7	87,8	90,8	92,0	92,8

1) Årstallene gjelder fra 1. juli angitte år til 30. juni året etter

2) Ikke direkte sammenlignbar serie før/etter 1996 pga. ny hagebruksstatistikk

3) Registrert engrossalg kl. I, for epler, pærer og plommer

4) Ikke beregnet for årene etter 1998

5) Nettoimport fra 2007

6) Produksjonen i villahager er inkludert for perioden 1979–1998

3.2.4 Andre planteprodukter

Posten omfatter salg av stråfôr og «andre frø til modning». «Andre frø til modning» er norskproduserte frø fra engvekster, rotvekster og grønnsaker. Stråfôr omfatter høy, rundballefôr og halm til sektorer utenom jordbruket, foruten gras til framstilling av grasmel og fôrpellets

Tabell 3.21 Mengder, priser og verditall for andre planteprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
<u>Innenlandsk salg av stråfôr, mill. kg:</u>								
Høy	4,4	11,1	18,1	33,7	65,8	87,2	87,6	87,8
Rundballefôr				10,4	32,9	43,6	43,8	43,9
<u>Gras til grasmel, fôrpellets og briketter</u>								
Halm	9,1	14,2	10,7	1,5				
Eksport av stråfôr	6,1	6,0	6,0	2,7	–	–	–	–
	0,3	–	–	0,0	0,1	0,0	0,2	0,1
<u>Priser, øre/kg</u>								
Høy, innenlandsk salg	40	107	175	200	264	307	303	303
Rundballefôr				39	42	43	44	43
Grasmel og fôrpellets	22	46	66	41				
Halm	16	30	57	51	–	–	–	–
<u>Inntekt fra stråfôr, mill. kr</u>								
	5	20	42	73	187	286	285	285
<u>Andre frø til modning:</u>								
<u>Engfrø</u>								
– tonn			3 094	2 198	2 038	1 353	2 667	1 884
– kr/kg			31,24	21,25	24,77	30,47	29,64	31,01
<u>Rotvekst- og grønnsakfrø</u>								
– tonn			4	1	1	1	1	1
– kr/kg			50	327	456	219	155	165
<u>Inntekt fra «andre frø til modning», mill. kr</u>								
			97	47	51	41	78	56
<u>Sum andre planteprod., mill. kr</u>								
	8	20	187	128	295	328	363	344

Innenlandsk salg av høy og rundballefôr (og tidligere også halm til fôr) blir beregnet på grunnlag av antall hester utenom jordbruket. I de siste årene har eksporten av høy og halm vært ubetydelig.

Priser på høy og rundballefôr hentes nå inn fra noen av de største aktørene i markedet på Østlandet. Prisene er omregnet til å gjelde avlingsår.

Salget av høy og rundballefôr øker som følge av en økende hestebestand utenom jordbruket. Salget av grasmel og pellets er satt lik produksjonstallene. Se tabell 3.21 og vedleggstabell 1.3.

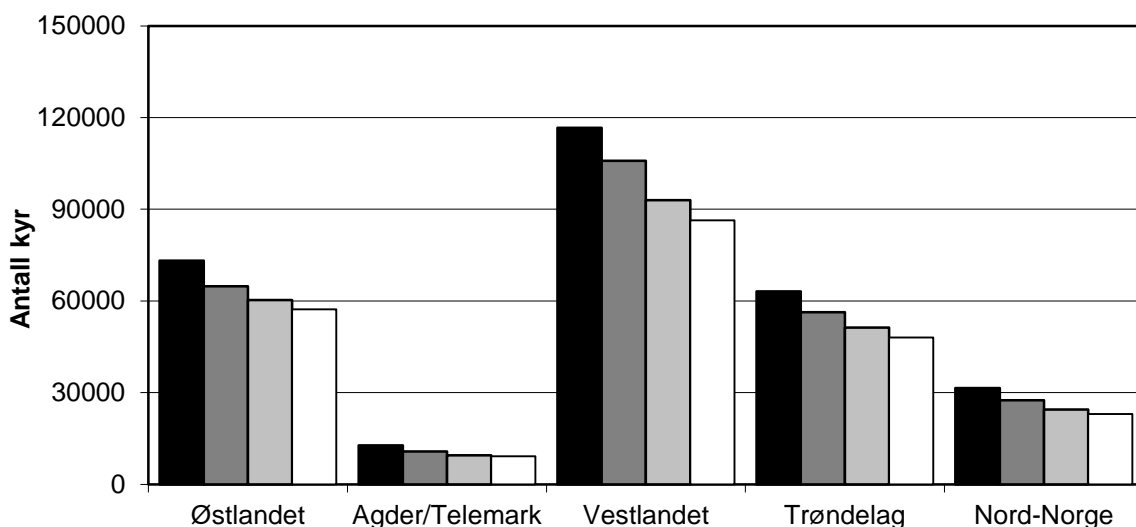
3.3 Husdyrproduksjoner

3.3.1 Melk

Produksjonsgrunnlag for kumelk

Kubestand og besetningsstørrelse: Melkekubestanden per 1. januar 2014 var på 229 634 kyr, ned ca. 9 100 kyr i forhold til 1. januar 2013. Melkekubestanden per 1. januar 2015 var på 228 381 kyr, altså en nedgang på 1 250 kyr i 2014. Til inngangen av 2016 er det prognosert en nedgang i melkekubestanden på ca. 2 500 dyr. Tallet på ammekyr 1. januar 2014 var på 68 781. I 2014 var det økningen ca. 2 500 dyr og regnes å øke med 1 500 dyr i 2015. Det har vært en nedgang i totalt antall kyr over lang tid og prognosene for 2015 viser fortsatt en liten nedgang.

Den regionale fordelingen av kubestanden er vist i figur 3.5.

Figur 3.5 Antallet melkekyr i henholdsvis 2000, 2005, 2010 og 2014 fordelt på regioner

Totalt var det i Norge 9 047 jordbruksbedrifter med melkekyr per 31. juli 2014, en nedgang på 404 bedrifter fra 2013. Den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen var på 24,6 kyr i 2014. Året før var den på 24,1 kyr.

Regionvis varierte den gjennomsnittlige besetningsstørrelsen i 2014 fra 20,1 kyr i Agder/Telemark til 30,1 kyr i Rogaland. I figur 3.5 inngår Rogaland i Vestlandet. Rogaland hadde 46,4 prosent av kyrne for hele Vestlandet i 2014. For 2015 er det forventet en gjennomsnittlig besetningsstørrelse per jordbruksbedrift for landet totalt på 25,4 kyr.

Ytelse: Ved beregningen av ytelse per ku benyttes BFJ et beregnet gjennomsnittlig kutall for året. Dette gjennomsnittlige kutallet blir beregnet av Prognoseutvalget for melk. Fra 2013 til 2014 gikk ytelsen opp med 103 liter per årsku. Melkeytelsen er anslått å øke med om lag 97 liter per årsku i 2015 til en gjennomsnittlig avdrått per på 7 252 liter per årsku.

Produksjon og anvendelse av kumelk

Over tid har meierileveransen blitt redusert, men har i en del år nå vært relativt stabil på i overkant av 1 500 mill. liter. For 2015 er det forventet en meierileveranse på 1 545 mill. liter, en oppgang i forhold til de siste årene.

Tabell 3.22 Produksjon og ytelse, kumelk

	1969 ¹	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Nettoproduksjon, mill. liter	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 603	1 586	1 619
Bruttoproduksjon, mill. liter	1 731	1 872	1 980	1 824	1 623	1 635	1 616	1 653
Liter per årsku, (brutto) ¹	4 001	4 900	5 787	5 776	6 761	7 052	7 155	7 252
Endring i ytelse per år, liter ²	144	90	89	-1	106	99	103	97

1) 1969: Gammel metode for beregning av årskyr

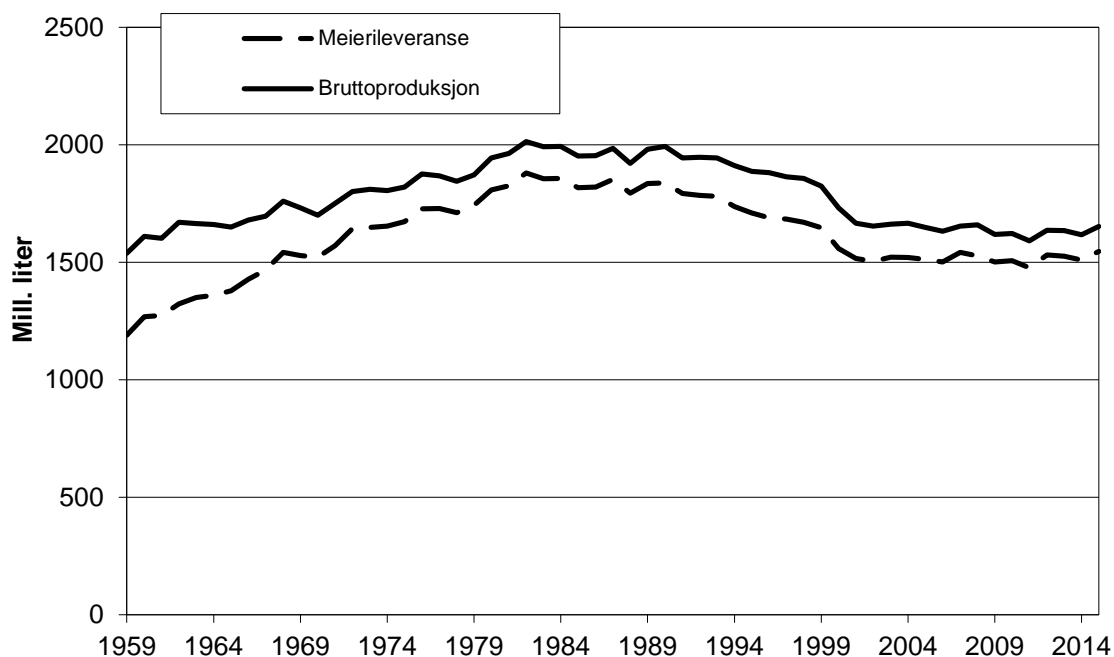
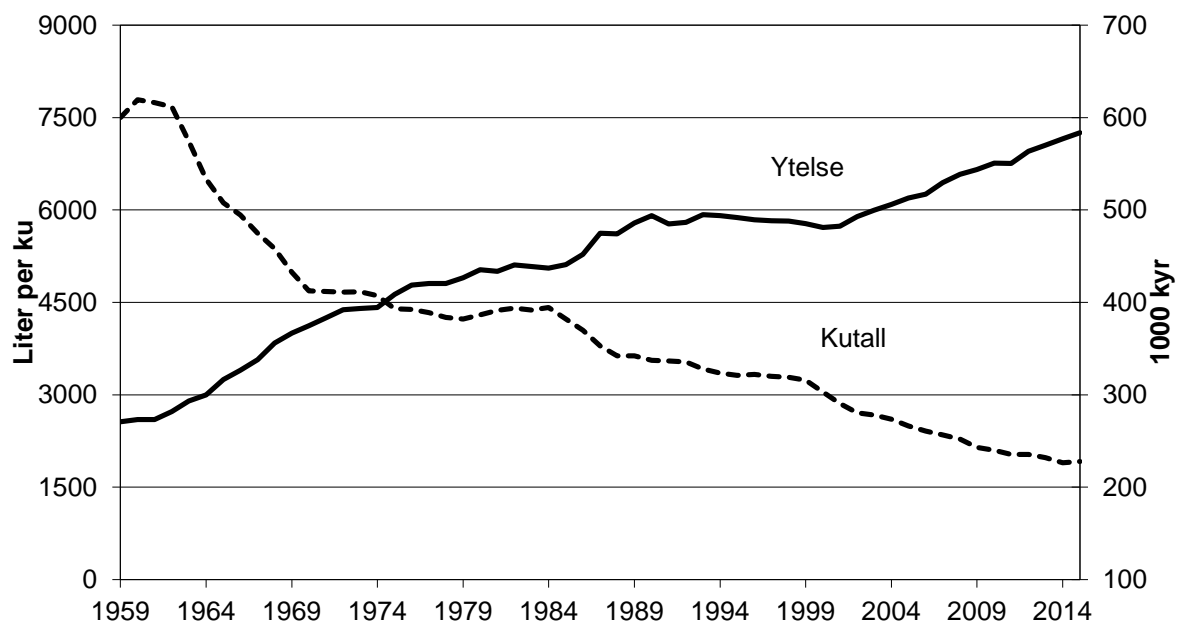
2) Endring i gjennomsnitt per år i perioden fra forrige oppgitte tall

Tabell 3.23 Produksjonen og bruken av melk. Mill. liter

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Kumelk								
Nettoproduksjon	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 603	1 585	1 619
Meierileveranse ¹	1 528	1 742	1 835	1 647	1 506	1 525	1 509	1 545
Direkte salg	32	12	5	-	-	-	-	-
Hjemmeforbruk	74	28	13	7	2,4	1,8	1,7	1,6
Lokal foredling					1,1	1,4	1,4	1,4
Fôr ²	42	29	92 ²	135	82	75	74	71
Geitemelk								
Nettoproduksjon	26,5	23,6	27,0	22,0	21,1	20,1	19,8	19,8
Meierileveranse	25,1	22,2	25,7	21,5	20,0	18,9	18,6	18,5
Annet salg	1,0	1,0	0,9	0,2	0,7	0,8	0,9	0,9
Hjemmeforbruk	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-
Fôr	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

1) Inkl. salg av gårdssmør fra og med 1996

2) Beregningen er, fra og med 1989, endret fra normert behov for kalver til en restmengde: «Ikke levert meieri» og «ikke hjemmeforbruk eller svinn»

Figur 3.6 Kutall og ytelse per ku. Bruttoproduksjon og meierileveranse

Priser og verditall

Verdiberegningene for melk tar utgangspunkt i regnskap fra TINE SA og Q-Meieriene AS.

Verdien av meierienes produsentveiledning inntektsføres under «melk» i totalkalkylen, men føres samtidig som en kostnad under «andre kostnader».

Inntektene i meieribruket er avhengige av salgsutviklingen for de ulike melkeproduktene. Dette gjelder først og fremst det innenlandske salget, men også for

produktene som eksporteres. Salg av konsummelk, som krever minst behandling på meieriene, gir de høyeste inntektene. Deretter følger ost, og til sist smør og tørrmelk.

Melkeprisene er beregnet uten distriktstilskudd og grunntilskudd. Produsentenes fraktandel er trukket direkte i melkeoppkjøret og kommer ikke til syne på verken inntekts eller kostnadssiden. I verdiberegningen føres distrikts- og grunntilskuddet som egne poster under «melk». Målprisen på ku- og geitemelk ble økt med 8 øre/liter til en pris på 5,28 kr/liter i jordbruksoppkjøret 2015 med virkning fra 1.7.2015. Av tabell 3.24 framgår priser, mengder og de andre variablene som tas hensyn til når verdien av melkeproduksjonen beregnes. Posten for salg av melkekvoter gjelder betaling for kvoter som er solgt, men ikke videresolgt.

Tabell 3.24 Produksjon, priser, tilskudd og verditall i melkeproduksjon

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Kumelk								
Nettoproduksjon, mill. liter	1 679	1 816	1 945	1 790	1 591	1 603	1 586	1 619
<i>herav salg og hjemme- forbruk, mill. liter</i>	<i>1 634</i>	<i>1 782</i>	<i>1 854</i>	<i>1 654</i>	<i>1 509</i>	<i>1 528</i>	<i>1 512</i>	<i>1 548</i>
Utbetalingspris, øre/liter ¹	92,20	191,87	293,81	317,87	445,27	479,80	519,99	528,48
Inntekt kumelk, ekskl. tilskudd, mill. kr	1 507	3 419	5 446	5 258	6 712	7 332	7 864	8 182
Geitemelk								
Nettoproduksjon, mill. liter	26,5	23,6	27,0	22,0	21,1	20,1	19,8	19,8
<i>herav salg, mill. liter</i>	<i>26,2</i>	<i>23,3</i>	<i>26,6</i>	<i>21,6</i>	<i>20,7</i>	<i>19,7</i>	<i>19,4</i>	<i>19,4</i>
Utbetalingspris, øre/liter ¹	134,96	310,00	450,80	305,01	443,56	477,75	518,04	527,29
Inntekt geitemelk, ekskl. tilskudd, mill. kr	35	72	120	66	92	94	101	102
Produsenttjenesten, meierifinansiert			153	133	153	162	159	156
Tilskudd, mill. kr								
Distriktstilskudd	66	365	688	447	482	518	526	541
Kvantumsavgrenset tilskudd	–	471	1 829					
Frakttilskudd	32	95	–					
Distriktsmeieritillegg			110					
Grunntilskudd				123	64	60	62	62
Salg av melkekvoter				189	2	–6	–24	–1
Inntekt melk i alt, inkl. tilskudd, mill. kr	1 639	4 321	9 176	6 216	7 505	8 161	8 687	9 043

1) Pris ekskl. grunntilskudd fra og med 1983. Geitemelktillegget er overført fra prisutjevningsordningen til grunntilskuddet fra 1. juli 1998. Ekskl. meierifinansiert produsenttjeneste fra 1999

Forbruk av melk og melkeprodukter

Konsummelk

Tabell 3.25 viser hvordan forbruket av konsummelk har utviklet seg. Forbruket har stort sett gått nedover over lang tid men er litt forskjellig fordelt på typer. Nedgangen har til en viss grad blitt oppveid av en økning i forbruket av konserverte melkeprodukter.

I tallene for helmelk er forbruket av egenprodusert melk i produsentenes husholdninger tatt med (beregnet til 1,7 mill. kg for 2014). Yoghurt er inkludert fram til 1999, men deretter skilt ut.

Fløte og rømme

Forbruket av fløte og rømme er noe høyere enn tidligere, jf. tabell 3.25.

Tabell 3.25 Forbruk av helmelk, lettmelk, skummet melk og fløte på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013	2014*
Helmelk, ¹ mill. kg	674	652	269	145	93	91	90	89
Kg/innb.	175	160	64	32	19	18	18	17
Lettmelk, mill. kg	335	324	254	243	236	226
Kg/innb.	79	73	52	48	46	44
Skummet melk ² , mill. kg	54	107	136	99	139	140	142	147
Kg/innb.	14	26	32	22	29	28	28	29
<i>Konsummelk i alt,</i>	<i>726</i>	<i>759</i>	<i>739</i>	<i>568</i>	<i>486</i>	<i>474</i>	<i>467</i>	<i>462</i>
<i>Kg/innb.</i>	<i>189</i>	<i>186</i>	<i>175</i>	<i>127</i>	<i>99</i>	<i>94</i>	<i>92</i>	<i>90</i>
Yoghurt i alt ³ , mill. kg				30,0	44,7	45,7	46,3	47,5
Kg/innb.				6,7	9,1	9,1	9,1	9,3
Fløte og rømme ⁴ , mill. kg	25	27	29	30	34	39	38	38
Kg/innb.	6,5	6,6	6,9	6,7	6,9	7,7	7,5	7,3

1) Inkludert youghurt til og med 1998

2) Inkl. ekstra lett melk. Ekskl. skummetmelk til produksjon av smørblandet lettmargin f.o.m. 2. halvår 1998

3) Som melk

4) Beregnet som 35 prosent fett. 38 prosent fett f.o.m. 1991

Konserverte melkeprodukter

Endringer i beregningsmetoder gjør at eldre og nyere tall for forbruket av konserverte melkeprodukter ikke er helt sammenlignbare. Forbruk av slike produkter har likevel økt mye gjennom den perioden som omfattes av tabell 3.26.

Tabell 3.26 Forbruk av konserverte melkeprodukter beregnet som råvare

	1979	1984 ¹	1989	1999 ²	2010	2012	2013	2014*
Helmelk i konserverte produkter, mill. kg ³	21	31	35					
Skummet melk i konserverte produkter, mill. kg ³	38	55	44					
Fløte i konserverte produkter, mill. kg	..	0,9	0,6					
Melkefett (100 %) i konserverte produkter, mill. kg	0,5					
Tørket myse til konsum, mill. kg	..	0,6	0,7					
Sum forbruk av konserverte melkeprodukter, mill. kg	59	87	80	93	158	159	140	128
Kg per innbygger	15	21	19	21	32	32	28	25

1) Ny beregningsmetode fom. 1982

2) Ny beregningsmetode fom. 1999

3) Kondensert melk, tørket melk. Inkl. melk i andre konserverte produkter (milkshake, pudding, sauser ol.) fom. 1982

Smør

Forbruket av smør gikk mye ned i tiårsperioden 1979–1989, men holdt seg seinere ganske stabilt med en liten økning de siste årene (jf. tabell 3.27).

Økt forbruk av magre konsummelktyper og lavere smørforbruk, ga fra midten av 1980-tallet et overskudd av fett i melkesektoren. Dette medførte betydelig eksport av smør. Samtidig ble fettinnholdet i returnmelken økt. I løpet av 1990-årene gikk både produksjonen og eksporten av smør ned, parallelt med nedgangen i melkeproduksjonen. Fra 2010 er det en liten økning i smørforbruket.

Tabell 3.27 Produksjon, eksport, import, lagerendring og forbruk av smør på engrosnivå

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013	2014*
Produksjon								
I alt, mill. kg ¹	21,2	20,5	24,2	19,6	16,8	16,2	16,2	16,3
Eksport, mill. kg	1,4	0,4	9,2	5,1	2,2	0,0	0,0	0,0
Import, mill. kg	1,3	1,7	–	0,2	0,1	2,1	0,4	0,4
Lagerendring, mill. kg ²	+0,2	+0,2	–0,7
Forbruk								
I alt, mill. kg	21,3	22,0	14,3	14,7	14,7	18,3	16,6	16,7
Kg/innb.	5,5	5,4	3,4	3,3	3,0	3,6	3,3	3,3

1) Inkl. smør til margarinproduksjon

2) – betyr lagerøkning og + betyr lagernedgang

Ost

Tabell 3.28 viser at både produksjonen er relativt stabil og at forbruket har en økende tendens.

Tabell 3.28 Produksjon, eksport, import og forbruk av ost på engrosnivå

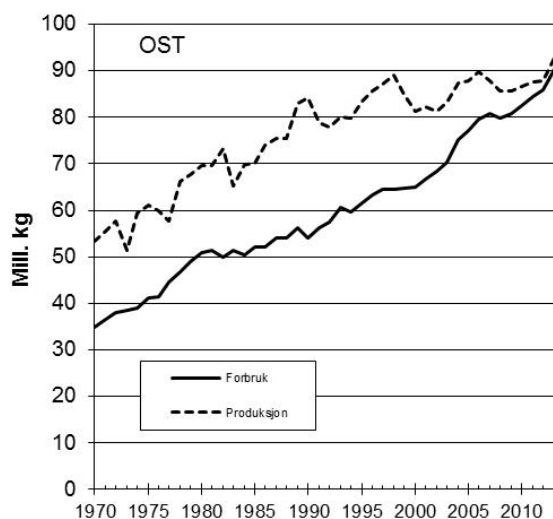
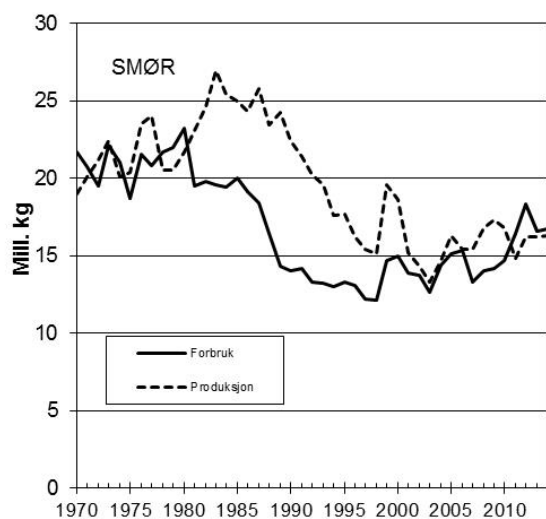
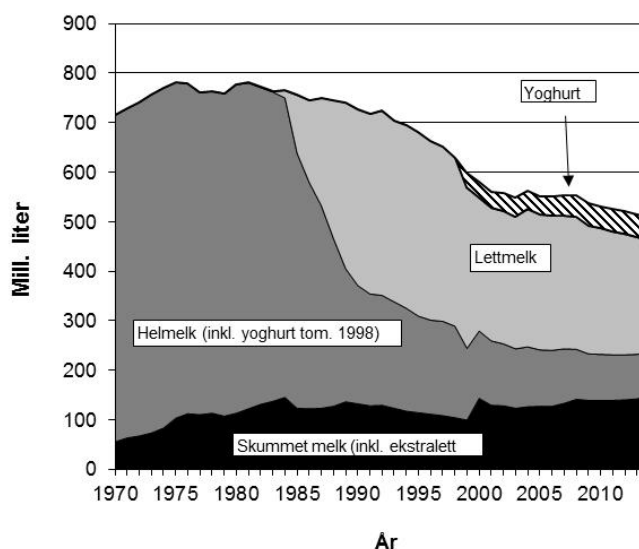
	1969	1979	1989	1999 ¹	2010	2012	2013	2014*
Produksjon²								
Ost i alt, mill. kg	49,6	67,6	82,9	84,9	86,5	87,9	92,6	92,3
Eksport, mill. kg	16,3	20,8	23,1	23,3	13,5	13,3	14,1	12,6
Import, mill. Kg	0,3	1,4	2,0	3,1	9,6	11,4	11,6	12,2
Lagerendring, mill. kg ³	+0,7	+0,7	-5,6
Forbruk								
Ost i alt, mill. kg	34,3	48,9	56,2	64,7	82,6	86,0	90,2	91,9
Kg/innb.	9,0	12,0	13,3	14,5	16,9	17,1	17,7	17,9
<i>Herav:</i>								
<i>Hvitost totalt,</i>	<i>21,4</i>	<i>34,6</i>	<i>41,7</i>	<i>48,1</i>	<i>63,7</i>	<i>64,8</i>	<i>67,4</i>	<i>68,9</i>
<i>Kg/innb.</i>	<i>5,6</i>	<i>8,5</i>	<i>9,9</i>	<i>10,8</i>	<i>13,0</i>	<i>12,9</i>	<i>13,3</i>	<i>13,4</i>
<i>Brunost totalt,</i>	<i>12,8</i>	<i>14,3</i>	<i>14,5</i>	<i>10,9</i>	<i>12,4</i>	<i>12,5</i>	<i>12,3</i>	<i>12,1</i>
<i>Kg/innb.</i>	<i>3,3</i>	<i>3,5</i>	<i>3,4</i>	<i>2,5</i>	<i>2,5</i>	<i>2,5</i>	<i>2,4</i>	<i>2,4</i>
<i>Annen ost totalt,</i>				<i>6,3</i>	<i>6,4</i>	<i>8,7</i>	<i>10,5</i>	<i>10,9</i>
<i>Kg/innb.</i>				<i>1,4</i>	<i>1,3</i>	<i>1,7</i>	<i>2,1</i>	<i>2,1</i>

1) Endret beregningsmetode fra og med 1999

2) Inkludert smelteost

3) Minus betyr lagerøkning og pluss betyr lagernedgang

Figur 3.7 gir et bilde av hvordan forbruk og produksjon av konsummelk, ost og smør har utviklet seg siden 1970.

Figur 3.7 Forbruk og produksjon av konsummelk, ost og smør

3.3.2 Kjøtt

Posten omfatter produksjon og forbruk av kjøtt fra følgende husdyr: Storfe, sau, gris, geit, hest og fjørfe. Priser og mengder gir verdien av produksjonen. Kjøttproduksjon på kaniner er behandlet i en egen post i totalkalkylen. Kjøttproduksjon på tamrein, vilt og hval omfattes ikke av totalkalkylen, men er tatt med i tabell 3.30, som viser all norsk produksjon av kjøtt til salg og hjemmeforbruk. I tabell 3.38, som viser forbruk av kjøtt i alt, er også biprodukter fra slakterisektoren og grensehandel tatt hensyn til.

Produksjonsutvikling

Kjøttproduksjonen har økt gjennom flere år og er i 2013 prognosert til å skulle ligge på et rekordhøyt nivå. Totalt sett har det vært en økende underdekning av norskprodusert storfe. Dette gjelder også budsjettåret 2015. Rammen for norsk kjøttproduksjon settes av innenlands forbruk samt importkvoter med tollelettelser/-fritak. Importkvotene gjelder WTO (1995), EU–(2012), SACU–land (1995) og GSP–land (2013).

Tabell 3.29 Produksjon av kjøtt til salg og hjemmeforbruk. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Storfe	52,1	69,6	74,0	94,1	81,9	81,3	76,4	77,8
Kalv	6,6	1,9	1,4	1,5	1,6	2,4	2,3	2,0
Storfe i alt	58,7	71,5	75,4	95,6	83,5	83,7	78,7	79,8
Sau/lam	17,3	18,8	23,1	22,9	24,6	23,7	24,3	24,1
Geit/kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Hest	1,9	0,8	0,8	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2
Fjørfe	5,2	9,8	20,0	36,5	83,1	104,0	106,1	93,7
Rein	1,4	1,6	2,7	1,6	2,1	1,9	1,6	1,8
Kaniner	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0
Gris ¹	65,6	78,9	84,1	109,3	128,8	127,5	128,8	131,6
Sum kjøtt ¹	150,6	181,9	206,6	267,0	322,8	341,5	340,0	331,5

1) Ekskl. hode og labb på gris fom. 2002

Storfe

Slaktingen av ku hadde en nedgang på 9,8 prosent fra 2013 til 2014 regnet i tonn, mens slaktingen av okse gikk ned 2,8 prosent. For kvige var nedgangen på 5,4 prosent.

I budsjettåret ventes slaktingen av ku, okse og kvige samlet å gå opp med 1,8 prosent. Slaktingen av kalv gikk litt ned fra 2013 til 2014 og det ventes fortsatt nedgang i budsjettåret.

Tabell 3.30 viser produksjonen i tonn og antall slakt fra storfesektoren.

Tabell 3.30 Antall slakt og mengde av storfe

	2013		2014*		2015**	
	Antall	Tonn	Antall	Tonn	Antall	Tonn
Okse						
Salgsproduksjon	143 180	42 646	137 438	41 424	135 836	41 150
Hjemmeforbruk	522	124	507	122	483	117
I alt	143 702	42 770	137 945	41 546	136 319	41 267
Kvige						
Salgsproduksjon	23 275	4 884	21 427	4 620	22 184	4 849
Hjemmeforbruk	684	115	654	113	622	108
I alt	23 959	4 999	22 081	4 733	22 806	4 957
Ku						
Salgsproduksjon	124 194	33 483	111 720	30 189	115 870	31 572
Storfe i alt						
Salgsproduksjon	290 649	81 013	270 585	76 233	273 890	77 571
Hjemmeforbruk	1 206	239	1 161	234	1 104	225
I alt	291 855	81 252	271 746	76 467	274 994	77 796
Kalv i alt						
Salgsproduksjon	19 628	2 338	18 037	2 201	16 013	1 972
Hjemmeforbruk	550	60	557	61	532	59
I alt	20 178	2 398	18 594	2 262	16 543	2 031
Storfe og kalv						
Salgsproduksjon	310 277	83 351	288 622	78 434	289 903	79 543
Hjemmeforbruk	1 755	299	1 718	296	1 636	284
I alt	312 032	83 650	290 340	78 729	291 539	79 827

Utviklingen i slaktevektene på storfe går fram av tabell 3.31. For okser og kvige har gjennomsnittlig vekt gått oppover gjennom en årrekke, blant annet på grunn av økte vektgrenser. Slaktevektene for ku økte i årene fram mot 2010, men ligger de siste årene på nær 270 kg. Økningen for kalv skyldes endringer i slaktevektene for kategorien mellomkalv.

Tabell 3.31 Slaktevekter på storfe. Kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Okse	178,8	219,7	255,6	281,3	300,5	297,3	300,4	302,9
Kvige	143,8	173,3	192,2	201,9	221,5	209,4	215,2	217,2
Ku	205,8	229,0	231,5	237,9	266,6	269,0	269,3	270,2
Mellomkalv	67,4	79,5	85,2	97,0	111,9	119,2	122,0	123,2
Spedkalv	19,4	21,7	23,4	43,5				

Sau/lam

I 2014 ble det slaktet 24,3 mill. kg, mot 23,7 mill. kg i 2013. For budsjettåret er det regnet med en slaktemengde på 23,5 mill. kg.

Svin

Slaktemengden av svin gikk opp med 1,3 mill. kg fra 2013 til 128,9 mill. kg i 2014. Det er regnet med en ytterligere oppgang på 2,8 mill. kg til 131,6 mill. kg i 2015.

Fjørfe

Fjørfekjøtt omfatter kjøtt fra kylling, høns, kalkuner, gås og and. Struts er med for perioden 1998–2002. Produksjonstall er stilt opp i tabell 3.32.

Produksjonen av kylling har økt fram til og med 2014, men det er regnet med en produksjonsnedgang på 14,2 prosent i budsjettåret pga. nedgang i forbruket.

Tabell 3.32 Produksjon av fjørfekjøtt. Tonn

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Kylling	2 790	6 568	14 367	29 456	74 397	91 932	93 549	80 290
Høns	1 983	2 437	3 279	2 700	1 507	1 712	1 260	1 260
Kalkun	310	753	2 177	4 254	8 485	9 856	10 576	11 426
Gås	78	39	50	28				
And	15	21	115	50	418	584	740	740
Struts				40				
Sum	5 176	9 818	19 988	36 528	84 807	104 084	106 125	93 716

Priser og verdi

Utbetalingsprisene på kjøtt avhenger av avsetningsforholdene. En norsk produksjon som er lik forbruket fratrukket kvoteimport, skal normalt gi grunnlag for å ta ut jordbruksavtalens målpriser. Fra 2000 satte WTO-avtalen sterkere begrensninger på subsidiert eksport. Dermed ble det også mindre mulighet til å regulere bort overskudd av kjøtt fra det norske markedet. For storfekjøtt er eksportkvantumet begrenset til 1,6 mill. kg og for svin 3,5 mill. kg. Fra 1995 ble det i tillegg, som følge av WTO-avtalen, innført importkvoter med redusert toll. Ut over dette har Norge ensidig gitt importkvoter med redusert toll fra SACU-land.

Priser fra kjøttssamvirket (Nortura) og andre slakterier, ligger til grunn for prisberegningene. I prisene til produsent inngår også verdien av biproduktene (innmat, huder og skinn) og etterbetalinger. Budsjettprisene er korrigert for endringene i årets jordbruksavtale. Alle utgiftene utenom produsentenes andel av frakten,- som føres under posten «andre kostnader», er trukket ifra.

Ved jordbruksoppkjøret i 2009 ble storfe og kalv tatt ut av målprissystemet, og fra 1. juli 2013 gjelder det også for sau/lam. Markedsoverskudd eller manglende markedsmuligheter medfører et tap for kjøttprodusentene. Pristapet har vært definert som lavere prisuttak enn hva målprisene/gjennomsnittlig engrospris har gitt grunnlag for samt at omsetningsavgiften har vært høyere enn antatt avgift ved markedsbalanse.

Etter at målprisen er avvirket for storfe og sau/lam, er det kun relevant å beregne pristapet for gris. For gris er det beregnet et brutto pristap på grunn av markedsoverskudd i 2013 på 393 mill. og for 2014 på 280 mill. kr. For 2015 er det ikke regnet med at det blir

noe pristap som følge av markedsover skudd. Varierende omsetningsavgifter vil normalt speile avsetningsforholdene. Det er likevel ikke nødvendigvis samsvar mellom trekk av omsetningsavgift og behovet for regulering av den løpende produksjonen, eks. behov for å bygge opp reguleringsfondet og motsatt. I tabell 3.33 er de produktvise omsetningsavgiftene gjengitt for beregningsårene 2013–15.

Tabell 3.33 Omsetningsavgifter. Kr per kg

	Storfe	Kalv	Sau/lam	Gris
2013	0,61	0,61	0,87	1,88
2014	1,01	1,01	0,85	1,75
2015	0,67	0,67	0,89	0,60

Maksimalsatser for omsetningsavgift i 2015 er for svin kr 1,50 per kg, for sau og lam 1,50 kg og for storfe/kalv kr 1,50 per kg. Satsen kan endres gjennom året dersom markedssituasjonen endrer seg. Endringer av avgiften innenfor den øvre grensen behandles og fastsettes av Omsetningsrådets arbeidsutvalg.

Grunntilskudd per kg slakt utbetales nå kun for sau, lam og geit. Satsene varierer gjennom året. Jordbruksavtalens gjennomsnittssatser i de siste årene går fram av tabell 3.34.

Tabell 3.34 Jordbruksavtalens gjennomsnittlige satser for grunntilskudd. Kr per kg

	2005–2015
Sau og lam	3,81
Geit	5,15

Prisene til produsent vises i tabell 3.35.

For prisberegningen i budsjettåret er det tatt utgangspunkt Norturas prognoser per februar. Prognosene er deretter korrigert for virkninger av årets jordbruksavtale.

Av kjøttslagene er det nå kun svin som er omfattet av målprissystemet. Målprisen ble økt med 0,70 kr/kg ved jordbruksoppjøret 2015.

Tabell 3.35 Produksjon, priser og inntekter for kjøtt, inkl. biprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
<u>Storfekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	52,1	69,6	74,0	94,1	81,9	81,3	76,4	77,8
Utbetalt pris, kr/kg ¹	8,47	22,28	32,82	27,26	39,92	47,32	48,54	50,57
Verdi, mill. kr	441	1 551	2 429	2 564	3 268	3 845	3 712	3 934
<i>herav huder</i>	<i>15,7</i>	<i>52,0</i>	<i>85,0</i>	<i>97,1</i>	<i>70,0</i>	<i>93,7</i>	<i>105,3</i>	<i>105,3</i>
<u>Kalvekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	6,6	1,9	1,4	1,5	1,6	2,4	2,3	2,0
Utbetalt pris, kr/kg ¹	9,89	23,35	32,86	23,02	46,01	52,95	52,90	54,93
Verdi, mill. kr	65	44	45	35	75	127	120	112
<i>herav huder</i>	<i>4,2</i>	<i>2,4</i>	<i>2,7</i>	<i>2,6</i>	<i>2,3</i>	<i>4,5</i>	<i>5,0</i>	<i>5,0</i>
<u>Sau- og lammekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	17,3	19,0	23,9	22,9	24,6	23,7	24,3	24,1
Utbetalt pris, kr/kg ¹	8,81	22,64	27,47	27,91	37,02	45,79	47,84	49,43
Verdi, mill. kr	152	430	634	640	909	1 084	1 161	1 192
<i>herav skinn</i>	<i>4,6</i>	<i>9,1</i>	<i>30,5</i>	<i>2,7</i>	<i>22,9</i>	<i>35,8</i>	<i>7,3</i>	<i>7,3</i>
Tilskudd til sau, mill. kr		92,8						
Kvant.avgr. tilsk. sau, mill. kr			174,2					
<u>Geite- og kjekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Utbetalt pris kr/kg ¹	5,82	19,83	20,28	6,03	2,05	2,61	4,68	4,68
Verdi, mill. kr	1,8	5,1	6,7	1,6	0,6	0,8	1,2	1,2
<i>herav skinn</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,04</i>	<i>0,04</i>	<i>0,04</i>
<u>Hestekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	1,9	0,8	0,8	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2
Utbetalt pris kr/kg	5,22	9,19	18,16	14,24	4,87	5,25	5,02	5,02
Verdi, mill. kr	9,9	6,9	14,5	8,6	2,0	1,5	0,8	0,8
<i>herav huder</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,3</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
<u>Svinekjøtt²</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	65,6	78,9	83,6	109,3	128,8	127,5	128,8	131,6
Utbetalt pris, kr/kg ¹	6,53	15,01	25,56	19,81	23,78	24,08	24,93	27,64
Verdi, mill. kr	428	1 185	2 150	2 164	3 062	3 071	3 212	3 638
<u>Fjørfekjøtt</u>								
Salg og hj.forbr, mill. kg	5,2	9,8	20,0	36,5	83,1	104,1	106,1	93,7
Utbetalt pris, kr/kg	6,39	14,29	21,90	15,63	17,41	19,87	20,40	20,52
Verdi, mill. kr	33	140	438	571	1 453	2 068	2 165	1 923

Tabell 3.35 forts. Produksjon, priser og inntekter for kjøtt, inkl. biprodukter

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Kjøtt i alt								
Salg og hj.forbr, mill. kg	148,9	180,3	203,4	265,2	320,6	340,0	338,4	329,7
Totalverdi, mill. kr	1 131	3 363	5 716	5 985	8 764	10 197	10 371	10 800
herav huder og skinn	24,9	40,5	118,8	102,5	95,2	134,0	117,7	117,7
Distriktstilskudd	–	143,0	602,0	540,0	588,5	572,8	563,6	570,0
Ekstra distr.tilsk. N.-Norge		17,5	–	–	–	–	–	–
Grunntilskudd			513,2	376,2	96,8	83,5	88,2	89,1
Friføring av sau			10,5	1,2	2,3	0,6	2,2	2,5
Internoverføring sau (scrapie)				0,3	1,0	0,0	0,4	0,0
Prod.reg. tiltak				61,0	0,0	27,4	14,2	0,0
Verdi i alt inkl. tilskudd, mill. kr	1 131	3 616	7 016	6 970	9 459	10 881	11 174	11 631

1) Ekskl. grunntilskudd fra og med 1983

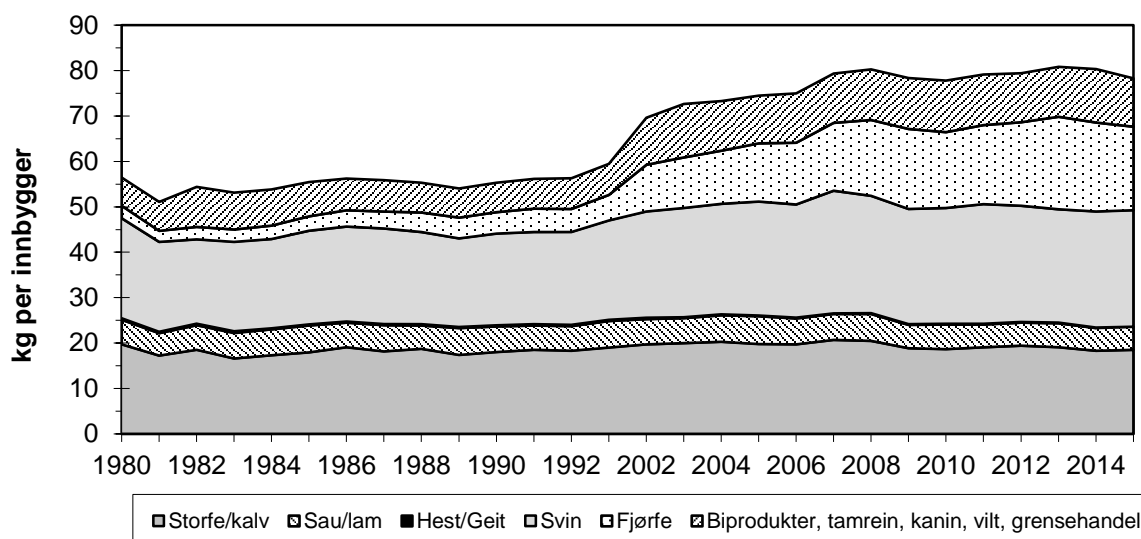
2) Regnet uten hode og labber fra og med 2002

Med hensyn til prisen for fjørfekjøtt vises det til vedleggstabell 1.6.

Forbruk av kjøtt

Forbruket av kjøtt har økt over lengre tid. Forbruket av de ulike kjøttslagene målt på engrosnivå, går fram av figur 3.8.

Avregning av svineskrotter uten hode og labb fra og med 2002, utgjør en mengdemessig reduksjon på 7,0 prosent for svinekjøtt. Endringen i avregningspraksis forklarer den nedgangen som er registrert i produksjon og forbruk av gris fra 2001 til 2002. Dette kvantumet tas inn igjen i det beregnede totalforbruket av kjøtt (se tabell 3.38) ved en tilsvarende økning av mengden av biprodukter.

Figur 3.8 Utviklingen i engrosforbruket av kjøtt. 1980–2015

Tabell 3.36 Produksjon, eksport, import, lagerendring og engrosforbruk av kjøtt i alt¹. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013*	2014*	2015**
Produksjon til salg og hjemmeforbruk	150,6	182,1	206,6	267,1	322,8	326,2	341,5	340,0	331,5
Eksport	4,3	0,3	8,2	-19,6	-3,1	-2,7	-4,1	-6,0	-0,1
Import ¹	4,6	15,9	1,9	5,6	9,8	25,3	23,8	19,5	20,3
<i>herav spekk</i>		1,5	1,0	0,8	1,3	1,2	1,3	1,1	1,0
Lagerendring ²	-0,6	0,9	0,5	4,0	-1,1	-2,3	-3,3	1,5	2,0
Innenlandsk forbruk	150,3	198,6	200,8	257,5	328,4	346,6	357,9	355,0	353,7
Netto transittimport ³	-	4,0	3,5	0,3	-1,1	0,1	0,7	1,1	0,0
Forbruk i alt, kg/innbygger	150,3	202,6	204,3	257,8	327,3	346,7	358,6	356,1	353,7
	39,1	49,3	48,3	57,8	66,9	69,1	70,6	69,3	68,1
Forbruk per dyreslag									
Storfe	49,4	77,3	72,2	88,7	89,6	95,3	94,7	91,9	93,8
Kalv	6,5	2,3	1,4	1,5	1,6	2,1	2,4	2,3	2,0
Sau og lam	18,3	22,6	24,9	23,5	26,7	26,3	26,2	25,8	26,5
Geit og kje	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Hest	1,9	0,9	0,8	0,6	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2
Svinekjøtt	66,9	86,2	82,1	102,8	124,9	128,5	126,7	131,7	133,5
Fjørfe	5,5	10,9	19,3	37,5	82,7	92,4	104,5	100,1	95,7
Tamrein og kaniner	1,6	1,8	2,9	2,4	2,2	2,0	2,0	1,6	1,8

1) Inkl. tamrein og kaniner. Eksklusive grensehandel

2) Minus = økning i lager, pluss = nedgang i lager

3) Nettoforskjell mellom SSB og LMDs/Norturas statistikk

Tallene i tabell 3.36 omfatter ikke grensehandelen med kjøtt. På grunnlag av årlige undersøkelser som Opplysningskontoret for kjøtt har fått utført blant private husstander, er andelen kjøtt anskaffet i utlandet, sett i forhold til totalt kjøttforbruk i Norge, beregnet. For 2006, 2007 og 2008 viste undersøkelsene andeler på henholdsvis 6,3 prosent, 6,0 prosent og 6,2 prosent. På bakgrunn av disse tallene har BFJ anslått omfanget av grensehandelen med kjøtt i årene deretter. I tabell 3.37 er kjøtt som er omsatt gjennom grensehandel, tatt inn som et tillegg til det øvrige beregnede forbruket av alt kjøtt fra husdyr, vilt og hval. Forbruket av spiselige biprodukter er også tatt hensyn til.

Tabell 3.37 Engrosforbruk av kjøtt fra husdyr, vilt og hval. Inkl. spiselige biprodukter. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2012	2013	2014*	2015**
Kjøtt fra husdyr ¹	150,3	202,6	204,3	257,8	327,3	346,7	358,4	356,0	353,7
Kjøtt fra vilt	2,1	4,3	6,1	8,2	8,2	7,3	7,6	7,3	7,5
Hvalkjøtt	2,5	1,0	0,1	0,1	0	0	0	0	0
Biprodukter ¹	9,9	13,3	13,1	14,9	25,0	23,8	23,6	24,0	24,1
Sum forbruk av kjøtt og biprodukter	164,8	221,2	223,6	281,0	360,5	377,7	389,6	387,3	385,3
Kg/innbygger	42,8	53,8	52,9	62,9	73,7	75,3	76,7	75,4	74,2
Grensehandel ²	–	3,0	5,0	9,0	20,0	21,0	23,0	23,0	23,0
Sum forbruk inkl. grensehandel	164,8	224,2	228,6	290,0	380,5	398,7	412,6	410,3	408,3
Kg per innbygger	42,8	54,6	54,1	64,9	77,8	79,4	81,2	79,9	78,6

1) Gris uten hode og labber f.o.m. 2002. Påslaget for biprodukter er økt tilsvarende

2) Anslag

3.3.3 Egg

Tabell 3.38 gir en oversikt over nettoproduksjonen og engrosforbruket av egg. Priser på egg er vist i tabell 3.39.

Beregningene av eggprisen er basert på oppgaver fra Nortura. Egg er fra og med jordbruksoppkjøret i 2013 tatt ut av målprissystemet.

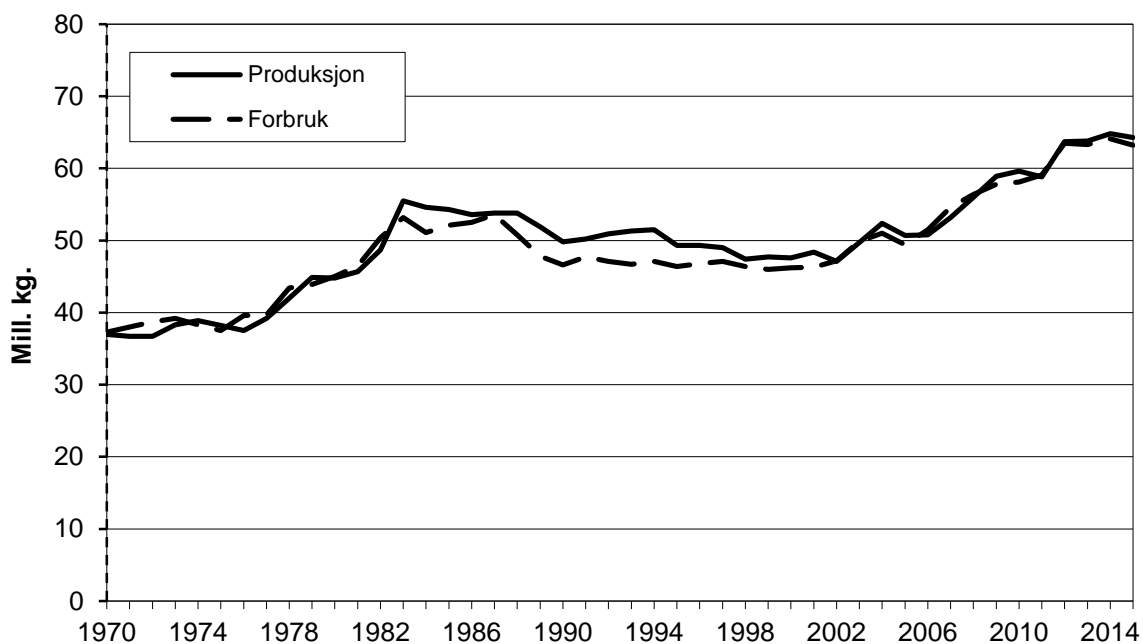
Tabell 3.38 Produksjon og engrosforbruk av egg. Mill. kg

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Nettoproduksjon	38,0	46,2	52,3	47,9	59,9	64,3	65,2	64,7
herav salg og hj.forbr.	37,3	44,9	51,9	47,6	59,6	63,8	64,8	64,3
Eksport ¹	0,4	1,6	3,7	2,2	1,5	1,9	1,0	1,1
Import	1,4	0,7	0,2	0,4	0,1	0,2	0	0
Lagerendring	..	-0,1	+0,4	0,3	0,0	-0,1	0	0
Forbruk i alt	38,3	43,9	48,8	46,0	58,1	62,3	64,1	63,2
Kg per innbygger	9,9	10,8	11,6	10,9	11,9	12,3	12,5	12,2

1) Består av skallegg, eggprodukter regnet som skallegg og eggehvite

Tabell 3.39 Priser og verdi av eggproduksjonen

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Salg og hj.forbr, mill. kg	37,3	44,9	51,9	47,6	59,6	63,8	64,8	64,3
Utbetalingspris, kr/kg	5,78	10,53	13,46	11,07	13,84	14,97	14,97	15,01
Verdi, salg og hj.f., mill. kr	215	473	699	528	824	955	969	965
Kontrakttillegg, mill. kr			46,4					
Førtidsslakt høner, mill. kr			11,6	2,7	0,0	10,1	7,8	16,6
Distriktstilskudd, mill. kr				2,1	8,7	7,6	7,9	8,3
Sum inntekt, mill. kr	215	473	757	533	833	973	985	990

Figur 3.9 Produksjon og engrosforbruk av egg

3.3.4 Ull

Tabell 3.40 gir oversikt over utbyttet fra ullproduksjonen. Nortura og ullvarefabrikkene gir oppgaver over hvor mye ull som er tatt imot ved deres anlegg. Leveransen av ull i budsjettåret er beregnet på grunnlag av et anslag for antall vinterfôrede sauer og en stipulert ullmengde per vinterfôret sau. Produksjonen har gått noe ned, men har holdt seg jevn de siste årene. Priser innhentes fra Nortura og Fatland-Gjestal. Prisen til produsent er sammensatt av et tilskudd per kg ull og den prisen som oppnås i markedet.

Tabell 3.40 Produksjon, priser og inntekter for ull

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Produksjon, tonn	4 830	4 764	4 830	5 105	4 368	3 942	3 947	3 947
Pris, kr/kg	9,15	18,31	46,84	32,83	26,89	30,03	30,22	30,41
Inntekt, mill. kr	44,2	87,2	226,2	167,6	117,5	118,4	119,3	120,0

3.3.4 Pelsdyr

Posten omfatter nå inntekter fra skinnproduksjon på sølvrev, blårev og mink. Etterspørselen etter skinn kan variere mye fra år til år. Dermed kan det oppstå store prissvingninger. BFJ benytter Norges Pelsdyrslag som kilde for oppgaver over mengder og priser for pelsdyrskinn. Det gjelder for både regnskapsårene og budsjettåret. Tabell 3.41 inneholder data fra skinnproduksjonen.

Tabell 3.41 Produksjon, priser og inntekter for pelsdyr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
<u>Produksjon, 1 000 stk.</u>								
Reveskinn	109	282	745	457	215	148	148	152
Minkskinn	1869	1063	531	330	510	613	777	810
<u>Priser, kr per stk.</u>								
Reveskinn	200	614	286	265	586	1 111	755	933
Minkskinn	98	167	128	166	298	525	284	385
<u>Inntekter, mill. kr</u>								
Reveskinn	22	173	213	121	126	164	112	142
Minkskinn	183	177	68	55	152	322	221	311
Direkte refundert avgift			8	–	–			
Sum innt. pelsdyr	205	350	290	176	278	486	333	453

3.3.5 Andre husdyrproduksjoner

Salg av levende dyr

Posten omfatter inntekter fra salg av levende dyr til sektorer utenfor jordbruket. Dessuten er inntektene fra eksport av livdyr med. Kostnadene til import av livdyr til jordbruket trekkes fra. Import av hester holdes utenom her, siden disse dyrene forutsettes å gå til andre sektorer enn jordbruket.

Innenlandsk salg av hester fra jordbruket til andre sektorer er anslått på grunnlag av registreringer som er utført ved Norsk Hestesenter. Registreringene gjelder antall bedekte hopper.

Eksport- og importtall for regnskapsårene kommer fra SSB. Anslag over eksport og import i budsjettåret er innhentet fra de ulike avlsorganisasjonene. I tabell 3.42 er disse dataene presentert.

Kaninproduksjonen

Det er vanskelig å skaffe en fullstendig oversikt over produksjonen av kaniner, da det omtrent ikke forekommer organisert omsetning av kaninkjøtt. De fleste oppdrettere står selv for både slakting og omsetning. Norsk Kanin er kilde for de anslagene som BFJ benytter for produserte mengder og priser. Se tabell 3.42.

Oppdrettshjort

Verdien av oppdrettshjort er tatt inn fom. årets beregning basert på oppgaver fra Norsk Hjorteavlforening.

Honningproduksjonen

Honningcentralen gir oppgaver over hvor mye honning som produseres i det enkelte året.

Honningcentralen er også totalkalkylens kilde for alle opplysninger om prisene på honning, se tabell 3.42. Utbetalingsprisen til produsenter som leverer til Honningcentralen, består nå av en grunnpris, et etterbetalingstillegg og en eventuell etterbetalt bonus. Prisene på honning som selges direkte til forbruker, ligger høyere enn ved leveranser til Honningcentralen.

Tabell 3.42 Produksjon, priser og inntekter for andre husdyrproduksjoner

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
<u>Salg av levende dyr</u>								
Inntekt, mill. kr	1,3	7,4	10,4	2,2	-1	-10,7	7,9	17,2
<u>Kaninkjøtt</u>								
Produksjon, tonn	220	168	217	270	240	50	43	40
Inntekt, mill. kr	104	402	605	8,9	18,0	5,0	4,3	4,0
<u>Oppdrettshjort</u>								
Produksjon, tonn					166	201	200	200
Inntekt, mill. kr					17,8	22,7	23,0	23,0
<u>Honning</u>								
Produksjon, tonn			2 128	1 000	1 330	940	1 010	1 000
Inntekt, mill. kr	7,3	13,3	68,6	52,8	75,7	82,7	93,2	86,2
Sum a. husd.prod. mill. kr	10,1	24,9	85,6	63,9	101,1	99,7	128,4	130,4

3.4 Andre inntekter

3.4.1 Inntekter fra kjøring med mer

Posten omfatter først og fremst kjøreinntekter ved bruk av jordbrukets maskiner. Dette gjelder inntektsføring ved bruk av maskiner i skogen, ved investeringsarbeid på driftsbygninger, ved grøfting og nydyrking, i bierverv eller til private formål. Dessuten føres leieinntekter fra hester som er i pensjon på jordbruksbedrifter, sammen med kjøreinntektene. Dette er inntekter som jordbruket har av å holde plass for hester som tilhører folk utenom jordbruksnæringen. Travhester og hester til rekreasjon er eksempler. Inntektene ved salg av stråfôr til slike dyr hører ikke med her, men føres i stedet under «stråfôr» i totalkalkylen.

Verdien av maskinkjøring i forbindelse med investeringer i varige driftsmidler blir beregnet som prosentandel av bruttoinvesteringene i de samme driftsmidlene. Dette skyldes bruttoføring av investeringene, det vil si føring inklusive verdien av egeninnsats. Egeninnsatsen blir på tilsvarende måte kostnadsført under kapitalslit.

Det er bare verdien av egen maskininnsats ved *nyinvesteringer* som inntektsføres. For vedlikehold praktiseres nettoføring, slik at all egeninnsats holdes utenom. En oversikt over de beregnede kjøreinntektene finnes i tabell 3.43.

Tabell 3.43 Kjøreinntekter, mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Kjøreinntekter:								
Skogen	57	74	147	57	28	30	30	30
Bierverv og privat	31	108	160	253	304	298	298	299
Investeringer	21	54	41	32	74	68	74	92
Sum kjøreinntekter	109	236	342	342	406	396	402	421
Hester i pensjon	2	13	36	53	111	117	119	122
Sum kjøreinntekter m. m.	112	251	380	397	521	513	521	543

3.4.2 Arbeidsinntekter ved investeringer

Under denne inntektsposten føres verdien av eget arbeid i forbindelse med nyinvesteringer i driftsbygninger, grøfting og nydyrking. Inntektsføringen skyldes at investeringene og kapitalslitet bruttoføres, det vil si inklusive verdien av eget arbeid. Arbeidsinntektene fastsettes som bestemte prosentandeler av investeringene.

Tabell 3.44 Arbeidsinntekter ved investering i varige driftsmidler. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Driftsbygninger	44	187	249	194	235	265	272	277
Grøfter	17	17	9	15	28	18	24	44
Nydyrking	14	26	8	4	13	9	10	11
Sum arb.innt. ved investeringer	79	246	288	230	304	292	306	331

3.5 Endringer i buskap og lager av fôrmidler

3.5.1 Endringer i buskapsverdien

Beregningene gjelder endringer i buskapsverdien fra 1. januar til 31. desember. I praksis er det dyretallet per 1. januar i beregningsåret og per 1. januar i det etterfølgende året som inngår i beregningen, sammen med beregningsårets gjennomsnittspriser for de forskjellige typene av slakt. Verdien av dyrebestanden er uttrykt som markedsverdien av slaktet. Mens verdiøkning inntektsføres, blir verdireduksjon ført som fradrag i inntekten. Til en viss grad tas det hensyn til alderssammensetningen i buskapen. Lager av pelsdyrskinn inngår i husdyrverdien for pelsdyr.

Tabell 3.45 viser at buskapsverdien har gått ned i 2013, hovedsakelig storfebestanden har bidratt til det. Det var oppgang i buskapsverdiene i 2014 unntatt for hest og svin. I budsjettåret 2015 regnes det med nedgang i buskapsverdiene unntatt for hest og sau.

Tabell 3.45 Endringer i buskapsverdi. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Hest	-15	-8	5	13	4	11	-35	19
Storfe	-22	15	145	-133	-65	-137	42	-43
Sau	-15	6	13	2	-6	-4	18	12
Geit	-0,6	1,0	-0,5	-0,2	-0,3	-0,4	0,4	-0,1
Svin	-5	25	80	-16	-1	-4	-13	-4
Fjørfe	0,5	-0,5	1,3	1,8	12	29	12	-50
Pelsdyr	-9	-5	-4	10	-9	7	4	0
Endring i alt	-67	33	238	-127	-72	-98	28	-66

3.5.2 Medlemsbonus

Posten omfatter bonuser og overskudd utbetalt fra samvirkeorganisasjoner som ikke ellers framkommer som høyere produktpris for melk og kjøtt via etterbetalinger eller lavere kostnader på driftsmidler. Budsjettåret er beregnet som gjennomsnittet av de tre foregående årene.

Tabell 3.46 Medlemsbonus. Mill. kr

	1995	1999	2008	2009	2010	2013	2014*	2015**
	3	10	5	140	165	197	176	189

3.5.3 Fôrregnskapet og lagerendringer av fôrmidler

Tabell 3.47 Fôrtilgang, fôrbehov og fôrbalanse. Mill. FEm

	1969	1979	1989	1999 ¹	2010	2013	2014*	2015**
Fôrtilgang, brutto,	3 254	3 466	3 726	4 299	4 171	4 262	4 325	4 393
- 1 % svinn for kraftfôr	13	15	16	17	18	19	19	19
= Fôrtilgang netto	3 241	3 451	3 710	4 272	4 153	4 243	4 305	4 374
- Fôrbehov	3 186	3 478	3 625	4 225	4 214	4 200	4 193	4 206
= Differanse	55	-27	85	47	-61	23	113	168

1) F.o.m. 1993 er beregningen utført i melkeføreheter (FEm) mot tidligere fetningsføreheter (FFE)

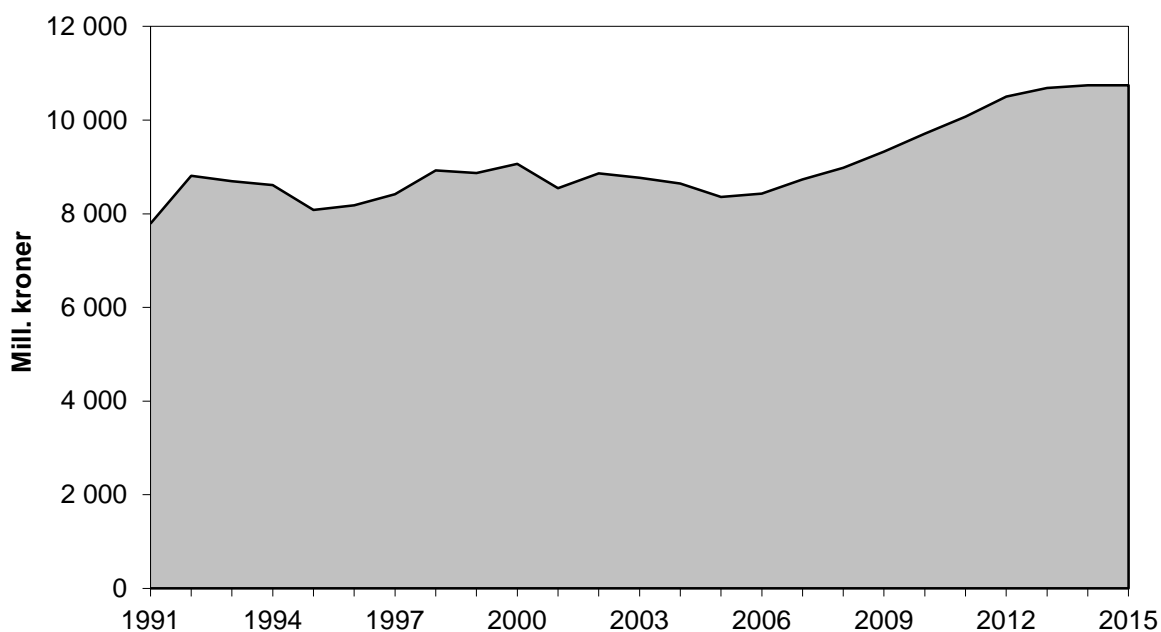
I fôrregnskapet beregnes tilgangen på og behovet for fôr. Balanseberegningen for 2013 viser et beregnet fôroverskudd på 23 mill. FEm, mens det for 2014 er regnet med et overskudd på 113 mill. FEm. For 2015 gir beregningen et overskudd på 168 mill. FEm.

Over- eller underskudd av fôr må sees som på bakgrunn av varierende avlingsår. Det er knyttet en god del usikkerhet til beregningsgrunnlaget for fôrregnskapet. Både størrelsen på fôravlingene, omfanget av svinn, næringsverdien i fôret og fôrbehovet til husdyrbestanden er det vanskelig å finne en sikker beregning av.

Lagerendringene gjelder årsskiftene hvert år. På grunn av usikkerheten ved datagrunnlaget har BFJ ikke verdiberegnet lagerendringene i Totalkalkylen etter 1999.

4 Direkte tilskudd

4.1 Oppsummering

Figur 4.1 Sum direkte tilskudd. 1991–2015

I tabell 4.1 er det gitt en oversikt over de forskjellige typene av direkte tilskudd som er inntektsført i totalkalkylen.

Tabell 4.1 Oversikt over ulike kategorier av direkte tilskudd til jordbruket. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Utbetalinger fra fond	54	617	234	218	523	529	571	615
Direkte tilskudd (underpost)	135	1 228	3 035	6 880	7 513	8 307	8 397	8 411
Utviklingstiltak	4	94	80	108	77	80	76	79
Velferdsordninger	0,2	417	1 288	1 614	1 512	1 553	1 589	1 589
Sum utbetalt over jordbruksavtalen (kap.1150)	193	2 356	4 637	8 821	9 626	10 469	10 634	10 694
Tilskudd til investeringer utenom jordbruksavtalen	86	205	61	–	–	–	–	–
Andre ordninger	0,3	3	13	48	84	217	110	156
Sum direkte tilskudd	279	2 564	4 710	8 870	9 710	10 686	10 744	10 849

Tabell 4.2 viser de tilskuddene som er *spesifisert* i totalkalkylen. I tillegg til posten «direkte tilskudd» er alle tilskudd som føres under de enkelte inntektspostene, tatt med.

Tilskudd som framkommer som økte produktpriser, eller i form av reduserte priser på innsatsfaktorer, er imidlertid utelatt. Sum tilskudd som føres spesifisert i totalkalkylen, utgjør nå årlig over 12 mrd. kr.

I kapittel 8 er det gitt en oversikt over alle tilskudd som har inntektseffekt i totalkalkylen, også tilskudd som ikke framgår av tabell 4.2. Der er tilskuddene gruppert etter statsbudsjettets kapittelsystem.

Tabell 4.2 Oversikt over tilskudd i totalkalkylen. Mill. kr¹

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
<u>Tatt med under:</u>								
Planteprod.poster	62	68	230	45	63	60	80	92
Husdyrprod.poster	97	1 084	3 470	1 678	1 245	1 190	1 243	1 516
Kostnadsposter	132	44	–	–	–	–	–	–
Direkte tilskudd	279	2 749	5 054	9 001	9 710	10 686	10 744	10 849
Sum tilskudd	570	3 945	8 754	10 724	11 018	11 936	12 067	12 457

1) Eksklusive tilskudd som inngår i produktprisene, for eksempel tilskudd under markedsordningen for korn/tilskudd til kornfondet. Slike tilskudd er imidlertid med i oversikten over totale inntektsførte tilskudd i tabellene 8.1 og 8.2. Også eksklusive produksjonsregulerende tilskudd som er finansiert av omsetningsavgiftsmidler, eller som er uten offentlig finansiering

Vedleggstabell 2.1 gir en detaljert oversikt over de direkte tilskuddene for årene 2013–2015.

4.2 Generelt

Det går fram ovenfor at tilskudd som gis til jordbruket over Landbruks- og matdepartementets budsjett, kommer til uttrykk i Totalkalkylen på forskjellige måter. Enkelte tilskudd som bevilges over samme budsjett, går til formål utenfor jordbrukssektoren. Dermed faller de også utenfor totalkalkylens dekningsområde. Tilskudd som faller innenfor gruppen landbruksforskning og opplæring, er i sin helhet holdt utenom beregningene. Disse betraktes som offentlig konsum.

Under posten «direkte tilskudd» blir det også ført noen utbetalinger som bevilges over andre deler av statsbudsjettet enn kapittel 1150.

Inndelingen av underpostene under «direkte tilskudd» samsvarer med grupperingen i Prop. 1 S fra Landbruks- og matdepartementet.

4.2.1 Regnskapsårene

Tilskuddsbeløpene for regnskapsåret 2013 er hentet fra statsregnskapet Prop. 1 S Landbruks- og matdepartementet (2012–2013). Landbruksdirektoratet har gitt oppgaver til det foreløpige regnskapet for 2014. Der hvor utbetalingene bare delvis går til jordbruksnæringen, blir det innhentet spesifiserte oppgaver fra Landbruks- og matdepartementet, Landbruksdirektoratet og Innovasjon Norge.

For enkelte poster blir det innhentet oppgaver fra Forsvarsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Direktoratet for naturforvaltning og NILF.

Oppgavene over utbetalinger fra Tilskudd til erstatninger for 2014 bygger i betydelig grad på anslag fra Landbruksdirektoratet. På beregningstidspunktet manglet noen rapporter fra fylkene over avlings-skader og svikt i honningproduksjonen.

4.2.2 Budsjetåret

Anslagene for utbetalinger i budsjettåret er i hovedsak basert på oppgaver fra statsbudsjettet og fra proposisjonen om jordbruksoppkjøret. Utbetalinger fra fond er unntatt her.

For postene under Landbrukets utviklingsfond (LUF) blir utbetalingene for budsjettåret anslått ut fra utbetalinger, bevilgningsrammer, overføringer og inndragninger som er registrert for årene før. Budsjettårets post for utbetaling fra Tilskudd til erstatninger blir i hovedsak fastsatt slik at den tilsvarer gjennomsnittet for de 14 foregående årene.

4.3 Utbetalinger fra fond

I Totalkalkylen inntektsføres nå fondsutbetalinger kun fra Landbrukets utviklingsfond, LUF. Utbetalinger fra fondet avviker fra bevilgning til og innvilgning fra fondet det enkelte år. I tillegg er det overføringer og inndragninger fra tidligere år slik at bevilgnings- og innvilgningsrammen vil avvike fra hva som er lagt til grunn i budsjettproposisjonene. Her omtales kun utbetalinger som inntektsføres i Totalkalkylen.

Tabell 4.3 viser LUF's bidrag til «direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Tabell 4.3 Utbetalinger over «direkte tilskudd» fra fondsavsetninger, 1 000 kr

	2013	2014*	2015**
Post 50.11 Landbrukets utviklingsfond (LUF)	529 398	566 074	614 830
Sum post 50	529 398	566 074	614 830

4.3.1 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond

I Totalkalkylen inntektsføres utbetalinger fra LUF som anses å ha inntektsvirkning i jordbrukssektoren (som næring). Utbetalinger til eks. skogbruk og bioenergi, forskning og ulike utviklingsprogrammer som gjelder eks. tilleggsnæringer i jordbruket, inntektsføres ikke. Tabell 4.4 gir en presentasjon av de utbetalingene fra LUF som tas med i totalkalkylen. Nedenfor følger en kort oversikt over hvordan disse midlene nå forvaltes.

Miljøvirkemidlene

I de seinere årene har forvaltningen av miljøvirkemidlene vært fordelt på tre forskjellige nivåer.

For det første har en nasjonalt miljøprogram fra 2004, med generelle og landsdekkende ordninger. Areal- og kulturlandskapstilskuddet, tilskudd knyttet til økologisk produksjon, tilskudd til dyr på utmarksbeite og generelt tilskudd til dyr på beite hører til her.

For det andre har en regionalt miljøprogram som forvaltes av fylkene, og som ble innført med virkning fra 2005.

De nevnte tilskuddene omfatter ordninger under produksjonstilskuddene som føres under underposten «Direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Fra 2004 forvalter kommunene ordningen «spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap» (SMIL). Dette dreier seg om tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet, de landskapsmessige kvalitetene i kulturlandskapet og verneverdige bygninger i landbruket. I tabell 4.4 inngår SMIL-midlene i postene «tekniske miljøinvesteringer» og «tilskudd til kulturlandskapstiltak».

Ved jordbruksoppgjøret 2008 ble det innført en ny ordning under miljøvirkemidlene for å ivareta utvalgte områder med stor biologisk og kulturhistorisk verdi. Til den nye ordningen «Utvalgte kulturlandskap» blir det gitt bevilgninger over LUF og Klima- og miljødepartementet til langsiktige skjøtselstiltak med inntektsvirkning for jordbruket.

Tabell 4.4 Utbetalinger fra Landbrukets utviklingsfond. 1 000 kr¹

	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Eldre ordn., tradisjonelt jordbruk	152 401	3 522	–	–	–	–
BU-midler til tradisjonelt jordbruk	–	89 392	279 388	358 883	353 452	354 830
BU-midler til grøfting	–	9 726	5	6 729	29 402	70 000
Rentestøtte, tradisjonelt jordbruk	–	–	58 308	50 816	58 127	60 000
Beredskapslager drivstoff	864	–	–	–	–	–
Tekniske miljøinvesteringer	40 000	30 364	18 531	29 242	32 574	30 000
Tilskudd til energiøk. tiltak	–	3 922	–	–	–	–
Tilskudd til kulturlandskapstiltak	–	38 300	50 200	50 622	55 839	55 000
Utviklingsprogram geitehold	–	–	3 749	6 353	6 353	15 000
Beiteskader gås	–	–	2 689	–	–	–
Setersatsing	–	–	1 163	804	309	–
Verdensarven	–	–	4 893	4 763	5 261	5 000
Organisert beitebruk	–	–	6 501	8 856	8 591	11 000
Oppførte ordninger	–	200	–	–	–	–
Utvalgte kulturlandskap	–	–	6 638	12 329	16 166	14 000
Sum utbetalinger	193 265	175 426	432 065	529 398	566 074	614 830

1) Poster som inngår i Totalkalkylen

BU-midler til investeringer i tradisjonelt jordbruk

Utbetalingene omfatter midler til bruksutbygging, i hovedsak investeringer til driftsbygninger.

Utbetalingene for 2013 og 2014 var henh. 358,9 og 353,4 mill. kr mens det for 2015 er prognosert en utbetaling på 354,8 mill. kr.

Ved jordbruksoppgjøret 2011 ble maksimalsatsen for investeringsstøtte økt fra 750 000 kr til 900 000 kr.

Rentestøtte

All rentestøtte som bevilges over jordbruksavtalen inntektsføres i Totalkalkylen. Bevilgningsrammen for lån med rentestøtte ble videreført med 1 000 mill. kr i 2015.

BU-midler til grøfting

Ved jordbruksoppgjøret i 2012 ble det innført grøftetilskudd under SMIL-ordningen gjeldende fra 2013 på 100 mill. kr. Tilskuddet for henholdsvis 2014 og 2015 er på 100 mill. kr og 70 mill. kr. Grøftetilskuddet gjelder tidligere grøftet areal med tilskuddssats på 1 000 kr per dekar. Pga. sen implementering av regelverket ble det kun utbetalt 6,7 mill. kr for ferdig utførte anlegg. For 2014 ble det utbetalt 29,4 mill. kr mens det regnes med 70 mill. kr i 2015.

Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL)

SMIL omfatter spesielle tiltak i landbrukets kulturlandskap (STILK), miljørettet omlegging i kornområdene (MOMLE) og investeringer i miljøtiltak (IMT). Posten «Organisert beitebruk» har vært underlagt SMIL fra 2005. I Totalkalkylen har den vært ført sammen med investeringer i miljøtiltak. Ved jordbruksavtalen 2009 ble posten overført til en egen ordning som er underlagt Fylkesmannen. SMIL omfatter også «Områdetiltak», men det er ikke regnet med at denne ordningen har inntektsvirkning for jordbruket.

Tabell 4.5 viser hvordan utbetalinger fra SMIL fordeler seg på underpostene.

Tabell 4.5 Utbetalingene av tilskudd over SMIL, mill. kr

	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**
Spesielle tilt. i landbr. kult.landsk. (STILK)	83,7	92,1	86,9	91,6	93,0	
Investeringer i miljøtiltak (IMT)	18,5	19,2	25,6	29,2	32,6	
Miljørettet omlegging i kornområder (MOMLE)	0,4	0,2	0,1	0,1	0,1	
Sum	102,6	111,5	112,6	120,9	125,7	
Områdetiltak	4,2	5,0	4,6	3,1	4,4	
Sum	106,8	116,5	117,2	124,0	130,1	195,0
<i>Herav postert i totalkalkylen:</i>						
<i>Tilskudd til tekniske miljøinvesteringer</i>	<i>18,5</i>	<i>19,2</i>	<i>25,6</i>	<i>29,2</i>	<i>32,6</i>	<i>30,0</i>
<i>Tilskudd til kulturlandskapstiltak¹</i>	<i>50,2</i>	<i>50,7</i>	<i>48,3</i>	<i>50,6</i>	<i>55,8</i>	<i>55,0</i>
<i>Tilskudd til grøfting</i>				<i>6,7</i>	<i>29,4</i>	<i>70,0</i>

1) STILK (+ fredede og verneverdige bygninger) + MOMLE

Utviklingsprogram for geitehold

Ved jordbruksoppgjøret 2004 ble det innført en ordning for utvikling av geiteholdet. Det regnes med at bare deler av denne ordningen har inntektsvirkning i Totalkalkylen.

Siden innføringen er ordningen med utviklingsprogram utvidet til å omfatte nye delordninger med inntektsvirkning i Totalkalkylen mens andre er avvirket. Dette gjelder omstillingspakke med omstillingsbidrag til produsenter som selger melkekvoter.

Ved jordbruksoppgjøret 2006 ble ordningen utvidet til å gjelde kompensasjon for bortfall av produksjonstilskudd. Kompensasjon for bortfall av avløsertilskudd ble tatt inn i ordningen ved jordbruksoppgjøret 2007.

Setersatsing

Ordningen med tilskudd til setersatsing som ble innført ved jordbruksoppgjøret 2005 var femårig og avgrenset til fylkene Oppland, Hedmark og Møre og Romsdal.

Ordningen er avsluttet, men det regnes fortsatt med utbetalinger pga. tidligere innvilgninger.

Organisert beitebruk

Ordningen omfattet i utgangspunktet investeringsstøtte til organisert beitebruk og organisert sauesanking. Tilskuddsordningen for investeringer i organisert beitebruk ble overført til SMIL med virkning fra 2005. Tilskudd til organisert sauesanking ble overført til regionale miljøprogram ett år seinere. Fra 2010 ble investeringsstøtten til organisert beitebruk tatt ut av SMIL og overført til en egen ordning som forvaltes av Fylkesmannen.

Verdensarv

Ved jordbruksoppgjøret 2007 ble det opprettet en ny ordning som gjelder spesielt for verdensarvområdene: Vegaøyene og Geirangerfjorden/Nærøyfjorden.

Ordningen var ment å være 3-årlig, men ble i 2010 videreført i et nytt 5-årig prosjekt etter gjeldende modell.

Utvalgte kulturlandskap

Ordningen med tilskudd til utvalgte kulturlandskap ble innført ved jordbruksoppgjøret 2008. Ordningen omfatter skjøtsel og vedlikehold av landskap med stor historisk og biologisk verdi.

Opphørte ordninger

Fra og med 1996 har utbetaling for en rekke av de ordningene som er avviklet, vært oppgitt samlet under posten «Opphørte ordninger». Etter 2008 har Totalkalkylen ikke regnet med gjenstående ansvar eller utbetalinger.

4.3.2 Utbetalinger fra Skadefondet for landbruksproduksjon/Tilskudd til erstatninger m.m.

Tabellen nedenfor viser utbetalingene for de forskjellige ordningene under Landbrukets skadefond/Tilskudd til erstatninger m.m.

Ved jordbruksoppgjøret 2011 ble fondsordningen Skadefondet for landbruksproduksjon gjort om til en overslagsbevilgning; Tilskudd til erstatninger m.m. De erstatningene som lå under Skadefondet ble overført til den nye ordningen.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**
Avlingsskade	37 658	75 934	90 215	34 262	84 579	25 000	48 537
Vinterskadet eng	542	10 228	4 633	729	36 493	1 100	
Svikt i honningprod.	4 463	1 465	2 351	562	1 418	60	
Tap av sau på beite	2 958	3 480	3 517	1 780	2 005	2 486	2 090
Tap av bifolk			245	44	630		
Erst. ved flytte-restr. (båtunge)	1 188		–	–	–	–	
Sum	46 809	91 107	100 961	37 377	125 125	28 646	50 447

Utbetalingene omfatter erstatninger for avlingsskade og tilskudd til fornying og reparasjon av overvintringsskader. Dessuten blir det utbetalt erstatninger for svikt i honningproduksjonen. Fra og med 2003 er ordningen for katastrofetap av husdyr lagt inn under fondet. Denne ordningen har siden fått endret benevnelse og omfatter ordningene tap av sau på beite og tap av bifolk.

For 2009 ble det gitt en engangsbevilgning som kompensasjon for ekstra kostnader i melkeproduksjonen som følge av beiterestriksjoner på grunn av sykdommen «Blåtunge».

4.4 Direkte tilskudd (underpost)

De direkte tilskuddene omfatter i hovedsak de tilskuddsordningene som kommer inn under produksjonstilskuddene. Formålet med produksjonstilskudd i jordbruket er å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk, innenfor de målene som Stortinget har trukket opp. Tabellen nedenfor gir en oversikt over de direkte tilskuddene for årene 2012, 2013 og 2014. Beløpene for 2014 inkluderer omdisponeringer og overføringer som ble foretatt ved jordbruksoppgjøret.

Tabell 4.7 Direkte tilskudd (underpost). 1 000 kr

	2013	2014*	2015**
74.11 Driftstilskudd	1 358 304	1 372 906	1 348 000
74.14 Tilskudd til husdyr	2 419 832	2 503 614	2 600 300
74.16 Beitetilskudd	742 021	787 251	793 000
74.17 Areal og kulturlandskapstilskudd	3 241 273	3 198 002	3 133 984
74.19 Regionale miljøprogram	423 845	430 875	428 000
74.20 Tilskudd til økologisk landbruk	110 209	104 843	108 000
74.22 Tilsk. miljøv. spredemåter husdyrgjødsel	11 852	–	–
Sum	8 307 336	8 397 491	8 411 284

Driftstilskudd

Driftstilskuddet for melk ble lagt om til en produksjonsnøytral ordning ved jordbruksoppgjøret 2001. Tilskuddet blir gitt per bedrift.

Ved jordbruksoppgjøret 2001 ble det også innført et særskilt driftstilskudd for melkeproduksjon i samdrifter. En ordning med driftstilskudd til spesialisert kjøttproduksjon ble etablert i 2002. Fem år seinere kom en tilsvarende ordning for ensidig sauehold, men denne ordningen ble overført til «Tilskudd husdyr» fra 2009.

Ved jordbruksoppgjøret 2010 ble satsene for enkeltbedrifter med mjølkeproduksjon økt både for bedrifter med kyr og geiter over hele landet og mest for bedriftene utenom Oslofjord og Jærenområdet. Satsene for tilskudd til spesialisert kjøttproduksjon ble økt. Dessuten ble harmoniseringen av satsene for samdrifter etablert før 1. juli 2004 og enkeltbedrifter slutført. For budsjettåret 2015 er det tatt hensyn til omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret 2015.

Tilskudd til husdyr

Tilskuddet beregnes på grunnlag av dyretall og satser per dyr. Tilskuddet omfatter også tilskudd for verneverdige husdyrraser, og fra 2009 ordningen «driftstilskudd til ensidig sauehold». Dessuten kom bedrifter med bihold og minimum 25 kuber inn i tilskuddssystemet under denne ordningen fra 2009. Maksimalt tilskudd per bedrift ble holdt uendret på

280 000 kr ved jordbruksoppgjøret 2013, men tilskuddssatsene ble øket noe for sau/lam og gris. Beløpet for 2015 er justert for omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret i 2015.

Beitetilskudd

Ordningen med beitetilskudd som ble innført fra 2007 er 2-delt og omfatter både tilskudd til beiting i kulturlandskap og i utmark.

Ordningen skal fremme en bedre utnyttelse av utmarka og en bedre pleie av kulturlandskapet. Ved jordbruksoppgjøret 2013 ble satsene per dyr økt både for utmarksbeite og delvis også for beite i kulturlandskap.

Areal- og kulturlandskapstilskudd

Areal- og kulturlandskapstilskuddet er den enkelttilskuddsordningen som utgjør det største totalbeløpet. Ordningen er 2-delt og består av en kulturlandskapsdel som blir gitt til alt jordbruksareal etter en felles sats, og dessuten en arealdel som blir gitt til de forskjellige vekstene med spesifikasjon etter soner og arealstørrelser. Formålet med *kulturlandskapstilskuddet* er å stimulere til skjøtsel, vedlikehold og utvikling av kulturlandskapet, gjennom aktiv drift og beiting på jordbruksarealene.

Arealtilskuddet skal medvirke til et aktivt jordbruk over hele landet. Dessuten skal tilskuddet styrke inntektene og jevne ut inntektsforskjeller mellom ulike produksjoner, bruksstørrelser og distrikter.

Det var ingen satsendringer ved jordbruksoppgjøret i 2013. For 2015 er det innarbeidet endringer som følge av omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret.

Regionale miljøprogram

Formålet med ordningen er å sikre miljøkvaliteter og kulturlandskap, og å hindre erosjon og avrenning av næringsalter til vann. Ordningen har regionale og lokalt tilpassede regelverk for økonomisk støtte.

Tilskudd til økologisk jordbruk

Formålet med tilskuddet er å stimulere til at mer av jordbruksproduksjonen skjer økologisk.

Posten omfatter ordningene omleggingstilskudd, arealtilskudd ved økologisk drift og husdyrtilskudd ved økologisk drift. Disse tilskuddene gis i tillegg til ordinære husdyr-, areal- og kulturlandskapstilskudd.

Tilskudd til miljøvennlige spredemåter for husdyrgjødsel

Denne ordningen ble innført som et pilotprosjekt for fylkene Hedmark, Buskerud og Rogaland fra 2009 og er siden utvidet til å gjelde deler av Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag. Ordningen ble overført til regionale miljøprogram f.o.m. 2014.

4.5 Utviklingstiltak

Betegnelsen omfatter ordninger som er underposter i kap. 1150 post 77. Tabell 4.8 gjelder de ordningene som er postert under «direkte tilskudd» i Totalkalkylen.

Tabell 4.8 Utviklingstiltak. 1 000 kr

	2013	2014*	2015**
77.11 Tilskudd til dyreavl	73 715	71 726	70 700
77.12 Tilskudd til engfrø med mer	6 347	4 482	7 000
Sum	80 062	76 208	77 700

Tilskudd til dyreavl

De deler av ordningen som føres under «direkte tilskudd» omfatter tilskudd til dekning av kostnadene ved inseminering og utjevning av reisekostnadene ved veterinærtjenesten. Ordningen omfatter også tilskudd til avlsarbeid innen spesialisert storfekjøttproduksjon.

Tilskudd til engfrø

Tilskuddene under denne ordningen tar sikte på å fremme norsk engfrøavl og omfatter lagringstilskudd, pristilskudd og arealtilskudd og diverse andre tilskudd. Pristilskudd, arealtilskudd og diverse andre tilskudd blir utbetalt til produsentene gjennom såvareforretningene. Lagringstilskuddet går til såvareforretningene og blir ikke tatt med i totalkalkylen.

4.6 Velferdsordninger

Tabell 4.9 Velferdsordninger. 1 000 kr

Underposter	2013	2014*	2015**
78.11 Tilsk. avløsning ferie og fritid	1 154 644	1 176 592	1 177 000
78.12 Tilskudd til avløsning ved sykdom	165 792	175 654	172 000
78.14 Sykepengeordningen i jordbruket	88 000	88 000	88 000
78.15 Andre velferdstiltak	72 946	61 846	64 000
78.16 Tidligpensjonsordning for jordbr.	85 291	87 244	87 500
Sum post 78 Velferdsordninger	1 566 673	1 589 336	1 588 500

Ordningen «Andre velferdstiltak» omfatter nå de to delordningene «tilskudd til landbruksvikar» og «tilskudd til landbrukets HMS-tjeneste». Av disse ordningene er det bare «tilskuddet til landbruksvikar» som føres i Totalkalkylen.

Tilskuddet til sykepengeordningen og den administrative delen av tilskudd til landbruksvikar blir ført med tilsvarende motposter på kostnadssiden. Dermed blir inntektsvirkningen nøytralisert.

De øvrige tilskuddene føres uten motposter, slik at de gir full inntektsvirkning.

Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid

Tilskudd til avløsning under ferie og fritid er en refusjonsordning som beregnes etter satser per dyr. Utbetalingen av tilskudd til avløsning skjer etterskuddsvis i juni, på grunnlag av utgifter fra året før.

Tilskudd til avløsning ved sykdom

Tilskuddet til avløsning under sykdom er en refusjonsordning. Tilskuddet blir fastsatt ut fra faktiske utgifter til avløsning, opp til en maksimal dagsats per bruk.

Tilskudd til sykepengeordningen

Tilskudd til sykepengeordningen gjelder refusjon av tilleggspremier til folketrygden. Disse tilleggspremiene kreves innbetalt for at sykepenger skal komme opp i 100 prosent av pensjonsgivende inntekt etter 16 dager. Årlig beløp for denne tilskuddsordningen er beholdt uendret siden 2000.

Andre velferdstiltak

Administrasjonstilskudd til avløserlag består fra og med 2008 av den administrative delen av tilskuddet til landbruksvikar.

Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet har til formål å skaffe arbeidshjelp under kort-tidssykdom for gårdbrukere som ikke kan skaffe arbeidshjelp på annen måte. Ordningen ble overført fra kommunene til avløserlagene i 2008.

En spesifisering av tilskuddene til landbruksvikar for de siste årene finnes i tabell 4.10.

Tabell 4.10 Tilskudd til landbruksvikar. 1 000 kr

	2012	2013	2014*	2015**
Tilskudd gjennom avløserlag	57 784	58 946	61 846	64 000
<i>Herav til administrasjon av avløserlagene</i>	<i>9 601</i>	<i>9 667</i>	<i>9 660</i>	<i>9 660</i>
<i>Herav tilskudd til landbruksvikar</i>	<i>48 184</i>	<i>49 279</i>	<i>52 186</i>	<i>54 340</i>

Bevilgningen til andre velferdstiltak er satt ned til 69 mill. kr for 2012, men ble økt med 4 mill. kr ved omdisponeringer ved jordbruksoppgjøret i 2013.

Tidligpensjonsordningen

Tidligpensjonsordningen for jordbrukere trådte i kraft fra 1. januar 1999. Bevilgningen for 2013 er på 93,0 mill. kr, den ble satt ned med 0,8 mill. kr fra 2012.

Bevilgningen for budsjettåret 2015 er satt til 87,5 mill. kr.

4.7 Ordninger utenom jordbruksavtalen

Her føres noen tilskudds- og erstatningsordninger under «direkte tilskudd» som ikke er omfattet av jordbruksavtalen.

4.7.1 Erstatninger ved tiltak mot dyre- og plantesykdommer

Tabell 4.11 viser hvordan erstatningsbeløpene fordeler seg på forskjellige underposter.

Tabell 4.11 Erstatninger dyre- og plantesykdommer etter off. pålegg 1 000 kr

	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**
Planteskadegjørere	6 971	12 159	13 218	14 420	5 782	21 000
Husdyrsykdommer	1 530	19 715	18 218	1 607	9 252	15 610
Tapte prod.tilskudd	334	–	–			
Sum	8 835	31 874	31 436	16 027	15 034	36 610

Den samlede bevilgningen over ordningen for 2015 er på 45,6 mill. kr, det samme som for 2014. Dette beløpet inkluderer også ordninger som ikke føres under «direkte tilskudd», for eksempel tilskuddet til tiltak mot radioaktivitet som utgjør 9 mill. kr.

4.7.2 Tilskudd til avløsning ved repetisjons- og heimevernsøvelser

Ifølge Forsvaret finnes ikke oppgaver som viser de samlede faktiske utbetalingene. Det er derfor forutsatt at utbetalingene tilsvare innvilgningene.

Aktiviteten på området har vært liten i de siste årene. Dermed har utbetalingene vært små. For 2013 er det regnet med en utbetaling på 1,0 mill. kr. Utbetalingen i 2014 var på 1,4 mill. kr. I 2015 regner en med en utbetaling på 1,4 mill. kr.

4.7.3 Erstatninger for rovviltskader

Jordbruket mottar erstatninger fra staten som kompensasjon for skader som husdyrene blir påført av rovdyr. Utbetalt totalbeløp varierer mye fra år til år. Både variasjon i skadeomfang og endringer i kravene til dokumentasjon av skader ligger bak svingningene i årlig utbetaling. Sett over en lengre periode har utbetalingene økt, men de har vært mer stabile de siste årene.

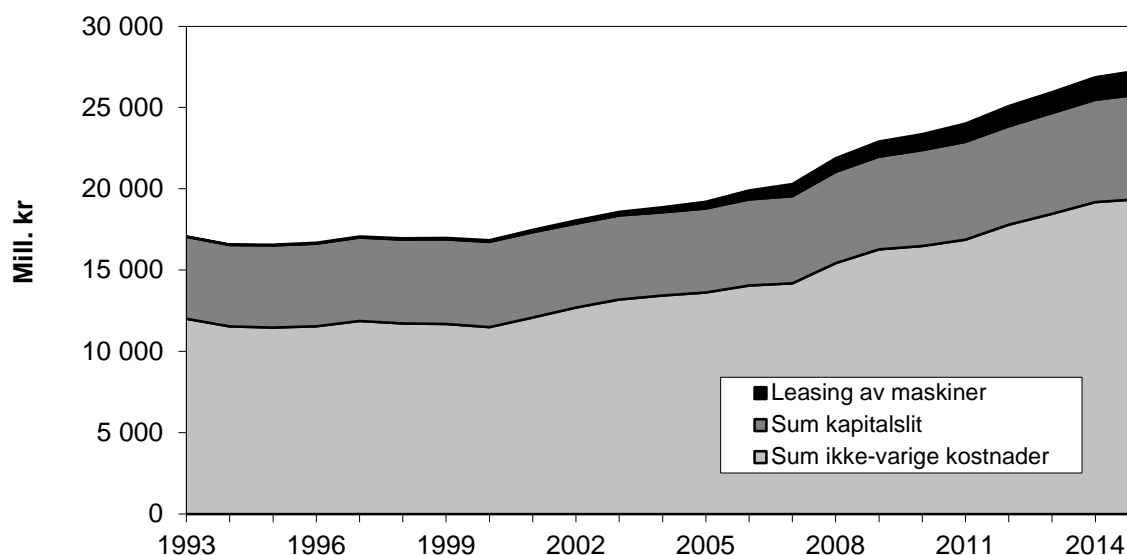
Utbetalingen i 2014 ligger på 64,2 mill. kr, klart under bevilgningen som var på 88,6 mill. kr. Utbetalingen var på 74,0 mill. kr og 60,9 mill. kr for henholdsvis 2013 og 2012. På grunnlag av utviklingen for utbetalingene i tidligere år samt tapsutviklingen i inneværende år, er det nå for 2015 antatt at erstatningsbeløpet for husdyr vil ligge på 66,4 mill. kr.

4.7.4 Driftsplanlegging

Denne posten omfatter godtgjørelse til brukere som gir oppgaver til NILFs driftsgranskinger. De siste årene er det regnet med en utbetaling i på 0,6 mill. kr.

5 Kostnader

5.1 Innledning

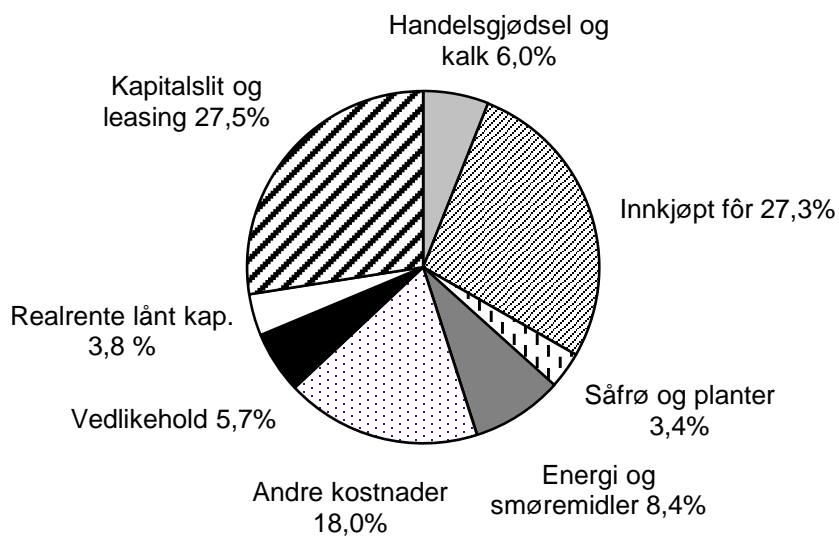

Figur 5.1 Sum kostnader. 1993–2015

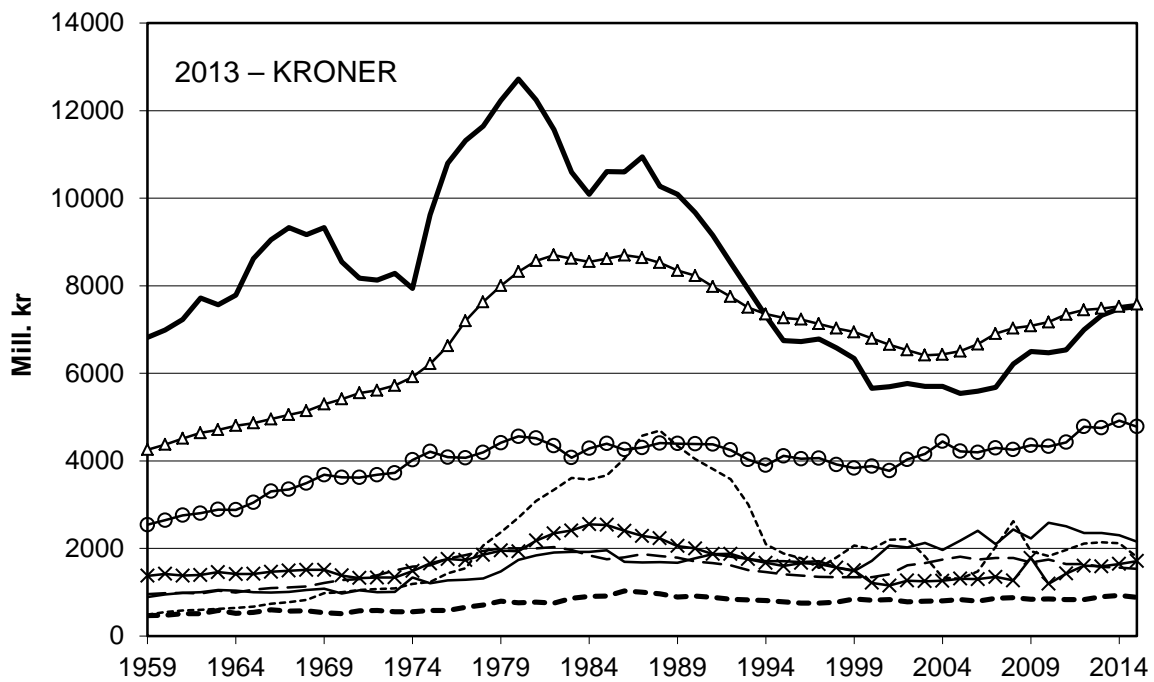
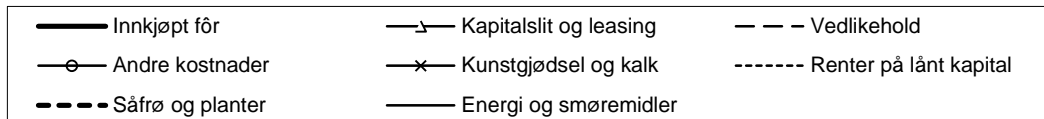
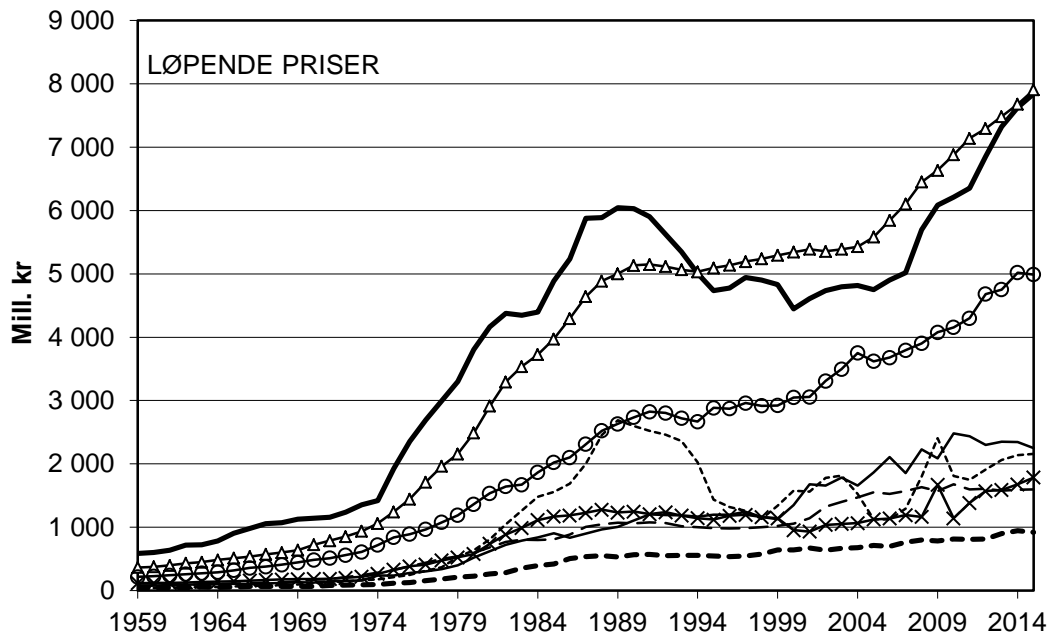
I Totalkalkylen er kostnadene gruppert på hovedpostene ikke-varige og varige driftsmidler. Til de ikke-varige driftsmidlene hører handelsgjødsel og kalk, innkjøpt fôr, såfrø og planter, elektrisk kraft, drivstoff og smøremidler. Kostnadene til vedlikehold av varige driftsmidler og posten «andre kostnader» føres også på ikke-varige driftsmidler. «Andre kostnader» er en samlepost for en rekke forskjellige kostnader ved plante- og husdyrproduksjon, for eksempel frakt, emballasje, veterinær og medisiner, forsikring og regnskapsføring.

Kostnadene til varige driftsmidler kommer fram gjennom beregningen av det årlige kapitalslitet på bygninger, maskiner og redskaper, biler og grøfter/hydropneumatiske anlegg. Leasing hører også med her.

Figur 5.2 viser hvor stor andel av totalkostnaden de forskjellige kostnadstypene utgjør. I figur 5.3 framgår kostnadenes størrelser målt i beløp.

Figur 5.2 Kostnadene i jordbruket fordelt på kostnadsposter. 2014

Figur 5.3 Utviklingen i kostnadene i løpende priser og i faste 2013-kr

5.2 Ikke-varige kostnader

5.2.1 Handelsgjødsel og kalk

Tabell 5.1 Handelsgjødsel og kalk. Mengder, priser og kostnader

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Handelsgjødsel i alt, mill. kg	494	588	538	516	384	424	451	461
Pris, kr per 100 kg	39	87	203	204	271	351	349	365
Mill. kr	195	510	1 095	1 054	1 042	1 490	1 577	1 681
Mikronæringsstoffer, mill. kr	0	1	2	6	1	4	9	10
Veksthus, mill. kr	4	7	17	17	21	20	18	25
Kalk, mill. kg, ¹	85	243	448	275	168	171	180	180
Pris, kr per 100 kg	8	21	36	42	65	57	60	61
Kostnad, mill.kr	7	52	162	115	109	97	108	110
Handelsgjødsel og kalk ekskl. tilsk., mill. kr	206	570	1 276	1 192	1 173	1 613	1 712	1 826
Tilsk. til mindre bruk, mill. kr	23	44						
Bulkrabatt, mill. kr			-3	-24				
Andre rabatter, mill. kr			-41	-26	-30	-54	-58	-61
Sum handelsgj. og kalk, mill. kr	183	526	1 232	1 142	1 143	1 559	1 654	1 765

¹⁾ Inkl. skjellsand fra og med 1988

Tabell 5.1 presenterer utviklingen i mengder, priser og kostnader for handelsgjødsel og kalk etter 1969.

Forbruket av handelsgjødsel i Totalkalkylen er basert på mineralgjødselstatistikken fra Mattilsynet. Mattilsynets statistikk følger salgsåret, dvs. perioden 1.7–30.6. I Totalkalkylen blir salget av handelsgjødsel kostnadsført på det kalenderåret hvor gjødsela forutsettes brukt. Det vil for eksempel si at forbruket i kalenderåret 2014 er basert på salget i perioden 1.7.2013 til 30.6.2014. Mattilsynet har utarbeidet statistikk over kalkomsetningen, sist for 2014 da kalkmengden per daa er beregnet til 18 kg per daa.

Veksthusgjødsel og mikronæringsstoffer inngår ikke i Mattilsynets oppgaver. Forbruket av disse typene beregnes dermed som et tillegg. Kostnadene til veksthusgjødsel og mikronæringsstoff har i seinere tid økt og prognosen for 2015 er 35mill. kr. Omsetningen av gjødsel ligger på et lavere nivå enn for en del år siden. Dette skyldes sannsynligvis en mer labil situasjon på gjødselmarkedet med høyere priser etter prisøkningen som fant sted i 2008/09 sesongen. Samtidig er gjødselnormene noe endret og N-innholdet i fullgjødselen høyere enn tidligere. For 2015 er det en økning i gjødselprisen. Dette slår ikke så sterkt ut i Totalkalkylen siden mye ble kjøpt inn på høstparten med lavere priser.

Tabell 5.2 viser forbruket av verdistoffer i handelsgjødsel fra 1969 og fram til 2014, med prognose for 2015.

Tabell 5.2 Innholdet av næringsstoffer i handelsgjødsel. Tonn næringsstoffer totalt. Kg næringsstoffer per dekar jordbruksareal

	Nitrogen		Fosfor		Kalium		Sum
	Tonn	Kg/daa	Tonn	Kg/daa	Tonn	Kg/daa	Tonn
1969	68 430	6,9	23 027	2,3	49 393	5,0	140 850
1979	102 245	10,6	27 233	2,8	67 888	7,1	197 366
1989	110 138	11,1	17 376	1,7	56 353	5,7	183 867
1999	106 017	10,2	13 092	1,3	50 862	4,9	169 971
2007	107 588	10,4	12 155	1,2	45 253	4,4	164 996
2008 ¹⁾	103 027	10,1	11 656	1,1	43 810	4,3	158 493
2009 ¹⁾	93 823	9,3	8 561	0,8	33 277	3,3	135 661
2010 ¹⁾	85 131	8,5	7 938	0,8	32 380	3,2	125 449
2011	96 851	9,6	8 901	0,9	34 177	3,5	140 929
2012	95 767	9,5	8 565	0,8	32 821	3,3	137 153
2013	95 559	9,7	8 474	0,9	32 692	3,3	136 725
2014*	101 933	10,3	8 974	0,9	33 645	3,4	144 552
2015**	104 476	10,6	9 962	1,0	36 712	3,7	151 150

1) Korrigert for hamstring i 2007/08

Kilde: Mattilsynet

Forbruk av gjødsel i skogbruk, parker, plener, prydhager og villahager inngår i omsetningsstatistikken for handelsgjødsel. Dette trekkes fra for å komme fram til hva som benyttes i jordbruket. Prognosen for 2015 er litt høyere enn for 2014.

Etter en prisøkning i 2012 på 15,7 prosent i 2012, var gjennomsnittsprisen på handelsgjødsel nær uendret i 2013 og 2014. I 2015 er den prognosert å øke med 4,5 prosent.

Prisberegningen baseres på omsetningstallene for de forskjellige gjødselslagene for hele sesongen fra 1. juli til 30. juni, etter oppgaver fra Felleskjøpene. Det regnes ut gjennomsnittspriser for de enkelte gjødselslagene. Omfanget av salg i både småsekker, storsekker og bulk tas da hensyn til. For privat importert gjødsel er prisene basert på oppgaver fra de største importørene.

I tabell 5.3 er det gitt en oversikt over gjennomsnittspris per kg næringsstoff for de forskjellige hovedgruppene av handelsgjødsel.

Tabell 5.3 Gjennomsnittspriser per kg næringsstoff, N + P + K, for hovedgruppene av handelsgjødsel

	1969	1979	1988	1999	2010	2013	2014*	2015**
<u>Nitrogengjødsel</u>								
<u>(kalksalpeter 15,5 % N):</u>								
Kr per kg N	1,70	3,40	7,88	7,36	12,03	16,98	18,47	19,34
Relative tall	100	200	473	433	707	999	1 087	1 138
<u>Fosforgjødsel</u>								
<u>(Super fosfat P8 %)¹</u>								
Kr per kg P	2,20	6,78	16,72	20,54	39,31	32,05	36,90	32,34
Relative tall	100	308	760	910	1 787	1 457	1 677	1 470
<u>Kaliumgjødse (Kaliumklorid 49 %)</u>								
Kr per kg K	0,72	1,42	3,91	4,90	9,09	9,91	11,04	9,70
Relative tall	100	197	543	680	1 263	1 376	1 533	1 347
<u>Tosidig gjødse</u>								
<u>(PK-gjødsel 5-17)²</u>								
Kr per kg verdstoff				10,13	22,68	22,44	21,51	18,82
Relative tall				98	219	217	208	182
<u>Fullgjødse (NPK 21-4-10/22-3-10)</u>								
Kr per kg verdstoff	1,44	2,78	6,16	5,03	8,40	10,42	10,68	10,37
Relative tall	100	193	428	349	584	724	742	743

1) P8 fra 1996

2) 1998 = 100

Forbruket av kalk og skjellsand er på et lavere nivå enn for en del år siden og er beregnet til ca. 18 kg/daa i 2014. BFJ regner med en stabil mengde i budsjettåret.

Flere forhold påvirker omsetningen av jordbrukskalk. Blant disse kan nevnes tidspunktet for høsting, værforholdene høst og vår og økonomien i jordbruket generelt.

I tabell 5.4 er det gitt en oversikt over forbruket av ulike kalkslag.

Tabell 5.4 Forbruket av kalk. Tonn

	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
<u>Mg-holdig kalk:</u>						
Grovdolomitt	60 727	45 534	17 250			
Brent dolomitt	15 911	17 808	6 069			
Grov kalkdolomitt	8 237	6 168				
Kalkdolomittmel	3 185	2 217				
Dolomittmel	450	182				
Granulert dolomittmel	30 523	8 095				
<u>Ikke Mg-holdig:</u>						
Kalksteinsmel	51 350	54 564	18 333			
Grovkalk	88 976	42 666	52 975			
Konverteringskalk	49 331	20 169	0			
Brent kalk	4 826	1 194	6 305			
Hydratkalk	2 832	3 988	0			
Skjellsand	113 183	80 077	21 154			
<u>Andre (gj.sn. av alle):</u>						
Kalk i alt	447 753	295 098	169 131			
Fratr. hobby/hagekalk	-20 000	-20 000	-846			
Kalk til jordbruket	427 753	275 098	168 286	170 778	179 986	180 000
Kg/daa jordbruksareal	43,0	30,9	16,7	17,3	18,3	18,3

Kilde: Mattilsynet

5.2.2 Innkjøpt fôr

Tabell 5.5 viser kostnadene til innkjøpt fôr i perioden 1989–2015. Prisberegningene gjøres på bakgrunn av felleskjøpenes omsetningstall på årsbasis, spesifisert for hvert enkelt kraftfôrprodukt. Mengdetallene hentes fra Landbruksdirektoratet tall for totalt salg.

Tabell 5.5 Innkjøpt fôr. Mengder, priser og kostnader

	1989	1999	2010	2012	2013*	2014*	2015**
<u>Kraftfôr i blandinger</u>							
Mill. kg	1 619	1 697	1 788	1 905	1 932	1 943	1 945
Kr per 100 kg ¹	373	268	328	336	351	364	372
Mill. kr	6 033	4 545	5 859	6 406	6 778	7 064	7 241
<u>Grøpp av salgskorn</u>							
Mill. kg	28	11	3	3	2	1	1
Kr per 100 kg	323	274	298	311	334	335	344
Mill. kr	90	30	8	10	6	5	4
<u>Leiemalt i blandinger</u>							
Mill. kg	-92	-5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kr per 100 kg	277	189	-	-			
Mill. kr	-255	-9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bulkrabatt, mill. kr	-175						
Andre rabatter, mill. kr	-78	-140	-38	-41	-10	-11	-11
Småsekketill. mill. kr		113					
<u>Innkjøpt kraftfôr i alt</u>							
Mill. kg	1 554	1 704	1 791	1 908	1 934	1 944	1 946
Kr per 100 kg	361	266	325	334	350	363	372
Mill. kr ²	5 614	4 539	5 829	6 375	6 773	7 057	7 234
<u>Annet innkjøpt fôr</u>							
Mill. kr	430	293	384	476	552	570	610
Sum innkjøpt fôr, mill. kr	6 044	4 832	6 212	6 851	7 325	7 627	7 844

- 1) Bulkpris fra og med 1995. Fra og med 2000 benyttes veid snittpris av bulk/sekker
- 2) Fratrukket rabatter

Forbruket av innkjøpt kraftfôr har vært økende etter 2000. Forbruket av drøvtyggerfôr er økende og er budsjettet til 1 026 mill. kg i 2015. Forbruket til svin, og spesielt til fjørfe har også økt, men er beregnet å gå noe ned for fjørfe i 2015 pga. produksjonsnedgang for kylling.

Tabell 5.6 Samlet kraftfôrforbruk fordelt på blandinger og grøppet vare. Mill. Kg¹

	1989	1999	2010	2012	2013	2014*	2015**
Kraftfôrblandinger							
Drøvtyggere	978	1 005	907	986	992	996	1 026
Svin	398	421	487	491	479	481	496
Fjørfe	224	256	385	418	452	457	420
Andre (hest, kanin, pelsd. m.m)	19	15	10	11	9	8	7
Sum kraftfôr i blandinger	1 619	1 697	1 788	1 905	1 932	1 943	1 945
Grøpp av salgskorn	28	11	3	3	2	1	1
Sum kraftfôr i alt	1 646	1 708	1 791	1 908	1 934	1 944	1 946
Leiemalt kraftfôr i blandinger	92	5	0	0	0	0	0
Innkjøpt kraftfôr i alt	1 554	1 703	1 791	1 908	1 934	1 944	1 946

1) Statistikk fra Landbruksdirektoratet fra 2008 mot tidligere Mattilsynet

Kraftfôrprisene avhenger av flere faktorer. Priser på norsk korn, prisnedskrivings-tilskuddet på korn til kraftfôr, priser på importerte råvarer, frakttilskudd, kostnadsutviklingen i kraftfôrindustrien og endringer i sammensetningen av kraftfôret.

Prisendringer på korn i jordbruksoppkjørene får en tredjedels effekt samme år. Dette skyldes at norsk korn til kraftfôr normalt ikke blir tatt i bruk før i september måned i produksjonsåret.

Gjennomsnittlig pris per 100 kg, ekskl. småsekktilllegg, rabatter og bonus, for alt innkjøpt kraftfôr steg fra 350 kr i 2013 til 363 kr i 2014 og er beregnet til 372 kr per 100 kr i 2015.

Detaljert oversikt over prisutvikling og kostnadsutvikling for de enkelte innkjøpte fôrslagene for årene 2013, 2014 og 2015 er gitt i vedleggstabellene 3.2 og 3.3.

5.2.3 Såfrø og planter

Posten omfatter innkjøpt såkorn og norskprodusert og importert frø av engvekster, rotvekster og grønnsaker. Importerte blomsterløker, knoller og planteskoleartikler som stauder, busker og podekvister hører også med her. Oppgaver fra Landbruksdirektoratet viser jordbrukets innkjøp av såkorn gjennom såvarefirmaene.

Sum kostnader for posten «såfrø og planter» er beregnet til 946 mill. kr i 2014 og 921 mill. kr i budsjettåret 2015. Detaljert oversikt over prisutvikling og kostnadsutvikling for de enkelte såfrø- og planteslag for årene 2013, 2014 og 2015 er gitt i vedleggstabell 3.4.

Tabell 5.7 Kostnader til såfrø og planter

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Såkorn								
Tonn	26 573	51 024	60 303	59 537	53 654	56 027	49 938	51 979
Mill. kr	38	125	306	246	254	308	287	309
Oljefrø, mill. kr.	0,4	0,4	1,3	2,0	1,8	2,6	4,2	2,9
Engfrø ¹ , mill. kr	8	26	100	111	108	156	151	143
Rotvekst- og grønnsakfrø ¹ , mill. kr	1,3	5	18	30	57	54	58	60
Statskontrollerte settepoteter ² , mill. kr					39	52	55	57
Planteskart., løk, knoller, a. frø mv, mill. kr	17	57	104	247	357	320	395	352
Sum såfrø og planter, mill. kr	65	214	533	643	815	890	946	921

1) Endret beregningsopplegg fra og med 1983

2) Fra og med 2000

5.2.4 Energi og smøremidler

Tabell 5.8 viser kostnadene til energi og smøremidler.

Kostnadene til elektrisk kraft kan variere mye på grunn av prisendringer. Kostnaden gikk kraftig opp i 2010, men har sunket deretter og er antatt å bli 817 mill. kr i 2015.

For diesel er forbruket nokså jevnt, prisen har vært relativt stabil de siste årene med unntak av 2014 hvor det var en økning på 8,9 prosent.

Kostnadene til fyringsolje i veksthus avhenger sterkt av prisforholdet mellom fyringsolje og elektrisk kraft. Energiformen gass er innarbeidet som en del av fyringskostnadene i veksthus.

Tabell 5.8 Kostnader til energi og smøremidler. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Diesel	23	102	271	306	829	976	1 058	975
Elektrisk energi	42	127	501	588	1 205	930	832	817
Annet (fyringsolje, gass, bensin, smøremidler mv.)	65	170	233	234	449	461	444	457
Sum energi og smøremidler	130	399	1 004	1 128	2 483	2 352	2 346	2 251

5.2.5 Andre kostnader

«Andre kostnader» omfatter de ikke-varige kostnadene i jordbruket som ikke er tatt med som egne poster andre steder i Totalkalkylen. Noen av de største enkeltpostene er kort omtalt nedenfor. Et mer detaljert bilde av «Andre kostnader» for årene 2013, 2014 og 2015 finnes i vedleggstabell 3.6.

Tabell 5.9 Andre kostnader. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Planteproduksjon	113	359	845	858	1 175	1 347	1 499	1 493
Husdyrproduksjon	149	391	666	802	1 282	1 458	1 497	1 521
Bygninger, maskiner, tekn. utstyr, administrasjon, Kjøp av tjenester mm.	183	441	1 121	1 266	1 765	2 206	2 049	2 003
Sum	445	1 191	2 632	2 924	4 156	4 752	5 020	4 990

Kostnader ved planteproduksjon

Plastfolie i jordbruk utenom hagebruk benyttes først og fremst til rundballer og til ammoniakkbehandling av halm. Kostnaden til plastfolie i den delen av jordbruket som ikke regnes som hagebruk, er budsjettert til 316 mill. kr i 2015.

Kostnadene til *emballasje i hagebruket* omfatter sortering, pakking og emballasje av hagebruksprodukter. Dette har motstykke i prisene på inntektssiden.

Beregningen av *plantevernmidler* er basert på salg fra detaljist. Det korrigeres for hamstring dersom resultatene er påvirket av for eksempel avgiftsøkninger. For 2013 og 2014 er kostnaden beregnet til henholdsvis 299 og 384 mill. kr. For budsjettåret er kostnaden beregnet til 385 mill. kr.

Bruk av *ensileringsmidler* innebar en kostnad på 94 mill. kr i 2013. For 2014 er det regnet med 100 mill. kr og 95 mill. kr i budsjettåret. Over tid har det vært en viss årlig volumnedgang.

Kostnader i husdyrholdet

Kostnadene til *veterinær* har økt over tid til tross for nedgang i antall besøk. Dette skyldes prisstigning på veterinærbehandlinger, men også økende besetningsstørrelse. Postens totalbeløp er 482 mill. kr i 2013 og 494 mill. kr i 2014. Budsjettanslaget for 2015 er på 507 mill. kr.

For *medisin til dyr* er jordbrukets kostnadstall for 2013, 2014 og 2015 på henholdsvis 308 mill. kr, 319 mill. kr og 332 mill. kr.

Til sammen er *inseminering av storfe og gris* bokført med en kostnad på 293 mill. kr i 2013 og 302 mill. kr i 2014. Budsjettårsanslaget lyder på 305 mill. kr. Ca. 80 prosent av kostnadene til inseminering gjelder storfeholdet.

Frakt av kraftfôr er kostnadsberegnet til 305 mill. kr for 2013, 316 mill. kr for 2014 og 319 mill. kr for 2015. Den langsiktige økningen skyldes både mengde og prisøkning.

Forsikring

Beregningene basert på netto forsikringskostnader. *Nettokostnaden ved forsikring av maskiner og annet driftsløstøre* er for 2015 budsjettert til 95 mill. kr mens tilsvarende for husdyrforsikringer er budsjettert til 33 mill. kr og for driftsbygninger 193 mill. kr.

Kostnader til administrasjon, kjøp av tjenester med mer

Regnskapsføring kostet jordbruket 541 mill. kr i 2013. Antall regnskap synker jevnt fra år til år, mens prisen per regnskap har hatt en klart økende tendens. Prisøkningen må også ses i sammenheng med økende produksjon på de gjenværende jordbruksbedriftene. For 2014 og 2015 er regnskapskostnadene beregnet til henholdsvis 556 mill. kr og 561 mill. kr.

Kostnadene til teletjenester i jordbruket er tallfestet til 110 mill. kr i 2013, 108 mill. kr i 2014 og 105 mill. kr i 2015. Den synkende tendensen de siste årene henger sammen færre bønder og lavere priser på teletjenester, mens økt bruk av teletjenester per jordbruksbedrift trekker noe i motsatt retning.

Under «Andre kostnader» gjøres et *verdipåslag* på 12,8 prosent som skal ta hensyn til andre ikke-spesifiserte poster. Verdipåslaget blir da 555 mill. kr i budsjettåret 2015.

To ulike *velferdsordninger* blir kostnadsført som motposter til statstilskudd. Det gjelder utgifter til sykkelønsordning og administrasjonstilskudd til avløserlag. Summen for disse ordningene var på 97,6 mill. kr i hvert av årene 2013 og 2014 og i budsjettåret 2015.

5.2.6 Vedlikehold

Beregningen av vedlikeholdet er basert på bl.a. SSBs landbruksundersøkelser, sist i 2012. Undersøkelsene gir «fastpunkter» for den serien som regnes fram. Tabellen over viser utviklingen i vedlikeholdskostnadene fordelt på bygninger, maskiner og redskaper og biler. Bygningsvedlikeholdet utgjør mer enn 2/3 av total vedlikeholdskostnad.

Med resultatene fra SSBs undersøkelser som basis, har vedlikeholdskostnadene for maskiner og redskaper vært framregnet foreløpig på grunnlag av utviklingen for traktorbestanden. Fra og med beregningen til Totalkalkylen for 2009, har prisutviklingen fulgt lønnsutviklingen i industrien.

Med hensyn på kostnadene til vedlikehold på driftsbygninger, benytter nemnda vedlikeholdskostnadene i driftsgranskingene samt antallet bruk i Totalkalkylen som framregningsgrunnlag mellom tellingsårene.

Mellom tellingsårene beregnes vedlikeholdet til 5,5 prosent av bilkapitalen.

Tabell 5.10 Vedlikehold. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Bygninger	102	326	585	598	1 186	1 080	1 094	1 099
Maskiner og redskaper	19	163	426	367	375	398	402	406
Biler	26	50	59	57	115	102	97	95
Sum vedlikehold	147	539	1 071	1 022	1 676	1 580	1 593	1 600

5.3 Leasing

I Totalkalkylen er det registreringer over tegnede leasingkontrakter fra 1991, oppgavene tyder på at leasing talte forholdsvis lite tidligere. Før 1990 er det regnet med at kostnadene ved leasing inngår i kapitalslit og rentekostnadene.

Ved beregningen av kostnadene til leasing blir avdragsdelen av kostnadene beregnet tilsvarende som kapitalslitet for kjøpte maskiner, dvs. ved saldoavskrivning over levetiden.

Beregningsprinsippet medfører at leasingavtalene i Totalkalkylen blir behandlet som finansiell leasing (en finansieringsmåte). Skattemessig og i nasjonalregnskapet blir leasing

i jordbruket behandlet som operasjonell leasing (ren leie). Føringsmessig er det lagt opp til at kostnadsutviklingen mellom år i Totalkalkylen skal være uavhengig av om maskinutstyr kjøpes (eies) eller leases (leies).

Den sterke økningen for tegninger av leiekontrakter en har hatt, medfører at kostnadene ved leasing er fordoblet flere ganger i de senere årene.

Kostnadene for 2014 er beregnet til 1 383 mill. kr mot 1 282 mill. kr for 2013. Det er avskrivingsdelen av leasingkostnaden som øker siden renten er omtrent uendret. Det er regnet med en fortsatt økning for kostnadene ved leasing til 1 474 mill. kr for 2015.

Tabell 5.11 Kostnader ved leasing. Mill. kr

	Sum tegnede leiekontrakter	Kapitalslit A	Renter B	Effekt av Finansiering C	Sum beregnet leasingkostnad D = A + B - C
1990	**	11	4	1	14
1995	185	38	8	3	43
2000	191	88	22	10	100
2005	1 287	381	52	21	412
2007	1 566	612	149	18	743
2008	1 511	719	222	105	836
2009	1 808	838	157	65	930
2010	1 332	902	160	80	982
2011	1 831	1 000	163	41	1 123
2012	1 946	1 098	169	27	1 240
2013	1 908	1 193	164	77	1 281
2014*	2 106	1 301	158	75	1 383
2015**	2 129	1 407	156	89	1 474

5.4 Investeringer og kapitalslit

5.4.1 Innledning

Under denne posten beregnes bruttoinvesteringer i avskrivbare og ikke avskrivbare driftsmidler og kapitalslit. De varige kostnadene, eller kapitalslitet, omfatter de årlige kostnadene som skal dekke verdiforringelsen av de avskrivbare investeringene og større reparasjoner på jordbrukets driftsbygninger, maskiner og redskaper, biler, grøfter og hydrotekniske anlegg.

5.4.2 Bruttoinvesteringer

Tabell 5.12 viser bruttoinvesteringene i jordbruket.

Tabell 5.12 Investeringer i jordbruket. Løpende priser. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Driftsbygninger ¹	404	1 592	2 309	1 758	4 429	4 422	4 543	4 611
Maskiner og redskaper	495	1 745	1 993	2 665	2 674	2 655	2 123	2 273
Biler	26	70	156	139	97	99	75	94
Grøfter ²	67	123	83	146	279	176	243	441
Nydyrking ³	57	151	62	60	128	100	102	105
Senking og kanalisering ³	5	70	37					
Planering ²	..	22	3					
Sum investeringer	1 054	3 773	4 646	4 751	7 606	7 452	7 087	7 524
<i>herav i avskrivbare driftsmidler</i>	<i>992</i>	<i>3 530</i>	<i>4 543</i>	<i>4 707</i>	<i>7 477</i>	<i>7 351</i>	<i>6 984</i>	<i>7 418</i>

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inkl. hidrotekniske anlegg fra 1989

3) Det beregnes ikke kapitalslit av disse investeringene

Tabell 5.13 Investeringer i jordbruket i 2013-priser. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Driftsbygninger ¹	6 628	8 845	5 254	2 965	4 870	4 422	4 397	4 350
Maskiner og redskaper	5 374	5 903	3 564	3 715	2 779	2 655	2 024	2 055
Biler	192	201	210	157	96	99	74	88
Grøfter ²	613	495	195	252	305	176	235	416
Nydyrking ³	454	496	128	74	141	100	100	100
Senking og kanalisering ³	37	184	48	-				
Planering ³	..	41	2					
Sum investeringer	13 260	15 939	9 352	7 162	8 192	7 452	6 830	7 010
<i>herav i avskrivbare driftsmidler</i>	<i>12 807</i>	<i>15 444</i>	<i>9 223</i>	<i>7 088</i>	<i>8 051</i>	<i>7 351</i>	<i>6 730</i>	<i>6 909</i>

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inkl. hidrotekniske anlegg fra 1989

3) Det beregnes ikke kapitalslit av disse investeringene

De samlede bruttoinvesteringer i løpende priser i jordbruket går fram av tabell 5.12. Tabell 5.13 viser investeringene i faste priser og gir dermed uttrykk for den volummessige endringen i investeringene.

Investeringer i driftsbygninger økte sterkt i siste halvdel av 1970-årene, men kulminerte tidlig på 1980-tallet. Senere var det, med noen unntak, nedgang i investeringene til utpå 90-tallet. Deretter var det en utflating. Investeringene har økt noe igjen utover på 2000-tallet.

Bruttoinvesteringene i maskiner eksklusive leiekontrakter (leasing) i 2015, er anslått å være litt høyere enn i 2014. Investeringene har vist svingninger de siste årene. I 2009 var det en nedgang som følge av en betydelig kursnedgang for kroner, men økte igjen i 2010. Investeringene har vært omtrent på samme nivå deretter, men gikk klart ned i 2014. Et

annet moment er at tegningen av leiekontrakter (leasing) viser store årlige svingninger. Dette gjør at utviklingen for investeringene ved kjøp og leie kan være mere usikker enn sumtallene.

Volummessig har det over tid vært en nedgang i maskininvesteringene til tross for økt omfang av leasing. Dette kan sees i sammenheng med en sterk nedgang i bedriftstallet. Økende bedriftstørrelse resulterte i økte investeringer per bedrift og investeringer i større maskiner.

Tabell 5.14 Prisutviklingen på investeringsgrupper. prosentvis økning per år

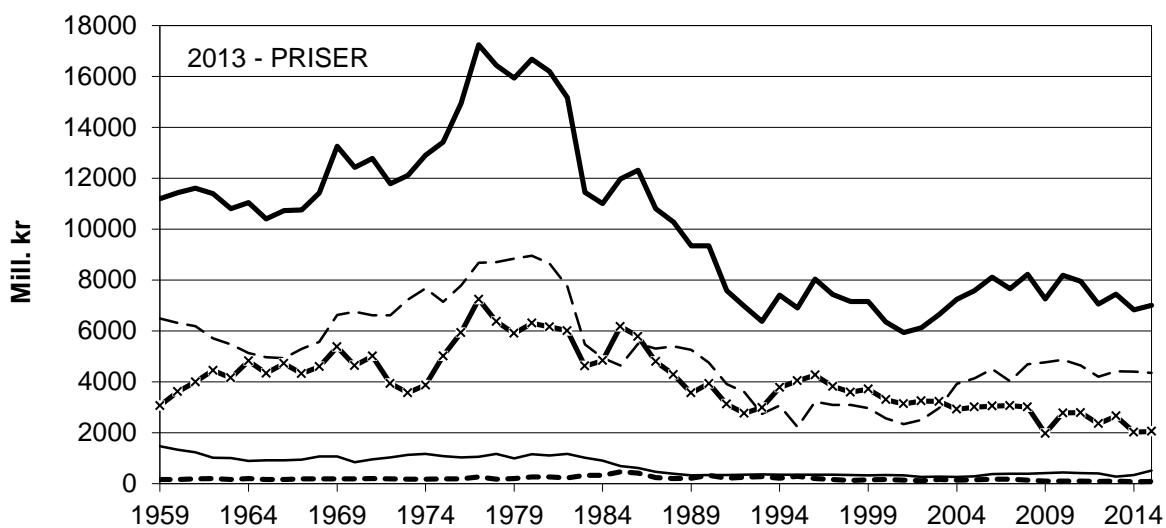
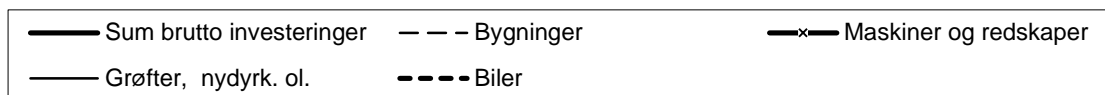
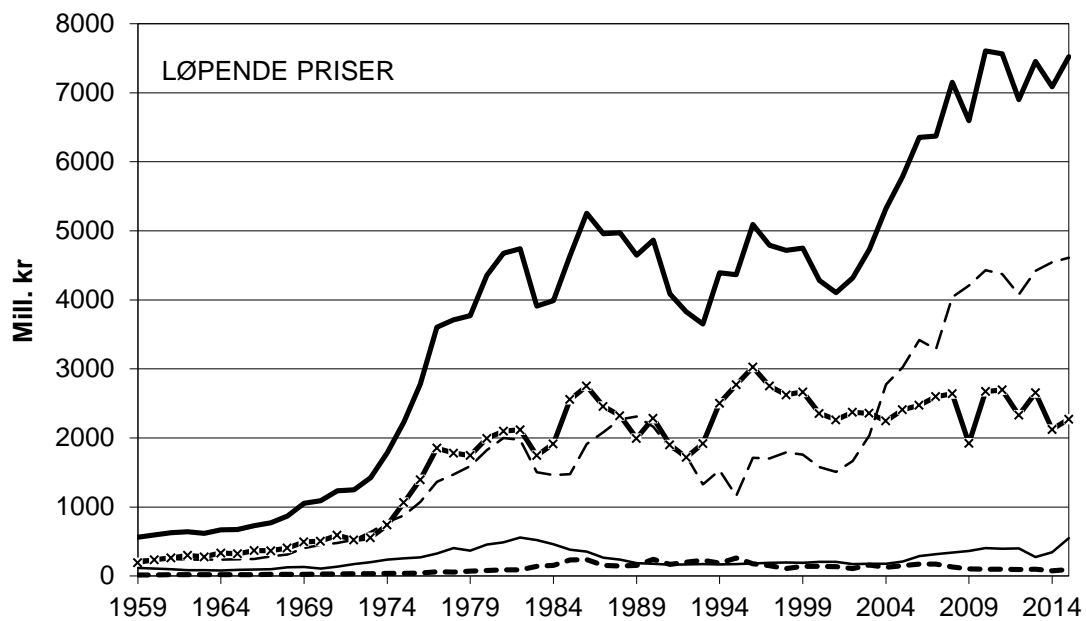
	1969– 1979 ¹	1979– 1989 ¹	1989– 1999 ¹	1999– 2009 ¹	2010	2012	2013	2014*	2015**
Bygninger	11,4	9,3	3,0	4,0	3,1	3,1	2,9	3,3	2,6
Maskiner og redskaper	12,4	6,6	2,5	3,1	-1,2	2,2	1,1	4,9	5,4
Biler	9,9	7,9	1,8	1,2	0,6	-0,4	-0,3	1,7	4,0
Grøfting	8,6	5,8	2,8	4,3	3,1	3,1	2,9	3,3	2,6
Nydyrking ekskl. grøfting	10,6	2,6							
Senking og kanalisering	11,9	1,7							

1) Gjennomsnittlig økning per år

Omfanget av nydyrking, planering, senking og kanalisering er nå såpass begrenset at grunnlaget for å lage en representativ prisindeks for dette mangler. Prisindeksen for maskiner og redskaper utarbeides av NILF. For grøfter settes prisutviklingen fra 2010 lik utviklingen for bygninger.

Ved prisanslagene for maskiner for budsjettåret har BFJ lagt til grunn de prisendringer som gjaldt fram til beregningstidspunktet for Totalkalkylen. Det er ikke tatt hensyn til senere endringer for eksempel i kronekurs.

Valutakursene er særlig avgjørende for prisutviklingen for maskiner. De fleste landbruksmaskinene importeres fra Euro-landene, Danmark og Sverige. I budsjettåret 2015 er det regnet med at en noe svekket krone bidrar til økt prisvekst.

Figur 5.4 Bruttoinvesteringer i jordbruket i løpende priser og faste 2013-priser

Generelt om investeringsberegningene

Investeringsberegningene for bygninger, biler og grøfter bygger på resultater fra Statistisk sentralbyrås landbrukstillinger/-undersøkelser, sist i 2012. For maskiner og redskaper benyttes hovedsakelig importstatistikk, oppgaver fra forhandlere og fabrikanter samt antallet førstegangsregistrerte traktorer. I tillegg benyttes SSBs landbrukstillinger/-undersøkelser for vurdering av beregningene og avansepåslag.

Investeringer i driftsbygninger

For framregning av bygningsinvesteringene mellom SSBs tellingsårene benyttes nå SSBs tall for arealet av igangsatte bygg.

Investeringene for bygninger er skilt i to; en for selve bygningsdelen og en for tekniske installasjoner i bygningene. Bruttoinvesteringene i driftsbygninger, dvs. summen av bygninger og tekniske installasjoner, er beregnet til 4 422 mill. kr for 2013, 4 543 mill. kr i 2014 og til 4 611 mill. kr i budsjettåret 2015.

Som prisindeks for bygningsinvesteringer benyttes fra og med 1999 SSBs byggekostnadsindeks for boliger. Denne steg med 2,9 prosent i 2013, 3,3 prosent i 2014, mens for 2015 har BFJ regnet med en prisstigning på 2,6 prosent.

Investeringer i maskiner og redskaper

Beregningen bygger på oppgaver fra SSBs importstatistikk, antall førstegangsregistrerte traktorer fra Vegdirektoratets motorvognregister, landbruksmaskinprodusenter og -forhandlere. For prisutviklingen på maskiner blir NILFs maskinkostnadsindeks lagt til grunn. Beregningene blir vurdert på grunnlag av SSBs investeringstillinger.

Investeringer i maskiner og redskaper er ekskl. tegnede leiekontrakter ved leasing. Leasingkostnader føres som en egen kostnadspost.

Bruttoinvesteringene i maskiner og redskaper er beregnet til 2 655 mill. kr for 2013, 2 123 mill. kr i 2014 og 2 273 mill. kr i budsjettåret 2015.

Tas de tegnede leiekontraktene (leasing) med, viser investeringsberegningene en nedgang på 7,3 prosent i 2014 mot en økning på 6,7 prosent året før. For budsjettåret er det regnet med en økning på 4,1 prosent.

Nedgangen i 2014 gjaldt både traktorer og skurtreskere med henholdsvis 19,9 og 45,2 prosent, mens det var økning for øvrige landbruksmaskiner med 5,4 prosent. Året før var det økning for traktorer og øvrige landbruksmaskiner, mens investeringene i skurtreskere falt 17 prosent. Salget av nye traktorer gikk ned nær 15 prosent fra 2007 til 2010, men økte 12 prosent fra 2010 til 2013. I 2014 var det en nedgang på 19 prosent.

For øvrige, importerte maskiner har utviklingen vært variabel. I 2013 var det en økning på 3 prosent. Statistikken viser at det kan være en sterk økning i verdien selv med små endringer eller nedgang i antallet maskiner. Dette tyder på en betydelig forskyvning mot større og dyrere maskiner. For skurtreskere hvor importen har svinget i de seneste årene, var det økning i 2012, men nedgang i 2013 og halvering i 2014.

Oppgaver over innenlandsomsetningen av norskproduserte maskiner fra de største fabrikkene viser også svingninger.

Bestandstallene for traktorer og skurtreskere blir fastsatt på grunnlag av SSBs fullstendige jordbrukstillinger og utvalgstillinger, sist for 2012. Mellom tellingsårene blir traktor bestanden framregnet foreløpig på grunnlag av importtallene, utviklingen for antall jordbruksbedrifter og bestandstallene for traktorer etter næring per 31.12 ifølge Motorvognregisteret. Bestandstallene for skurtreskere framregnes med basis i endringene mellom tellingsårene og importtallene. Utviklingen i antall traktorer og skurtreskere i jordbruket ved utgangen av hvert år, går fram av tabell 5.15.

Tabell 5.15 Antall traktorer og skurtreskere i jordbruket

År	Traktorer		Skurtreskere	
	Import/1 gangsreg. ¹	Per 31.12.	Import ²	Per 31.12.
1959	5 234	47 250	519	5 116
1969	7 218	88 470	645	10 881
1979	5 697	130 735	977	16 360
1989	2 672	158 000	139	17 100
1999	2 987	134 000	220 (209)	13 800
2000	2 419	131 000	187 (182)	13 500
2005	3 210	116 000	191 (106)	12 000
2007	3 500	112 000	125 (67)	11 500
2008	2 976	110 000	101 (54)	11 300
2009	2 165	108 000	134 (64)	11 000
2010	2 660	106 000	122 (42)	10 700
2011	3 042	104 000	128 (-3)	10 500
2012	2 833	102 000	183 (38)	
2013	2 954	100 000	144 (3)	
2014*	2 286	98 000	73 (-93)	
2015**	2 117	96 000	110 (-41)	

1) Beregnet nettoimportert tom. 2005, 1 gangsreg. fom. 2006

2) Bruttoimport etter 1995, nettoimport i parentes

Pga. eksport av eldre treskere vil nettoimporten av treskere være en del lavere enn bruttoimport og negativ i enkelte år.

Investeringer i biler

Mellom SSBs tellingsresultater framregnes investeringsserien med utviklingen i antallet nyregistrerte nyttekjøretøyer i primærnæringer fra Vegdirektoratet, samt SSBs konsumprisindeks for kjøp av transportmidler.

Investeringer i grøfter og hydrotekniske anlegg

Inntil 2013 bygde arealet på SSBs tellingsundersøkelser. Fra 2013 bygger det på statistikk fra det nye grøftetilskuddet på tidligere grøftet jord som da ble innført med tillegg for grøfting på nydyrket areal. For 2013 er grøftet areal anslått til 30 000 dekar mens det for 2014 er beregnet til 41 402 da og for 2015 til 82 000 dekar.

Investeringer i hydrotekniske anlegg er slått sammen med investeringer i grøfter. Det regnes med samme levetid og kostnadsutvikling som for grøfter.

Investeringer i jordkapital

Det beregnes ikke kapitalslit på investeringer i jordkapital utenom grøfter og hydro-tekniske anlegg, dvs. nydyrking, senking, kanalisering og planering. Investeringene til slike formål er også tatt med i tabell 5.12. Det årlige nydyrkede arealet er for tiden lite og er satt til 15 000 dekar for årene 2013, 2014 og 2015.

5.4.3 Kapitalslit

Kapitalslitet beregnes etter saldoprinsippet.

Beregningene er basert på en anslått kapitalmengde i året 1959 og tidsserier for brutto-investeringer i årene deretter.

Kapitalmengdene korrigeres for kapital på bruk som går ut av drift. Saldoen inflasjonsjusteres med konsumprisindeksen. Valget av konsumprisindeksen i stedet for spesialindekser er i hovedsak begrunnet med to forhold: For det første benyttes Totalkalkylen i stor grad i en inntekts- og levekårssammenligning mellom bønder og andre grupper i samfunnet. En har antatt at en justering med konsumprisindeksen er det beste for å anslå utvikling i den kjøpekraft jordbruket gir grunnlag for. For det andre er grunnlaget for konsumprisindeksen bedre enn grunnlaget for spesialindeksene.

Konsumprisindeksen økte med 2,1 prosent i 2013 og med 2,0 prosent i 2014. For 2015 er det på grunnlag av rapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene, regnet med en økning på 2,3 prosent.

Kapitalmengden på bruk ut av drift er anslått blant annet på grunnlag av opplysninger om bygninger og maskiner på driftsenheter som har gått ut av drift siden 1979. Det er regnet med at kapitalmengden per jordbruksbedrift som går ut av drift tilsvarer henholdsvis 30 prosent og 25 prosent av gjennomsnittlig kapitalsaldo per jordbruksbedrift for bygninger og maskiner.

Avskrivingssatsene i Totalkalkylen går fram av tabell 5.16. Totalkalkylens avskrivings-satser skal gjenspeile den driftsmessige levetiden av et driftsmiddel. Driftsmessige satser vil kunne avvike fra skattemessige satser.

Tabell 5.16 Avskrivingssatser i Totalkalkylen. prosent

Driftsbygninger	Tekn. inst. i driftsbygninger	Maskiner og redskaper	Grøfter og hydrotekn. anl.	Biler
4,0	10,0	10,0	6,06	13,3

Beregnet kapitalslit for driftsmidler i Totalkalkylen går fram av tabell 5.17.

Tabell 5.17 Kapitalslit i jordbruket. Mill. kr

	1969	1979	1989	1999	2010	2013	2014*	2015**
Driftsbygninger ¹	240	771	1 885	1 988	2 751	3 053	3 175	3 300
Maskiner og redsk.	333	1 217	2 711	2 806	2 739	2 747	2 722	2 719
Biler	21	56	178	198	165	146	139	136
Grøfter ¹	47	113	228	212	243	255	259	275
Sum kapitalslit	640	2 158	5 002	5 203	5 898	6 201	6 295	6 431

1) Inkl. tekniske installasjoner

2) Inklusiv hydrotekniske anlegg fra 1989

5.4.4 Bokført kapital

Bokført kapital beregnes etter to prinsipper: «Historisk-kost» og «Prisjustert saldoverdi».

Etter «historisk-kost-prinsippet» er kapitalen i jordbruket beregnet til 110 mrd. kr for 2014. Fratrasket lånekapitalen på 54 mrd. kr gir dette en egenkapital på 56 mrd. kr.

Ved «historisk-kost-prinsippet» har det for de avskrivbare driftsmidlene og jordkapitalen vært nyttet gjennomsnittstall for historiske kostpriser, hentet fra statusverdiene i NILFs driftsgranskinger. Ved denne beregningen har det ikke vært foretatt prisjusteringer. Ved beregningene i driftsgranskningene nyttes lineær avskrivning.

Statusverdiene for jord i driftsgranskningene gjelder bare eid jord, mens verdien av leid jord ikke kommer med. På grunn av et etter hvert stort omfang av leiejord, er det beregnet et tillegg for kapitalen i leiejord.

Husdyrkapitalen har vært fastsatt etter verdien i åpningsstatus i Totalkalkylen og beregnes i nominelle priser. For ikke varige produksjonsmidler blir halvparten verdi-beregnet som kapital (nominelle priser).

Ved beregning på grunnlag av de prisjusterte saldoverdiene, basert på saldoverdiene i kapitalslitsberegningen hvor det er tatt hensyn til verdiøkningen av den avskrivbare kapitalen som følge av prisøkningen, blir det en totalkapital på 135 mrd. kr for 2014. Fratrasket lånekapital, gir dette en egenkapital på 80 mrd. kr.

I vedleggstabell 3.13.1 og 3.13.2 er de to beregningsprinsippene av kapitalen i jordbruket lagt til grunn. Disse er med først og fremst med pga. opplysningsverdien av å vise kapitalen i jordbruket sammenstilt.

Avvikene mellom de to beregningene skyldes at det er to forskjellige prinsipper for verdsetting av realkapitalen. Etter det ene prinsippet blir det tatt hensyn til verdiøkningen av de avskrivbare driftsmidlene som følge av prisstigningen (prisjustert saldo), mens dette ikke blir gjort ved den andre beregningen (historisk kost). Dessuten er det ved avskrivningen nyttet to forskjellige avskrivningsprinsipper, lineær avskrivning og saldoavskrivning, foruten at avskrivningstiden avviker noe.

Kapitalberegningene det er gjort rede for foran avviker noe fra Statistisk sentralbyrås beregninger i nasjonalregnskapet. SSB nytter spesifikke indekser ved prisjusteringen for de forskjellige avskrivbare driftsmidlene. Kapitalen for jordbruket i nasjonalregnskapet omfatter dessuten ikke jord- og vareinnsats, foruten at dyre- og plantekapitalen beregnes forskjellig.

5.5 Rentekostnader på lånt kapital

I Totalkalkylen beregnes lånekostnaden som lånekostnad ved realrente. Realrenten framkommer som nominell rentekostnad fratrukket prisstigningen («effekt av finansiering»). Samlet jordbruksgjeld er i 2015 budsjettet til 55,7 mrd. kr. En prosent endring i jordbrukets realrente vil derved endre kostnaden med 557 mill. kr. Bruk av realrente må ses sammen med beregningen av kapitalkostnadene, se avsnittet «effekt av finansiering» under.

Tabell 5.18 viser gjeld, rentekostnad og renteprocenten for samlede utlån i jordbruket, splittet på investeringslån, rentebærende SND-lån og lån fra andre långivere.

Tabell 5.18 Rentekostnader på lånt kapital

	1979	1990	2000	2010	2013	2014*	2015**
IN-lån, mill. kr		3 725	2 004	3 048	4 135	4 592	4 988
Rentesats, prosent		13,10	5,95	3,88	3,58	3,55	3,01
Rentekostnad, mill. kr		488,0	119,2	118,3	148,0	163,0	150,1
Investeringslån, mill. kr		1 456	1 494	885	554	457	363
Rentesats, prosent		0	0	0	0	0	0
Rentekostnad, mill. kr		0	0	0	0	0	0
Andre lån, mill. kr		17 197	21 982	41 006	47 511	49 056	50 314
Rentesats, prosent		5,76	6,56	4,03	4,19	4,07	3,44
Rentekostnad, mill. kr		2 032	1 442	1 653	1 991	1 997	1 731
Sum lånt kapital, mill. kr	7 861	22 378	25 480	44 939	52 200	54 105	55 665
Nominell rente, prosent	8,14	11,26	6,13	3,94	4,10	3,99	3,38
Sum lånekostnad ved nominell rente, mill. kr	639	2 520	1 561	1 752	2 139	2 160	1 881
– Effekt av finansiering, mill. kr	379	919	797	1 102	1 112	1 089	1 252
Sum lånekostnad ved realrente, mill. kr	260	1 602	764	650	1 026	1 071	628
Realrente, prosent	3,31	7,16	3,00	1,46	1,97	1,98	1,13

Beregning av nominelle rentekostnader

Beregningene av rentekostnadene er basert på data fra skattestatistikken over betalte renter og samlet gjeld hvert år, sist for året 2013. Oppgavene er basert på enkeltpersonforetak og ansvarlige selskap, som ANS og DA, og aksjeselskap (AS) i jordbruket i produksjonstilskuddsstatistikken. Det gjøres tillegg for ikke-søkere. Siden skattestatistikken omfatter alle rentekostnader og lån for husholdningene, beregnes kun gjeld knyttet til jordbruket som næring. Dette gjøres ved å ta utgangspunkt i fordelingen av statusverdier i jordbruk, privat, skogbruk og andre næringer i driftsgranskingene.

Samlet gjeld omfatter også, i den grad det er ført opp, skyldig merverdi- og investeringsavgift og skattegjeld. Slik gjeld trekkes ut av gjeldsmassen. Dette påvirker kun gjeldsnivået, ikke rentekostnadene, siden det ikke er renter på slik gjeld.

En del brukere har et betydelig omfang av næringsvirksomhet utenom det tradisjonelle jordbruket. Siden den del av totalgjelda som skal belastes jordbruket er regnet ut på bakgrunn av statusverdier for jordbruk, privat, skogbruk og annen næringsvirksomhet i driftsgranskingene, må en regne med at slik gjeld er underrepresentert i driftsgranskingene siden dette materialet omfatter mer yrkesaktivt drevne bruk enn gjennomsnittsbrukene i totaljordbruket som en skal ha med i Totalkalkylen. For å unngå at for mye gjeld og renter knyttet til annen næringsvirksomhet kommer med, korrigeres det derfor for dette ved å redusere de totale gjeld og rentekostnadene med 3,5 prosent.

Gjeld og renter for foreløpig regnskapsår og budsjettåret beregnes på grunnlag av tallene for 2013. Gjelda beregnes på grunnlag av investeringsutviklingen ifølge Totalkalkylen. Renta for foreløpig regnskapsår er basert på oppgaver fra Statistisk sentralbyrå og Innovasjon Norge. For budsjettåret er renta beregnet med utgangspunkt i anslag for utlånsrente for rammelån i «Økonomiske analyser nr. 1/15» fra Statistisk

sentralbyrå. Denne er anslått å gå ned med 0,6 prosentpoeng, fra 3,9 prosent i 2014 til 3,3 prosent i 2015.

Effekt av finansiering

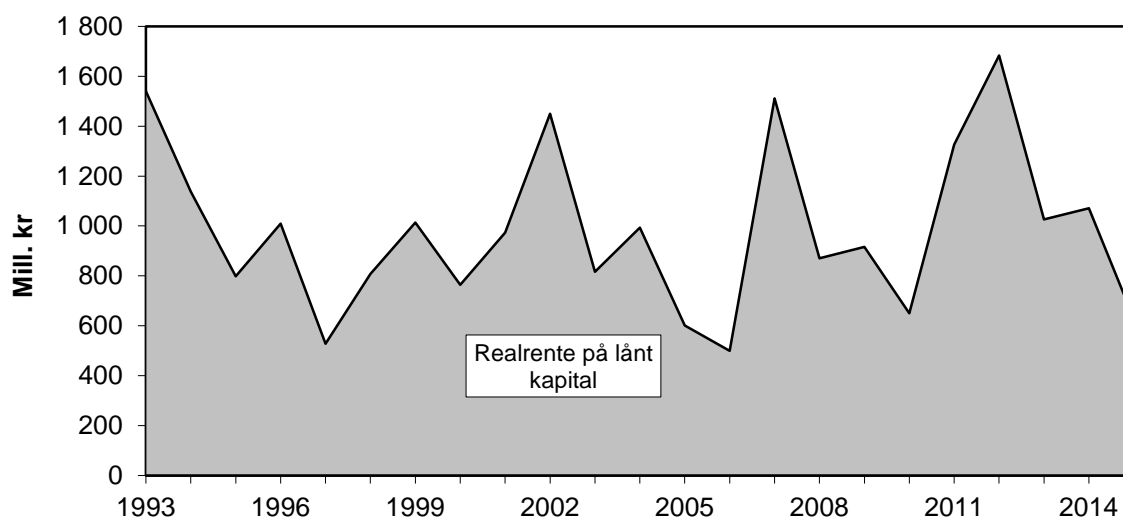
I Totalkalkylen utgiftsføres de nominelle rentekostnadene (betalte renter) mens en inntektsfører en effekt av finansiering. Dette gjøres fordi en i kapitalslitsberegningen prisjusterer hele kapitalsaldoen med konsumprisindeksen. Når kapitalslitet er regnet i årets pengeverdi, oppstår det en prisstigningsgevinst på den lånte delen av kapitalen. Effekt av finansiering som inntektsføres for å finne realrentekostnaden er regnet slik:

Effekt av finansiering = lånt kapital * prosentvis økning i konsumprisindeksen/100

Realrentekostnader er lik registrerte, nominelle, rentekostnader minus effekt av finansiering.

Effekt av finansiering kan endres mye mellom år ettersom veksten i konsumprisindeksen varierer. I normaliserte regnskaper er effekt av finansiering glattet ved å legge til grunn gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

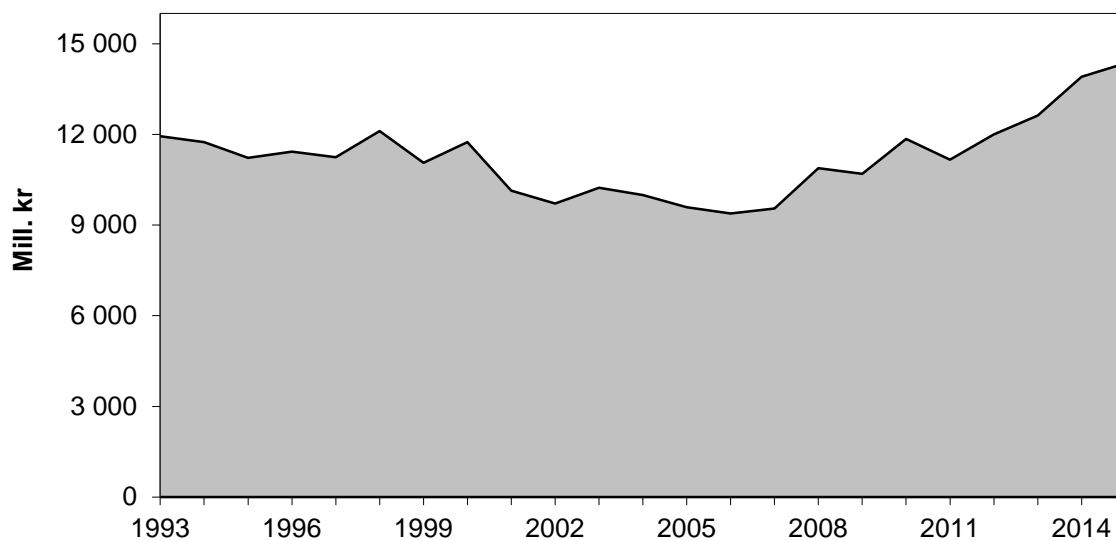
Figur 5.5 gir utviklingen i realrentekostnadene.

Figur 5.5 Sum realrentekostnader. 1993–2015

6 Det økonomiske resultat

6.1 Innledning

Figur 6.1 Registrerte regnskaper. Vederlag til arbeid og egenkapital. 1993–2015

I tabell 6.3 er det gitt et sammendrag av årets totalkalkyleberegninger. Sum produksjonsinntekter minus sum kostnader pluss direkte tilskudd utgjør det samlede vederlag for det arbeid og den realkapital som er lagt ned i jordbruket i Norge. Vederlaget gjelder da leid arbeid, brukerens og familiens arbeid og all kapital, inklusiv lånefinansiert. Ved å trekke realrenter på lånt kapital, jf. kap. 5.5, fra samlet vederlag til alt arbeid og kapital, får en igjen vederlaget til arbeid og egenkapital.

6.2 Totalkalkylen og skatt

Jordbruksfradraget regnes i år separat for registrert og normalisert regnskap.

Tabell 6.1 Virkningen av jordbruksfradraget i registrerte regnskaper

Jordbruket samlet:	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**
Effektivt jordbruksfradrag, mill. kr	2 893	2 975	2 819	3 184	3 095	3 587	3 585
Spart skatt, mill. kroner	795	833	789	892	867	969	968
Tilsvarende inntektsverdi før skatt, mill. kr	1 242	1 302	1 233	1 462	1 421	1 572	1 571
Antall årsverk	53 700	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900
Inntektseffekt per årsverk, kr	23 100	25 300	24 500	29 700	29 500	33 500	34 200
Utnyttelsesgrad	42 %	45 %	44 %	43 %	43 %	50 %	51 %
Per jordbruksbedrift:							
Maksimalt jordbruksfradrag, kr	142 000	142 000	142 000	166 400	166 400	166 400	166 400
Mulig spart skatt, kr.	39 760	39 760	39 760	46 592	46 592	44 928	44 928
Nødvendig jordbruksinntekt, 1000 kr	329	329	329	334	334	334	334

Tabell 6.2 Virkningen av jordbruksfradraget i normaliserte regnskaper

Jordbruket samlet:	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**
Effektivt jordbr.fradrag, mill. kr	2 948	3 031	2 913	3 276	3 145	3 180	3 399
Spart skatt, mill. kroner	825	849	816	917	881	859	918
Tilsvarende inntektsverdi før skatt, mill. kr	1 290	1 326	1 274	1 504	1 444	1 394	1 490
Antall årsverk	53 700	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900
Inntektseffekt per årsverk, kr	24 000	25 800	25 300	30 600	30 000	29 700	32 500
Utnyttelsesgrad	42 %	45 %	44 %	43 %	43 %	46 %	49 %
Per jordbruksbedrift:							
Maksimalt jordbruksfradrag, kr	142 000	142 000	142 000	166 400	166 400	166 400	166 400
Mulig spart skatt, kr	39 760	39 760	39 760	46 592	46 592	44 928	44 928
Nødvendig jordbruksinntekt, 1000 kr	329	329	329	334	334	334	334

Totalkalkylen er et sektorregnskap hvor resultatet er målt før skatt.

Fra og med skatteåret 2000 ble det innført et jordbruksfradrag i alminnelig inntekt for skatteyttere med positiv næringsinntekt fra jordbruket.

I beregningene er det regnet med 37 prosent marginalsatt i gjennomsnitt for skatteytterne med jordbruksfradrag for årene 2000–2005, det er regnet 36 prosent gjennomsnittlig marginalsatt for årene 2006–2011 (satsene for toppskatt ble senket i 2005 og 2006), mens det er regnet 39 prosent marginalsatt for 2012 og 2013 etter økningen av trygdeavgiften. For 2014 og 2015 er det regnet 38,4 prosent marginalsatt.

Fra 2008 økte det generelle jordbruksfradraget fra 45 000 kr til 54 200 kr, mens det maksimale fradraget er uendret. Det var nødvendig med en jordbruksinntekt på 328 575 kr for å få maksimalt fradrag. For 2009 og 2011 gjelder samme grenseverdier som for 2008.

Fra 2012 økte det generelle jordbruksfradraget til 63 500 kr og den øvre grensen for fradraget økte fra 142 000 kr til 166 400 kr. Økningen har sammenheng med økningen i trygdeavgiften fra 7,8 prosent til 11 prosent. Prosentsatsen i fradraget økte fra 32 prosent

til 38 prosent. Det er nødvendig med en jordbruksinntekt på 334 289 kr for å få maksimalt fradrag fra og med 2012.

Fra 2014 ble skatt på alminnelig inntekt redusert fra 28 til 27 prosent. Trygdeavgiften økte til 11,4 prosent for næringsinntekt.

I tabellene ovenfor er det korrigert for at færre jordbruksbedrifter vil nyte godt av jordbruksfradraget i 2014 og 2015 som følge av den årlige nedgangen i antall jordbruksbedrifter. Det er også korrigert for at inntekten per jordbruksbedrift i gjennomsnitt er beregnet å øke fra 2013 til 2014 og fra 2014 til 2015. Ved beregningen er det ikke tatt hensyn til eventuelle tillegg ved jordbruksoppgjøret i 2015. Selvangivelsesdataene for 2013 viste at om lag 21 prosent av jordbruksbedriftene hadde over 334 289 kr i jordbruksinntekt, og ikke oppnår økt jordbruksfradrag ved en inntektsøkning til 2014 og 2015. I 2013 hadde 34 prosent av de som ellers kunne oppnådd jordbruksfradrag, ikke fradrag fordi jordbruksdriften gikk med underskudd. Totalt hadde om lag 45 prosent av jordbruksbedriftene en jordbruksinntekt mellom 1 og 334 289 kroner, og de fleste av disse vil oppnå en effekt på 38 prosent. Om lag 28 prosent av en inntektsøkning per jordbruksbedrift vil gi grunnlag for økt fradrag i 2014 og i 2015.

Virkingen av jordbruksfradraget er ikke innarbeidet i resten av publikasjonen.

6.3 Vederlag til arbeid og kapital

Vederlaget til arbeid og kapital (faktorinntekten) økte med 1 328 mill. kr fra 13 651 mill. kr i 2013 til 14 979 mill. kr i 2014. Planteprodukter samlet økte med 1 352 mill. kr. Her bidro kornavlinger med 796 mill. kr og hagebruksprodukter med 488 mill. kr. Husdyrprodukter økte med 708 mill. kr. Her bidro melk mest med en økning på 526 mill. kr. På kostnadssiden økte ikke-varige innsatsfaktorer med 722 mill. kr. Her økte kraftfôr mest med 284 mill. kr mens andre kostnader økte med 268 mill. kr. Kapitalkostnadene, dvs. kapitalslit og leasing økte med 197 mill. kr.

Fra 2014 til 2015 er det beregnet en økning i vederlag til arbeid og kapital på 4 mill. kr til 14 983 mill. kr når endringene ved jordbruksoppgjøret i 2015 er innregnet. Inntektene øker med 415 mill. kr. Melk og kjøtt øker mest. Kostnadene øker totalt sett med 411 mill. kr. Kraftfôr øker mest med 177 mill. kr mens det er en økning for handelsgjødsel og kapitalkostnader. Realrentekostnaden går ned med 443 mill. kr.

Tabell 6.3 Sammen drag. Totalkalkylen. Mill. kr¹

	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	
						Før avt.	Etter avt.
Korn, erter og oljefrø	2 485	2 193	2 455	2 355	3 151	2 609	2 688
+ Poteter	617	602	633	661	694	693	721
+ Hagebruksprodukter	3 546	3 675	3 944	3 947	4 435	4 244	4 293
+ Sum andre planteprodukter	295	284	307	328	363	344	344
= Sum planteprodukter	6 944	6 753	7 339	7 291	8 643	7 889	8 046
Ku- og geitemelk	7 505	7 735	8 117	8 161	8 687	8 983	9 043
+ Kjøtt og fjørfeslakt	9 459	9 699	10 139	10 881	11 174	11 581	11 631
+ Egg	833	863	1 012	973	985	990	990
+ Ull	117	112	115	118	119	120	120
+ Pelsdyr	278	317	405	486	333	453	453
+ Andre husdyrproduksjoner	101	103	97	100	128	130	130
= Sum husdyrprodukter	18 293	18 829	19 885	20 719	21 427	22 257	22 367
Sum plante- og husdyrprod.	25 238	25 581	27 224	28 009	30 069	30 146	30 413
Kjøreinntekter mv.	521	519	515	512	521	543	543
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	304	302	285	292	306	331	331
= Sum andre inntekter	825	821	800	805	827	874	874
+ Endringer i buskapsverdi	-72	-114	56	-98	28	-66	-66
+ Medlemsbonus	165	144	193	197	176	189	189
= Sum produksjonsinntekter	26 156	26 433	28 273	28 913	31 101	31 144	31 410
+ Sum direkte tilskudd	9 710	10 074	10 502	10 686	10 744	10 867	10 849
= Sum inntekter (A)	35 866	36 507	38 775	39 599	41 845	42 010	42 260
Handelsgjødsel og kalk	1 143	1 378	1 540	1 559	1 654	1 765	1 765
+ Innkjøpt kraftfôr	5 829	5 894	6 375	6 773	7 057	7 234	7 234
+ Annet innkjøpt fôr	384	459	476	552	570	610	610
+ Såfrø og planter	815	812	816	899	946	921	921
+ Sum energi og smøremidler	2 483	2 438	2 302	2 352	2 346	2 251	2 251
+ Andre kostnader	4 156	4 300	4 681	4 752	5 020	4 990	4 990
+ Sum vedlikehold	1 676	1 597	1 608	1 580	1 593	1 600	1 600
= Sum ikke-varige prod.midler	16 485	16 878	17 798	18 465	19 187	19 371	19 371
Sum leasing av maskiner	982	1 123	1 267	1 281	1 383	1 474	1 474
+ Kapitalslit	5 898	6 016	6 054	6 201	6 295	6 431	6 431
= Sum kapitalkostnader	6 880	7 139	7 321	7 482	7 679	7 906	7 906
Sum kostnader (B)	23 365	24 016	25 119	25 948	26 865	27 276	27 276
Vederlag, arbeid og kapital (A-)	12 501	12 490	13 657	13 651	14 979	14 734	14 984
Realrente lånt kapital (C)	650	1 326	1 683	1 026	1 071	628	628
Vederlag, arbeid og egenkap.	11 851	11 164	11 973	12 625	13 908	14 106	14 356
Antall årsverk	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900	45 900
Vederl. arb. og e.kap./årsverk	230 600	221 900	243 400	262 500	295 900	307 300	312 800
Endringer per årsverk, kr	31 400	-8 700	21 500	19 100	33 400	11 400	16 900

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen. De tre nederste linjene er ikke i mill. kr

6.4 Vederlag til arbeid og egenkapital

Vederlag til arbeid og egenkapital for 2013 er beregnet til 12 625 mill. kr, for 2014 til 13 908 mill. kr og for budsjettåret 2015 til 14 355 mill. kr. Tallet for 2015 er inkl. endringene ved jordbruksoppgjøret i 2015. Dette tilsvarer en økning på 10,2 prosent fra 2013 til 2014 og en økning på 3,2 prosent fra 2014 til 2015.

Vederlag til arbeid og egenkapital utvikler seg noe annerledes enn vederlaget til kapital. Dette skyldes utviklingen i realrente på lånt kapital.

6.5 Justeringer av tidligere serier

For å få samsvar med de beregningsprinsipper og det datagrunnlag som er nyttet i årets totalkalkyle, er det foretatt enkelte justeringer i de serier som tidligere er publisert. De viktigste korreksjonene som er utført i årets beregning går fram av tabell 6.4.

Tabell 6.4 Korrigering av sammenlignbare regnskaper 2010–2013. Mill. kr¹

	2010	2011	2012	2013
Inntekter				
Hagebruksprodukter	100	182	189	194
Ku- og geitemelk	0	12	31	27
Andre husdyrproduksjoner	18	23	28	26
Sum korreksjon av inntektsposter	115	216	248	294
Kostnader				
Handelsgjødsel og kalk	0	-7	-30	-29
Innkjøpt kraftfôr	-60	-72	-78	-29
Annet innkjøpt fôr	64	75	93	170
Andre kostnader	-42	-42	-30	4
Vedlikehold	-14	-19	-63	-97
Leasing	0	1	19	-6
Rentekostnader	-13	-12	-10	16
Sum korreksjon av kostnadspostene	-69	-79	-104	52
Nettovirkning på vederlag til arbeid og egenkapital	183	294	351	243

1) Kun poster med større endringer er tatt med. Sumposter viser total endring

Nedenfor omtales kort årsaken til de største endringene.

Hagebruksprodukter: Økning skyldes endret beregningsgrunnlag. Dvs. overgang til SSBs hagebruksstatistikk for grønnsaker og Distrikts- og kvalitetstilskuddet for frukt og bær.

Ku- og geitemelk: Økning skyldes litt oppjustert verdi av produsenttjenester.

Andre husdyrprodukter: Økningen skyldes at oppdrettshjort er tatt inn i beregningen

Handelsgjødsel og kalk: Nedgang skyldes nye tall for forbruk av kalk.

Innkjøpt kraftfôr: Reduksjon skyldes at kraftfôr til pelsdyr er overført til posten «pelsdyrfôr» under «annet innkj. fôr». Derrest er kraftfôr til hester utenom jordbruket trukket ut.

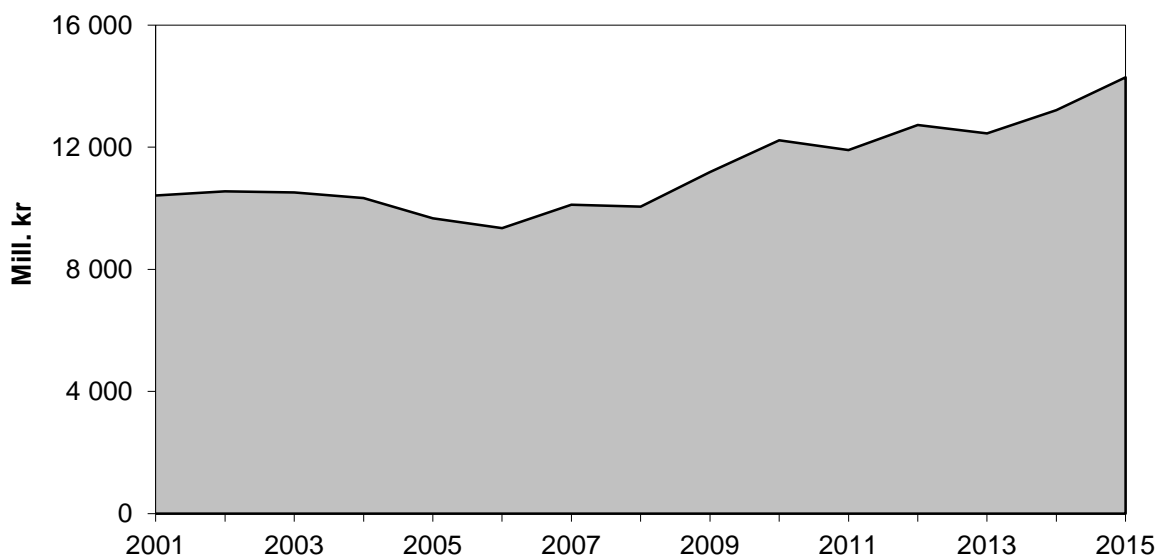
Annet innkjøpt fôr: Økning skyldes overføring av postene «kraftfôr pelsdyr» fra «kraftfôr» og «frakt/produksjon pelsdyrfôr» fra «andre kostnader».

Andre kostnader: Reduksjon skyldes bl.a. at «frakt/produksjon pelsdyrfôr» er overført til posten «pelsdyrfôr» under «annet innkjøpt fôr».

Vedlikehold: Reduksjon skyldes bl.a. nedjustering av antall traktorer i jordbruket.

7 Normaliserte regnskaper

7.1 Innledning

Figur 7.1 Normaliserte regnskaper. Vederlag til arbeid og egenkapital. 2001–2015

Normaliserte regnskaper bygger på totalregnskapet for jordbruket. De normaliserte regnskapene er utarbeidet av to grunner:

- For å gi grunnlag for beregninger av produktivitetsutviklingen i jordbruket
- For å få utjevnet de tilfeldige inntektssvingningene som har årsak i avlingsvariasjoner og enkelte andre forhold som kan variere mellom enkeltord uten at det sier noe om den underliggende inntektsutviklingen.

I prinsippet skal normaliserte regnskap være bygd opp på samme måte som totalregnskapet, men de enkelte tallseriene skal være justert til de forhold som en kan anta vil rå under et normalår. I praksis er dette en såpass omfattende oppgave at normaliseringen er avgrenset til et mindre antall poster. Det gjelder de postene som har størst betydning for inntektsvariasjoner og som påvirker produktivetsberegningene på en uheldig måte.

For å komme fram til normalisert regnskap er totalregnskapet i hovedsak endret slik:

- Mengder er justert for å tilsvare antatte mengder i et normalår
- Priser er justert for å tilsvare antatte priser i et normalår
- Mengder er justert som en følge av at en har benyttet andre beregningsprinsipper enn i totalkalkylen.

Når en ser bort fra endringer i beregnings- og posteringsprinsipper, skal normalisert budsjett være nær identisk med totalkalkylens budsjett.

Som for de registrerte regnskapstallene vil priser og tilskudd i 2015 være påvirket av jordbruksoppjøret i 2015.

7.2 Prinsippene for normaliseringen

7.2.1 Planteproduksjonspostene

Avling og areal

Avlingstallene for de normaliserte regnskapene er fastsatt med utgangspunkt i beregnede normalårsavlinger basert på årene i perioden 1999–2013. Dette er den vesentligste endringen i forhold til Totalkalkylen. Avlingstallene for de normaliserte regnskapene er fastsatt som en lineær trend på de siste 12 tre års glidende gjennomsnitt av registrerte avlinger. På denne måten er de årlige variasjonene i avlingene jevnet ut.

For korn er avlingstallene regnet om til avlinger med 15 prosent vann.

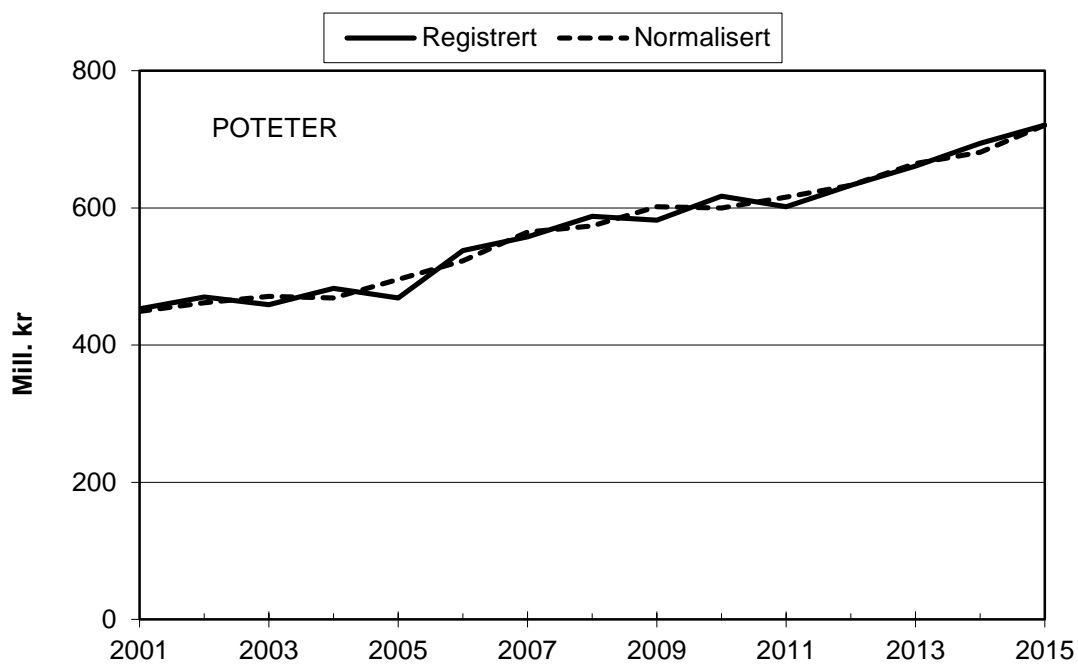
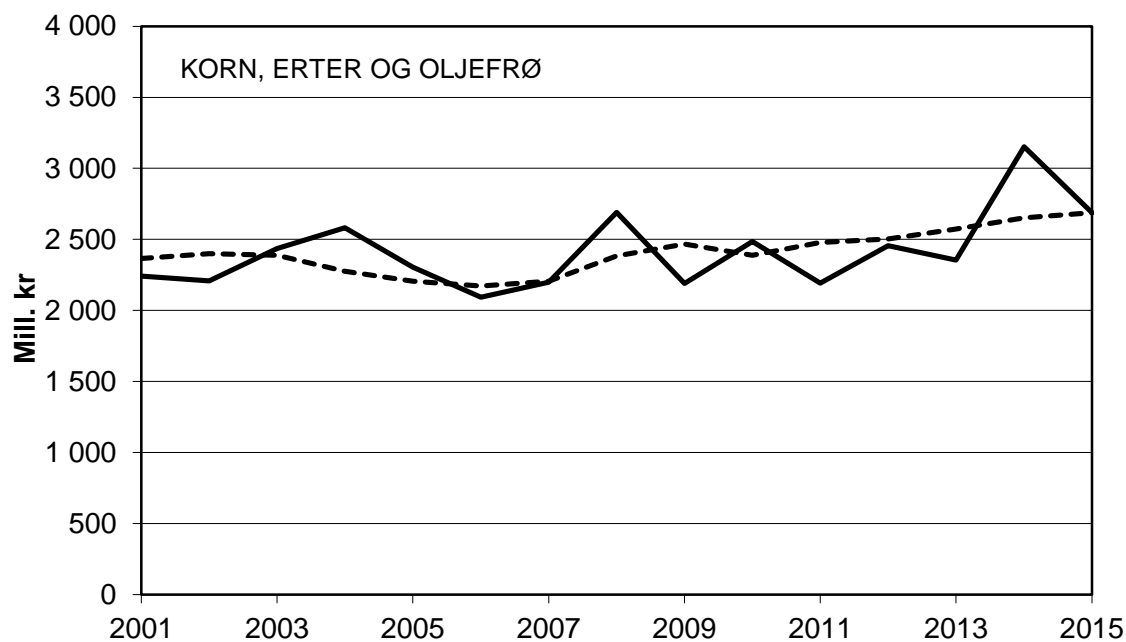
Registrerte arealer, ifølge Statistisk sentralbyrå, er lagt til grunn som normalt areal for året. Innen den grønne sektor (poteter og hagebruksvekster) er imidlertid treårs glidende gjennomsnitt nyttet som uttrykk for normalt areal.

Priser

For planteproduktene er det bare for salg av stråfôr at totalkalkylens priser er nyttet direkte. For vekstene i den grønne sektor der treårs glidende gjennomsnitt er nyttet på arealet, er treårs glidende gjennomsnitt også nyttet på prisene. For 2015 er budsjettprisen 2015 nyttet direkte (samme framgangsmåte er nyttet for arealet). For korn er budsjettprisen før avtale året etter vedkommende år, nyttet. Dette gir den mest korrekte pris vedkommende år under forutsetning av normalårsavlinger. For 2015 er budsjettprisen i 2015 nyttet direkte.

Utslag

I figur 7.2 er resultatene fra normaliseringen av postene med de største årlige variasjoner stilt sammen med de faktisk registrerte tall etter totalregnskapet. Spesielt for korn kan utslaget av normaliseringen være relativt stort, men også potetposten viser utslag. Det vises ellers til tabell 6.2 og tabell 7.1.

Figur 7.2 Registrerte og normaliserte regnskapstall for korn og poteter

7.2.2 Husdyrproduksjonspostene

Totalkalkylens mengdetall er nyttet uendret i normaliserte regnskaper.

På husdyrproduktene er totalkalkylens priser nyttet direkte, med unntak av prisene på pelsdyrskinn som kan variere mye fra år til år. Disse er glattet over en femårsperiode.

7.2.3 Kostnadspostene

Bare enkelte poster under «Energi og smøremidler» og under «Andre kostnader» er normalisert.

Under «Energi og smøremidler» har en justert noen poster som henger sammen med endringer i avlingstallene i forbindelse med normaliseringen. Dette gjelder forbruket av fyringsolje til veksthus og korntørker som vil variere med temperaturforholdene og vanninnholdet i de enkelte årene.

Under posten «Andre kostnader» normaliseres følgende underposter:

- Kostnaden til frakt av korn.
- Kostnadene til forsikring. Dette skyldes at disse kostnadene kan variere sterkt fra år til år. Dette er gjort ved glatting over 5 år.
- Kostnader til plantevernmidler. På grunn av avgiftsomlegging høsten 2004 og avgiftsøkning fra 1. januar 2005 viser registrerte regnskaper stor hamstring av plantevernmidler i 2004 og stor nedgang i kostnaden i 2005. Normaliseringen gjelder bare disse to årene.

For alle andre kostnadsposter er totalkalkylens prisserier nyttet.

7.2.4 Direkte tilskudd

I normaliserte regnskaper er tallseriene for direkte tilskudd, med unntak av utbetalinger fra «Katastrofefondet for planteproduksjon», hentet direkte fra totalkalkylens regnskaper og budsjett. Det vil si at det er forutsatt at de direkte tilskuddene ikke påvirkes av unormale avlingsforhold. Utbetalinger fra «Katastrofefondet for planteproduksjon» inngår i normaliserte regnskaper. Det nyttes en glattet serie for utbetalingene, der det enkelte års utbetaling i normaliserte regnskaper er beregnet som gjennomsnittet av de siste 14 års faktiske utbetalinger.

7.2.5 Leasing

Kostnadene til leasing i normalisert regnskap glattes på tilsvarende måte som for renter på lånt kapital. Dvs. at prisstigningsgevinstdelen (effekt av finansiering) av leasingkostnaden glattes over 3 år ved å beregne gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

7.2.6 Renter på lånt kapital

Selv om den lånte kapital i volum trolig påvirkes noe av avlingsforholdene, er det statistiske grunnlag for usikkert til å foreta justeringer for dette i normaliserte regnskaper. Totalkalkylens volumtall og nominell rentefot på lånt kapital er derfor nyttet uendret fra registrerte regnskaper.

I normaliserte regnskaper glettes prisstigningsgevinsten (effekt av finansiering) på lånt kapital over 3 år ved å beregne gjennomsnittet av det enkelte og de to foregående års prisvekst.

Tabellen nedenfor viser hvordan endret beregning påvirker realrentekostnaden i normaliserte regnskaper.

Tabell 7.1 Nominelle og reelle rentekostnader på lånt kapital. Mill. kr og prosent

	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**
Jordbruksgjeld	44 671	47 232	49 791	52 200	54 105	55 665
Rentekostnader	1 750	1 914	2 066	2 140	2 160	1 883
Renteprosent	3,92	4,05	4,15	4,10	3,99	3,38
KPI-endring i %, registrert	2,47	1,24	0,77	2,13	2,01	2,25
KPI-endring i %, normalisert	2,79	1,94	1,49	1,38	1,64	2,13
Registrert regnskap:						
– Effekt av finansiering	1 102	587	382	1 112	1 089	1 253
– Realrente	649	1 327	1 684	1 028	1 072	631
Normalisert regnskap:						
– Effekt av finansiering	1 247	916	743	720	885	1 186
– Realrente	504	998	1 323	1 420	1 275	697

7.3 Resultater av beregningene

I tabellen nedenfor er det gitt et sammendrag av årets beregninger for normaliserte regnskaper.

Tabell 7.2 Sammendrag. Normaliserte regnskaper. Mill. kr

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Korn, erter og oljefrø	2 400	2 389	2 276	2 206	2 171	2 206	2 383
+ Poteter	462	471	469	496	523	565	574
+ Hagebruksprodukter	3 141	3 224	3 190	3 227	3 292	3 440	3 765
+ Sum andre planteprodukter	147	148	154	169	196	213	238
= Sum planteprodukter	6 151	6 232	6 089	6 097	6 182	6 424	6 960
Ku- og geitemelk	5 854	5 968	5 933	6 094	6 087	6 616	6 661
+ Kjøtt og fjørfeslakt	6 994	7 099	7 235	7 260	7 553	8 026	9 019
+ Egg	516	571	571	532	567	657	706
+ Ull	175	160	161	157	149	137	132
+ Pelsdyr	248	246	249	209	265	235	272
+ Andre husdyrproduksjoner	117	93	76	85	81	84	103
= Sum husdyrprodukter	13 905	14 137	14 225	14 337	14 702	15 756	16 892
Sum plante- og husdyrprod.	20 056	20 369	20 314	20 434	20 884	22 180	23 851
Kjøreinntekter mv.	420	427	446	446	455	466	489
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	167	181	212	202	234	229	277
= Sum andre inntekter	587	608	657	648	688	696	766
Endringer i buskapsverdi	26	30	-6	-21	-62	-35	-48
Medlemsbonus	49	74	89	109	98	101	5
Sum produksjonsinntekter	20 717	21 081	21 054	21 170	21 609	22 941	24 574
Sum direkte tilskudd	8 873	8 772	8 700	8 395	8 426	8 687	9 007
Sum inntekter (A)	29 591	29 852	29 754	29 564	30 035	31 628	33 581
Handelsgjødsel og kalk	1 038	1 052	1 065	1 124	1 139	1 192	1 164
+ Innkjøpt kraftfôr	4 379	4 445	4 481	4 418	4 501	4 683	5 326
+ Annet innkjøpt fôr	355	349	335	334	403	334	372
+ Såfrø og planter	639	669	680	712	699	763	802
+ Sum energi og smøremidler	1 641	1 747	1 674	1 904	2 116	1 845	2 248
+ Andre kostnader	3 199	3 408	3 589	3 635	3 646	3 816	4 001
+ Sum vedlikehold	1 323	1 398	1 472	1 551	1 528	1 573	1 633
= Sum ikke-varige prod.midler	12 573	13 069	13 296	13 678	14 032	14 205	15 546
Sum leasing av maskiner	184	221	300	413	564	725	878
+ Kapitalslit	5 166	5 170	5 121	5 168	5 295	5 360	5 615
= Sum kapitalkostnader	5 350	5 391	5 421	5 581	5 859	6 085	6 493
Sum kostnader (B)	17 923	18 460	18 716	19 260	19 891	20 290	22 039
Vederlag, arbeid og kapital (A-B)	11 668	11 393	11 038	10 305	10 143	11 338	11 542
Realrente lånt kapital [©]	1 112	873	702	632	792	1 220	1 487
Vederlag, arbeid og egenkap. (A-B)	10 556	10 520	10 336	9 673	9 351	10 118	10 055
Antall årsverk	72 900	69 600	66 500	63 500	61 000	58 600	56 100
Vederlag til arbeid og egenkap per årsverk	144 700	151 100	155 400	152 300	153 300	172 700	179 200
Endringer per årsverk, kr		6 400	4 300	-3 100	1 000	19 400	6 600

Tabell 7.2 forts. Sammendrag. Normaliserte regnskaper. Mill. kr¹

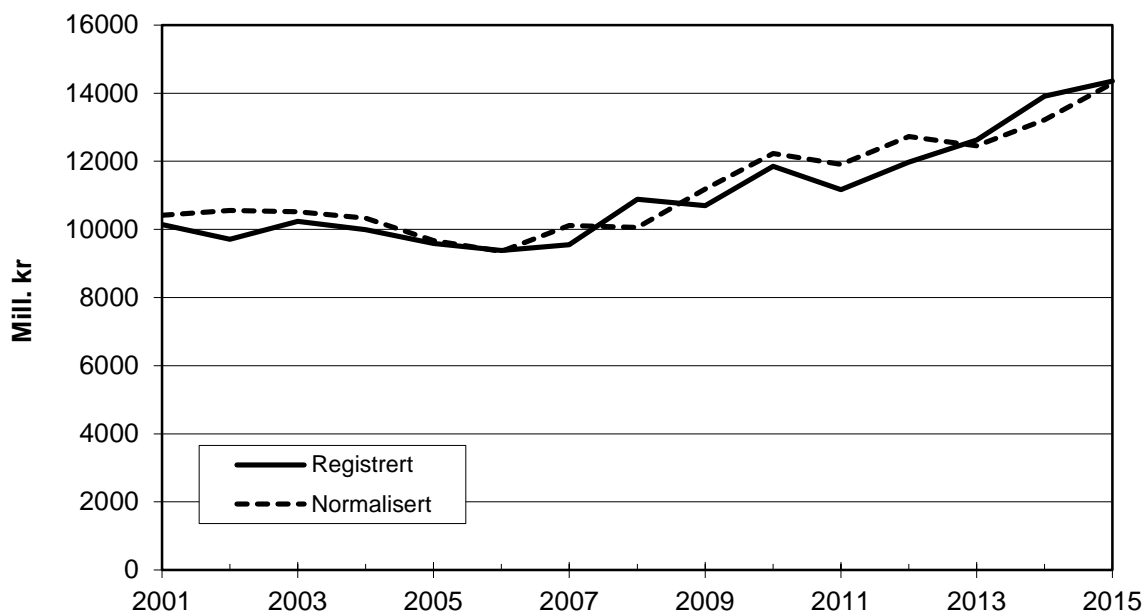
	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	
							Før avtale	Etter avtale
Korn, erter og oljefrø	2 468	2 389	2 478	2 503	2 572	2 652	2 609	2 688
+ Poteter	602	600	616	633	665	681	693	721
+ Hagebruksprodukter	3 791	3 726	3 826	4 067	4 052	4 283	4 244	4 293
+ Sum andre planteprodukter	264	289	296	308	326	338	346	346
= Sum planteprodukter	7 125	7 004	7 216	7 510	7 615	7 953	7 892	8 049
Ku- og geitemelk	7 141	7 505	7 735	8 117	8 161	8 687	8 983	9 043
+ Kjøtt og fjørfeslakt	9 214	9 459	9 699	10 139	10 881	11 175	11 581	11 631
+ Egg	805	833	863	1 012	973	985	990	990
+ Ull	124	117	112	115	118	119	120	120
+ Pelsdyr	296	448	303	371	382	453	460	460
+ Andre husdyrproduksjoner	111	101	103	97	100	128	130	130
= Sum husdyrprodukter	17 692	18 463	18 814	19 852	20 615	21 547	22 263	22 373
Sum plante- og husdyrprod.	24 817	25 466	26 031	27 362	28 230	29 501	30 156	30 422
Kjøreinntekter mv.	504	521	519	515	512	521	543	543
+ Arbeidsinnt. v/investeringer	290	304	302	285	292	306	331	331
= Sum andre inntekter	794	825	821	800	805	827	874	874
Endringer i buskapsverdi	24	-72	-114	56	-98	28	-66	-66
Medlemsbonus	140	165	144	193	197	176	189	189
Sum produksjonsinntekter	25 775	26 385	26 882	28 412	29 133	30 532	31 153	31 420
Sum direkte tilskudd	9 315	9 659	10 018	10 508	10 612	10 767	10 871	10 853
Sum inntekter (A)	35 090	36 043	36 900	38 920	39 745	41 299	42 024	42 273
Handelsgjødsel og kalk	1 669	1 143	1 378	1 540	1 559	1 654	1 765	1 765
+ Innkjøpt kraftfôr	5 718	5 829	5 894	6 375	6 773	7 057	7 234	7 234
+ Annet innkjøpt fôr	368	384	459	476	552	570	610	610
+ Såfrø og planter	784	815	812	816	899	946	921	921
+ Sum energi og smøremidler	2 094	2 468	2 445	2 304	2 355	2 347	2 248	2 248
+ Andre kostnader	4 195	4 127	4 294	4 481	4 647	4 951	4 998	4 998
+ Sum vedlikehold	1 575	1 676	1 597	1 608	1 580	1 593	1 600	1 600
= Sum ikke-varige prod.midler	16 403	16 441	16 879	17 600	18 364	19 118	19 376	19 376
Sum leasing av maskiner	926	971	1 099	1 215	1 308	1 397	1 479	1 479
+ Kapitalslit	5 705	5 898	6 016	6 054	6 201	6 295	6 431	6 431
= Sum kapitalkostnader	6 631	6 870	7 116	7 269	7 509	7 693	7 910	7 910
Sum kostnader (B)	23 033	23 311	23 994	24 869	25 873	26 811	27 287	27 287
Vederlag, arbeid og kapital (A-B)	12 056	12 733	12 905	14 051	13 872	14 489	14 737	14 987
Realrente lånt kapital (C)	869	505	997	1 322	1 418	1 274	695	695
Vederlag, arbeid og egenkap.	11 187	12 228	11 908	12 729	12 454	13 215	14 042	14 291
Antall årsverk	53 700	51 400	50 300	49 200	48 100	47 000	45 900	45 900
Vederlag til arbeid og egenkap. per årsverk	208 300	237 900	236 700	258 700	258 900	281 200	305 900	311 900
Endringer per årsverk, kr	29 100	29 600	-1 200	22 000	200	22 300	24 700	30 200

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen. De tre nederste linjene er ikke i mill. kr

I figur 7.3 er utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital etter normaliserte og registrerte regnskapstall stilt sammen. Figuren viser at forskjellen mellom seriene ikke er spesielt stor og at begge serier har klare «knekkpunkter». De normaliserte tallene viser likevel en noe jevnere utvikling enn de registrerte tallene.

Figur 7.3 Utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital ifølge registrerte og normaliserte regnskapstall. Løpende priser

I tabell 7.3 til tabell 7.5 er de ulike resultatmålene for jordbruket totalt og regnet per årsverk, gjengitt.

Tabell 7.3 Det økonomiske resultat i jordbruket totalt iflg. registrerte og normaliserte regnskapstall.¹ Mill. kr

	Vederlag til arbeid og kapital		Vederlag til arbeid og Egenkapital	
	Registrert	Normalisert	Registrert	Normalisert
2001	11 112	11 450	10 139	10 420
2002	11 163	11 668	9 713	10 556
2003	11 051	11 393	10 235	10 520
2004	10 987	11 038	9 994	10 336
2005	10 191	10 305	9 590	9 673
2006	9 883	10 143	9 383	9 351
2007	11 059	11 338	9 548	10 118
2008	11 753	11 542	10 883	10 055
2009	11 612	12 056	10 695	11 187
2010	12 501	12 733	11 851	12 228
2011	12 490	12 905	11 164	11 908
2012	13 657	14 051	11 973	12 729
2013	13 651	13 872	12 625	12 454
2014*	14 979	14 489	13 908	13 215
2015** før avtale	14 734	14 737	14 106	14 042
2015** etter "	14 983	14 987	14 355	14 291

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

- Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Tabell 7.4 Vederlag til arbeid og kapital.¹ Kr per årsverk

	Nominelle kroner			2013-kroner		
	Registrert	Endring	Normalisert	Endring	Normalisert	Endring
2001	146 800		151 300		186 800	
2002	153 100	6 300	160 000	8 700	195 000	10 600
2003	158 800	5 700	163 700	3 700	194 700	4 400
2004	165 200	6 400	166 000	2 300	196 600	2 700
2005	160 500	-4 700	162 300	-3 700	189 200	-4 300
2006	162 000	1 500	166 300	4 000	189 600	4 600
2007	188 700	26 700	193 500	27 200	218 900	30 800
2008	209 500	20 800	205 700	12 300	224 300	13 400
2009	216 200	6 700	224 500	18 800	239 700	20 000
2010	243 200	27 000	247 700	23 200	258 100	24 200
2011	248 300	5 100	256 600	8 900	264 000	9 100
2012	277 600	29 300	285 600	29 000	291 700	29 600
2013	283 800	6 200	288 400	2 800	288 400	2 800
2014*	318 700	34 900	308 300	19 900	302 200	19 500
2015** før avtale	321 000	2 300	321 100	12 800	307 800	12 300
2015** etter "	326 400	7 700	326 500	18 000	313 000	17 300

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

Tabell 7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital i nominelle og faste kroner. Kr per årsverk¹

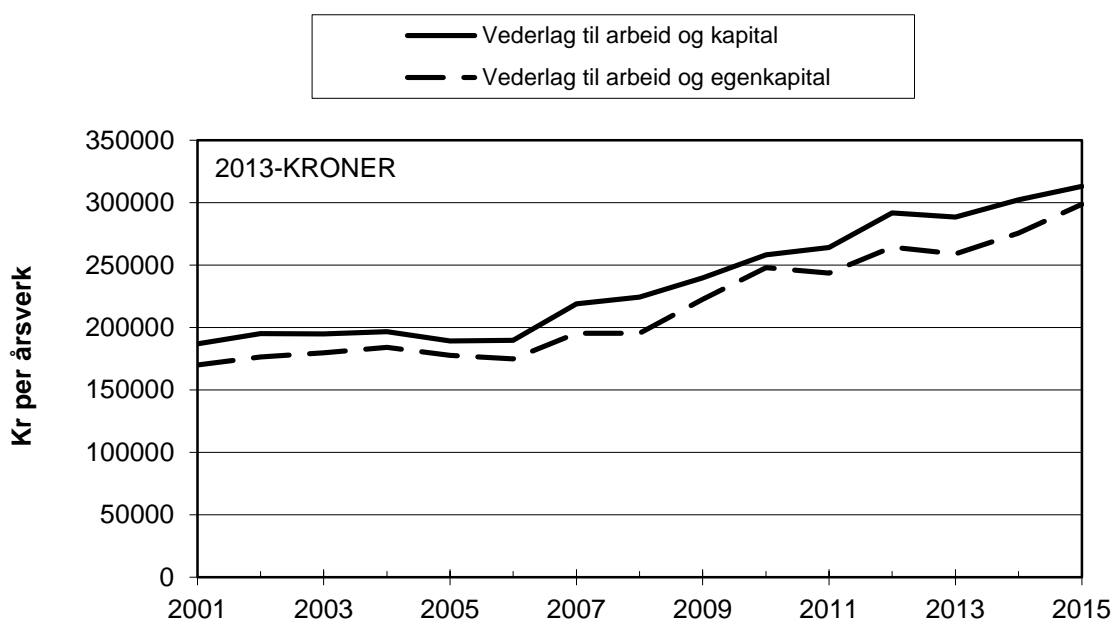
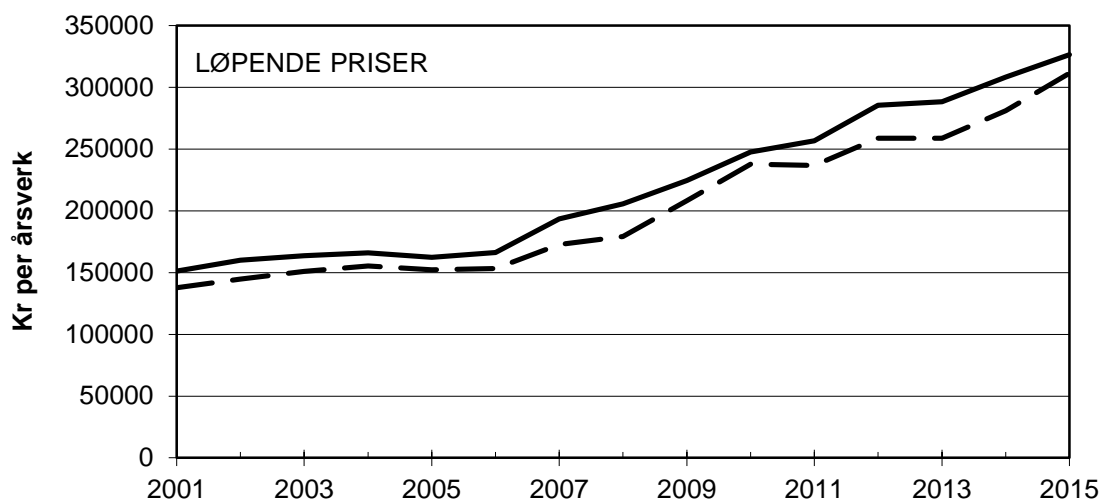
	Nominelle kroner			2013-kroner		
	Registrert	Endring	Normalisert	Endring	Normalisert	Endring
2001	133 900		137 700		170 000	
2002	133 200	-800	144 700	7 100	176 400	8 600
2003	147 000	13 900	151 100	6 400	179 800	7 600
2004	150 300	3 200	155 400	4 300	184 100	5 100
2005	151 000	700	152 300	-3 100	177 600	-3 600
2006	153 800	2 800	153 300	1 000	174 800	1 100
2007	162 900	9 100	172 700	19 400	195 400	21 900
2008	194 000	31 100	179 200	6 600	195 400	7 200
2009	199 200	5 200	208 300	29 100	222 400	31 100
2010	230 600	31 400	237 900	29 600	247 900	30 800
2011	221 900	-8 600	236 700	-1 100	243 600	-1 200
2012	243 400	21 400	258 700	22 000	264 200	22 400
2013	262 500	19 100	258 900	200	258 900	200
2014*	295 900	33 500	281 200	22 200	275 600	21 800
2015** før avtale	307 300	11 400	305 900	24 800	293 300	23 700
2015** etter "	312 700	16 800	311 400	30 000	298 500	28 800

* Foreløpig regnskap

** Budsjett

1) Eksklusive virkning av jordbruksfradraget ved skatteligningen

De ulike resultatmålene i løpende og fast kroneverdi per årsverk er tegnet inn i figur 7.4.

Figur 7.4 *Inntekt per årsverk etter normaliserte regnskaper i løpende priser og i faste 2013-kr (deflatert med konsumprisindeksen)*

8 Budsjettoverføringer til jordbruket

I tabell 4.2 er det gitt en oversikt over de tilskuddsbeløpene som er inntektsført under hhv. plante- og husdyrproduksjonspostene og de direkte tilskudd i Totalkalkylen. Denne oversikten får imidlertid ikke med de tilskuddene, pristilskudd og kostnadsreducerende tilskudd, som framkommer som høyere produktpriser i Totalkalkylen. Oversikten i tabell 4.2 er heller ikke spesifisert på de enkelte tilskuddspostene. I dette kapitlet er det gitt en fullstendig og spesifisert oversikt over de tilskudd som er vurdert å ha inntektsvirkning i Totalkalkylen, dvs. pristilskudd, direkte- og kostnadsreducerende tilskudd og investeringstilskudd.

I tillegg til tilskudd over statsbudsjettet er jordbruket skjermet mot import gjennom toll på importerte varer. Verdien av skjermingsstøtten inngår i OECDs beregninger av jordbruksstøtten i hvert enkelt land som følge av de ulike landbrukspolitiske tiltak og virkemidler via grensevernet og over de offentlige budsjetter. Støtten beregnes i forhold til et sett av verdensmarkedspriser. Formålet med beregningene er å sammenligne utviklingen av landbrukspolitikken i hvert enkelt land over år. OECDs beregninger går fram av en av BFJs andre publikasjoner, «Resultatkontrollen».

I tabell 8.1 er det først satt opp en oversikt over tilskuddene i Totalkalkylen gruppert etter tilskuddsføringen i Totalkalkylen, dvs. tilskudd som kommer fram som høyere produktpriser eller tilskudd som er ført særskilt under hver post. Tilskudd som i Totalkalkylen er ført under posten «direkte tilskudd» går fram av vedleggstabell 2.1. Endringene som følger av jordbruksoppjøret i 2014 er innarbeidet i budsjettallene for 2014.

Tilskudd til «Prisnedskrivning korn» er kalenderårsbeløp slik det framkommer i budsjettproposisjonen, mens tilskuddet i Totalkalkylen er knyttet til avlingsårets kornsalg (01.07–30.06.). Det kan også være grunn til å påpeke at det ikke er helt entydig å definere hvilke tilskudd som indirekte bidrar til høyere produktpriser eller reduserte kostnader i norsk jordbruk. Det kan være glidende overganger der flere grupper nyter godt av et tilskudd.

I tillegg til budsjettutgiftene til norsk korn gjennom Markedsordningen for korn, innebærer korn- og kraftfôrpolitikken også en inntekt for staten. Dette skyldes at rimeligere importert korn og lignende og norske råvarer fra sektorer utenom jordbruket (fisk) ilegges toll/avgift ved salg til kraftfôrindustrien. Dette innebærer at nettoutlegget for staten av tilskudd til landbruket er lavere enn det som framgår av tilskuddsbeløpene i tabell 8.1 og tabell 8.2. Tollinntektene for importert korn og andre fôrråstoffer, som er den største inntektsposten under markedsordningen for korn, går fram av Finansdepartementets budsjetter. Avgiftsinntekter fra norskproduserte fôrråstoffer fra sektorer utenom jordbruket, hovedsakelig fra fisk, går fram av Landbruks- og matdepartementets budsjett post 4150.85. Inntektene var null for 2013 pga. verdensmarkedsprisene på protein og fett hele året var høyere enn norsk målpris. Inntektene var på 59,5 mill. kr i 2014 og det er budsjettert med 30,0 mill. kr for 2015.

Tabell 8.1 Tilskudd i Totalkalkylen. Mill. kr¹

A. Tilskudd i Totalkalkylen som framkommer som høyere produktpris

	2012	2013	2014	2015
Markedsregulering	174,7	206,7	248,4	228,7
Prisnedskrivning korn	359,9	385,9	485,4	551,9
Tilskudd til fruktlager	13,0	11,0	13,0	13,0
Tilskudd til ull	128,3	125,7	132,8	126,4
Tilskudd statskontrollerte settepoteter	7,3	7,3	7,5	7,5
Frakttilskudd	281,4	322,0	342,7	329,5
Sum A:	964,6	1 058,6	1 229,8	1 257,0

B. Tilskudd i Totalkalkylen som føres under de enkelte poster

	2012	2013	2014	2015
Distr.tilsk. poteter N-Norge	2,6	3,7	3,2	3,2
Dist.- og kval.tilsk. frukt bær og grønnsaker	56,9	76,5	79,1	88,2
Distriktstilskudd, melk	490,9	517,5	525,5	541,0
Distriktstilskudd slakt	542,3	572,8	563,6	570,0
Distriktstilskudd egg	7,7	7,6	7,9	8,3
Grunntilskudd på melk	62,6	60,5	62,1	62,0
Grunntilskudd på slakt	86,2	83,5	88,2	89,1
Salg av melkekvoter ²	34,9	-5,8	-24,1	-0,9
Kvalitetstilskudd storfe			135,9	169,0
Tilsk. friføring av sau, mv.	0,7	0,6	2,2	2,5
Sum B:	1 284,8	1 316,9	1 443,6	1 532,4
Sum A + B	2 249,4	2 375,5	2 673,4	2 789,4
Sum tilskudd ført under direkte tilskudd	10 502,3	10 686,2	10 743,8	10 849,4
Sum tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen	12 751,7	13 061,7	13 417,2	13 638,8

1) Ekskl. produksjonsregulerende tilskudd finansiert av omsetningsavgiftsmidler eller uten offentlig finansiering. Sum tilskudd er høyere i denne tabellen enn i tabell 4.2 pga. at tilskudd som ligger inne i prisene (A) er tatt med i denne tabellen, men ikke i tabell 4.2

2) Inntektene i Totalkalkylen inntektsføres det året salget skjer

I tabell 8.2 er den fullstendige oversikt over tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen satt opp, gruppert etter statsbudsjettets kapitelsystem. Mange av tallene vil ikke finnes i Prp. 1S om statsbudsjettet. For fond er det utbetalingene som blir ført i Totalkalkylen mens bevilgninger til fondet brukes i statsbudsjettet.

Tabell 8.2 Tilskudd med inntektsvirkning i Totalkalkylen gruppert etter statsbudsjettets kapitelsystem. Mill. kr

Budsj.post	Tilskuddsordning	2012	2013	2014	2015
1143.73	Erst. ved tiltak mot dyre-/pl.sykd.	31,4	16,0	15,0	36,6
1150.50.11	Utbetalinger fra Landbr. utv.fond	482,4	529,4	570,8	614,8
1150.70.11	Avsetningstiltak	20,9	30,4	32,4	24,4
1150.70.12	Tilskott råvareprisordning	153,8	176,3	216,0	204,3
1150.71	Tilsk. erstatninger	37,4	125,1	28,6	50,4
1150.73.11	Tilskudd til norsk ull	128,3	125,7	132,8	126,4
1150.73.13	Pristilsk. melk og melkeprod.	553,5	578,0	587,6	603,0
1150.73.15	Pristilskudd kjøtt	628,5	656,3	787,7	828,1
1150.73.16	Distriktstilskudd egg	7,7	7,6	7,9	8,3
1150.73.17	Dist. og kval.tilsk. grøntprod.	59,5	80,2	82,3	91,4
1150.73.18	Frakttilskudd	282,1	322,6	344,9	332,0
1150.73.19	Prisnedskrivning korn	359,9	385,9	485,4	551,9
1150.74.11	Driftstilskudd melkeproduksjon	1 344,8	1 358,3	1 372,9	1 348,0
1150.74.14	Prod.tilskudd husdyr	2 358,6	2 419,8	2 503,6	2 600,3
1150.74.16	Beitetilskudd	728,2	742,0	787,3	793,0
1150.74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	3 265,2	3 241,3	3 198,0	3 134,0
1150.74.19	Regionale miljøprogram	428,9	423,8	430,9	428,0
1150.74.20	Tilskudd til økologisk landbruk	119,1	110,2	104,8	108,0
1150.74.22	Tilsk. miljøv. spred. husdyrgjødsel	11,9	11,9		
1150.77.11	Tilskudd til dyreavl mv.	74,8	73,7	71,7	72,3
1150.77.12	Tilsk. til frøavl mm.	8,0	6,3	4,5	7,0
1150.77.13	Tilsk. til forsøksringer og forsk.	0,6	0,6	0,7	0,7
1150.77.15	Tilsk. til kvalitets og salgsm. tiltak	7,3	7,3	7,5	7,5
1150.77.17	Tilskudd til fruktlager	13,0	11,0	13,0	13,0
1150.77.18	Oppkjøp av melkekvoter 1)	34,9	-5,8	-24,1	-0,9
1150.78.11	Refusjon avløserutg. ferie/fritid	1 147,3	1 154,6	1 176,6	1 177,0
1150.78.12	Refusjon avl.utg. ved sykdom	164,1	165,8	175,7	172,0
1150.78.14	Tilsk. til sykepengeordn. i landbr.	88,0	88,0	88,0	88,0
1150.78.15	Andre velferdstiltak	57,8	59,0	61,9	64,0
1150.78.16	Tidligpensjonsordning	91,6	85,3	87,2	87,5
1427.73	Erstatning rovdyrskader 2)	60,9	74,0	64,2	66,4
1725	Avl.tilsk. rep. og HV-øvelse 3)	1,3	1,0	1,4	1,4
Sum		12 751,7	13 061,6	13 417,2	13 638,8

1) Inntektene i Totalkalkylen inntektsføres det året salget skjer

2) Klima- og miljødepartementet

3) Forsvarsdepartementet

Budsjettnemnda for jordbruket
Oslo 16.6.2015

Knut Børve

Steinar Helgen

Viil Søyland

Per Arne Skjeflo

Siril Kvam

Kaja Killingland

Gaute Voigt-Hanssen (vara)

Ole Rognstad

Anne Snellingen Bye (vara)

Berit Irene Bergset

Olaf Godli

Anders Huus

Elin Marie Haga Stabbetorp

Per Aas

Oddmund Hjukse

Vedlegg I

INNTEKTER

REVIDERT REGNSKAP
2013

FORELØPIG REGNSKAP
2014

BUDSJETT
2015

Vedleggstabell 1.1. Korn, erter og oljefrø

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Hvete. Salg, matkornkvalitet	132 112	283,62	374 696	198 000	291,18	576 536	180 200	302,51	545 123
Hvete. Salg, førkornkvalitet	64 191	256,35	164 554	163 000	257,98	420 507	122 216	267,32	326 708
Hvete. Salg, såkornkvalitet	14 133	321,40	45 423	18 080	335,40	60 640	14 257	349,10	49 771
Hvete. Salg og hjemmeforbruk	210 436	277,84	584 673	379 080	279,01	1 057 683	316 673	291,03	921 602
Rug. Salg, matkornkvalitet	11 700	273,87	32 043	33 000	276,48	91 238	25 887	277,81	71 917
Rug. Salg, førkornkvalitet	538	245,55	1 321	6 000	235,21	14 113	15 706	244,54	38 407
Rug. Salg og hjemmeforbruk	12 238	272,63	33 364	39 000	270,13	105 351	41 593	265,25	110 324
Bygg. Salg	479 602	244,69	1 173 538	476 000	248,59	1 183 288	405 407	258,93	1 049 720
Bygg. Salg, såkornkvalitet	29 891	286,00	85 488	38 239	297,00	113 570	22 137	308,50	68 293
Bygg. Salg og hjemmeforbruk	509 493	247,11	1 259 026	514 239	252,19	1 296 858	427 544	261,50	1 118 013
Havre. Salg	211 167	221,09	466 869	275 000	227,03	624 333	218 235	234,37	511 477
Havre. Salg, såkornkvalitet	11 176	275,00	30 734	14 297	284,00	40 603	10 510	296,50	31 162
Havre. Salg og hjemmeforbruk	222 343	223,80	497 603	289 297	229,85	664 936	228 745	237,22	542 639
Rughvete, salg	413	264,43	1 092						
Rughvete, salg/hjemmeforbruk	413	264,41	1 092						
Erter til modning. Salg	963	342,05	3 294	2 000	341,20	6 824	2 000	350,53	7 011
Erter til modning. Såvare	60	373,94	224	77	379,05	292			
Sum erter til modning	1 023	343,89	3 518	2 077	342,61	7 116	2 000	350,55	7 011
Sum korn (u/korreksj./tilsk)	955 946	248,89	2 379 276	1 223 693	255,94	3 131 944	1 016 555	265,56	2 699 589
Korreksjon for vann/kvalitet			-55 774			-28 950			-57 233
Oljefrø	6 015	502,16	30 205	9 000	518,02	46 622	8 550	527,36	45 089
Sum korn, oljefrø (u/tilsk.)	961 961	244,68	2 353 707	1 232 693	255,51	3 149 616	1 025 105	262,16	2 687 445
Lokale tillegg			900			900			900
Korn, erter og oljefrø			2 354 607			3 150 516			2 688 345

Vedleggstabell 1.2. Poteter

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Salg. Matpoteter	64 595	466,00	301 013	71 258	442,00	314 960	67 927	491,00	333 522
Salg. Poteter til potetmel	34 513	77,00	26 575	49 798	58,00	28 883	38 126	53,00	20 207
Salg. Poteter til sprit	14 920	1,00	149	13 850	1,00	139	11 900	1,00	119
Salg. Poteter til mos/flakes	16 826	238,00	40 046	17 305	245,00	42 397	16 823	267,00	44 917
Salg. Poteter til pommes fr.	43 784	238,00	104 206	47 329	245,00	115 956	41 783	267,00	111 561
Salg. Poteter til chips	49 381	238,00	117 527	49 503	245,00	121 282	51 289	267,00	136 942
Salg. Vakuump. pot. mm.	8 554	238,00	20 359	7 570	245,00	18 547	7 702	267,00	20 564
Sum poteter til mos/chips mv	118 545	238,00	282 138	121 707	245,00	298 182	117 597	267,00	313 984
Hjemmeforbruk. Matpoteter	218	446,00	972	208	421,00	876	202	470,00	949
Salg settepoteter	8 491	543,00	46 106	8 491	565,00	47 974	8 491	576,00	48 908
Sum poteter (uten tilskudd)	241 282	272,28	656 953	265 312	260,45	691 014	244 243	293,84	717 689
Distr.tilsk. for Nord-Norge			3 694			3 186			3 200
Poteter			660 647			694 200			720 889

Vedleggstabell 1.3. Hagebruksprodukter

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Blomkål	8 895	9,96	88 594	9 839	10,81	106 360	9 800	11,45	112 210
Sommerkål	2 696	5,71	15 394	3 096	5,35	16 564	2 700	5,61	15 147
Vinterkål	13 704	4,67	63 998	15 738	4,50	70 821	14 900	4,68	69 732
Sum hodekål	16 400	4,84	79 392	18 834	4,64	87 385	17 600	4,82	84 879
Gulrot	46 418	6,87	318 892	52 635	7,18	377 919	47 000	7,11	334 170
Purre	2 940	13,61	40 013	3 226	13,21	42 615	3 000	12,89	38 670
Løk	19 932	6,08	121 187	22 916	6,04	138 413	20 000	6,25	125 000
Salatagurk (slangeagurk)	15 520	18,44	286 189	16 521	18,85	311 421	16 000	19,16	306 560
Tomater	12 975	19,87	257 813	13 794	18,59	256 430	13 500	18,83	254 205
Sum hovedkulturene.Grønnsak.	123 080	9,69	1 192 080	137 765	9,59	1 320 543	126 900	9,90	1 255 694
Rosenkål	1 317	11,09	14 606	1 469	11,35	16 673	1 470	12,56	18 463
Kinakål	4 093	10,70	43 795	4 531	10,87	49 252	4 500	10,99	49 455
Rødkål, broccoli mv.	5 378	12,98	69 806	6 070	13,48	81 824	5 750	13,46	77 395
Bønner	678	4,05	2 746	721	4,19	3 021	721	4,25	3 064
Hageerter	5 139	3,17	16 291	3 792	2,85	10 807	3 792	2,89	10 959
Knollselleri	1 606	10,26	16 478	2 379	11,21	26 669	1 800	10,30	18 540
Stilkselleri	828	15,29	12 660	968	15,90	15 391	970	16,47	15 976
Agurker, friland	2 238	5,80	12 980	2 238	6,17	13 808	2 200	6,36	13 992
Rødbeter	2 147	3,86	8 287	3 119	4,45	13 880	3 000	4,24	12 720
Persillerot	88	27,97	2 461	231	27,66	6 389	89	28,37	2 525
Reddiker	120	51,08	6 130	141	46,25	6 521	140	47,29	6 621
Kruspersille	25	117,71	2 943	27	75,54	2 040	27	76,99	2 079
Kålrot til mat	13 371	7,10	94 934	17 881	5,58	99 776	14 800	5,69	84 212
Sum andre grønns.(u/salat)	37 028	8,21	304 117	43 567	7,94	346 051	39 259	8,05	316 001
Hodesalat/Rapidsalat	1 158	44,84	51 925	1 255	44,96	56 425	1 250	46,49	58 113
Issalat/Isbergsalat	8 020	14,97	120 059	8 381	16,33	136 862	8 500	16,94	143 990
Annen salat friland	3 252	35,91	116 779	3 256	37,02	120 537	3 250	37,32	121 290
Andre veksthusgrønnsaker		9 651	9 651		7 245	7 245		8 003	8 003
Urter i veksthus	465	60,56	28 160	837	60,54	50 672	837	61,30	51 308
Kjøkkenhager/uspes.vekster			123 787			143 385			132 774
Sum andre grønnsaker, m.v.			754 478			861 177			831 479
Sum grønnsaker			1 946 558			2 181 720			2 087 173
Epler	12 187	10,34	126 014	13 676	9,92	135 666	11 560	10,02	115 831
Pærer	191	15,42	2 945	327	15,03	4 915	253	14,06	3 557
Plommer	1 316	27,06	35 611	1 168	31,02	36 231	1 051	28,51	29 964
Surkirsebær	95	32,51	3 088	132	36,79	4 856	92	33,61	3 092
Søtkirsebær (moreller)	543	55,31	30 033	636	62,36	39 661	493	57,17	28 185
Sum frukt	14 332	13,79	197 691	15 939	13,89	221 329	13 449	13,43	180 629
Jordbær	4 959	34,59	171 532	8 250	34,75	286 688	7 507	35,90	269 501
Bringebær	1 489	62,00	92 318	2 128	58,50	124 488	2 390	44,75	106 953
Solbær	532	8,83	4 698	741	9,09	6 736	604	9,85	5 949

A Kvantumsenhet: Ant. potter Prisenhet: Kr/potte

Vedleggstabell 1.3. forts. Hagebruksprodukter

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Andre bær	86	31,88	2 742	65	40,25	2 616	86	33,20	2 855
Bær i veksthus	87	26,50	2 306	87	26,50	2 306	87	26,50	2 306
Sum hagebær	7 153	38,25	273 596	11 271	37,52	422 834	10 674	36,31	387 564
Snittblomster	78 396	3,23	253 219	82 482	3,14	258 993	82 566	3,52	290 632
Blomstrende potteplanter	31 591	16,58	523 779	27 666	17,53	484 985	26 144	18,46	482 618
Dekorasjonsplanter	2 705	13,99	37 843	2 404	14,37	34 545	1 999	15,82	31 624
Utplantingsplanter	58 702	6,99	410 327	61 766	8,49	524 393	61 862	8,34	515 929
Sum blomster, store gartneri	171 394	7,15	1 225 168	174 318	7,47	1 302 916	172 571	7,65	1 320 803
Blomsterprod. i små gartneri	1 714	7,15	12 255	1 743	7,42	12 933	1 726	7,65	13 204
Sum blomster i gartnerier			1 237 423			1 315 849			1 334 007
Planteskoler	30 143	7,15	215 522	28 831	7,42	213 926	28 156	7,65	215 393
Sum blomster	203 251	7,15	1 452 945	204 892	7,47	1 529 775	202 453	7,65	1 549 400
Distr./kval.tilsk. fr/bær/gr			76 546			79 115			88 200
Hagebruksprodukter			3 947 336			4 434 773			4 292 966
A Kvantumsenhet: 1 000 stykk Prisenhet: Kr/stykk									
B Kvantumsenhet: Kr/1 000 stk Prisenhet: Kr/stykk									

Vedleggstabell 1.4. Andre planteprodukter

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Høy. Innenlandsk salg	87 186	307,00	267 661	87 580	303,00	265 367	87 774	303,00	265 955
Rundballer. Salg	43 593	43,10	18 789	43 790	43,10	18 873	43 887	43,10	18 915
Sum innenl. salg av stråfôr	130 779	219,03	286 450	131 370	216,37	284 240	131 661	216,37	284 870
Høy. Eksport	3	100,00	3	168	251,90	423	90	180,00	162
Halm. Eksport	40	45,00	18	40	45,00	18	30	45,00	14
Sum eksport av stråfôr	43	48,84	21	208	212,02	441	120	146,67	176
Stråfôr	130 822		286 471	131 578		284 681	131 781		285 046
Engfrø	1 353	30,47	41 226	2 667	29,34	78 250	1 884	31,01	58 423
Rotvekst- og grønnsaksfrø	1	219,00	219	1	155,00	155	1	165,00	165
Sum andre frø til modning	1 354		41 445	2 668		78 405	1 885		58 588
Sum andre planteprodukter			327 916			363 086			343 634

A Kvantumsenhet: Tonn

Prisenhet: Kr/kg

Vedleggstabell 1.5. Melk

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	1000 liter	Øre/liter	1000 kr	1000 liter	Øre/liter	1000 kr	1000 liter	Øre/liter	1000 kr
Kumelk. Meierileveranse	1 524 978	479,80	7 316 844	1 509 190	519,99	7 847 637	1 545 300	528,48	8 166 601
Kumelk. Hjemmeforbr.helmelk	1 816	479,80	8 713	1 662	519,99	8 642	1 571	528,48	8 302
Kumelk. Lokal foredling	1 373	479,80	6 588	1 400	519,99	7 280	1 427	528,48	7 541
Sum kumelk	1 528 167	479,80	7 332 145	1 512 252	519,99	7 863 559	1 548 298	528,48	8 182 444
Geitmelk. Meierileveranse	18 917	477,75	90 376	18 553	518,04	96 112	18 523	527,29	97 670
Geitmelk. Annet salg	827	477,75	3 951	850	518,04	4 403	850	527,29	4 482
Sum geitmelk	19 744	477,75	94 327	19 403	518,04	100 515	19 373	527,29	102 152
Produsenttjeneste, meierifin			162 209			159 372			155 858
Grunntilskudd melk			60 479			62 103			62 000
Sum ku/geitmelk m. gr.tilsk.			7 649 160			8 185 549			8 502 454
Distriktstilskudd			517 528			525 511			541 000
Salg av melkekvoter			-5 821			-24 051			-946
Ku- og geitmelk			8 160 867			8 687 009			9 042 508

Vedleggstabell 1.6 Kjøtt

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Storfe. Registrert salg	81 013	47,32	3 833 535	76 236	48,54	3 700 495	77 571	50,57	3 922 765
Storfe. Hjemmeforbruk	239	47,22	11 286	234	48,44	11 335	225	50,47	11 356
Sum storfe	81 252	47,32	3 844 821	76 470	48,54	3 711 830	77 796	50,57	3 934 121
Kalv. Registrert salg	2 338	52,95	123 797	2 201	52,90	116 433	1 972	54,93	108 322
Kalv. Hjemmeforbruk	60	52,85	3 171	61	52,80	3 221	59	54,83	3 235
Sum kalv	2 398	52,95	126 968	2 262	52,90	119 654	2 031	54,93	111 557
Sau/lam. Registrert salg	23 057	45,79	1 055 780	23 618	47,84	1 129 885	23 504	49,43	1 161 803
Sau/lam. Hj.forbr./dir. salg	612	45,69	27 962	649	47,74	30 983	615	49,33	30 338
Sum sau/lam	23 669	45,79	1 083 742	24 267	47,84	1 160 868	24 119	49,43	1 192 141
Geit/kje. Registrert salg	303	2,61	791	252	4,68	1 179	252	4,68	1 179
Sum geit/kje	303	2,61	791	252	4,68	1 179	252	4,68	1 179
Hest. Registrert salg	293	5,25	1 538	152	5,02	763	152	5,02	763
Sum hest	293	5,25	1 538	152	5,02	763	152	5,02	763
Sum kjøtt (u/gris,fjørfe,tam	107 915	46,87	5 057 860	103 403	48,30	4 994 294	104 350	50,21	5 239 761
Gris. Reg.salgs u. hode/labbb	127 251	24,08	3 064 204	128 542	24,93	3 204 552	131 328	27,64	3 629 906
Gris. Hjemmef. u. hode/labbb	284	23,98	6 810	297	24,83	7 375	286	27,54	7 876
Sum gris	127 535	24,08	3 071 014	128 839	24,93	3 211 927	131 614	27,64	3 637 782
Sum kjøtt (u/fjørfe,tamrein)	235 450	34,52	8 128 874	232 242	35,33	8 206 221	235 964	37,62	8 877 543
Høneslakt. Registrert salg.	1 712	2,25	3 852	1 260	1,83	2 306	1 260	1,84	2 318
Sum høneslakt.	1 712	2,25	3 852	1 260	1,83	2 306	1 260	1,84	2 318
Kylling (fra 1982). Salg	91 932	19,71	1 811 980	93 549	20,11	1 881 270	80 290	20,10	1 613 829
Sum høns,kylling,broilersl.	93 644	19,39	1 815 832	94 809	19,87	1 883 576	81 550	19,82	1 616 147
Ender.	584	33,00	19 272	740	33,00	24 420	740	33,00	24 420
Kalkuner. Salg	9 856	23,60	232 602	10 576	24,28	256 785	11 426	24,70	282 222
Sum annet fjørfe	10 440	24,13	251 874	11 316	24,85	281 205	12 166	25,20	306 642
Sum fjørfeslakt	104 084	19,87	2 067 706	106 125	20,40	2 164 781	93 716	20,52	1 922 789
Grunntilskudd kjøtt			83 496			88 192			89 100
Sum kjøtt inkl. grunntilsk.	339 534	30,28	10 280 076	338 367	30,91	10 459 194	329 680	33,03	10 889 432
Distriktstilskudd kjøtt			572 821			563 581			570 000
Kvalitetstilskudd storfe						135 907			169 000

Vedleggstabell 1.6 forts. Kjøtt

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
		1000 kr			1000 kr			1000 kr	
Tilskudd friføring av sau		639			2 216			2 500	
Kompensas. red. sl.vekt gris		27 444			13 290				
Sum tilskudd		600 904			714 994			741 500	
Kjøtt og fjørfeslakt		10 880 980			11 174 188			11 630 932	

Vedleggstabell 1.7. Egg

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Egg. Registrert salg.	59 491	14,86	884 036	60 453	14,85	897 727	60 151	14,90	896 250
Egg. Direkte salg.	4 222	16,58	70 001	4 222	16,65	70 296	4 000	16,73	66 920
Egg. Sum salg	63 713	14,97	954 037	64 675	14,97	968 023	64 151	15,01	963 170
Egg. Hjemmeforbruk, mat	96	14,76	1 417	99	14,75	1 460	99	14,80	1 465
Egg. Salg og hjemmeforbruk	63 809	14,97	955 454	64 774	14,97	969 483	64 250	15,01	964 635
Distriktstilskudd. Egg			7 568			7 939			8 296
Godtgjør. førtidsslakt, høner			10 064			7 800			16 600
Egg			973 086			985 222			989 531

Vedleggstabell 1.8. Ull

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Ull	3 942	30,03	118 378	3 947	30,22	119 278	3 947	30,41	120 028

Vedleggstabell 1.9. Pelsdyr

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr	Antall skinn	Kr/skinn	1000 kr
Reveskinn. Eksport	145 566	1 111,20	161 753	146 151	755,06	110 353	150 000	933,46	140 019
Reveskinn. Innenl. salg m.v.	2 000	1 111,20	2 222	2 000	755,06	1 510	2 000	933,46	1 867
Sum reveskinn	147 566	1 111,20	163 975	148 151	755,06	111 863	152 000	933,46	141 886
Minkskinn. Eksport	603 000	524,84	316 479	767 000	284,32	218 073	800 000	384,54	307 632
Minkskinn. Innenl. salg m.v.	10 000	524,84	5 248	10 000	284,32	2 843	10 000	384,54	3 845
Sum minkskinn	613 000	524,84	321 727	777 000	284,32	220 916	810 000	384,54	311 477
Pelsdyr			485 702			332 779			453 363

Vedleggstabell 1.10. Andre husdyrproduksjoner

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Innenlandsk salg. Hester	1 000	14 500,00	14 500	950	15 000,00	14 250	950	15 000,00	14 250
Eksport. Hester	10	35 000,00	350	11	30 000,00	330	10	32 500,00	325
Eksport. Rev og mink	2 663	617,00	1 643	510	2 485,00	1 267	1 300	1 154,00	1 500
Eksport. Andre dyr			3 326			21 005			28 320
Sum eksport. Husdyr			5 319			22 602			30 145
Import. Rev og mink	-1 500	900,00	-1 350	-3 320	815,00	-2 706	-4 000	600,00	-2 400
Import. Andre dyr			-27 558			-24 951			-23 560
Import. Embryo storfeA	-200	8 000,00	-1 600	-160	8 000,00	-1 280	-150	8 000,00	-1 200
Sum import. Husdyr			-30 508			-28 937			-27 160
KaninkjøttB	50	100,00	5 000	43	100,00	4 300	40	100,00	4 000
Sum kaniner			5 000			4 300			4 000
OppdrettshjortB	201	113,00	22 713	200	115,00	23 000	200	115,00	23 000
Sum hjort			22 713			23 000			23 000
Salg til HonningcentralenB	347	45,20	15 684	424	51,10	21 666	600	57,00	34 200
Honning. Direkte salgB	593	113,00	67 009	586	122,00	71 492	400	130,00	52 000
Sum birøkt			82 693			93 158			86 200
Andre husdyrproduksjoner			99 717			128 373			130 435

A Kvantumsenhet: Antall stykk Prisenhet: Kr/stykk
 B Kvantumsenhet: Tonn Prisenhet: Kr/kg

Vedleggstabell 1.11. Kjøreinntekter mv.

	Revidert regnskap 2013	Foreløpig regnskap 2014	Budsjett 2015
	1000 kr	1000 kr	1000 kr
Kjøring v/invest. driftsbygn	44 208	45 415	46 108
Kjøring v/invest. grøfter	14 095	19 161	35 269
Kjøring v/invest. nydyrking	9 368	9 557	10 509
Sum kjøreinnt. v/investering	67 671	74 133	91 886
Kjøring i skogen	29 996	29 990	29 997
Kjøring på bierverv m.v.	298 144	297 814	298 752
Innt. hester i full pensjon	116 648	119 441	122 357
Kjøreinntekter m.v.	512 459	521 378	542 992

Vedleggstabell 1.12. Arbeidsinntekter ved invest.

	Revidert regnskap 2013	Foreløpig regnskap 2014	Budsjett 2015
	1000 kr	1000 kr	1000 kr
Invest.arb. driftsbygninger	265 247	272 620	276 670
Invest.arb. grøfter	17 594	23 931	44 073
Invest.arb. nydyrking	9 330	9 518	10 566
Arbeidsinnt. v/investeringer	292 171	306 069	331 309

Vedleggstabell 1.13 Endringer i buskapsverdien

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Hester	1 200	8 960,00	10 752	-3 800	9 270,00	-35 226	2 100	9 270,00	19 467
Storfe under 1 år	-2 500	3 660,00	-9 150	-2 000	3 660,00	-7 320	-600	3 800,00	-2 280
Okser over 1 år	-2 500	14 630,00	-36 575	1 900	16 060,00	30 514	300	16 830,00	5 049
Kviger			-20 744			-10 632			-46 471
Kyr			-70 356			29 402			630
Sum storfe			-136 825			41 964			-43 072
Sauer	-5 900	700,00	-4 130	24 600	730,00	17 958	16 800	720,00	12 096
Geiter	-3 000	140,00	-420	2 000	210,00	420	-500	210,00	-105
Slaktesvin	-2 600	1 220,00	-3 172	-4 300	1 330,00	-5 719	-2 100	1 360,00	-2 856
Avlssvin over 6 mnd.	-500	2 080,00	-1 040	-3 400	2 070,00	-7 038	-500	2 260,00	-1 130
Sum svin	-3 100		-4 212	-7 700		-12 757	-2 600		-3 986
Kyllinger	1 233 700	23,65	29 177	443 300	24,13	10 697	-2 014 200	24,36	-49 066
Ender, kalkuner og gjess	1 400	110,00	154	9 100	110,00	1 001	-9 000	110,00	-990
Sum fjørfe	1 235 100		29 331	452 400		11 698	-2 023 200		-50 056
Mink	20 000	360,00	7 200	10 000	400,00	4 000			
Sum pelsdyr	20 000		7 200	10 000		4 000			
Kaniner	-200	200,00	-40	-100	200,00	-20			
Endringer i buskapsverdi			-98 344			28 037			-65 656

Tabell 1.14 Medlemsbonus

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
		1000 kr		1000 kr		1000 kr
Medlemsbonus		197 000		176 000		188 700

Vedlegg II

DIREKTE TILSKUDD TIL JORDBRUKET

**REVIDERT REGNSKAP
2013**

**FORELØPIG REGNSKAP
2014**

**BUDSJETT
2015**

Vedleggstabell 2.1. Direkte tilskudd

	Revidert regnskap 2013	Foreløpig regnskap 2014	Budsjett 2015
	1000 kr	1000 kr	1000 kr
BU-invest. tradisj. jordbruk	358 883	353 452	354 830
BU-invest. Grøfting	6 729	29 402	70 000
Tekniske miljøinvest.	29 242	32 574	30 000
Tilsk. til sær. kult.l.tilt.	50 622	55 839	55 000
Utvikl.prog. for geiteholdet	6 353	11 066	15 000
Organisert beitebruk	8 856	8 591	11 000
Setersatsing	804	309	
Rentestøtte	50 816	58 127	60 000
Tilskudd til verdensarven	4 763	5 261	5 000
Utvalgte kulturlandskap	12 329	16 166	14 000
Sum utbet. Landbr.utb.fond	529 397	570 787	614 830
Sum fondsutbetalinger	529 397	570 787	614 830
Areal kult.landsk.tillegg	3 241 273	3 198 002	3 133 984
Produksjonstillegg husdyr	2 419 832	2 503 614	2 600 300
Driftstilskudd i melkeprod.	1 358 304	1 372 906	1 348 000
Tilskudd til økolog. jordb.	110 209	104 843	108 000
Beitetilskudd	742 021	787 251	793 000
Regionale miljøprogram	423 845	430 875	428 000
Tilsk. miljøv. spr. h.d.gjd.	11 852		
Sum dir. tilsk. (underpost)	8 307 336	8 397 491	8 411 284
Fremme av norsk engfrøavl	6 347	4 482	7 000
Inseminering m.v.	73 715	71 726	72 300
Sum utviklingstiltak	80 062	76 208	79 300
Utbet.avløserordn.i jordbr.	1 154 644	1 176 592	1 177 000
Adm.tilsk. avl.lag/l.vikar	9 667	9 660	9 660
Refusj. utgifter under sykd.	165 792	175 654	172 000
Sjukelønnsordning	88 000	88 000	88 000
Landbruksvikar avløserlag	49 279	52 186	54 340
Tidligpensjonsordning	85 291	87 244	87 500
Sum velferdsordninger	1 552 673	1 589 336	1 588 500
Sum utbet. jordbruksavt.	10 469 468	10 633 822	10 693 914
Erst. tilt. pl./dyresykdom	16 027	15 034	36 610
Driftsplanlag m.v.	621	676	676
Tilsk. avløs. rep./HV-øvelse	952	1 393	1 393
Erstatn. rovdyrsk. på husdyr	73 997	64 214	66 377
Tilskudd til erstatning m.m.	125 125	28 646	50 447
Sum andre ordninger	216 722	109 963	155 503
Sum direkte tilskudd	10 686 190	10 743 785	10 849 417

Vedlegg III

KOSTNADER

REVIDERT REGNSKAP
2013

FORELØPIG REGNSKAP
2014

BUDSJETT
2015

Vedleggstabell 3.1 Handelsgjødsel og kalk

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Kalksalpeter (kalsiumnitrat)	17 984	263,19	47 332	17 044	284,62	48 511	13 819	307,79	42 534
Kalkammonsalpeter. 26-28% N	21 697	270,05	58 593	23 013	275,46	63 392	39 500	279,72	110 489
Urea	218	486,95	1 062	290	444,00	1 288	1 579	499,83	7 892
Ammoniumnitrat m.m.	38 077	236,49	90 048	50 688	249,10	126 264	42 000	294,37	123 635
Sum nitrogen-gjødsel	77 976	252,69	197 035	91 035	263,04	239 455	96 898	293,66	284 550
OPTI P-20	104	750,96	781	219	724,84	1 587	150	642,72	964
Sum fosforgjødsel	104	750,96	781	219	724,66	1 587	150	642,67	964
Sum fosforgjødsel			781			1 587			964
Kalisuper PK 5-17	257	711,28	1 828	223	665,18	1 483	350	558,86	1 956
Kaliumsulfat 41%	62	443,55	275	16	455,60	73	3 000	539,98	16 199
Kaliumgjødning 49%(kaliumkl.)	127	518,90	659	110	542,92	597	150	490,47	736
Kaliummagnesium 22-25%	545	667,52	3 638	635	585,80	3 720	22	588,25	129
Sum PK-gjødsel og kaliumgj.	991	645,81	6 400	984	596,85	5 873	3 522	540,03	19 020
NK 19-16 / NK 20-10	3 435	371,59	12 764	4 023	353,83	14 235	4 100	368,51	15 109
NPK-gjødsel 12-4-18	20 764	534,95	111 077	21 268	546,55	116 240	21 715	515,26	111 889
NPK-gjødsel 22-2-12	36 266	385,75	139 896	31 516	378,54	119 301	32 500	397,84	129 298
NPK-gjødsel 22-3-10	118 682	364,75	432 893	122 628	363,15	445 324	114 497	375,12	429 501
NPK-gjødsel 19-4-12	4 952	402,10	19 912	1 942	364,67	7 082	2	379,77	8
NPK-gjødsel 18-3-15	31 423	409,54	128 690	31 796	408,19	129 788	34 546	428,38	147 988
NPK-gjødsel 27-3-5	30 429	315,89	96 122	29 281	326,01	95 459	30 000	320,50	96 150
NPK-gjødsel 20-4-11				9 730	370,08	36 009	20 728	387,48	80 317
NPK-gjødsel 21-3-8	1 875	410,29	7 693	1 733	375,20	6 502	247	388,89	961
Fullgjødning 25-2-6	95 565	342,24	327 062	103 454	339,33	351 050	100 000	356,06	356 060
Fullgjødning 6-5-20	929	484,65	4 502	761	457,09	3 478	900	519,40	4 675
NP 12-23	1 178	587,48	6 921	943	620,61	5 852	750	647,46	4 856
Sum NPK-gjødsel	345 498	372,66	1 287 532	359 075	370,49	1 330 320	359 985	382,46	1 376 812
Sum handelsgjødsel	424 569	351,36	1 491 748	451 313	349,48	1 577 235	460 555	365,07	1 681 346
Mikronæringsstoff	1 589	261,30	4 152	1 380	652,15	9 000	1 400	713,47	9 989
Gjødsel til veksthus	2 368	837,72	19 837	1 842	975,44	17 968	4 481	551,26	24 702
Sum mikronæringsstoff m.v.			23 989			26 968			34 691
Kalk	170 778	570,66	97 456	179 986	598,02	107 635	180 000	611,78	110 120
Sum hand.gj./kalk (u/tilsk.)			1 613 193			1 711 838			1 826 157
Andre rabatter	-428 526	12,71	-54 466	-454 536	12,67	-57 590	-466 435	13,16	-61 383
Handelsgjødsel og kalk			1 558 727			1 654 248			1 764 774

Vedleggstabell 3.2 Innkjøpt kraftfôr

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Drøvtyggerfôr	968 141	339,97	3 289 500	974 446	353,13	3 441 091	1 003 746	362,47	3 638 232
Økologisk drøvtyggerfôr	24 004	475,63	114 170	22 002	493,97	108 683	22 000	504,01	110 881
Sum kraftfôr til drøvtyggere	992 145	343,06	3 403 670	996 448	356,24	3 549 774	1 025 746	365,50	3 749 113
Svinefôr	477 418	348,34	1 663 061	479 414	357,98	1 716 184	490 569	364,67	1 788 951
Økologisk svinefôr	1 608	476,07	7 655	1 855	498,55	9 248	2 000	504,90	10 098
Sum kraftfôr til svin	479 026	348,77	1 670 716	481 269	358,52	1 725 432	492 569	365,24	1 799 049
Fjørfefôr u. koksidiostatika	443 513	363,47	1 612 057	447 390	378,19	1 691 962	409 678	389,23	1 594 597
Økologisk fjørfefôr	8 123	515,30	41 858	9 788	535,69	52 433	10 500	548,18	57 559
Sum kraftfôr til fjørfe	451 636	366,21	1 653 915	457 178	381,56	1 744 395	420 178	393,20	1 652 156
Hestepellets (hestefôr)	9 095	530,41	48 239	7 948	536,82	42 666	7 237	547,07	39 589
Kaninfôr	244	621,41	1 517	214	634,41	1 359	198	643,67	1 273
Sum kraftfôr, andre husdyr	9 339	532,78	49 756	8 162	539,39	44 025	7 435	549,59	40 862
Sum kraftfôrbl. ukorr.	1 932 146	350,80	6 778 057	1 943 057	363,53	7 063 626	1 945 928	372,12	7 241 180
Grøpp av salgskorn	1 667	333,55	5 560	1 383	335,19	4 636	1 200	344,45	4 133
Sum innkjøpt kraftfôr ukorr.	1 933 813	350,79	6 783 617	1 944 440	363,51	7 068 262	1 947 128	372,10	7 245 313
Sum innkjøpt kraftfôr korr.	1 933 813	350,79	6 783 617	1 944 440	363,51	7 068 262	1 947 128	372,10	7 245 313
Rabatter og bonus			-10 413			-11 385			-11 345
Innkjøpt kraftfôr			6 773 204			7 056 877			7 233 968

Vedleggstabell 3.3 Annet innkjøpt fôr

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Tilskuddsfôr	12 323	759,88	93 640	12 109	800,47	96 929	12 019	818,48	98 373
Høy, importert	26 741	250,12	66 885	21 084	273,99	57 768	24 442	273,99	66 969
Melkeerstatninger	5 000	2 603,53	130 177	5 000	2 907,21	145 361	5 000	3 285,14	164 257
Pelsdyrfôr	56 250	290,00	163 125	58 200	300,00	174 600	60 000	300,00	180 000
Salt	2 000	278,14	5 563	2 000	280,49	5 610	2 000	304,00	6 080
Organisk våtfôr	19 774	276,21	54 618	20 065	284,00	56 985	22 000	289,35	63 657
Myse	364 735	10,34	37 714	306 922	10,67	32 749	280 075	10,93	30 612
Annet innkjøpt fôr			551 722			570 002			609 948

A Kvantumsenhet: 1 000 FEM Prisenhet: Kr/100 FEM

B Kvantumsenhet: 1 000 liter Prisenhet: Øre/liter

Vedleggstabell 3.4 Såfrø og planter

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr	Tonn	Kr/kg	1000 kr
Innkjøpt såkorn. Hvete	12 185	5,86	71 404	12 597	6,10	76 842	15 261	6,31	96 297
Innkjøpt såkorn. Rug	322	12,52	4 031	686	12,27	8 417	1 099	12,92	14 199
Innkjøpt såkorn. Bygg	29 304	5,35	156 776	23 151	5,50	127 331	22 201	5,56	123 438
Innkj. såkorn. Havre/bl.korn	14 187	5,34	75 759	13 471	5,52	74 360	13 393	5,56	74 465
Innkjøpt såkorn. Rughvete	29	5,61	163	33	7,28	240	25	6,61	165
Sum innkjøpt såkorn	56 027	5,50	308 133	49 938	5,75	287 190	51 979	5,94	308 564
Oljefrø til modning	38	67,77	2 575	45	93,38	4 202	45	63,34	2 850
Erter	148	7,05	1 043	301	6,54	1 969	290	7,17	2 079
Engfrø	4 223	36,83	155 533	3 917	38,55	151 000	3 669	39,08	143 385
Sum engfrø	4 223	36,83	155 533	3 917	38,55	151 000	3 669	39,08	143 385
Importert grønnsakfrø	38	1 423,42	54 090	58	1 003,39	58 197	65	921,59	59 903
Sum rotvekst- og grønnsakfrø	38		54 090	58		58 197	65		59 903
Annet frø, imp. (prydplanter)			19 000			26 000			21 000
Kjøp settepoteter			52 381			55 192			57 027
Blomsterløk m.v.			91 987			126 016			111 020
Planteartikler			213 991			236 040			215 057
Sum planter			305 978			362 056			326 077
Sum såfrø/planter (u.tilsk)			898 733			945 806			920 885
Såfrø og planter			898 733			945 806			920 885

Vedleggstabell 3.5 Energi og smøremidler

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	1000 liter	Øre/liter	1000 kr	1000 liter	Øre/liter	1000 kr	1000 liter	Øre/liter	1000 kr
Fyringsolje. Veksthus	14 713	739,33	108 778	13 004	823,40	107 075	14 650	727,19	106 533
Gass i veksthusA	256 096	335,66	85 961	226 345	332,96	75 364	254 998	322,38	82 206
Fyringsolje. Korntørker	4 432	788,67	34 954	6 512	878,67	57 219	5 429	776,00	42 129
Bensin	3 498	1 178,40	41 220	3 430	1 182,00	40 543	3 360	1 096,00	36 826
Diesel (brenselolje)	127 425	766,19	976 318	126 787	834,60	1 058 164	125 859	774,60	974 904
Smøremidler (olje,fett m.v.)	4 460	3 902,71	174 061	4 438	3 952,52	175 413	4 405	4 356,51	191 904
Elektrisk lys og kraft			930 282			832 490			816 636
Sum energi og smøremidler			2 351 574			2 346 268			2 251 138

A Kvantumsenhet: 1 000 kWh Prisenhet: Kr/1 000 kWh

Vedleggstabell 3.6 Andre kostnader

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr	Tonn	Kr/100 kg	1000 kr
Rensning av såkorn	8 470	76,06	6 442	8 400	77,23	6 487	8 645	77,59	6 708
Ensileringsmidler	12 049	778,39	93 788	12 079	829,44	100 188	12 095	783,00	94 704
Halmbeh.middel. Ammoniakk	790	12,88	10 175	770	12,95	9 972	800	12,95	10 360
Plantevernmidler			299 434			384 152			384 530
Frakt. Korn og oljefrø	378 765	11,26	42 649	480 666	11,71	56 286	402 564	12,06	48 549
Frakt. Handelsgjødsel	424 569	20,85	88 523	451 313	20,74	93 602	460 555	21,05	96 947
Frakt. Poteter	64 595	20,00	12 919	71 258	21,00	14 964	67 927	21,00	14 265
Frakt. Grønnsaker	164 655	42,60	70 143	186 175	43,40	80 800	171 711	44,40	76 240
Frakt. Bær	4 528	50,80	2 300	6 962	51,80	3 606	6 343	53,00	3 362
Frakt. Blomster	17 276	5,89	10 176	17 855	6,00	10 713	17 668	6,14	10 848
Frakt. Frukt	9 635	48,40	4 663	10 441	49,40	5 158	10 174	50,50	5 138
Sum frakt. Hagebruksprod.			87 282			100 277			95 588
Fiberduk	8 406	0,80	6 725	8 648	0,81	7 005	8 709	0,86	7 490
Fiberduk inkl. inv.avgift	8 406	0,80	6 725	8 648	0,81	7 005	8 709	0,86	7 490
Plastfolie i hagebruket	6 587	902,95	5 948	6 622	948,69	6 282	6 547	1 094,86	7 168
Plastfolie i jordbruket	67 125	4 435,00	297 699	68 447	4 583,00	313 693	67 642	4 675,00	316 226
Plastfolie inkl. inv.avgift	73 712	4 119,37	303 647	75 069	4 262,41	319 975	74 189	4 359,06	323 394
Embal./sortering. Grønnsaker	16 618	16,79	278 998	24 553	11,80	289 642	22 519	12,95	291 642
Emballasje. Frukt og bær	21 653	1,46	31 648	24 553	1,64	40 297	22 519	1,67	37 513
Emballasje. Blomster	17 482	2,08	36 336	17 556	1,99	34 878	18 161	2,12	38 513
Sum emballasje. Hagebrukspr.			346 982			364 817			367 668
Torv- og plastpotter	15 449	599,40	9 260	14 352	601,93	8 639	11 883	689,71	8 196
Dyrkingstorv	76	481,72	36 611	76	386,80	29 397	76	425,42	32 332
Avrenspotet	5 000	0,44	2 200	7 400	0,44	3 256	6 200	0,44	2 728
Sum andre kostn. v/pl.prod.			1 346 637			1 499 017			1 493 459

A Kvantumsenhet: Tonn Prisenhet: Kr/kg
 B Kvantumsenhet: Kv.indeks Prisenhet: Pr.ind.frakt
 C Kvantumsenhet: 1 000 m2 Prisenhet: Kr/m2
 D Kvantumsenhet: Daa Prisenhet: Kr/daa
 E Kvantumsenhet: Antall kart. Prisenhet: Kr/kartong
 F Kvantumsenhet: 1 000 m3 Prisenhet: Kr/m3

Vedleggstabell 3.6 forts. Andre kostnader

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Antall besøk	Kr/besøk	1000 kr	Antall besøk	Kr/besøk	1000 kr	Antall besøk	Kr/besøk	1000 kr
Veterinær	679 284	709,08	481 667	674 433	732,68	494 144	674 203	752,40	507 270
Medisin til dyr			308 200			318 751			331 981
Veterinær og medisin til dyr			789 867			812 895			839 251
Kunstig inseminasjon. Storfe	292 143	799,15	233 466	289 367	835,79	241 850	286 473	851,15	243 831
Kunstig inseminasjon. Svin	181 053	329,90	59 729	178 675	336,28	60 085	179 517	340,17	61 066
Husdyrforsikring			46 696			42 056			33 172
Frakt. Kraftfôr	1 933 813	15,75	304 576	1 944 440	16,24	315 777	1 947 128	16,40	319 329
Frakt. Kjøtt	234 525	5,82	13 649	231 001	5,82	13 444	234 779	5,95	13 969
Adm.geb. kjøp melkekvote			838			823			783
Destruksjon av høns			9 424			9 573			9 573
Sum a. kostn. v/husdyrprod.			1 458 245			1 496 503			1 520 974
Skadefors. maskiner netto			90 297			103 699			95 300
Sum netto skadefors. maskin.			90 297			103 699			95 300
Frakt. Fyringsolje	19 145	21,30	4 078	19 516	21,66	4 227	20 079	22,15	4 447
Frakt. Ensileringsmidler	12 049	407,94	4 915	12 079	430,00	5 194	12 095	439,68	5 318
Frakt. Såvarer	69 030	293,60	20 267	62 667	293,00	18 361	64 812	299,59	19 417
Sum diverse frakter			29 260			27 782			29 182
Kontormaskiner			43 433			43 084			43 243
Teletjenester			109 826			107 691			105 490
Porto			22 155			22 000			22 064
Sum telefon og porto			131 981			129 691			127 554
Yrkesskadeforsikring	47 689	260,83	12 439	30 310	270,51	8 199	32 578	281,15	9 159
Årsavgift	94 563	511,54	48 373	93 499	518,39	48 469	92 434	525,62	48 585
Produsenttjenesten	8 973	22 702,14	203 706	8 094	25 944,67	209 996	8 295	25 944,67	215 211
Gårdsregnskap, registrert			530 745			545 655			549 887
Gårdsregnskap, ikke-reg.			10 229			10 597			11 223
Sum gårdsregnskap	43 726	12 371,91	540 974	42 876	12 973,50	556 252	42 000	13 359,76	561 110
Skadeforsikring på bygninger			220 651			241 403			193 126
Sum diverse andre kostnader			1 230 817			1 264 876			1 227 170
Sum ekskl.posten forskjellig			4 125 996			4 364 095			4 336 903
Forskjellig			528 127			558 604			555 124
Forskjellig inkl. inv.avgift			528 127			558 604			555 124
Utgifter til sjuk.lønn.ordn.			88 000			88 000			88 000
Adm.tilskudd til avløserlag			9 667			9 660			9 660

Vedleggstabell 3.6 forts. Andre kostnader

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
		1 000 kr		1 000 kr		1 000 kr
Sum sosiale ordninger		97 667		97 660		97 660
Andre kostnader		4 751 790		5 020 359		4 989 687

A Kvantumsenhet: Ant. insekt. Prisenhet: Kr/insekt.
 B Kvantumsenhet: Tonn. Prisenhet: Kr/100 kg
 C Kvantumsenhet: 1 000 liter. Prisenhet: Øre/liter
 D Kvantumsenhet: Tonn. Prisenhet: Kr/tonn
 E Kvantumsenhet: Ant. enhet. Prisenhet: Kr/enhet
 F Kvantumsenhet: Ant. kj.tøy. Prisenhet: Kr/kj.time
 G Kvantumsenhet: Kyr i fj.k. Prisenhet: Kr/10 kyr fk
 H Kvantumsenhet: Ant. regnsk. Prisenhet: Kr/regnskap

Vedleggstabell 3.7 Vedlikehold

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.	1000 kr	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.	1000 kr	Kv.indeks	Pr.ind. vdl.	1000 kr
Vedlikehold. Bygninger	53 996	1 999,70	1 079 758	52 946	2 066,20	1 093 970	51 864	2 119,90	1 099 465
Vedlikehold. Mask. og redsk.	82 352	483,00	397 760	80 749	497,50	401 726	79 757	508,70	405 724
Vedlikehold. Biler	14 125	723,66	102 217	13 228	736,17	97 381	17 079	556,54	95 051
Sum vedlikehold			1 579 735			1 593 077			1 600 240

Vedleggstabell 3.8 Leasing av maskiner

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr
Leasing, kapitalslitdel	32 194	370,72	1 193 496	34 400	378,17	1 300 905	36 387	386,68	1 407 013
Leasing, rentedel	3 595	4,57	164 292	3 734	4,22	157 575	3 955	3,95	156 223
Leasing, effekt finansiering			-76 577			-75 055			-88 989
Sum leasing av maskiner			1 281 211			1 383 425			1 474 247

A Kvantumsenhet: Mill. kr. Prisenhet: Rentepros.

Vedleggstabell 3.9 Kapitalslit

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr	Kvantum	Pr.ind. kts.	1000 kr
Kapitalslit. Ma./t.u. dr.b.	22 666	370,70	840 229	23 465	378,20	887 446	24 153	386,70	933 997
Kapitalslit. Driftsbygninger	59 679	370,70	2 212 301	60 474	378,20	2 287 127	61 197	386,70	2 366 488
Kapitalslit. Sum driftsb.	82 345	370,70	3 052 530	83 939	378,20	3 174 573	85 350	386,70	3 300 485
Kapitalslit. Maskiner/redsk.	74 112	370,70	2 747 332	71 984	378,20	2 722 435	70 325	386,70	2 719 468
Kapitalslit. Biler	3 950	370,72	146 434	3 688	378,18	139 473	3 519	386,69	136 076
Kapitalslit. Grøfter	6 357	370,72	235 667	6 274	378,18	237 270	6 494	386,69	251 116
Kapitalslit. Hydrotekn. anl.	513	370,72	19 018	569	378,18	21 518	626	386,69	24 207
Kapitalslit. Delsum	167 277	370,70	6 200 981	166 454	378,20	6 295 269	166 314	386,70	6 431 352
Kapitalslit			6 200 981			6 295 269			6 431 352

Vedleggstabell 3.10 Realrente. Lånt kapital

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr	Mill. kr	Rentepros.	1000 kr
Nedbetalingslån statsbanker	4 135	3,58	148 033	4 592	3,55	163 016	4 988	3,01	150 139
Nedb.lån andr. lång. f. 1997	47 511	4,19	1 990 711	49 056	4,07	1 996 579	50 314	3,44	1 730 802
Sum nedbetalingslån	51 646	4,14	2 138 744	53 648	4,03	2 159 595	55 302	3,40	1 880 941
Sum rentebærende utlån	51 646	4,14	2 138 744	53 648	4,03	2 159 595	55 302	3,40	1 880 941
Investeringslån LUF	554			457			363		
Rentekostnader lånt kapital	52 200	4,10	2 138 744	54 105	3,99	2 159 595	55 665	3,38	1 880 941
Effekt av finansiering			-1 112 337			-1 088 551			-1 252 464
Realrente lånt kapital			1 026 407			1 071 044			628 477

Vedleggstabell 3.11 Bruttoinvest. Løpende priser

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	1000 kr			1000 kr			1000 kr		
Mask. og tekn. utst. dr.byg.			1 173 941			1 206 208			1 224 315
Driftsbygninger			3 247 599			3 336 864			3 386 953
Sum driftsbygninger			4 421 540			4 543 072			4 611 268
Maskiner og redskaper			2 654 540			2 123 090			2 272 692
Biler			99 200			75 000			93 600
Grøfter	30 000	4 406,41	132 192	41 402	4 551,82	188 454	82 000	4 670,17	382 954
Hydrotekniske anlegg	9 955	4 406,41	43 866	12 035	4 551,82	54 781	12 392	4 670,17	57 874
Sum avskrivb. bruttoinvest.			7 351 338			6 984 397			7 418 388
Fulldyrking u. grøftkostn.A	15 000	6 696,00	100 440	15 000	6 830,00	102 450	15 000	7 008,00	105 120
Sum br.invest.uavskr.jordkap.A	15 000	6 696,00	100 440	15 000	6 830,00	102 450	15 000	7 008,00	105 120
Sum bruttoinvesteringer			7 451 778			7 086 847			7 523 508

A Kvantumsenhet: Daa Prisenhet: Kr/daa

Vedleggstabell 3.12 Bruttoinvest. Faste priser

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015			
	1000 kr	Indeks	1000 kr	1000 kr	Indeks	1000 kr	1000 kr	Indeks	1000 kr
Teknisk inst. bygninger	1 173 941	1 999,70	1 173 941	1 206 208	2 066,20	1 167 387	1 224 315	2 119,90	1 154 895
Driftsbygninger	3 247 599	1 999,70	3 247 599	3 336 864	2 066,20	3 229 468	3 386 953	2 119,90	3 194 910
Sum driftsbygninger	4 421 540		4 421 540	4 543 072		4 396 855	4 611 268		4 349 805
Maskiner og redskaper	2 654 540	471,50	2 654 540	2 123 090	494,70	2 023 523	2 272 692	521,40	2 055 187
Biler	99 200	723,66	99 200	75 000	736,17	73 725	93 600	765,75	88 455
Grøfter	132 192	432,40	132 192	188 454	446,70	182 421	382 954	458,30	361 312
Hydrotekniske anlegg	43 866	432,40	43 866	54 781	446,70	53 027	57 874	458,30	54 603
Sum avskrivbare bruttoinv.	7 351 338		7 351 338	6 984 397		6 729 551	7 418 388		6 909 362
Fulldyrking	100 440	100,00	100 440	102 450	102,00	100 441	105 120	104,66	100 440
Sum br.inv.i uavskr.jordkap.	100 440		100 440	102 450		100 441	105 120		100 440
Sum bruttoinvesteringer			7 451 778			6 829 992			7 009 802

Vedleggstabell 3.13.1 Bokført kapital etter historisk kost, 1 000 kr

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
	Mill. kr		Mill. kr		Mill. kr	
Jord- og driftsbygninger	70	587	76	077	79	887
Maskiner og redskaper	16	781	17	861	18	569
Biler		419		508		519
Husdyr	9	621	9	953	10	339
Varer i arbeid	9	248	9	605	9	696
Sum bokført kapital	106	656	114	004	119	010
Herav lånt kapital	-52	200	-54	105	-55	665
Egenkapital	54	456	59	899	63	345

Vedleggstabell 3.13.2 Bokført kapital etter prisjustert saldo ¹, 1 000 kr

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
	Mill. kr		Mill. kr		Mill. kr	
Teknisk inst. bygninger	7	282	7	714	8	167
Driftsbygninger	52	444	54	164	56	126
Sum driftsbygninger	59	726	61	878	64	293
Maskiner og redskaper	24	973	25	225	25	052
Biler		999		971		927
Grøfter	3	756	3	726	3	760
Hydrotekniske anlegg		268		300		341
Sum avskrivbar kapital	89	722	92	100	94	373
Jord	17	522	17	803	18	570
Tillegg leiejord	13	767	14	274	15	193
Husdyr	9	622	9	952	10	346
Varer i arbeid	9	248	9	605	9	696
Sum ikke-avskrivbar kapital	50	159	51	634	53	805
Sum kapital	139	881	143	734	148	178
Lånt kapital	-52	200	-54	105	-55	665
Egenkapital	87	681	89	629	92	513

Vedleggstabell 3.14.1 Arbeidsforbruk, timeverk

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr.	1 000 timer	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr.	1 000 timer	Ant. j.bedr.	Tim. p. bedr.	1 000 timer
Timeverk i jordbruket	43 726	2 029,00	88 700	42 876	2 022,00	86 700	42 000	2 017,00	84 700

Vedleggstabell 3.14.2 Arbeidsforbruk, årsverk

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
	1 000 timer	Årsverk	1 000 timer	Årsverk	1 000 timer	Årsverk
Årsverk i jordbruket	88 700	48 100	86 700	47 000	84 700	45 900

Vedlegg IV

AREAL, AVLING OG BRUKEN AV AVLINGEN

**REVIDERT REGNSKAP
2013**

**FORELØPIG REGNSKAP
2014**

**BUDSJETT
2015**

Vedleggstabell 4.1. Areal, avling og bruken av avlingen

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Daa	Kg/daa	Tonn	Daa	Kg/daa	Tonn	Daa	Kg/daa	Tonn
Hvete	548 400	388,00	212 779	790 600	483,00	381 860	800 000	399,00	319 200
Rug/rughvete	30 100	422,00	12 702	60 800	644,00	39 155	100 000	416,00	41 600
Bygg	1 593 900	323,00	514 830	1 264 300	410,00	518 363	1 210 000	357,00	431 970
Havre	688 200	326,00	224 353	717 400	406,00	291 264	680 000	339,00	230 520
Sum korn og erter	2 860 600	337,22	964 664	2 833 100	434,38	1 230 642	2 790 000	366,77	1 023 290
Oljefrø	34 600	174,00	6 020	41 000	220,00	9 020	45 000	190,00	8 550
Poteter	126 300	2 517,00	317 897	123 200	2 887,00	355 678	120 000	2 430,00	291 600
Andre grovfôrvekster	122 053	1 500,00	183 080	112 110	1 640,00	183 860	110 000	1 441,00	158 510
Sum åker og hage	3 350 454	439,24	1 471 661	3 320 803	535,77	1 779 200	3 280 000	451,81	1 481 950
Eng, slått	4 334 026	558,00	2 418 387	4 316 914	642,00	2 771 459	4 325 000	591,00	2 556 075
Sum eng	6 520 938	370,86	2 418 387	6 539 306	423,82	2 771 459	6 560 000	389,65	2 556 075
Sum åker og eng	9 871 392	394,07	3 890 048	9 860 109	461,52	4 550 659	9 840 000	410,37	4 038 025
Sum avling			3 890 048			4 550 659			4 038 025

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
	1000	FEm	1000	FEm	1000	FEm
Hvete	219	493	393	620	329	272
Rug/rughvete	12	853	39	606	42	095
Bygg	506	488	510	038	424	970
Havre	186	231	241	550	191	350
Erter	1	077	2	186	2	105
Sum korn og erter	926	142	1 187	000	989	792
Oljefrø	10	553	15	789	15	000
Poteter	80	919	90	536	74	225
Andre grovfôrvekster	21	539	21	631	18	648
Andre åker- og hagevekster	7	242	7	399	7	525
Sum åker og hage	1 046	395	1 322	355	1 105	190
Eng, slått	1 560	249	1 788	038	1 649	081
Eng, beite	472	910	479	072	524	850
Sum eng	2 033	159	2 267	110	2 173	931
Halm	9	198	9	706	9	706
Sum åker og eng	3 088	752	3 599	171	3 288	827
Utmarks- og fjellbeite	273	000	305	000	290	000
Sum avling	3 361	752	3 904	171	3 578	827

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Balanse ¹

	Revidert regnskap 2013	Foreløpig regnskap 2014	Budsjett 2015
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	-9 075	-6 489	-7 719
Rug/rughvete	-442	-701	-406
Bygg	-7 827	-8 719	-8 589
Havre	-4 982	-4 525	-4 729
Sum korn og erter	-22 326	-20 434	-21 443
Poteter	31 790	35 568	29 160
Andre grovfôrvekster	18 308	18 386	15 851
Sum åker og hage	27 772	33 520	23 568
Eng, slått	150 673	172 670	159 251
Sum eng	150 673	172 670	159 251
Halm	3 587	3 785	3 785
Sum åker og eng	182 032	209 975	186 604
Sum avling	182 032	209 975	186 604

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Salg

	Revidert regnskap 2013	Foreløpig regnskap 2014	Budsjett 2015
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	210 436	379 080	316 673
Rug/rughvete	12 651	39 000	41 593
Bygg	509 493	514 239	427 544
Havre	222 343	289 297	228 745
Erter	1 023	2 077	2 000
Sum korn og erter	955 946	1 223 693	1 016 555
Oljefrø	6 015	9 000	8 550
Poteter	241 064	265 104	244 041
Sum åker og hage	1 203 025	1 497 797	1 269 146
Eng, slått	130 782	131 538	131 751
Sum eng	130 782	131 538	131 751
Halm	40	40	30
Sum åker og eng	1 333 847	1 629 375	1 400 927
Sum avling	1 333 847	1 629 375	1 400 927

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk såfrø

	Revidert regnskap 2013	Foreløpig regnskap 2014	Budsjett 2015
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	7 168	4 739	5 996
Rug/rughvete	494	841	413
Bygg	4 664	4 419	4 514
Havre	2 742	1 975	2 253
Sum korn og erter	15 068	11 974	13 176
Poteter	22 309	21 509	21 509
Sum åker og hage	37 377	33 483	34 685
Sum åker og eng	37 377	33 483	34 685
Sum avling	37 377	33 483	34 685

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Hjemmeforbruk mat

	Revidert regnskap 2013	Foreløpig regnskap 2014	Budsjett 2015
	Tonn	Tonn	Tonn
Poteter	218	208	202
Sum åker og hage	218	208	202
Sum åker og eng	218	208	202
Sum avling	218	208	202

Vedleggstabell 4.1. forts. Areal, avling og bruken av avlingen. Fôr

	Revidert regnskap 2013	Foreløpig regnskap 2014	Budsjett 2015
	Tonn	Tonn	Tonn
Hvete	4 250	4 250	4 250
Bygg	8 500	8 500	8 500
Havre	4 250	4 250	4 250
Sum korn og erter	17 000	17 000	17 000
Poteter	22 516	33 289	
Andre grovfôrvekster	164 772	165 474	142 659
Sum åker og hage	204 288	215 763	159 659
Eng, slått	2 136 932	2 467 250	2 265 073
Sum eng	2 136 932	2 467 250	2 265 073
Halm	32 245	34 027	34 037
Sum åker og eng	2 373 465	2 717 040	2 458 769
Sum avling	2 373 465	2 717 040	2 458 769

Vedleggstabell 4.2. Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster. 1 000 dekar¹

År	Åker og hage						Eng på dyrket jord			I alt		Natureng		Sum jordbruksareal i drift
	Korn og erter	Oljefrø	Poteter	Rotvekster ²	Grønnfôr ³	Andre vekster og brakk	I alt	Slått	Beite	Fulldyrket jord i drift	Slått	Beite		
1959	2 182	..	553	152	114	478	3 479	4 303	561	8 343	763	1 001	10 107	
1969	2 447	78	346	91	188	518	3 667	4 049	553	8 269	430	1 164	9 863	
1970	2 576	36	335	82	203	445	3 707	3 878	554	8 139	385	1 012	9 536	
1971	2 678	19	310	74	203	468	3 753	3 767	543	8 063	290	956	9 308	
1972	2 725	21	288	66	192	481	3 773	3 657	521	7 951	253	897	9 101	
1973	2 799	38	293	65	194	469	3 858	3 546	496	7 900	251	886	9 037	
1974	2 910	36	297	67	210	446	3 966	3 436	530	7 932	229	846	9 007	
1975	2 997	49	249	67	242	467	4 071	3 387	460	7 918	235	828	8 981	
1976	2 981	60	279	69	259	459	4 107	3 408	432	7 947	238	777	8 962	
1977	3 024	51	280	62	272	453	4 142	3 458	403	8 003	236	755	8 994	
1978	3 063	48	250	59	281	459	4 160	3 533	373	8 006	250	690	9 006	
1979	3 202	53	223	41	291	335	4 146	3 821	390	8 358	296	943	9 597	
1980	3 175	58	214	40	312	313	4 111	4 275		8 386	301	894	9 581	
1981	3 166	66	216	39	312	330	4 130	4 364		8 494	253	838	9 585	
1982	3 212	77	220	47	344	292	4 193	4 428		8 621	235	779	9 635	
1983	3 256	75	220	51	345	318	4 264	4 478		8 742	218	746	9 706	
1984	3 302	101	216	55	345	295	4 314	4 457		8 771	994		9 765	
1985	3 402	79	206	50	368	280	4 385	4 416		8 801	1 000		9 801	
1986	3 425	69	187	44	365	271	4 362	4 405		8 767	1 001		9 768	
1987	3 442	64	188	39	381	263	4 377	4 389		8 766	1 002		9 768	
1988	3 445	63	194	33	385	265	4 386	4 428		8 814	1 024		9 838	
1989	3 469	61	194	31	372	278	4 402	4 443		8 846	1 096		9 941	

¹⁾ Ekskl. villahager f.o.m. 1979

²⁾ Inkl. fôrmargkål 1959-1978

³⁾ Inkl. fôrmargkål fra 1979

Vedleggstabell 4.2 forts. Utvikling i jordbruksareal i drift. Fordeling på de enkelte vekster. 1 000 dekar¹

År	Åker og hage						Eng på dyrket jord			I alt		Natureng		Sum jordbruksareal i drift
	Korn og erter	Oljefrø	Poteter	Rotvekster ²	Grønnfôr ³	Andre vekster og brakk	I alt	Slått	Beite	Fulldyrket jord i drift	Slått	Beite		
1990	3 567	52	194	27	377	251	4 467	4 364		8 830	1 142		9 972	
1991	3 622	42	184	24	360	225	4 457	4 383		8 840	1 169		10 009	
1992	3 591	59	196	23	378	203	4 450	4 409		8 859	1 206		10 065	
1993	3 527	87	187	20	425	152	4 439	4 477		8 916	1 236		10 152	
1994	3 486	99	176	16	390	201	4 368	4 568		8 936	1 280		10 216	
1995	3 381	111	184	16	416	216	4 324	4 660		8 984	1 303		10 287	
1996	3 341	77	186	14	402	223	4 241	4 774		9 015	1 329		10 344	
1997	3 326	76	184	12	357	210	4 165	4 888		9 053	1 366		10 419	
1998	3 356	64	167	11	355	202	4 156	4 851		9 007	1 487		10 494	
1999	3 282	64	149	9	308	184	3 995	4 876		8 871	1 511		10 383	
2000	3 306	57	151	9	282	180	3 985	4 856		8 841	1 581		10 422	
2001	3 281	109	152	9	267	179	3 997	4 865		8 862	1 605		10 467	
2002	3 268	110	152		206 ⁴	178 ⁵	3 915	4 917		8 832	1 635		10 466	
2003	3 267	75	146		196	170	3 854	4 905		8 759	1 644		10 404	
2004	3 283	68	142		176	176	3 846	4 892		8 737	1 660		10 397	
2005	3 252	67	137		155	193	3 805	4 858		8 663	1 692		10 354	
2006	3 182	65	141		149	195	3 731	4 896		8 628	1 717		10 345	
2007	3 119	62	145		137	206	3 669	4 906		8 574	1 746		10 320	
2008	3 090	48	143		131	197	3 609	4 884		8 494	1 751		10 245	
2009	3 061	43	138		120	205	3 566	4 829		8 395	1 748		10 143	
2010	3 011	59	132		119	214	3 536	4 766		8 302	1 758		10 060	
2011	2 988	52	129		102	205	3 476	4 748		8 224	1 766		9 989	
2012	2 942	55	127		105	205	3 434	4 729		8 163	1 765		9 929	
2013	2 860	35	126		122	207	3 350	4 757		8 107	1 764		9 871	
2014*	2 833	41	123		112	211	3 320	4 783		8 103	1 756		9 859	
2015**	2 790	45	120		110	215	3 280	4 805		8 085	1 755		9 840	

¹⁾ Ekskl. villahager f.o.m. 1979

²⁾ Inkl. fôrmargkål 1959–1978

³⁾ Inkl. fôrmargkål fra 1979

⁴⁾ Inkl. rotvekster til fôr fra 2002

Vedlegg V
HUSDYRSTATUS OG HUSDYRPRODUKSJON

REVIDERT REGNSKAP
2013

FORELØPIG REGNSKAP
2014

BUDSJETT
2015

Vedleggstabell 5.1. Husdyrstatus

	Revidert regnskap 2013			Foreløpig regnskap 2014			Budsjett 2015		
	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr	Antall dyr	Kr/dyr	1000 kr
Hester	31 100	8 960,00	278 656	32 300	9 270,00	299 421	28 500	9 270,00	264 195
Kalver < 1 år	287 000	3 660,00	1 050 420	284 500	3 660,00	1 041 270	282 500	3 800,00	1 073 500
Okser > 1 år	103 000	14 630,00	1 506 890	100 500	16 060,00	1 614 030	102 400	16 830,00	1 723 392
Kviger	155 200	9 410,00	1 460 432	149 500	10 040,00	1 500 980	145 400	10 680,00	1 552 872
Melkekyr	238 700	11 585,00	2 765 340	229 600	12 045,00	2 765 532	228 400	12 600,00	2 877 840
Ammekyr	67 500	11 585,00	781 988	68 700	12 045,00	827 492	71 300	12 600,00	898 380
Sum storfe	851 400	8 885,45	7 565 070	832 800	9 305,12	7 749 304	830 000	9 790,34	8 125 984
Sauer	1 037 500	700,00	726 250	1 031 600	730,00	753 068	1 056 200	720,00	760 464
Geiter	32 700	140,00	4 578	29 700	210,00	6 237	31 700	210,00	6 657
Slaktesvin	433 000	1 220,00	528 260	430 400	1 330,00	572 432	426 100	1 360,00	579 496
Avlssvin over 6 mnd.	97 600	2 080,00	203 008	97 100	2 070,00	200 997	93 700	2 260,00	211 762
Sum svin	530 600	1 378,19	731 268	527 500	1 466,22	773 429	519 800	1 522,24	791 258
Kyllinger	9 642 400	23,65	228 043	10 876 100	24,13	262 440	11 319 400	24,36	275 741
Ender, kalkuner, gjess	13 500	110,00	1 485	14 900	110,00	1 639	24 000	110,00	2 640
Kaniner	1 600	200,00	320	1 400	200,00	280	1 300	200,00	260
Rev	50 000	820,00	41 000	50 000	900,00	45 000	50 000	940,00	47 000
Mink	150 000	300,00	45 000	170 000	360,00	61 200	180 000	400,00	72 000
Sum pelsdyr	200 000	430,00	86 000	220 000	482,73	106 200	230 000	517,39	119 000
Sum husdyr	12 340 800	779,66	9 621 670	13 566 300	733,58	9 952 018	14 040 900	736,86	10 346 199
Sum husdyrstatus			9 621 670			9 952 018			10 346 199

«Tabell 5.2 forts. Utviklingen i husdyrproduksjon til salg og hjemmeforbruk. 1 000 liter melk og tonn kjøtt og egg

	Kumelk	Geitemelk	Storfe	Kalv	Sau/lam	Geit/kje	Hest	Fjørfe-slakt	Tamrein	Kaniner	Gris ¹	Sum kjøtt	Egg
1987	1 874	27,9	74 084	2 475	24 768	352	700	14 896	2 324	209	92 817	212 625	53 785
1988	1 813	27,2	73 772	1 803	23 518	334	739	17 972	2 538	209	90 046	210 931	53 789
1989	1 854	26,6	74 022	1 364	23 072	331	798	19 988	2 592	217	84 099	206 483	51 933
1990	1 854	27,3	80 486	1 307	23 377	331	783	19 816	2 343	230	83 446	212 119	49 750
1991	1 809	25,8	78 094	1 255	22 741	320	857	20 104	2 674	230	85 518	211 793	50 177
1992	1 800	25,8	82 350	1 354	23 306	322	909	22 617	2 510	230	91 249	224 847	50 866
1993	1 794	25,8	81 105	1 887	24 471	323	866	22 749	2 414	260	90 320	224 395	51 300
1994	1 750	24,6	84 849	1 783	25 142	329	823	25 647	2 136	250	91 408	232 367	51 537
1995	1 721	24,8	82 916	1 242	25 211	324	718	28 633	2 282	250	96 063	237 639	49 276
1996	1 698	23,8	84 002	1 083	25 846	313	656	32 425	1 833	250	103 349	249 757	49 296
1997	1 692	23,2	87 082	999	24 564	316	589	33 399	1 430	260	105 454	254 093	48 955
1998	1 680	22,6	89 979	841	23 332	298	618	31 409	1 412	260	106 398	254 547	47 382
1999	1 654	21,7	94 051	1 525	22 946	266	606	36 528	1 616	270	109 250	267 058	47 705
2000	1 566	21,1	88 384	2 477	23 499	257	588	43 091	1 270	270	102 913	262 749	47 786
2001	1 523	20,3	83 438	2 315	24 482	241	636	42 321	1 572	260	108 756	264 021	47 760
2002	1 509	21,3	83 220	2 397	25 145	242	636	46 138	1 787	260	104 018	263 843	47 841
2003	1 524	21,2	83 115	2 173	24 534	240	569	49 382	1 715	260	106 039	268 027	50 239
2004	1 524	21,5	84 440	2 101	26 233	222	533	54 617	2 290	239	113 511	284 207	52 414
2005	1 515	22,1	85 303	2 067	26 096	247	465	56 861	2 065	218	112 818	286 182	50 702
2006	1 504	20,9	85 526	2 116	25 278	297	425	62 894	1 990	197	116 356	295 162	50 815
2007	1 545	20,3	82 566	2 089	23 544	285	383	70 282	2 069	176	117 742	299 136	53 187
2008	1 531	20,3	84 499	1 966	24 246	306	363	84 090	2 061	155	122 706	320 392	56 012
2009	1 505	20,8	83 098	1 684	24 048	269	440	81 145	1 986	134	123 642	316 446	58 916
2010	1 509	20,7	81 873	1 632	24 554	285	414	83 084	2 094	113	128 771	322 820	59 556
2011	1 479	20,3	79 742	1 883	23 498	233	429	84 757	1 851	92	130 797	321 431	58 829
2012	1 535	20,2	75 908	2 125	22 893	260	367	91 190	1 882	71	131 494	324 308	63 682
2013	1 528	19,7	81 252	2 398	23 669	303	293	104 084	1 873	50	127 535	339 584	63 809
2014*	1 512	19,4	76 470	2 262	24 267	252	152	106 125	1 600	43	128 839	340 010	64 774
2015**	1 548	19,4	77 796	2 031	24 119	252	152	93 716	1 800	40	131 614	331 520	64 250

*Foreløpig regnskap

**Budsjett

¹ Fom. 2002 avregnes gris uten hode og labb

Vedlegg VI
FÔRTILGANG OG FÔRBEHOV

REVIDERT REGNSKAP
2013

FORELØPIG REGNSKAP
2014

BUDSJETT
2015

Vedleggstabell 6.1. Fôrtilgang i alt

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm
Kli/gris no. matk. hvete/rug	4 250	4 384	4 250	4 384	4 250	4 384
Kli/gris no. matk. bygg	8 500	8 362	8 500	8 362	8 500	8 362
Kli/gris no. matk. havre	4 250	3 528	4 250	3 528	4 250	3 528
Sum leiemalt korn og helkorn	17 000	0,96	16 274	17 000	0,96	16 274
Poteter	18 898	4 810	29 698	7 560	11 096	2 825
Andre grovfôrvekster	164 772	19 385	165 474	19 468	142 659	16 783
Silo og rundballer		1 465 114		1 472 747		1 525 269
Gras		9 845		9 845		10 392
Sum saftig fôr		1 499 154		1 509 620		1 555 269
Eng beregnet som høy	2 275 730	1 468 213	2 302 091	1 485 220	2 366 162	1 526 556
Herav silo, rundbal. og gras		-1 480 618		-1 499 510		-1 545 721
Halm	32 265	16 981	33 136	17 440	34 032	17 911
Sum tørt stråfôr		4 576		3 150		-1 254
Beite på innmark		472 910		479 072		526 670
Utmark og fjellbeite		273 000		305 000		290 000
Fôr fra frukt- og grønnsakp.		5 000		5 000		5 000
Sum hjemmeprod. planteprod.		2 270 914		2 318 116		2 391 959
Hjelpefôr og kjøkkenavfall		25 774		26 065		28 000
Melk og myse		46 794		42 353		41 146
Sum hjemme produsert fôr		2 343 482		2 386 534		2 461 105
Importert høy	26 741	13 371	21 084	10 542	24 442	12 221
Innkjøpt kraftfôr	1 933 813	1 899 807	1 944 440	1 910 479	1 947 128	1 911 469
Sum fôrtilgang		4 256 660		4 307 555		4 384 795

Vedleggstabell 6.2. Fôrtilgang – kraftfôrforbruk

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm	Tonn	1000 FEm
Fôrblandinger drøvtyggere	992 145	935 174	996 448	939 230	1 025 774	966 872
Fôrblandinger svin	479 026	496 468	481 269	498 792	492 569	510 504
Fôrblandinger fjørfe	451 636	458 165	457 178	463 787	420 178	426 252
Fôrblandinger andre husdyr	9 339	8 413	8 162	7 353	7 435	6 698
Sum fôrblend. inkl. leiemalt	1 932 146	1 898 220	1 943 057	1 909 162	1 945 956	1 910 326
Sum innkj. kraftf. i bland.	1 932 146	0,98	1 898 220	1 943 057	0,98	1 910 326
Grøpp av salgskorn	1 667	1 588	1 383	1 317	1 200	1 143
Sum innkjøpt kraftfôr	1 933 813	1 899 808	1 944 440	1 910 479	1 947 156	1 911 469
Leiemalt korn og helkorn	17 000	16 274	17 000	16 274	17 000	16 274
Sum kr.f.forbr. f.o.m. 1985	1 950 813	0,98	1 916 082	1 961 440	0,98	1 927 743
Totalt kraftfôrforbruk		1 916 082		1 926 753		1 927 743

Vedleggstabell 6.3. Fôrbehov

	Revidert regnskap 2013		Foreløpig regnskap 2014		Budsjett 2015	
	1000 stykk	Mill. FEm	1000 stykk	Mill. FEm	1000 stykk	Mill. FEm
Melkekyr	229	1 352	224	1 324	224	1 356
Ammekyr	75	201	76	204	77	209
Kviger	143	295	142	286	140	278
Okser > 1 år	98	347	98	339	98	338
Kalver < 1 år	290	318	287	314	285	314
Sum storfe	835	3,01	827	2,98	824	3,03
Hester	34	72	33	69	33	68
Sauer > 1 år	885	301	885	301	899	306
Sauer < 1 år	1 389	236	1 399	238	1 427	243
Sum sauer	2 274	0,24	2 284	0,24	2 326	0,24
Geiter > 1 år	40	20	41	20	41	20
Geiter < 1 år	20	3	20	3	20	3
Sum geiter	60	0,38	61	0,38	61	0,38
Svin	842	597	851	603	869	616
Høns. Voksne	4 155	167	4 242	171	4 217	170
Høns. Livkyllinger		23		23		24
Sum høns	4 155	0,05	4 242	0,05	4 217	0,05
Ender, gjess og kylling, mv.		277		286		249
Pelsdyr (fôr i fôrtilg.)		11		12		12
Sum fôrbehov		4 220		4 193		4 206

